

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. ____

din _____ 2026

Chișinău

Cu privire la aprobarea Programului privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030

În temeiul art. 5 lit. a) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 252, art. 412), cu modificările ulterioare, și al art. 8 subpct. 1) din Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1993, nr. 10, art. 283), cu modificările ulterioare, precum și pentru realizarea obiectivelor prevăzute în clusterul 4 „Agenda verde și conectivitate sustenabilă” (Anexa A) din Programul național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Programul privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030 (se anexează).

2. Ministerele și celelalte autorități administrative centrale cu responsabilități în domeniile de implementare a Programului privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030, în limitele competențelor atribuite, vor întreprinde măsurile necesare pentru realizarea obiectivelor stabilite și vor prezenta anual Ministerului Mediului, până la data de 15 februarie a anului următor perioadei de raportare, informațiile privind gradul de implementare a acestuia.

3. Ministerul Mediului:

3.1. va prezenta Guvernului, până la data de 31 martie a fiecărui an, raportul de monitorizare a realizării Programului nominalizat;

3.2. va publica raportul de monitorizare a realizării Programului menționat pe site-ul său web oficial;

3.3. va prezenta Guvernului, până la data de 31 martie 2029, raportul de evaluare intermediară a Programului sus-numit pentru perioada 2026-2028.

3.4. va prezenta Guvernului, până la data de 31 martie 2031, raportul de evaluare finală a Programului menționat pentru perioada 2026-2030.

4. Finanțarea acțiunilor prevăzute în Programul nominalizat se efectuează din contul și în limitele alocațiilor aprobate în acest scop în bugetele autorităților/instituțiilor implicate, precum și din alte surse, conform legislației.

5. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Mediului.

Prim-ministru

VASILE TOFAN

Contrasemnează:

Ministrul mediului

Gheorghe Hajder

Ministrul finanțelor

Victoria Belous

PROGRAM
privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030

Capitolul I
INTRODUCERE

1. Programul privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030 (denumit în continuare *Program*) este elaborat în vederea implementării Strategiei de Mediu pentru anii 2024-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409/2024¹ și contribuie la realizarea Obiectivului general 5 „Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a biodiversității și a ecosistemelor naturale”.

2. Programul este elaborat în conformitate cu cadrul național de politici privind dezvoltarea economică și protecția mediului, fiind aliniat la direcțiile strategice stabilite prin principalele documente de planificare națională și politicile sectoriale aferente protecției mediului, agriculturii, silviculturii, schimbărilor climatice, dezvoltării regionale și economiei verzi, asigurând coerența dintre prioritățile naționale și angajamentele internaționale în conservarea naturii, inclusiv:

2.1. Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, aprobată prin Legea nr. 315/2022², stabilește, în cadrul Obiectivului general 10 „Asigurarea unui mediu sănătos și sigur”, direcții relevante pentru conservarea biodiversității, inclusiv îmbunătățirea calității factorilor de mediu, extinderea suprafețelor împădurite și a ariilor naturale protejate, utilizarea durabilă a resurselor naturale, precum și tranziția către economia verde și circulară. În acest context, Strategia prevede indicatori măsurabili, precum creșterea ponderii suprafețelor acoperite cu păduri și vegetație forestieră de la 13,4 % (2020) la 16,3 % și majorarea ponderii ariilor naturale protejate până la 10,0 %, care reflectă angajamentele naționale în domeniul conservării biodiversității;

2.2. Strategia de mediu 2024-2030³, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409/2024, include Obiectivul general 5 „Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a biodiversității și a ecosistemelor naturale”. Strategia pune accent pe conservarea capitalului natural, extinderea suprafeței ariilor naturale protejate până la circa 10 % din teritoriul național și creșterea gradului de împădurire până la aproximativ 16,3 %. În acest context, sunt prevăzute măsuri de refacere a habitatelor degradate, de protejare a speciilor rare și endemice, precum

¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144295&lang=ro

² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ro

³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144295&lang=ro

și de reducere a presiunilor antropice asupra ecosistemelor. Totodată, Strategia promovează integrarea principiilor biodiversității în sectoarele economice, dezvoltarea parteneriatelor public-private pentru proiecte de conservare și crearea unor mecanisme financiare sustenabile, inclusiv Fondul național de biodiversitate, pentru a sprijini implementarea acțiunilor până în anul 2030;

2.3. Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032, cu Planul de acțiuni aferent (2023-2027), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 55/2023⁴ (PNERP), prezintă o inițiativă strategică pentru consolidarea patrimoniului forestier al Republicii Moldova. PNERP prevede desfășurarea unor activități extinse de plantare a puieților de arbori și arbuști, precum și de reabilitare și promovare a vegetației forestiere pe o suprafață de cel puțin 145 mii hectare pe parcursul a zece ani. Acțiunile programului se vor concentra atât pe terenuri noi, prin împădurire, cât și pe terenuri cu vegetație forestieră necorespunzătoare sau puternic degradată, prin reîmpădurire, având drept obiectiv restabilirea funcțiilor ecologice ale ecosistemelor forestiere, conservarea biodiversității și asigurarea unui management durabil al resurselor forestiere. Programul include măsuri de planificare, monitorizare și întreținere a plantațiilor forestiere, promovând, totodată, implicarea comunităților locale și parteneriatele public-private pentru eficientizarea implementării acestuia;

2.4. Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 624/2023⁵, sunt orientate spre consolidarea adaptării la schimbările climatice în sectoare-cheie, inclusiv în agricultură și silvicultură;

2.5. Programul de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 495/2024⁶, include măsuri de susținere a serviciilor ecosistemice și a agriculturii durabile, promovând practici sustenabile, precum agricultura ecologică, permacultura și sistemele agrosilvopastorale, în corelare cu obiectivele de protecție a climei, solului și biodiversității;

2.6 Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 56/2023⁷, promovează aplicarea în agricultură a tehnologiilor prietenoase mediului, producția ecologică și conservarea biodiversității în sectorul agricol.

3. În conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 953/2022⁸ privind aprobarea cadrului național de monitorizare a implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030, Programul contribuie în mod direct la atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă, prin corelarea obiectivelor, acțiunilor și indicatorilor săi cu sistemul

⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135917&lang=ro

⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140163&lang=ro

⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144384&lang=ro

⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136318&lang=ro

⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135555&lang=ro

național de raportare și monitorizare. În acest sens, Programul integrează indicatori relevanți pentru biodiversitate, utilizarea durabilă a resurselor naturale și conservarea ecosistemelor, contribuind în special la realizarea ODD 14 „Viața acvatică” și ODD 15 „Viața terestră”, precum și, în mod transversal, la ODD 13 „Acțiune climatică”. Totodată, mecanismele de implementare și evaluare prevăzute asigură colectarea sistematică a datelor, interoperabilitatea acestora și raportarea periodică către platformele naționale și internaționale, consolidând astfel coerența politicilor publice și transparența procesului de monitorizare a progresului înregistrat.

4. Concomitent, Programul se axează pe executarea prevederilor tratatelor internaționale de mediu în domeniul conservării biodiversității la care Republica Moldova este parte, inclusiv Convenția pentru conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa (Berna, 1979), Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice (Ramsar, 1971), Convenția privind peisajul european (Florența, 2000), Convenția privind comerțul internațional cu specii de faună și floră sălbatică pe cale de dispariție (Washington, 1973), Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice (Bonn, 1979), Acordul privind conservarea liliecilor din Europa (Londra, 1991), Acordul privind conservarea păsărilor migratoare de apă african-euroasiatice (Haga, 1995) și Convenția privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu (Aarhus, 1998).

5. În completare, Programul transpune în practică obligațiile asumate de Republica Moldova prin Convenția privind diversitatea biologică (Rio de Janeiro, 1992), precum și prin Cadrul global pentru biodiversitate Kunming–Montreal (CGBKM), adoptat în cadrul Conferinței părților la Convenția privind diversitatea biologică (COP15), contribuind astfel la realizarea celor patru obiective globale și a 23 de ținte stabilite pentru anul 2030.

6. În contextul procesului de aderare la Uniunea Europeană, Programul sprijină alinierea politicilor naționale de mediu și biodiversitate la acquis-ul Uniunii Europene, inclusiv la cerințele Directivei 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică (Directiva Habitate) și ale Directivei 2009/147/CE privind conservarea păsărilor sălbatice (Directiva Păsări), în special prin corelarea cu Strategia UE privind diversitatea biologică pentru anul 2030⁹, care stabilește obiective de extindere a rețelei de arii protejate, restaurare a ecosistemelor, îmbunătățire a guvernancei și a bazei de cunoștințe, consolidare a finanțării și investițiilor pentru resursele naturale, plasând diversitatea biologică și sănătatea mediului în centrul agendelor politice.

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52020DC0380>

7. De asemenea, Programul prevede armonizarea legislației și a practicilor naționale cu prevederile relevante ale acquis-ului Uniunii Europene în domeniul restaurării naturii, inclusiv cu Regulamentul (UE) 2024/1991 al Parlamentului European și al Consiliului privind restaurarea naturii¹⁰, precum și cu obiectivele și țintele stabilite la nivelul strategiilor europene în domeniu, care stabilesc ținte clare și obligatorii, precum: inversarea declinului populațiilor de polenizatori până în 2030; reducerea cu 50 % a utilizării pesticidelor chimice până în 2030; alocarea a minimum 10 % din terenurile agricole elementelor de peisaj cu biodiversitate ridicată; utilizarea a cel puțin 25 % din terenurile agricole pentru agricultura ecologică și promovarea extensivă a practicilor agroecologice; plantarea a trei miliarde de arbori în UE; reducerea cu 50 % a numărului de specii amenințate de speciile invazive alogene; diminuarea substanțială a impactului pescuitului și mineritului asupra speciilor și habitatelor sensibile; eliminarea sau reducerea capturilor accidentale de specii.

8. Adoptarea Programului creează premise favorabile pentru accesarea fondurilor externe (Uniunea Europeană – Programul LIFE, Horizon Europe; Fondul Global de Mediu (GEF), fonduri climatice, granturi bilaterale) și atragerea investițiilor în domeniul protecției naturii și conservării biodiversității. Totodată, acesta oferă un cadru unitar pentru consolidarea capacităților instituționale, prin dezvoltarea parteneriatelor public-private și implicarea activă a societății civile.

9. Programul reprezintă al treilea ciclu strategic de planificare în domeniul conservării biodiversității, după strategiile similare pentru perioadele 2004-2010 și 2015-2020¹¹.

10. Planul de acțiuni pentru implementarea Programului pentru perioada 2026-2030 vizează reducerea progresivă a pierderii biodiversității, diminuarea presiunilor asupra ecosistemelor naturale, restaurarea ecosistemelor degradate, conservarea și extinderea ariilor naturale protejate și consolidarea Rețelei Emerald, trecerea treptată de la Rețeaua Emerald la Rețeaua Natura 2000, gestionarea durabilă a fondului forestier național, promovarea soluțiilor bazate pe natură (NbS), utilizarea durabilă și echitabilă a resurselor biologice, întărirea biosecurității și dezvoltarea unor mecanisme eficiente de implementare și integrare transversală a biodiversității în politicile de dezvoltare.

11. Prin aceste măsuri, Programul contribuie la consolidarea guvernantei de mediu, creșterea capacităților instituționale și integrarea obiectivelor de conservare și protecția naturii în politicile de dezvoltare durabilă, facilitând astfel parcursul verde european al Republicii Moldova.

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj?eliuri=eli%3Areg%3A2024%3A1991%3Aoj&locale=ro>

¹¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114746&lang=ro

12. Programul este elaborat de către Ministerul Mediului, cu susținerea Instituției Publice Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în domeniul Mediului (I.P. ONIPM), în colaborare cu instituțiile de cercetare și organizațiile societății civile de mediu. Procesul de elaborare a avut un caracter participativ, în spiritul Obiectivului general 7 „Asigurarea unei guvernări eficiente, incluzive și transparente” al Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”.

12.1. Programul se implementează în perioada 2026-2030, contribuind la atingerea ȋntelilor naționale pentru anul 2030 și la alinierea la Cadrul global pentru biodiversitate Kunming–Montreal.

12.2. Implementarea are caracter intersectorial și este coordonată de Ministerul Mediului, cu implicarea autorităților din subordine, inclusiv Agenția de Mediu, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, I.P. ONIPM, I.P. Administrația Națională „Apele Moldovei”, Agenția „Moldsilva” și Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS), precum și a autorităților administrației publice centrale și locale, instituțiilor de cercetare, mediului de afaceri, organizațiilor societății civile și partenerilor de dezvoltare.

12.3. Programul a fost elaborat cu luarea în considerare a intereselor grupurilor vulnerabile, prin asigurarea participării acestora în procesul de consultare publică.

12.4. Agenția de Guvernare Electronică participă la dezvoltarea componentelor digitale ale Programului, în limitele competențelor funcționale, prin coordonarea și avizarea conceptelor sistemelor informaționale și a resurselor informaționale de stat.

13. În temeiul art. 5 alin. (3) din Legea nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu, prezentul Program a fost supus evaluării prealabile și transmis Ministerului Mediului pentru examinare și determinarea necesității efectuării evaluării strategice de mediu. În urma examinării și verificării informațiilor prezentate, aplicând criteriile de determinare a necesității efectuării evaluării strategice de mediu prevăzute în anexa nr. 1 la Legea nr. 11/2017, precum și în urma consultării cu autoritățile publice interesate, prin Decizia nr. 04-08/3595 din 31.12.2025, Ministerul Mediului a constatat că prezentul Program și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia nu va avea efecte semnificative asupra mediului și sănătății populației și, prin urmare, nu necesită a fi supus evaluării strategice de mediu.

14. Pe parcursul perioadei de elaborare, prezentul Program a fost supus consultărilor publice pe diverse platforme de dialog, inclusiv:

14.1. consultarea în cadrul a patru seminare tematice regionale, organizate în anul 2025 de ICAS (municipiul Chișinău, raioanele Telenești, Edineț și Cahul). Evenimentele au reunit reprezentanți ai întreprinderilor silvice și ai autorităților publice locale din raioanele Telenești, Edineț, Rezina, Sîngerei și Orhei, alături de experți ai ONIPM, ICAS, Grădinii Botanice Naționale (Institut) „Alexandru

Ciubotaru”, Institutului de Zoologie etc. Totodată, reprezentanți ai societăților ecologice BIOTICA și AO „EcoContact” au prezentat măsurile propuse în cadrul Programului, inclusiv în cadrul ședinței Consiliului de administrație al Parcului Național „Nistru de Jos”;

14.2. în conformitate cu art. 5 alin. (21) din Legea nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu, informația privind determinarea necesității evaluării strategice de mediu (evaluarea prealabilă a proiectului „Programul privind biodiversitatea pentru anii 2026-2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia”) a fost pusă la dispoziția publicului interesat (<https://mediu.gov.md/ro/consultarea-proiectului-planului-programului>);

14.3. proiectul este plasat pe site-ul oficial al Ministerului Mediului și pe platforma guvernamentală www.particip.gov.md, pentru consultări publice și colectarea propunerilor (https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/12538).

Capitolul II **ANALIZA SITUAȚIEI**

Secțiunea 1 **Starea biodiversității în Republica Moldova**

15. Republica Moldova este situată în sud-estul Europei, între România și Ucraina, având acces la Marea Neagră printr-un tronson de 200 m, localizat la confluența râului Prut cu fluviul Dunărea, în extremitatea sudică a țării. Poziția geografică a Republicii Moldova determină o diversitate biologică relativ bogată, raportată la suprafața sa, teritoriul aflându-se la confluența a trei zone biogeografice majore: zona central-europeană, zona eurasiatică și zona mediteraneană.

16. Zona central-europeană este reprezentată de Podișul Central Moldovenesc (altitudine maximă de 430 m), cu cea mai extinsă acoperire forestieră din țară, reprezentate prin pădurile de codru, care adăpostesc comunități vegetale spontane valoroase și o faună sălbatică diversificată. Zona eurasiatică include ecosistemele de silvostepă și stepă, cu flora și fauna adaptate condițiilor de tranziție. Zona mediteraneană, prezentă în sudul țării, se manifestă prin fragmente de silvostepă xerofită, cu specii caracteristice mediilor aride.

17. Teritoriul este structurat în două zone naturale principale: silvostepa, situată în nord și centru, caracterizată prin câmpii deluroase cu alternanțe de podișuri, și stepa, în sud și sud-est, reprezentată de terenuri de stepă cu vegetație și soluri adaptate mediilor semiaride.

18. Clima este temperat-continentală, cu un regim de umiditate insuficient și instabil. Precipitațiile medii anuale variază între 460 și 570 mm, fiind distribuite

neuniform, iar radiația solară anuală însumează aproximativ 110 kcal/cm². Suma temperaturilor active, peste 10°C, este de circa 3000°C în zonele centrală și sudică, reprezentând condiții favorabile agriculturii. Factorii climatici negativi includ perioade secetoase, temperaturi ridicate, umiditate scăzută și vânturi calde, care influențează negativ ecosistemele și producția agricolă.

19. Resursele naturale esențiale ale Republicii Moldova includ solurile, resursele de apă, pădurile și zăcămintele minerale, care constituie baza dezvoltării economice și a menținerii echilibrului ecologic. Învelișul pedologic al țării cuprinde trei tipuri zonale principale: solurile brune, solurile cenușii și cernoziomurile, ultimele fiind predominante și acoperind aproximativ 70 % din suprafața teritorială. Aceste soluri se caracterizează printr-o fertilitate relativ ridicată și un potențial semnificativ pentru irigare, constituind un factor esențial pentru agricultură și pentru susținerea ecosistemelor naturale. Conform datelor Cadastrului Funciar, la 1 ianuarie 2025¹², suprafața totală a Republicii Moldova constituie 3 384,8 mii ha, din care 2 395,1 mii ha reprezintă terenuri agricole efective, inclusiv 1 600,9 mii ha de teren arabil, 214,9 mii ha de plantații multianuale (livezi – 105,1 mii ha, vii – 87,6 mii ha), 261,7 mii ha pentru uz pastoral, fânețe – 980 ha și pârlăoagă – 18,6 mii ha. Se estimează că 15 % din teritoriul țării rămâne sub acoperire naturală de vegetație, dintre care o mare parte se află într-o stare degradată.

20. Această diversitate geografică, climatică și pedologică conferă Republicii Moldova un potențial ridicat pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii și conservarea biodiversității, însă necesită măsuri de gestionare integrată și de protecție a ecosistemelor, pentru menținerea serviciilor ecosistemice și a funcționalității ecologice.

21. Principalii factori direcți ai pierderii biodiversității¹³ atât la nivel global, cât și în condițiile Republicii Moldova, sunt modificările în utilizarea terenurilor, supraexploatarea resurselor biologice, inclusiv a celor forestiere, pescuitul ilicit și braconajul, schimbările climatice, poluarea mediului și răspândirea speciilor alogene invazive, care determină dispariția rapidă a diversității biologice.

22. Exploatarea neadecvată a terenurilor a condus, în ultimele două decenii, la intensificarea tuturor factorilor și formelor de degradare a solului. Conform Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025 și Planului de acțiuni pentru anii 2021-2023, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 864/2020¹⁴, circa 72 % din totalul

¹² <https://dataset.gov.md/dataset/cadastru-funciar-01-01-2025>

¹³ IPBES (2019), Summary for policymakers, [IPBES (2019), Rezumat pentru factorii de decizie], p. 17-19, B.10. Agenția Europeană de Mediu (2019), The European environment - state and perspective 2020 (Mediul european - situația actuală și perspective în 2020)

¹⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125027&lang=ro

terenurilor țării sunt utilizate în scopuri agricole, inclusiv terenuri în pantă. Numeroase fâșii forestiere de protecție au fost defrișate, iar fâșiile de regularizare a scurgerilor pe versanți lipsesc, în mare parte.

23. Fără intervenții, procesele de degradare a solului se vor accentua pe fondul utilizării agricole intensive și al lipsei fâșiilor forestiere de protecție. În prezent, 878 mii ha de soluri sunt erodate, iar acestea au pierdut între 20 % și 60-70 % din fertilitatea inițială. În lipsa măsurilor de prevenire și restaurare, suprafața terenurilor afectate de eroziune, alunecări și ravene (în prezent 178 mii ha) va continua să crească, generând pierderi economice anuale ce depășesc deja 2,7 miliarde de lei. Degradarea solului va determina reducerea productivității agricole, poluarea apelor de suprafață cu nutrienți și pesticide și distrugerea habitatelor acvatice și terestre, precum și degradarea biodiversității acestora.

24. Schimbările climatice reprezintă un factor major care accelerează degradarea mediului prin diferite fenomene negative, cum ar fi secetele, inundațiile și incendiile forestiere, precum și proliferarea dăunătorilor, iar exploatarea nesustenabilă a resurselor naturale contribuie la agravarea crizei climatice. Conform metodologiei de evaluare a vulnerabilității climatice, Republica Moldova se situează printre cele mai vulnerabile țări din Europa (Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 624/2023¹⁵).

25. Republica Moldova este, în mod deosebit, predispusă la inundații și secete. Seceta din anul 2020 a cauzat o reducere de peste 26 % a producției agricole și pierderi de aproape 20 % ale locurilor de muncă din sectorul agricol, afectând semnificativ populația rurală vulnerabilă. Gradul de expunere a Republicii Moldova la inundații constituie mai mult de 40 %, iar în unele regiuni ale țării acesta ajunge până la 70-80 %. Apariția fenomenului de inundații este influențată de factorii climatici și de construcția geologică și pedologică a bazinelor hidrografice ale corpurilor de apă, de dimensiunile și forma bazinelor hidrografice și ale luncilor, de vegetație, de relief, precum și de factorii antropogeni. Estimările climatice pentru perioada următoare indică o disponibilitate redusă a resurselor de apă și o variabilitate sporită a fluxurilor anuale, cu impact direct asupra agriculturii, silviculturii și sănătății umane. În acest context, implementarea practicilor agricole și forestiere durabile devine esențială pentru conservarea biodiversității și atenuarea efectelor schimbărilor climatice.

26. În lipsa măsurilor de adaptare și atenuare bazate pe abordarea ecosistemică, schimbările climatice vor amplifica degradarea mediului natural.

¹⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140163&lang=ro

Conform estimărilor existente, până în 2030, debitul apelor de suprafață ar putea scădea cu 16-20 %, iar cantitatea anuală de precipitații – cu aproximativ 13 %, ceea ce va afecta direct habitatele acvatice și zonele umede. Creșterea temperaturii medii anuale cu până la 2°C până în 2040 va favoriza aridizarea ecosistemelor, pierderea biodiversității și extinderea speciilor alogene invazive, reducând capacitatea ecosistemelor de a susține agricultura, silvicultura și sănătatea populației.

27. Poluarea mediului cu diferite tipuri de substanțe chimice și deșeuri continuă să afecteze funcționalitatea ecosistemelor naturale. Depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor, inclusiv în râpi, fâșii forestiere, canale și pe terenuri degradate, reprezintă o problemă persistentă pentru Republica Moldova. Arderea deliberată a deșeurilor menajere, a frunzelor și a resturilor vegetale în localități sau la gunoiști contribuie la poluarea aerului cu substanțe toxice. Ecosistemele acvatice și palustre sunt afectate de pesticide spălate de pe terenurile agricole, de deșeuri industriale, de dejecții provenite din unități zootehnice și de ape reziduale comunale, ceea ce duce la distrugerea florei și faunei acvatice și la intensificarea proceselor de eutrofizare.

28. Menținerea nivelului actual de poluare ar putea duce, potrivit literaturii de specialitate și a evaluărilor internaționale relevante (de exemplu, rapoartele IPBES și OECD^{16,17}), pe termen mediu, la reducerea semnificativă a abundenței populațiilor de specii sensibile, la diminuarea serviciilor de polenizare, la degradarea funcțională a ecosistemelor acvatice și la pierderea diversității genetice, cu efecte negative asupra serviciilor ecosistemice esențiale.

29. În acest context, reducerea presiunilor generate de poluare constituie o prioritate strategică, fiind abordată printr-un set de măsuri integrate prevăzute în documentele de politici relevante. Astfel, pentru diminuarea poluării aerului, în special din surse mobile predominante în Republica Moldova, Programul privind promovarea economiei verzi și a economiei circulare¹⁸ prevede măsuri pentru reducerea emisiilor de substanțe poluante.

30. În domeniul resurselor de apă, sunt stabilite obiective privind îmbunătățirea stării ecologice a corpurilor de apă, în conformitate cu planurile de management ale districtelor bazinelor hidrografice ale Nistru și Dunăre–Prut–Marea Neagră, elaborate în temeiul Directivei 2000/60/CE privind cadrul de politică în domeniul apei și aprobate la nivel național prin hotărâri ale Guvernului. Acestea prevăd atingerea sau menținerea stării ecologice bune a apelor de suprafață și subterane, inclusiv prin reducerea presiunilor generate de poluare.

¹⁶ IPBES (2019), *Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services*, Bonn.

¹⁷ OECD (2019), *Biodiversity: Finance and the Economic and Business Case for Action*, Paris

¹⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144384&lang=ro

31. Totodată, reducerea poluării generate de deșuri reprezintă o direcție prioritară, fiind prevăzută în Programul de gestionare a deșeurilor pentru anii 2023-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 972/2023¹⁹, care stabilește măsuri privind închiderea și recultivarea depozitelor neconforme, reducerea numărului de gunoiști neautorizate și dezvoltarea sistemelor regionale de management al deșeurilor. Complementar, Strategia de mediu pentru anii 2024-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409/2024, prevede măsuri pentru reducerea generării de deșuri, inclusiv a deșeurilor din plastic, și promovarea economiei circulare.

32. Implementarea acestor măsuri este esențială pentru limitarea degradării ecosistemelor și pentru consolidarea capacității acestora de a furniza servicii ecosistemice, contribuind totodată la reducerea riscurilor economice și sociale asociate poluării.

33. Speciile alogene invazive reprezintă un risc ecologic în ascensiune. În ultimul deceniu, s-a înregistrat o creștere semnificativă a elementului antropofil în flora Republicii Moldova, modificând structura vegetației naturale. Sursele științifice^{20,21,22} identifică 126 de plante alogene și circa 149 de specii de animale cu caracter invaziv sau potențial invaziv, care afectează diversitatea biologică, serviciile ecosistemice și sănătatea umană. Printre speciile vegetale invazive cu impact major se numără arțarul american (*Acer negundo* L.), ambrosia (*Ambrosia artemisiifolia* L.) și amorfa arbustivă (*Amorpha fruticosa* L.). Cadrul instituțional actual nu asigură un control eficient asupra acestor amenințări: lipsește o politică națională coerentă, nu sunt evaluate riscurile și nu există un sistem eficient de prevenire și răspuns.

34. În absența unui sistem funcțional de prevenire și control, speciile alogene invazive vor continua să se răspândească rapid în ecosistemele naturale, agricole și acvatice. Se estimează că suprafața afectată de aceste specii ar putea crește anual cu 5-10 %, iar în zonele cele mai vulnerabile anumite specii invazive ar putea ajunge să domine complet habitatele în decurs de 10-12 ani. Această extindere poate determina simplificarea comunităților biologice cu până la 40 % și dispariția a 10-25 % dintre speciile native. În același timp, speciile native sensibile vor înregistra un declin numeric, iar intensificarea competiției pentru hrană, spațiu și alte resurse va amplifica riscul de dispariție locală. În consecință, absența unor măsuri adecvate favorizează proliferarea speciilor invazive, accentuează impactul negativ asupra biodiversității și diminuează capacitatea ecosistemelor de a furniza servicii ecosistemice esențiale pentru societate.

¹⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141680&lang=ro

²⁰ <https://natural.studiamsu.md/wp-content/uploads/2022/01/17.-p.103-107.pdf>

²¹ https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/243-245.pdf

²² <https://oaji.net/articles/2022/2052-1671543960.pdf>

35. Supraexploatarea resurselor biologice, inclusiv braconajul și tăierile ilegale de păduri, amenință speciile și ecosistemele naturale, diminuând eficacitatea politicilor publice și credibilitatea instituțiilor responsabile. De asemenea, se constată frecvent încălcări ale legislației privind protecția terenurilor din ariile naturale protejate, a spațiilor verzi și a fondului forestier.

36. În lipsa intervenției guvernamentale și a aprobării Programului, supraexploatarea resurselor biologice, inclusiv braconajul și tăierile ilegale de păduri, este estimată să genereze, pe termen mediu, consecințe semnificative asupra biodiversității și ecosistemelor Republicii Moldova. Populațiile speciilor sensibile și endemice vor înregistra scăderi accentuate, existând riscul dispariției locale a unor specii. Ecosistemele forestiere vor fi supuse unor procese de degradare extinsă, care pot afecta suprafețe de ordinul zecilor de mii de hectare în următorul deceniu, concomitent cu creșterea vulnerabilității la dăunători, boli și incendii. Ecosistemele acvatice vor înregistra diminuări semnificative ale populațiilor de pești și ale altor organisme acvatice, iar serviciile ecosistemice esențiale – inclusiv purificarea apei, fertilitatea solului și menținerea echilibrului hidrologic – vor fi afectate. În zonele vulnerabile, aceste evoluții pot genera pierderi economice semnificative pentru comunitățile rurale și pot compromite securitatea alimentară.

37. Cadrul normativ și instituțional insuficient reprezintă una dintre principalele cauze ale stării precare a biodiversității în Republica Moldova. Legislația existentă tratează doar tangențial aspectele biodiversității și necesită completare și armonizare cu prevederile directivelor și regulamentelor Uniunii Europene, conform Programului național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025, precum și Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la 27 iunie 2014 la Bruxelles și ratificat de Parlamentul Republicii Moldova la 2 iulie 2014, iar de Parlamentul European la 13 noiembrie 2014 (capitolul 27 „Mediul înconjurător și schimbările climatice”). În paralel, este necesară consolidarea capacităților administrative și financiare ale autorităților publice locale, care, în prezent, nu dispun de resurse suficiente pentru implementarea eficientă a acțiunilor de protecție și conservare a biodiversității. Lipsa investițiilor în infrastructura de mediu, insuficiența datelor și a sistemelor informaționale, precum și un regim de sancțiuni neadecvat contribuie la menținerea presiunilor asupra biodiversității și la vulnerabilitatea ecosistemelor naturale.

38. De asemenea, printre cauzele principale care contribuie la starea precară a biodiversității în Republica Moldova se numără: capacitățile administrative limitate în domeniul protecției mediului; nivelul insuficient de cunoștințe și

practici necesare pentru aplicarea eficientă a legislației la nivel național și local, în special în cadrul autorităților responsabile de reglementare și control; stagnarea investițiilor în infrastructura destinată reducerii poluării; deficitul de date și informații de mediu, inclusiv lipsa unui sistem informațional automatizat (digitalizat) funcțional; precum și ineficiența sistemului de sancțiuni, care nu asigură un echilibru adecvat între gravitatea faptei prejudiciabile și consecințele acesteia și nu are un efect descurajator asupra încălcărilor legislației.

39. Menținerea nivelului actual al capacităților administrative va avea drept consecință aplicarea ineficientă a legislației și perpetuarea încălcărilor. Lipsa datelor și a sistemului informațional digitalizat va limita monitorizarea biodiversității, iar regimul de sancțiuni, care nu reflectă gravitatea prejudiciilor aduse mediului, va continua să nu descurajeze comportamentele ilegale, amplificând presiunile asupra ecosistemelor naturale și biodiversității. Mai mult decât atât, fără armonizarea legislației cu acquis-ul Uniunii Europene și consolidarea capacităților instituționale, Republica Moldova riscă să nu își îndeplinească angajamentele asumate în cadrul capitolului 27 „Mediul înconjurător și schimbările climatice”. Lipsa investițiilor și a instrumentelor administrative va perpetua degradarea biodiversității și va limita accesul la finanțări externe, inclusiv la fonduri europene dedicate conservării naturii.

40. În scopul remedierii deficiențelor identificate privind insuficiența datelor și lipsa unui sistem informațional în domeniul biodiversității, Programul prevede dezvoltarea Sistemul informațional privind biodiversitatea (SIB), conceput ca o platformă digitală integrată pentru colectarea, stocarea, procesarea, analiza și raportarea datelor privind biodiversitatea.

40.1. SIB va constitui un instrument unic de gestionare a datelor privind speciile, habitatele, ariile naturale protejate și speciile alogene invazive, asigurând suportul informațional necesar pentru elaborarea politicilor publice, monitorizarea stării mediului, precum și pentru raportarea națională și internațională.

40.2. SIB va fi instituit ca resursă informațională de stat, în conformitate cu cerințele cadrului normativ privind interoperabilitatea și guvernanta datelor, și va include, în format modular, următoarele componente: monitorizarea biodiversității (specii, habitate și indicatori), evidența și managementul ariilor naturale protejate, monitorizarea speciilor alogene invazive și componenta geospațială (GIS) pentru vizualizarea și analiza datelor.

40.3. Totodată, SIB va asigura interoperabilitatea cu alte sisteme informaționale relevante și va permite automatizarea proceselor de raportare națională și internațională, contribuind la fundamentarea deciziilor bazate pe date și la creșterea transparenței în domeniul mediului.

Secțiunea a 2-a Ecosistemele naturale

41. Principalele ecosisteme naturale ale Republicii Moldova sunt: (i) ecosistemele forestiere (11,7 % din suprafața țării), (ii) ecosistemele de stepă (1,9 % din suprafața țării, situate în două zone – nord și sud), (iii) ecosistemele acvatică și palustre (2,85 % din suprafața țării) și (iv) ecosistemele petrofite (0,68 % din suprafața țării). Ecosistemele agricole și urbane acoperă aproape 85 % din teritoriul țării, în timp ce ecosistemele naturale și seminaturale acoperă aproximativ 15 % din teritoriu.

41.1. Ecosistemele forestiere se întind pe o suprafață de 380,8 mii ha și sunt dominate de specii de foioase (99,3 %), în timp ce rășinoasele sunt slab reprezentate (0,7 %). Principalii edificatori ai pădurilor din nordul țării sunt stejarul pedunculat (*Quercus robur*) și cireșul (*Cerasus avium*). În pădurile din centrul țării, principalii edificatori sunt fagul (*Fagus sylvatica*), gorunul (*Quercus petraea*) și stejarul pedunculat. În partea de sud predomină comunitățile forestiere formate din stejar pufos (*Quercus pubescens*) și stejar pedunculat. În luncile râului Prut și ale fluviului Nistru se întâlnesc păduri de luncă constituite din plop alb (*Populus alba*), plop negru (*Populus nigra*) și salcie (*Salix alba*).

41.2. Plantațiile de salcâm (*Robinia pseudoacacia*) dețin o pondere semnificativă în structura fondului forestier național, acoperind circa 125,2 mii ha, ceea ce reprezintă aproximativ 33,1 % din suprafața terenurilor acoperite cu păduri. Din această suprafață, aproximativ 94,7 mii ha sunt gestionate de Agenția „Moldsilva”, constituind circa 30 % din fondul forestier administrat de aceasta. Deși salcâmul prezintă avantaje importante din perspectiva stabilizării solurilor, a adaptabilității la condiții pedoclimatice dificile și a valorii economice, extinderea excesivă a acestuia poate genera efecte negative asupra biodiversității, prin simplificarea structurii ecosistemelor forestiere și limitarea regenerării speciilor autohtone. În acest context, se impune promovarea unei gestionări echilibrate, orientate spre diversificarea compoziției speciilor forestiere și reducerea dependenței de monoculturi. Totodată, menținerea și restaurarea ecosistemelor forestiere naturale și seminaturale, în special a celor azonale, devin esențiale pentru conservarea diversității biologice și a funcțiilor ecologice specifice.

41.3. Ecosistemele forestiere azonale, de tip păduri inundabile, din bazinul inferior al Prutului, se întind pe circa 15 000 ha și sunt caracterizate prin comunități dominate de salcie, plop și stejar. Acestea adăpostesc o floră diversă, incluzând aproximativ 400 de specii de plante vasculare, dintre care unele sunt rare pentru Republica Moldova, precum arinul negru (*Alnus glutinosa*), arinul alb (*Alnus incana*), vița-de-vie sălbatică (*Vitis sylvestris*), laleaua pestriță (*Fritillaria meleagris*) și limba șarpelui (*Ophioglossum vulgatum*).

41.4. Ecosistemele forestiere adăpostesc circa 1 140 de specii de plante vasculare, reprezentând peste 50 % din totalul speciilor de plante din Republica Moldova. Fauna este, de asemenea, diversă, pădurile fiind populate de 172 de

specii de vertebrate terestre (47,8 % din totalul național), dintre care 47 sunt mamifere, 106 – păsări, 9 – reptile și 10 – amfibieni. Diversitatea nevertebratelor este și mai ridicată, incluzând peste 9 000 de specii, dintre care un număr semnificativ este inclus în Cartea Roșie.

42. Suprafața ecosistemelor de stepă s-a redus considerabil în urma extinderii agriculturii, acestea fiind reprezentate în prezent în principal prin fragmente izolate și ecosisteme seminaturale, inclusiv pajiști utilizate ca pășuni, care ocupă aproximativ 65 mii ha (circa 1,9 % din teritoriu). Majoritatea acestor suprafețe sunt afectate de presiuni antropice, inclusiv degradare și invazii de specii ruderales, ceea ce le reduce starea de conservare. Ecosistemele fragmentate și izolate rămân componente esențiale ale infrastructurii ecologice, contribuind la menținerea biodiversității, fiind reprezentate de trei tipuri principale:

42.1. prato-stepă – localizate la baza versanților și în zone de tranziție spre stepele Bălți și Bugeac; caracterizate prin productivitate ridicată și specii dominante precum păiuș stepic (*Festuca valesiaca*), negară frumoasă (*Stipa pulcherrima*), negară pletoasă (*Stipa capillata*), firuță angustifolie (*Poa angustifolia*) și obsigă neînarmată (*Bromus inermis*);

42.2. stepe propriu-zise – cu vegetație dominată de graminee (*Poaceae*), în special păiuș stepic (*Festuca valesiaca*), negară Lessing (*Stipa lessingiana*), negară frumoasă (*Stipa pulcherrima*) și negară pletoasă (*Stipa capillata*); flora include și arbuști precum salcâmaș moale (*Caragana mollis*), salcâmaș pitic (*Caragana frutex*), migdal pitic (*Amygdalus nana*), cununiță crenată (*Spiraea crenata*), cimbrisor de Marschall (*Thymus marschallianus*), jugărel comun (*Teucrium chamaedrys*) și jugărel cenușiu (*Teucrium polium*). Fauna este în declin, dar persistă specii rare, precum popândăul comun (*Spermophilus citellus*) și dihorul de stepă (*Mustela eversmanni*), ambele incluse în Cartea Roșie;

42.3. stepe subdeșertice – limitate la sudul țării, pe versanți sud-vestici, cu soluri nisipo-argiloase slab dezvoltate; vegetația este adaptată aridității, cu specii precum bărboasă (*Bothriochloa ischaemum*), pelin austriac (*Artemisia austriaca*), jugărel comun (*Teucrium chamaedrys*) și jugărel cenușiu (*Teucrium polium*).

43. Patrimoniul acvatic al Republicii Moldova include 3 621 de râuri și pâraie, cu o lungime totală de peste 16 000 km, precum și 4 126 de lacuri naturale și artificiale, cu o suprafață totală de 40,9 mii ha. Ecosistemele palustre sunt concentrate în principal în luncile Nistrului și Prutului, însumând circa 101 400 ha (aproximativ 3 % din teritoriu).

44. Ecosistemele palustre se caracterizează printr-o biodiversitate ridicată. Flora pajiștilor de luncă include circa 724 de specii, dintre care 189 sunt rare sau periclitate. Totodată, se constată o creștere a speciilor ruderales, în special din familia *Asteraceae*, având ca efect reducerea diversității și a valorii furajere a pajiștilor.

45. Fauna palustră se caracterizează printr-o diversitate remarcabilă de specii adaptate ecosistemelor acvatice stagnante, având un rol esențial în menținerea biodiversității naționale. În apele stătătoare și cursurile lente se întâlnesc numeroase specii de pești, printre care crapul (*Cyprinus carpio*), știuca (*Esox lucius*), bibanul (*Perca fluviatilis*), babușca (*Rutilus rutilus*) și roșioara (*Scardinius erythrophthalmus*), precum și specii cu statut vulnerabil, cum sunt linul (*Tinca tinca*), țiparul (*Misgurnus fossilis*) și văduvița (*Leuciscus idus*).

46. Avifauna palustră se caracterizează printr-o diversitate ridicată, fiind reprezentată de stârci, egrete, rațe, lișițe și găinușe de baltă. Sunt prezente și specii rare sau de interes conservativ, precum buhaiul de baltă (*Botaurus stellaris*), pelicanul comun (*Pelecanus onocrotalus*) și gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*), pentru care zonele umede reprezintă habitate esențiale de cuibărire, hrănire și migrație.

47. Fauna mamiferelor semiacvatice include specii precum vidra (*Lutra lutra*), protejată la nivel european și prezentă în special de-a lungul râurilor Prut și Nistru, precum și nurca americană (*Neovison vison*), specie invazivă cu impact negativ asupra echilibrului ecosistemelor locale.

48. Zonele umede adăpostesc o diversitate ridicată de amfibieni, precum broasca de lac (*Pelophylax ridibundus*), buhaiul de baltă (*Bombina bombina*) și broasca verde (*Pelophylax kl. esculentus*), toate fiind sensibile la modificările hidrologice. Reptilele caracteristice includ șarpele de apă (*Natrix natrix*), șarpele de casă (*Natrix tessellata*) și țestoasa de baltă europeană (*Emys orbicularis*), specie protejată, dependentă de habitate acvatice precum bălțile și stufăriile. Speciile din ordinul *Odonata* depind de aceste habitate pentru dezvoltare, fiind reprezentate inclusiv de specii rare sau incluse în Cartea Roșie (ediția 2015), precum libelula de baltă (*Leucorrhinia pectoralis*), libelula imperială (*Anax imperator*) și libelula cu două pete (*Epithea bimaculata*).

49. Ecosistemele petrofite se dezvoltă pe substraturi calcaroase, în special în nordul Republicii Moldova, între localitățile Lipcani și Braniște, ocupând circa 23 000 ha (0,68% din suprafață).

49.1. Acestea sunt localizate în principal pe versanții Nistrului și ai afluenților săi (Răut, Ichel, Vilia, Draghiște, Racovăț), fiind caracterizate prin alternanța pădurilor petrofite pe versanții împăduriți și a vegetației de stepă în zonele deschise.

49.2. Diversitatea biologică este ridicată, incluzând licheni, mușchi și comunități vegetale specifice substraturilor calcaroase. În aceste ecosisteme au fost identificate 252 de specii de plante și 38 de specii de vertebrate terestre, precum și o diversitate semnificativă de nevertebrate, în special insecte.

49.3. De asemenea, acestea includ habitate cavernicole (peșteri, grote, galerii miniere), care constituie refugii pentru lilieci, ciuperci și nevertebrate și sunt deosebit de sensibile la perturbări și modificări ale microclimatului.

50. Ecosistemele seminaturale – spațiile verzi urbane ocupă circa 6,6 mii ha (aproximativ 12,8 % din suprafața terenurilor din intravilanul localităților urbane). În contextul proceselor de urbanizare și al dezvoltării infrastructurii, aceste suprafețe sunt în diminuare, fapt ce evidențiază necesitatea consolidării politicilor de protecție, gestionare și extindere a acestora.

51. Starea de conservare și presiunile asupra ecosistemelor

51.1. Ecosistemele naturale și seminaturale sunt supuse unor presiuni semnificative generate de activitățile antropice și de schimbările climatice, care determină degradarea structurii, funcționalității și biodiversității acestora. În acest context, ecosistemele seminaturale, în special spațiile verzi urbane, au un rol esențial în menținerea echilibrului ecologic, conservarea biodiversității, atenuarea efectelor schimbărilor climatice și îmbunătățirea calității vieții populației.

51.2. Diversitatea biologică a ecosistemelor forestiere este tot mai amenințată, atât la nivel global, cât și național, din cauza defrișărilor, fragmentării habitatelor, poluării și efectelor schimbărilor climatice. Impactul antropic asupra pădurilor naturale din Republica Moldova este ridicat, iar, în asociere cu gestionarea necorespunzătoare a resurselor forestiere în ultima sută de ani, a condus la reducerea diversității genetice forestiere. Declinul celor trei formațiuni native de stejar – *Quercus robur*, *Quercus petraea* și *Quercus pubescens* – este amplificat prin înlocuirea acestora cu specii forestiere alogene, fapt ce afectează stabilitatea ecologică a ecosistemelor.

51.3. În plus, activități umane precum recoltarea necontrolată a plantelor și a ciupercilor, exploatarea intensivă a pădurilor și poluarea mediului ambiant, împreună cu diminuarea resurselor trofice (în special a rozătoarelor mici), afectează în continuare populațiile speciilor mari de păsări răpitoare. Printre acestea se numără vulturul mare pătat (*Aquila clanga*), vulturul mic pătat (*Aquila pomarina*) și șoimul dunărean sau sacru (*Falco cherrug*), toate având un statut de conservare alarmant.

51.4. Extinderea terenurilor agricole, presiunile silvo-pastorale și practicile necontrolate de exploatare contribuie la degradarea ecosistemelor de stepă și la reducerea capacității acestora de adaptare la schimbările climatice. Conform datelor Cadastrului funciar (2025), terenurile agricole ocupă 2 492 354,53 ha din suprafața totală a țării de 3 384 938 ha, dintre care fondul arabil reprezintă 1 824 065,39 ha, iar fânețele și pășunile – 331 378,16 ha. În acest context, utilizarea intensivă a solurilor și procesele de degradare, în special eroziunea (circa 981 mii ha), generează fragmentarea habitatelor, afectarea funcțiilor ecosistemice și diminuarea diversității biologice, punând în pericol speciile caracteristice acestor ecosisteme.

51.5. Degradarea ecosistemelor de apă dulce este determinată de factori cumulativi, inclusiv de reducerea sau deteriorarea fâșiilor de protecție riverane, practicile agricole din proximitatea corpurilor de apă și poluarea agricolă difuză, care duc la diminuarea calității habitatelor acvaticice.

51.5.1. Regimul hidrologic al principalelor cursuri de apă a fost modificat de construcția barajelor, afectând condițiile de habitat pentru speciile acvaticice. Fluviul Nistru este influențat de complexul hidrotehnic de la Novo-Dnestrovsk (Ucraina), iar râul Prut de barajul Costești–Stânca, cu impact asupra debitelor, transportului de sedimente și conectivității longitudinale.

51.5.2. Schimbările climatice, manifestate prin creșterea frecvenței și intensității secetelor, determină reducerea debitelor și, în unele cazuri, uscarea temporară a râurilor mici, afectând biodiversitatea acvatică.

51.5.3. Calitatea solului și a apelor este, de asemenea, afectată de contaminarea difuză asociată activităților agricole și de gestionarea necorespunzătoare a deșeurilor. În contextul utilizării produselor de uz fitosanitar și a îngrășămintelor minerale, reglementate în conformitate cu cerințele Uniunii Europene, pot apărea efecte cumulative asupra mediului, în special asupra organismelor non-țintă, ceea ce evidențiază necesitatea consolidării bunelor practici agricole și a managementului integrat al dăunătorilor.

52. Probleme sistemice și cauze structurale

52.1. Ecosistemele naturale ale Republicii Moldova se confruntă cu presiuni multiple și interconectate, care afectează integritatea ecologică și capacitatea de regenerare. Transformarea terenurilor naturale în terenuri agricole, infrastructură și zone construite a determinat degradarea și fragmentarea habitatelor, în special a pădurilor și a zonelor umede, cu efecte asupra diversității biologice și continuității ecologice.

52.2. Activitățile umane, inclusiv exploatarea forestieră, agricultura intensivă, recoltarea necontrolată a resurselor naturale și turismul neorganizat, precum și poluarea apelor, solului și aerului, exercită presiuni semnificative asupra ecosistemelor. Schimbările climatice și speciile invazive amplifică aceste efecte, crescând vulnerabilitatea ecosistemelor și accelerând pierderea biodiversității.

52.3. În acest context, reducerea presiunilor necesită implementarea unor măsuri integrate de conservare și restaurare, orientate spre utilizarea durabilă a terenurilor, restaurarea și reconectarea habitatelor degradate, precum și promovarea practicilor agricole prietenoase biodiversității. Gestionarea durabilă a pășunatului, prin prevenirea supraexploatării și adaptarea încărcăturii de animale la capacitatea de suport a ecosistemelor, are un rol esențial.

52.4. Absența unei abordări integrate și a unui mecanism funcțional de guvernanță ecologică, precum și aplicarea incompletă a legislației de mediu, îngreunează implementarea coerentă a acțiunilor de protecție și conservare a ecosistemelor naturale. În acest context, este necesară dezvoltarea unui mecanism

eficient de management pentru toate tipurile de ecosisteme, care să asigure aplicarea coerentă a măsurilor de protecție și conservare a biodiversității.

53. Scenariul în lipsa intervențiilor

53.1. În lipsa intervențiilor sistemice, ecosistemele naturale și seminaturale ale Republicii Moldova, care ocupă aproximativ 15 % din suprafața țării, vor degrada în continuare sub presiunea utilizării intensive a terenurilor, schimbărilor climatice și poluării. Acest proces va determina reducerea suprafețelor naturale funcționale, fragmentarea accentuată a habitatelor și pierderi ireversibile de biodiversitate. Totodată, capacitatea ecosistemelor de a furniza servicii esențiale – inclusiv reglarea hidrologică, protecția împotriva inundațiilor, fertilitatea solului și reglarea climatică – va fi semnificativ diminuată. Pe termen mediu și lung, aceste evoluții vor genera costuri economice și sociale crescute, afectând agricultura, sănătatea populației și reziliența comunităților rurale.

53.2. În lipsa intervențiilor, ecosistemele forestiere, care acoperă 11,7 % din suprafața țării (circa 365 mii ha), vor înregistra o diminuare continuă a diversității genetice, în special în cazul formațiunilor native de stejar (*Quercus robur*, *Quercus petraea*, *Quercus pubescens*), deja aflate în declin. Pădurile vor deveni mai vulnerabile la secetă, dăunători și incendii, pe fondul creșterii temperaturii medii cu până la 2°C până în 2040, iar înlocuirea speciilor indigene cu specii neadaptate va reduce stabilitatea ecologică. Populațiile unor specii rare și protejate, precum acvila țipătoare mare (*Aquila clanga*), acvila țipătoare mică (*Aquila pomarina*) și șoimul dunărean (*Falco cherrug*), vor continua să scadă, cu risc crescut de dispariție locală. Totodată, funcțiile ecosistemice ale pădurilor, inclusiv sechestrarea carbonului, protecția solului și reglarea hidrologică, vor fi diminuate, generând pierderi economice crescute asociate secetei și inundațiilor.

53.3. În lipsa măsurilor de protecție și restaurare, ecosistemele forestiere de luncă și inundabile (circa 15 mii ha) vor continua să se restrângă și să se fragmenteze, în special în bazinul inferior al râului Prut. Acest proces va determina pierderea habitatelor pentru aproximativ 400 de specii de plante vasculare, inclusiv specii rare precum laleaua pestriță (*Fritillaria meleagris*) și vița-de-vie sălbatică (*Vitis sylvestris*), precum și reducerea capacității luncilor de a atenua efectele inundațiilor și de a filtra poluanții. În consecință, vor crește riscurile asociate inundațiilor, degradării calității apei și pierderii biodiversității specifice zonelor umede.

53.4. În lipsa intervențiilor, suprafața deja redusă a ecosistemelor de stepă (1,9 % – circa 65 mii ha) va continua să scadă sever ca urmare a extinderii agriculturii și a pășunatului necontrolat. Fragmentarea accentuată va determina izolarea populațiilor de specii rare, precum popândăul comun (*Spermophilus citellus*) și dihorul de stepă (*Mustela eversmanni*). Totodată, capacitatea acestor ecosisteme de a contribui la adaptarea la schimbările climatice, la rezistența la secetă și la stabilitatea solului va fi diminuată semnificativ. Pe termen lung, această

tendință va duce la pierderea unor habitate naturale de valoare ridicată, cu impact ireversibil asupra biodiversității.

53.5. În lipsa intervențiilor, ecosistemele acvaticе și palustre (circa 101,4 mii ha, aproximativ 3 % din suprafața țării) vor fi afectate de reducerea debitelor apelor de suprafață cu 16-20 % până în 2030, cu consecințe semnificative asupra habitatelor acvaticе. Uscarea temporară sau permanentă a râurilor mici va genera pierderi masive de pești, amfibieni și nevertebrate acvaticе, iar eutrofizarea lacurilor și zonelor umede va favoriza speciile oportuniste, reducând biodiversitatea. Speciile sensibile precum țestoasa de baltă europeană (*Emys orbicularis*), vidra (*Lutra lutra*) și buhaiul de baltă (*Bombina bombina*) vor înregistra un declin accelerat. În consecință, zonele umede își vor pierde rolul esențial în reglarea hidrologică și protecția împotriva inundațiilor, crescând vulnerabilitatea comunităților umane.

53.6. În lipsa măsurilor de conservare, ecosistemele petrofitе (0,68 % – circa 23 mii ha) vor fi supuse presiunilor generate de activitățile extractive, de dezvoltarea infrastructurii și de turismul necontrolat, ceea ce va determina distrugerea ireversibilă a habitatelor calcaroase. Habitatele cavernicole vor fi afectate de modificări ale microclimatului, cu impact asupra populațiilor de lilieci și nevertebrate specializate. Având în vedere aria redusă și gradul ridicat de specializare ecologică, pierderile de biodiversitate vor fi definitive și imposibil de compensat.

53.7. În lipsa unei abordări integrate și a unui mecanism funcțional de guvernare ecologică, degradarea ecosistemelor naturale va continua într-un ritm accelerat, generând pierderi ireversibile de biodiversitate și creșterea semnificativă a costurilor economice asociate degradării solului, reducerii resurselor de apă și intensificării fenomenelor extreme. În același timp, capacitatea Republicii Moldova de a-și îndeplini angajamentele internaționale și europene în domeniul protecției mediului va fi semnificativ afectată.

Secțiunea a 3-a **Diversitatea speciilor de floră și faună**

54. Diversitatea biologică a Republicii Moldova este determinată de poziția sa geografică. Republica Moldova are o floră diversificată, cu 5 568 de specii de plante, dintre care 2 044 sunt plante superioare (vasculare), iar 3 524 sunt plante inferioare²³.

55. Din punct de vedere biogeografic, flora este dominată de specii palearctice, caracteristice florei europene. Starea de conservare a acestora evidențiază o vulnerabilitate semnificativă: lista plantelor vasculare amenințate cuprinde 474 de taxoni, reprezentând peste 26 % din flora vasculară națională.

²³ <https://am.gov.md/ro/content/d4-specii-protejate>

Dintre acestea, 165 de specii sunt incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova (2015), iar 62 de specii sunt menționate în documente de politici și tratate internaționale, inclusiv: 15 specii în Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (denumită în continuare *Directiva Habitate*), 18 specii în Convenția de la Berna pentru conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa și 21 de specii în Convenția privind comerțul internațional cu specii de floră și faună sălbatică amenințate cu dispariția.²⁴

56. Printre cele mai importante specii de prioritate europeană, aflate în stare vulnerabilă pe teritoriul Republicii Moldova, se numără: papucul doamnei (*Cypripedium calceolus*), deditețul mare (*Pulsatilla grandis*), odoleanul tătareasc (*Crambe tataria*), bibilica montană (*Fritillaria montana*), drobișorul tetramuchiatic (*Genista tetragona*), peștișoara (*Salvinia natans*), siverechia odoliană (*Schivereckia podolica*), cornaciul (*Trapa natans*), ghiocelul (*Galanthus nivalis*), capul șarpelui (*Echium russicum*) și stânjenelul (*Iris aphylla*). siverechia

57. Ecosistemele naturale oferă condiții pentru existența a peste 1 357 de specii de fungi, dintre care 557 de specii de macromicete și 196 de specii de licheni. Cartea Roșie a Republicii Moldova (ediția a III-a) include 29 de specii de bazidiomicete și ascomicete.

58. Macromicetele sunt concentrate în special în ecosistemele forestiere, unde îndeplinesc un rol ecologic esențial în procesele de descompunere a materiei organice și în menținerea ciclurilor nutritive. Din totalul speciilor identificate, doar 70 de specii de ciuperci sunt considerate comestibile și utilizate tradițional în alimentație. Conservarea acestor specii reprezintă o prioritate strategică, întrucât ele constituie nu doar un patrimoniu natural de valoare națională, ci și o responsabilitate internațională a Republicii Moldova în contextul angajamentelor sale europene și globale privind diversitatea biologică.

59. Lichenii reprezintă bioindicatori veritabili ai stabilității și rezilienței ecosistemelor naturale și seminaturale în raport cu modificările de mediu. Pe teritoriul țării au fost identificate aproximativ 200 de specii, dintre care 13 sunt incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova (ediția a III-a), reflectând gradul lor de vulnerabilitate și importanța conservării acestora. Datorită particularităților biologice, în special dependenței directe de factorii atmosferici pentru nutriție și hidratare, lichenii sunt extrem de sensibili la factorii de stres ai mediului. Aceștia reacționează rapid la poluarea atmosferică, acidifierea precipitațiilor și schimbările climatice, având astfel un rol esențial în monitorizarea calității mediului și în evaluarea stării ecosistemelor.

²⁴ http://akademos.asm.md/files/pag_22_31_Akademos_2_2020.pdf

60. Republica Moldova deține o diversitate faunistică remarcabilă pentru dimensiunea teritoriului său, estimată la circa 15 000-15 500 de specii, dintre care vertebratele includ 70 de specii de mamifere, 281 de specii de păsări, 14 specii de reptile, 14 specii de amfibieni și 70 de specii de pești. Fauna nevertebratelor cuprinde aproximativ 15 000 de specii, inclusiv circa 13 000 de specii de insecte. Un număr de 55 de specii de faună sălbatică sunt relicve ponto-caspice (dintre care aproximativ 10 % sunt endemice în bazinul Mării Negre), iar 219 specii sunt incluse în ediția a III-a a Cărții Roșii. Cea mai mare diversitate de vertebrate se înregistrează în păduri (172 de specii), dintre care 153 (89 %) sunt asociate cu pajiști. Atât activitățile umane (recoltarea plantelor, colectarea ciupercilor, gestionarea pădurilor, poluarea etc.), cât și reducerea resurselor trofice disponibile (de exemplu, popândăi și alte rozătoare mici) continuă să afecteze negativ speciile mari de păsări răpitoare, precum acvila țipătoare mare (*Aquila clanga*), acvila țipătoare mică (*Aquila pomarina*) și șoimul dunărean (*Falco cherrug*).

61. Conservarea *in situ* a speciilor rare și pe cale de dispariție este asigurată de sistemul de arii protejate din Republica Moldova. În condițiile pedoclimatice actuale ale țării, în zona de risc se află 512 specii de plante periclitate (27,4 % din numărul total). Dintre speciile de plante vasculare, cea mai ridicată dependență de condițiile climatice se constată la speciile din ecosistemele de stepă (151 de specii), forestiere zonale (126 de specii) și de stâncării (68 de specii).

62. Concomitent, instituirea Rețelei Emerald a făcut posibilă asigurarea condițiilor pentru supraviețuirea și conservarea speciilor de floră și faună de importanță europeană, incluse în Rezoluția 6 a Convenției de la Berna privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa. Rețeaua este constituită din 61 de situri, cu o suprafață totală de 277 900 ha, reprezentând 8,1 % din teritoriul țării. Un număr total de 154 de specii Emerald sunt prezente în cele două regiuni biogeografice distincte – continentală și de stepă, inclusiv: specii de plante – 14, specii de animale – 140 (mamifere – 13 specii, păsări – 80 de specii, reptile – 2 specii, amfibieni – 3 specii, pești – 19 specii, nevertebrate – 23 de specii). Printre speciile enumerate se numără papucul doamnei (*Cypripedium calceolus*), liliacul barbastelle (*Barbastella barbastellus*), fluturele mare de aramă (*Lycaena dispar*) și ciocănitoarea neagră (*Dryocopus martius*). Datele spațiale referitoare la Rețeaua Emerald constituie un instrument pentru identificarea și monitorizarea conservării *in situ* și pentru evaluarea amenințărilor la adresa biodiversității și a ecosistemelor, fiind accesibile pe platforma UN Biodiversity Lab²⁵.

63. Grădina Botanică Națională (Institut) „Alexandru Ciubotaru” asigură conservarea *ex situ* a biodiversității și păstrează o colecție de fond genetic de plante de circa 11 mii de specii, dintre care: plante tropicale și subtropicale – 2 517, plante

²⁵ <https://unbiodiversitylab.org/es/moldova-increases-protected-areas-in-the-emerald-network-2/>

florale ornamentale – 1 150, plante lemnoase – 2 000, plante furajere netradiționale – 350, plante medicinale – 300 și plante aromatice – 350. În ultimii ani, fondul genetic al instituției a fost suplimentat cu 1 456 de specii, inclusiv: plante lemnoase – 170, plante cu flori – 601, plante tropicale și subtropicale – 439, plante medicinale și aromatice – 148 și plante furajere – 98²⁶. Cele 4 iazuri amplasate pe teritoriul Grădinii Botanice Naționale (Institut) „Alexandru Ciubotaru” sunt populate sau vizitate de un număr mare de specii de animale, inclusiv insecte și păsări acvatice și palustre.

64. În țară se atestă o tendință negativă a stării speciilor de floră și faună vulnerabile și pe cale de dispariție. Prima ediție a Cărții Roșii (1978) a inclus 26 de specii de plante vasculare și 29 de specii de animale vertebrate. Lista cuprinde specii de plante, ciuperci și animale din următoarele categorii de vulnerabilitate, în conformitate cu clasificarea Uniunii Internaționale pentru Conservarea Naturii (IUCN): vulnerabil (VU), periclitat (EN) și critic periclitat (CR). Cea de-a doua ediție a Cărții Roșii (2001) cuprinde 126 de specii de plante și 116 specii de animale. Ediția a III-a a Cărții Roșii²⁷ include 208 specii de plante și fungi (150 de specii de angiosperme, 1 specie de gimnosperme, 14 specii de pteridofite, 7 specii de briofite, 8 specii de alge, 14 specii de basidiomicete, 14 specii de ascomicete), cu 88 de specii mai mult decât în ediția a II-a, și 219 specii de animale (30 de specii de mamifere, 62 de specii de păsări, 9 specii de reptile, 9 specii de amfibieni, 23 de specii de pești, 1 specie de ciclostomate, 80 de specii de insecte, 1 specie de colembol, 1 specie de crustacee, 3 specii de bivalve), cu 103 specii mai mult decât în ediția a II-a (tabelul 1).

Tabelul 1

Taxonii de plante și animale din cele două ediții ale Cărții Roșii

Nr. crt.	Taxon	2001	2015
Plante			
1.	Magnoliopside	50 de specii	99 de specii
2.	Liliopside	31 de specii	52 de specii
3.	Pinofite	1 specie	1 specie
4.	Pteropside / Pteridofite	9 specii	14 specii
5.	Briofite	10 specii	7 specii
6.	Alge	-	8 specii
7.	Lichenofite	16 specii	28 de specii
8.	Micofite / Fungi	9 specii	
Total		126	209
Animale			
1.	Mamifere	14 specii	30 de specii

²⁶ https://gbni.usm.md/?page_id=1891

²⁷ <http://gradinabotanica.asm.md/sites/default/files/Cartea%20Rosie-ilovepdf-compressed.pdf>

2.	Păsări	39 de specii	62 de specii
3.	Reptile	8 specii	9 specii
4.	Amfibieni	1 specie	9 specii
5.	Pești	12 specii	23 de specii
6.	Ciclostomate	1 specie	1 specie
7	Insecte	37 specii	80 specii
8	Crustacee	1 specie	1 specie
9	Moluște	3 specii	3 specii
10	Colembole	-	1 specie
Total		116	219

65. În perioada 2000-2015, ponderea speciilor de plante rare a crescut cu circa 40 %, iar cea a speciilor de animale protejate – cu 47%.²⁸.

66. Printre speciile rare prezente pe teritoriul Republicii Moldova, incluse în Lista Roșie a Europei, se numără: *Cypripedium calceolus* (papucul doamnei), *Trapa natans* (cornaci), *Carlina acaulis*, *Vipera ursinii* (vipera de stepă) și *Aythya nyroca* (rața cu cap castaniu)²⁹.

67. Starea actuală a florei și vegetației poate fi apreciată ca nesatisfăcătoare. Tendința generală se caracterizează prin dispariția treptată a numeroase specii rare, reducerea efectivelor populaționale și restrângerea arealelor de răspândire. În ultimii ani, unele specii nu au mai fost confirmate în teren, precum: mesteacănul (*Betula pendula*), săbiuța (*Gladiolus imbricatus*), trifoiul cu patru foi (*Marsilea quadrifolia*), foarfeca bălții (*Stratiotes aloides*) și nufărul galben (*Nuphar lutea*). Totodată, se constată diminuarea numărului de fitoindivizi și restrângerea arealelor pentru specii precum: papucul doamnei (*Cypripedium calceolus*), bujorul sălbatic (*Paeonia peregrina*), nufărul alb (*Nymphaea alba*), bumbăcărița (*Eriophorum latifolium*), limba șarpelui (*Ophioglossum vulgatum*) și părul (*Pyrus elaeagrifolia*). În prezent, peste 80 de specii de plante vasculare sunt încadrate în categoria „critic periclitate”, ceea ce indică un risc iminent de dispariție la nivel național³⁰.

68. Starea nesatisfăcătoare a florei și faunei se explică inclusiv prin faptul că numeroase specii de plante și animale se află la limitele arealului natural de răspândire, ceea ce le conferă o vulnerabilitate sporită la schimbările climatice și la presiunile antropice. Transformarea ecosistemelor naturale ca urmare a activităților umane a determinat fragmentarea și izolarea habitatelor, reducerea efectivelor populaționale și dispariția unor specii indigene, în timp ce nișele ecologice eliberate sunt ocupate de specii alogene invazive. Unele specii de importanță europeană, precum papucul doamnei (*Cypripedium calceolus*),

²⁸ https://www.meteo.md/images/uploads/news/2024/06/Report%20National_Ro.pdf

²⁹ <https://www.iucnredlist.org/regions/europe>

³⁰ http://akademos.asm.md/files/pag_22_31_Akademos_2_2020.pdf

dedițelul mare (*Pulsatilla grandis*), cornaci (*Trapa natans*) și bibilica montană (*Fritillaria montana*), sunt deja pe cale de dispariție la nivel local.

69. Presiunea antropică, inclusiv recoltarea necontrolată, agricultura intensivă, exploatarea forestieră și poluarea, determină reducerea efectivelor populaționale ale păsărilor de pradă, precum acvila țipătoare mare (*Aquila clanga*), acvila țipătoare mică (*Aquila pomarina*) și șoimul dunărean (*Falco cherrug*), diminuarea populațiilor de pești și amfibieni din ecosistemele acvatice și palustre, precum și pierderea speciilor relict ponto-caspice și endemice (în total 55 de specii, dintre care aproximativ 10 % sunt endemice).

70. În lipsa intervențiilor, fragmentarea și izolarea habitatelor vor continua să afecteze reproducerea și dispersia speciilor, iar nișele ecologice eliberate vor fi ocupate de specii alogene invazive. Aceste procese vor determina deteriorarea echilibrului ecologic și reducerea serviciilor ecosistemice. În plus, managementul insuficient al ariilor naturale protejate și al Rețelei Emerald (61 de situri, cu o suprafață totală de 277 900 ha, echivalentul a circa 8,1 % din teritoriul țării) limitează eficiența măsurilor de conservare pentru cele 154 de specii de interes european.

71. Astfel, diversitatea biologică este afectată de degradarea asociațiilor vegetale, de deficitul de resurse trofice, apă și habitate de reproducere, generate de schimbările climatice și de reducerea funcționalității ecosistemelor naturale. Majoritatea ecosistemelor naturale sunt fragmentate și degradate. În bazinele hidrografice, procesele de eutrofizare a apelor se intensifică, iar în ecosistemele de stepă și de luncă se constată fenomene de xerofitizare și substituirea vegetației native cu specii ruderales. Defrișările și eliminarea arborilor de pe malurile râurilor determină creșterea evapotranspirației și reduc capacitatea acestor ecosisteme acvatice de a susține o biodiversitate ridicată a speciilor.

72. Tendința generală în scenariul „status quo” se caracterizează prin dispariția treptată a numeroaselor specii rare de plante și animale, reducerea efectivelor populaționale și a arealelor de răspândire, extinderea speciilor invazive, pierderea patrimoniului genetic și diminuarea rezilienței ecosistemelor la schimbările climatice. Aceste evoluții vor genera efecte negative directe asupra serviciilor ecosistemice, economiei și securității alimentare, pe termen mediu și lung.

Secțiunea a 4-a

Rețeaua de arii protejate

73. Sistemul de arii naturale protejate din Republica Moldova acoperă principalele tipuri de ecosisteme naturale existente pe teritoriul țării, inclusiv pădurile, stepele, luncile și ecosistemele petrofite.

74. Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat ³¹stabilește cadrul juridic pentru cele 12 categorii de arii naturale protejate din Republica Moldova, definind regimul de protecție și conservare a biodiversității și a peisajelor naturale. Dintre acestea, 7 categorii sunt aliniate la clasificarea Uniunii Internaționale pentru Conservarea Naturii (International Union for Conservation of Nature IUCN), 3 categorii sunt instituite la nivel local, iar 2 categorii sunt desemnate în baza instrumentelor internaționale.

Tabelul 2

Clasificarea ariilor protejate din Republica Moldova și conformitatea cu categoriile IUCN, 2022

Categorii de arii protejate		Conformitate cu categoriile IUCN	Unități	Suprafața, ha
Rezervație a Biosferei			1	14771,1
Rezervații științifice		I	5	19378
Parcuri naționale		II	2	95676,09
Monumente ale naturii	geologice și paleontologice	III	86	2862,2
	hidrologice		31	99,8
	botanice		13	125,2
	sectoare reprezentative cu vegetație silvică		158	-
	arbori seculari		472	-
specii floristice și faunistice rare				
Rezervații naturale	silvice	IV	51	5001
	de plante medicinale		9	2796
	mixte		3	212
Rezervații peisagistice		V	41	34200
Rezervații de resurse		VI	13	523
Arii cu management multifuncțional	sectoare reprezentative cu vegetație de stepă	VII	5	148
	sectoare reprezentative cu vegetație de luncă		25	674,7
	perdele forestiere de protecție		2	207,7
Grădini dendrologice			2	104
Monumente de arhitectură peisagistică			21	304,9
Grădini zoologice			1	20
Zone umede de importanță internațională			3	94705,5

³¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141074&lang=ro

75. În prezent, suprafața totală a ariilor naturale protejate din Republica Moldova este de 189 385,9 ha, reprezentând aproximativ 5,61 % din teritoriul țării. Conform Hotărârii Guvernului nr. 409/2024³², obiectivul național este extinderea suprafeței ariilor naturale protejate până la 10 % din teritoriul țării până în anul 2030.

76. Un rol esențial în eforturile Republicii Moldova de conservare a biodiversității îl are crearea Rețelei Emerald, integrată în politicile și mecanismele internaționale de protejare a capitalului natural european. Aceasta constituie un instrument de corelare a angajamentelor internaționale cu măsurile naționale, contribuind la protejarea biodiversității, la armonizarea politicilor naționale cu standardele Uniunii Europene și la consolidarea infrastructurii ecologice naționale.

77. Rețeaua Emerald din Republica Moldova³³ cuprinde 61 de situri, care însumează o suprafață totală de 277 900 ha, echivalentul a circa 8,1 % din teritoriul național (figura 1). Aceste situri asigură protecția unui număr semnificativ de specii și ecosisteme valoroase, incluzând 154 de specii de plante și animale și 38 de tipuri de habitate recunoscute la nivel european ca fiind vulnerabile sau de interes conservativ major.

³² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144295&lang=ro

³³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133945&lang=ro

Figura 1. Harta rețelei siturilor Emerald cu codificare specifică a site-ului

Sursa: Republica Moldova. Al VI-lea Raport Național cu privire la diversitatea biologică, 2019³⁴

78. Un rol esențial în conservarea biodiversității, menținerea echilibrului ecologic și protejarea resurselor naturale în au zonele protejate ale corpurilor de apă. Acestea asigură conservarea habitatelor acvatice și ripariene, care susțin o diversitate ridicată de specii de plante, pești, amfibieni, păsări și nevertebrate, multe dintre ele rare sau vulnerabile. Prin restricționarea activităților antropice intensive se mențin calitatea apei și integritatea ecosistemelor, facilitând regenerarea naturală a speciilor și desfășurarea proceselor ecologice esențiale, precum filtrarea nutrienților, sedimentarea și reglarea microclimatului. Totodată, aceste zone contribuie la protejarea coridoarelor ecologice acvatice, facilitând migrația și dispersia speciilor, asigurând conectivitatea habitatelor și reducând riscul de izolare a populațiilor. În plus, acestea atenuează impactul poluării și al schimbărilor climatice, oferind refugii pentru speciile sensibile și menținând funcțiile ecosistemice vitale pentru comunități și economie.

79. Astfel, protecția corpurilor de apă are atât o dimensiune ecologică, cât și una strategică, fiind esențială pentru conservarea biodiversității pe termen lung și utilizarea durabilă a resurselor naturale. Conform art. 19¹ din Legea apelor nr. 272/2011, în districtele bazinelor hidrografice Nistru și Prut–Marea Neagră sunt identificate și înregistrate zonele protejate ale corpurilor de apă, incluse în Registrul zonelor protejate. Acestea includ zone destinate protecției speciilor acvatice de importanță economică, precum și zone pentru conservarea habitatelor

³⁴<https://mediu.gov.md/sites/default/files/Documente%20atasate%20Advance%20Pagines/Raport%20VI%20cu%20privire%20la%20diversificarea%20biologica%20ROM%20Web%20final.pdf>

și speciilor dependente de starea apelor, inclusiv situri din Rețeaua Emerald și zone umede de importanță internațională.

80. O importanță majoră în protecția și conservarea biodiversității o au ariile de importanță avifaunistică (IBA) (tabelul 3), care constituie refugii esențiale pentru numeroase specii de păsări, inclusiv migratoare, rare sau pe cale de dispariție. Aceste zone oferă condiții optime pentru hrănire, reproducere și odihnă, contribuind la menținerea populațiilor stabile și la prevenirea declinului speciilor. Totodată, acestea asigură protecția habitatelor naturale asociate, precum pădurile, zonele umede, mlaștinile și pajiștile, care susțin și alte specii de plante și animale, favorizând conservarea biodiversității în ansamblu.

81. Ariile avifaunistice contribuie la menținerea echilibrului ecologic prin rolul păsărilor în polenizare, dispersia semințelor și controlul populațiilor de insecte și alte organisme. În plus, aceste arii oferă oportunități pentru educație ecologică, cercetare științifică și turism durabil, evidențiind legătura dintre conservarea biodiversității și beneficiile socioeconomice pentru comunități.

82. Astfel, ariile de importanță avifaunistică reprezintă componente-cheie ale strategiilor de protecție a mediului și de conservare a diversității biologice. Pe teritoriul Republicii Moldova au fost delimitate 11 arii de importanță avifaunistică (IBA), stabilite în baza criteriilor cantitative privind populațiile de păsări și statutul acestora de conservare. Multe dintre aceste arii sunt asociate cu zone umede, lacuri și lunci riverane, reprezentând refugii critice pentru speciile acvatice și semiacvatice.

Tabelul 3

Ariile avifaunistice (IBAs) deținute de Republica Moldova³⁵

Țara	Denumirea sitului	IBA Criteriu	Codul
Republica Moldova	Pădurea de fag	B2, B3	MD004
Republica Moldova	Pădurea Centrală	B2	MD005
Republica Moldova	Lacurile Congaz – Taraclia	A1, B2	MD008
Republica Moldova	Lacul Costești – Stânca	A4iii	MD002
Republica Moldova	Râul Nistru între Naslavcea – Soroca	A4iii, B2	MD001
Republica Moldova	Pădurea Hâncești	B3	MD010
Republica Moldova	râul Nistrul de Jos	B2	MD006
Republica Moldova	Râul Prut inferior și lacul Manta-Beleu	A1, A4iii, B2	MD007
Republica Moldova	Purcari – Etulia	A1, B2	MD009
Republica Moldova	Pădurea Domnească	B2	MD003
Republica Moldova	Pădurea Tigheci	B3	MD011

³⁵ <http://datazone.birdlife.org/site/results?cty=139&fam=0&gen=0>

83. Ariile de importanță avifaunistică selectate includ, în mare parte, rezervații științifice instituite în baza Legii nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat. Conectarea acestor arii într-o rețea ecologică coerentă și funcțională asigură conservarea pe termen lung a biodiversității acvatice și a speciilor dependente de apă, contribuind la creșterea rezilienței ecosistemelor în fața presiunilor antropice și a schimbărilor climatice.

84. Astfel, ariile naturale protejate au un rol esențial în conservarea biodiversității, prin menținerea habitatelor naturale, protecția speciilor rare și endemice și refacerea ecosistemelor degradate. Totodată, acestea constituie elemente-cheie ale rețelei ecologice naționale, contribuind la asigurarea conectivității habitatelor și la menținerea fluxurilor ecologice necesare pentru migrarea și adaptarea speciilor. Prin aceste funcții, ariile naturale protejate susțin echilibrul ecologic, stabilitatea proceselor naturale și menținerea serviciilor ecosistemice vitale, precum reglarea regimului hidrologic, purificarea aerului și a apei și prevenirea eroziunii solului. De asemenea, acestea servesc drept laboratoare naturale pentru cercetare științifică, educație ecologică și promovarea turismului durabil, consolidând legătura dintre conservarea naturii și dezvoltarea socioeconomică durabilă.

85. În lipsa intervențiilor, fragmentarea și degradarea ecosistemelor vor continua. Pădurile, stepele și luncile vor suferi pierderi de habitat, reducerea conectivității ecologice și diminuarea capacității de regenerare naturală. Zonele acvatice și ripariene vor fi afectate de poluare, eutrofizare și reducerea debitului de apă, cu impact negativ asupra biodiversității și serviciilor ecosistemice. Fenomenele meteorologice extreme, secetele frecvente și activitățile antropice necontrolate vor amplifica aceste efecte, diminuând reziliența ecosistemelor și crescând riscul pierderii permanente a speciilor și habitatelor critice. În absența unor măsuri suplimentare de conservare și gestionare integrată, ecosistemele naturale ale Republicii Moldova riscă o deteriorare ireversibilă, reducerea diversității biologice și compromiterea serviciilor ecosistemice esențiale pentru comunități și economie.

Secțiunea a 5-a Servicii ecosistemice

86. Diversitatea biologică constituie fundamentul funcționării ecosistemelor și reprezintă sursa principală a serviciilor ecosistemice – ansamblul beneficiilor directe și indirecte pe care natura le oferă oamenilor și societății. Conceptul de servicii ecosistemice evidențiază contribuția naturii la bunăstarea umană și la dezvoltarea durabilă, având un rol esențial în asigurarea calității vieții, securității alimentare, sănătății, dezvoltării economice și valorilor culturale.

87. În prezent, sunt identificate patru tipuri distincte de servicii ecosistemice, vitale pentru sănătatea și bunăstarea umană, conform Evaluării Ecosistemelor Mileniului:

87.1. servicii de suport, care constituie baza funcționării tuturor celorlalte servicii ecosistemice și includ reciclarea nutrienților, formarea și menținerea solului și producția primară. Aceste procese esențiale permit ecosistemelor să genereze hrană, să regleze inundațiile și să purifice apa;

87.2. servicii de aprovizionare (furnizare), care reprezintă bunurile tangibile și resursele naturale obținute direct din ecosisteme, precum: alimente (specii de plante, ciuperci, moluște, vânat), materii prime (lemn, fibre, furaje, îngrășăminte naturale), apă (în special potabilă, pentru irigații sau industrie), resurse genetice (material biologic utilizat pentru ameliorarea plantelor și animalelor sau în cercetare), resurse medicinale (plante și organisme cu proprietăți terapeutice), energie (biomasă, hidroenergie), resurse ornamentale (flori, animale de companie, produse de artizanat, suveniruri);

87.3. servicii de reglare, care contribuie la menținerea echilibrului ecologic și includ reglarea climei și sechestrarea carbonului, purificarea aerului și a apei, controlul bolilor și al dăunătorilor, gestionarea deșeurilor, descompunerea și detoxifierea, precum și reducerea impactului hazardelor naturale (inundații, eroziune, secetă);

87.4. servicii culturale, care reprezintă beneficii nemateriale oferite de natură și se reflectă în activități recreative și ecoturism, identitate culturală și spirituală, inspirație artistică și simbolism (literatură, artă, arhitectură, folclor), educație și cercetare.

88. Există o legătură directă între serviciile ecosistemice și sectoarele economice consumatoare de resurse naturale, precum agricultura, industriile prelucrătoare, sectorul energetic, turismul și gospodăriile casnice. Aceste sectoare beneficiază, la diferite niveluri, de materii prime, spațiu și procese naturale care constituie fundamentul activității lor economice. Gestionarea ineficientă a resurselor, risipa și degradarea mediului afectează productivitatea majorității acestor sectoare.

89. Serviciile ecosistemice generate de mediul natural au atât valoare monetară, cât și nonmonetară și trebuie valorificate în mod corespunzător, ceea ce poate genera fonduri financiare pentru menținerea și restabilirea resurselor naturale și a biodiversității, precum și pentru asigurarea funcționalității durabile a ecosistemelor.

90. În același timp costurile asociate menținerii serviciilor ecosistemice includ: managementul resurselor biologice și ecosistemice, măsuri de reabilitare, conservarea speciilor și a peisajelor valoroase, activități de conștientizare și educație ecologică, atragerea investițiilor pentru întreprinderile mici și mijlocii,

precum și păstrarea cunoștințelor tradiționale. Implementarea acestora necesită amenajări nondegradante, integrarea inteligentă în procesele naturale și industriale și asigurarea unui echilibru sustenabil. Totalitatea costurilor valorificării și menținerii serviciilor ecosistemice este expusă în tabelul 4.

Tabelul 4

Categorii de costuri pentru valorificarea serviciilor ecosistemice

Servicii ecosistemice	Categorii de costuri
Administrarea biodiversității	Inventariere și cartografiere Monitorizarea stării de conservare Pază, implementarea reglementărilor, măsuri speciale de protecție Administrarea datelor Reintroducerea speciilor dispărute Reconstrucția ecologică
Conștientizare, patrimoniu, dezvoltare locală	Tradiții și comunități Conștientizare și comunicare din partea publicului Educație ecologică
Turism	Infrastructură recreativă Oportunități și servicii turistice, informații, marketing și promovare Gestionarea turiștilor
Administrare și management	Echipamente și infrastructură Personal administrativ Documente strategice și planificare Instruirea personalului

Sursa: Studiul „Valoarea economică a biodiversității și a serviciilor ecosistemice” (PNUD), 2013

91. În ultimul deceniu au fost realizate mai multe studii și implementate proiecte care au furnizat primele estimări privind evaluarea și cartografierea ecosistemelor și a serviciilor ecosistemice, evidențiind importanța acestora pentru economie, comunitățile locale și mediu. Printre cele mai relevante se numără studiile realizate de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în raioanele Ștefan Vodă și Soroca, care au analizat principalele tipuri de servicii ecosistemice – de suport, de aprovizionare, de reglare și culturale – și au evidențiat presiunile generate de agricultura intensivă, poluare, defrișări și schimbările climatice. Rapoartele elaborate subliniază valoarea socială și economică a ecosistemelor locale, fără a include însă estimări monetare detaliate.

92. O analiză mai aprofundată a fost realizată pentru zona Ramsar Nistrul de Jos³⁶, unde valoarea totală a serviciilor ecosistemice a fost estimată la aproximativ 192,5 milioane lei (circa 11,3 milioane dolari SUA), echivalentul a aproximativ 187 dolari SUA/ha. Această evaluare evidențiază rolul esențial al

³⁶<https://bioticamoldova.org/storage/files/3Serviciile%20ecosistemice%20ale%20Zonei%20Ramsar%20E2%80%9DNistrul%20de%20Jos%E2%80%9D.pdf>

ecosistemelor din zonă pentru comunitățile locale, prin asigurarea apei, hranei, resurselor naturale și a oportunităților economice, precum și prin furnizarea unor funcții de reglare indispensabile pentru menținerea biodiversității și a echilibrului ecologic.

93. Un alt studiu de referință, „Evaluarea serviciilor ecosistemice forestiere” (2015), a fost realizat în cadrul proiectului „ENPI FLEG II”³⁷. Studiul a analizat rolul pădurilor în furnizarea de apă, menținerea fertilității solului, polenizare, controlul dăunătorilor, reglarea climei și atenuarea fenomenelor meteorologice extreme. Valoarea anuală a serviciilor ecosistemice forestiere a fost estimată la 68,84 milioane de dolari SUA, echivalentul a aproximativ 0,85 % din PIB, de aproape trei ori mai mult decât contribuția oficială a sectorului forestier. Proiecțiile pe termen lung indică faptul că, în condiții de gestionare durabilă, pădurile ar putea genera beneficii economice nete de circa 578,8 milioane de dolari SUA în următorii 25 de ani.

94. Evaluările serviciilor ecosistemice forestiere au evidențiat, de asemenea, pierderile economice generate de exploatarea ilegală a pădurilor și de degradarea ecosistemelor, subliniind urgența adoptării unor măsuri ferme de conservare și utilizare durabilă a resurselor naturale. În condițiile menținerii unei priorități politice și investiționale reduse pentru gestionarea ecosistemelor forestiere, se vor înregistra pierderi economice semnificative pe termen lung. Continuarea practicilor specifice scenariului BAU (business-as-usual) poate genera costuri pentru economie și populație de peste 213 milioane de dolari SUA în următorii 25 de ani.

95. La nivel național, studiul „Valoarea economică a biodiversității și a serviciilor ecosistemice” (CPD–PNUD, 2019) a estimat că valoarea totală a serviciilor ecosistemice din Republica Moldova este de aproximativ 21,986 milioane de dolari SUA anual, echivalent cu 41 % din PIB. Beneficiile se resimt în sectoare-cheie precum agricultura, turismul, silvicultura, piscicultura și aprovizionarea cu apă. Totodată, analiza a identificat oportunități nevalorificate – de exemplu, un potențial suplimentar de 127,7 milioane de dolari SUA din utilizarea pășunilor și circa 0,6 milioane de dolari SUA anual din turism – care ar putea fi obținute printr-o gestionare durabilă a ecosistemelor. Investițiile în acest domeniu ar putea aduce economiei moldovenești 1,932 miliarde de dolari SUA în următorii 25 de ani.

96. Zonele umede constituie, de asemenea, ecosisteme de importanță strategică. Republica Moldova are trei situri Ramsar, dintre care „Nistrul de Jos”

³⁷<https://bioticamoldova.org/storage/files/5Sectorul%20forestier%20%C8%99i%20serviciile%20ecosistemice%20-%20ENPI%20FLEG%20II%20%C3%AEn%20Republica%20Moldova.pdf>

(60 638 ha) este cel mai bine studiat. Valoarea serviciilor oferite de aceste ecosisteme a fost estimată între 3 520 și 6 705 USD/ha, majoritatea provenind din ecosisteme acvatice (75 %), urmate de zonele umede (22 %) și ecosistemele forestiere sau erbacee (3 %).

97. Ariile naturale protejate oferă, de asemenea, o gamă de servicii ecosistemice³⁸ utilizate în sectoarele productive locale, contribuind la generarea unui set de beneficii, prezentate în tabelul 5.

Tabelul 5

Servicii ecosistemice din ariile naturale și legătura cu sectoarele productive

Tip de SE	Serviciu	Beneficiu/rezultat	Sectoare susținute de serviciile ecosistemice
Servicii de aprovizionare	Hrană	Vânat, fructe, pește de apă proaspătă și specialități marine recoltate în scopuri comerciale și de subzistență	Gospodării, piscicultură, turism, agricultură
	Lemn	Cherestea, lemn de foc și fibră	Gospodării, industrie
	Apă	Alimentare cu apă în sistem public, apă pentru uz industrial și agricol	Agricultură, industrie, turism
	Medicamente naturale	Medicamente naturale	Gospodării
	Biochimicale	Biochimicale și genetică	Agricultură
	Resurse ornamentale	Resurse ornamentale	Industrie
	Sursă de energie (combustibil etc.)	Alimentare cu energie electrică, ex., energie hidroelectrică	Energie
Servicii de reglare	Reglarea GES	Sechestrarea carbonului	Posibil toate
	Stabilizarea microclimatului	Calitatea aerului	Posibil toate
	Reglarea apei (stocare și retenție)	Protecție împotriva inundațiilor și furtunilor	Turism, industrie, gospodării, agricultură
	Procesarea apei	Detoxifierea apei și a sedimentelor/deșeurilor	Turism, industrie, gospodării, agricultură
	Retenția substanțelor nutritive	Creșterea calității apei	Piscicultură, agricultură
Servicii culturale	Patrimoniu spiritual, religios și cultural	Utilizarea mediului în cărți, filme, picturi, folclor, simboluri naționale, arhitectură, publicitate	Turism, gospodării
	Învățământ	Un „laborator natural de teren” pentru înțelegerea proceselor biologice	Gospodării
	Recreere și ecoturism	Observație ornitologică, drumeții, canoe	Turism
	Peisagistică și agrement	Prețuri ridicate datorită priveliștilor	Turism, gospodării
	Neutilizarea biodiversității	Bunăstare sporită asociată, de exemplu, moștenirilor sau motivațiilor altruiste	Posibil toate

Sursa: Bann&Popa, 2012

³⁸ https://files.acquia.undp.org/public/migration/md/Brosura_SES-25_02_19.pdf

98. Cu toate acestea, persistă provocări majore: integrarea insuficientă a valorii serviciilor ecosistemice în procesele de planificare teritorială și urbană, aplicarea nesatisfăcătoare a legislației de mediu, precum și lipsa unor mecanisme eficiente de compensare a pierderilor în agricultură și silvicultură.

99. Pentru a răspunde acestor provocări, este necesară integrarea serviciilor ecosistemice în documentele de planificare și dezvoltare, consolidarea aplicării legislației de mediu, combaterea exploatării ilegale a resurselor naturale și promovarea investițiilor în gestionarea durabilă a ecosistemelor. În acest context, țintele asumate la nivel național, precum restaurarea și menținerea serviciilor ecosistemice (MD 11), gestionarea durabilă a speciilor sălbatice și extinderea suprafețelor forestiere (MD 9), precum și dezvoltarea sistemelor agroforestiere și reglementarea pescuitului (MD 10), reprezintă direcții importante pentru valorificarea potențialului economic și ecologic al biodiversității Republicii Moldova.

100. În lipsa unor intervenții suplimentare, serviciile ecosistemice vor continua să fie supuse presiunilor generate de agricultura intensivă, poluare, defrișări și schimbările climatice. Estimările recente indică faptul că degradarea ecosistemelor forestiere și acvatică ar putea genera pierderi economice de peste 213 milioane de dolari SUA în următorii 25 de ani. Totodată, productivitatea agriculturii și a pisciculturii ar putea scădea cu 15-25 %, ca urmare a degradării calității solului și apei, precum și a reducerii serviciilor de polenizare. Capacitatea ecosistemelor de a furniza apă potabilă și pentru irigații ar putea scădea cu 10-20 %, afectând o mare parte a populației. De asemenea, pierderea habitatelor și degradarea biodiversității ar putea diminua serviciile de reglare, precum sechestrarea carbonului și controlul eroziunii, cu până la 30 %, sporind vulnerabilitatea la inundații și secetă.

101. Lipsa unui cadru coerent de evaluare a ecosistemelor și de cartografiere a habitatelor limitează planificarea strategică și mecanismele de compensare a pierderilor, amplificând impactul socioeconomic. În absența unor măsuri eficiente de conservare și gestionare durabilă, ecosistemele și serviciile ecosistemice vitale riscă o degradare ireversibilă, diminuând reziliența naturală și oportunitățile economice pe termen lung.

Secțiunea a 6-a

Gestionarea durabilă a speciilor de faună și floră sălbatice

102. Fauna sălbatică de interes cinegetic constituie o resursă naturală a cărei gestionare are un impact semnificativ asupra diversității biologice și asupra echilibrului ecologic al țării. Deși contribuția sa la economia națională este relativ redusă în comparație cu alte sectoare, având în vedere caracterul limitat al resursei

și imposibilitatea exploatării intensive, fauna sălbatică are o valoare esențială pentru dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova.

103. Fauna de interes cinegetic include atât mamifere, cât și păsări, a căror gestionare durabilă contribuie la conservarea biodiversității și la funcționarea sănătoasă a ecosistemelor. Printre mamiferele de interes cinegetic se numără iepurele de câmp, prezent în zonele agricole și silvice, căpriorul, care populează pădurile și fâșiile împădurite, și mistrețul, specie importantă nu doar din punct de vedere cinegetic, ci și pentru menținerea echilibrului ecosistemelor forestiere. Alte mamifere, precum vulpea și dihorii, au un rol semnificativ în reglarea populațiilor de rozătoare și în menținerea sănătății ecosistemelor.

104. Păsările de interes cinegetic includ specii precum fazanul, potârnichea și diverse specii de rațe și găște sălbaticе, care populează atât habitatele acvatice, cât și zonele agricole și forestiere. Aceste specii prezintă nu doar valoare recreativă și economică în contextul activităților de vânătoare, ci contribuie și la menținerea echilibrului ecosistemelor prin controlul populațiilor de insecte, dispersia semințelor și îmbunătățirea fertilității solului.

105. Unele specii, precum lupul și pisica sălbatică, sunt protejate prin legislația națională și prin tratate internaționale, iar vânătoarea acestora este strict reglementată.

106. Gestionarea fondului cinegetic se realizează cu accent pe conservarea populațiilor și a habitatelor, fiind susținută prin programe de repopulare, monitorizarea efectivelor și stabilirea cotelor de recoltă, în conformitate cu legislația națională.

107. Populațiile de iepure de câmp și potârniche au înregistrat scăderi în ultimele decenii, ca urmare a pierderii habitatelor și a modificărilor în practicile agricole, în timp ce populațiile de căprior și mistreț s-au menținut la un nivel relativ stabil, datorită managementului cinegetic adaptat și măsurilor de protecție a pădurilor. Speciile migratoare depind de starea ecosistemelor acvatice și de condițiile de pe rutele de migrație, ceea ce subliniază importanța conservării zonelor umede și a menținerii conectivității ecologice.

108. Activitatea cinegetică este reglementată de Legea nr. 55/2024 privind vânătoarea și protecția fondului cinegetic³⁹, de Hotărârea Guvernului nr. 793/2024 privind aplicarea acesteia⁴⁰, de Hotărârea Guvernului nr. 811/2024 pentru aprobarea Regulamentului privind vânătoarea de selecție⁴¹, precum și de actele

³⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142753&lang=ro

⁴⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146229&lang=ro

⁴¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146073&lang=ro

normative și ordinele emise de administrator, atribuțiile acestuia revenind Ministerului Mediului.

108.1. Legea nr. 55/2024 stabilește condițiile de constituire și gestionare a fondurilor cinegetice. Astfel, un fond cinegetic poate fi instituit pe o suprafață de minimum 5 000 ha, pentru care se elaborează harta-schemă, fișa și planul de management cinegetic. Fondurile cinegetice sunt atribuite în folosință de către administrator exclusiv prin licitație publică deschisă, în baza unui contract valabil pe o perioadă de 15 ani, cu achitarea unei taxe anuale.

108.2. Controlul de stat asupra respectării legislației și gestionării fondului cinegetic este exercitat de către Inspectoratul pentru Protecția Mediului.

109. Gestionarea durabilă a speciilor de interes cinegetic constă în menținerea efectivelor la nivelul capacității de suport a ecosistemelor, prin aplicarea măsurilor biotehnice și asigurarea unui stoc reproductiv cu potențial fiziologic, morfologic și reproductiv adecvat. Aceasta presupune prevenirea atât a declinului numeric al populațiilor, cât și a creșterii excesive a efectivelor în fazele de vârf ale ciclului populațional, contribuind astfel la menținerea echilibrului ecologic în cadrul lanțurilor trofice. În perioada 2020-2025, în cadrul întreprinderilor silvice subordonate Agenției „Moldsilva”, a fost evaluat anual efectivul mediu al speciilor de interes cinegetic, conform tabelului 6.

Tabelul 6

Efectivul mediu al speciilor de interes cinegetic (2020-2025)

Suprafața gestionată, ha.	Cerb comun (<i>Cervus elaphus</i>)	Cerb cu pete (<i>Cervus nippon</i>)	Căprioară (<i>Capreolus capreolus</i>)	Mistreț <i>Sus scrofa</i>	Iepure de câmp (<i>Lepus europaeus</i>)	Fazan (<i>Phasianus colchicus</i>)	Viezure (<i>Meles meles</i>)	Lup (<i>Canis lupus</i>)	Vulpe (<i>Vulpes vulpes</i>)	Șacal <i>Canis aureus</i>)	Pisică sălbatică (<i>Felis silvestris</i>)	Câine enot (<i>Nyctereutes procyonoides</i>)	Ider (<i>Martes martes</i>)	Dihor (<i>Mustela putorius</i>)
337 629,5	330	995	8095	1357	3389	6451	580	89	3878	862	404	9	217	11

110. Analiza evoluției sezoniere și multianuale a populațiilor speciilor de interes cinegetic, corelată cu starea habitatelor și cu tendințele generate de schimbările antropice și climatice, permite identificarea factorilor determinanți ai dinamicii acestora. Rezultatele acestor analize stau la baza formulării recomandărilor pentru eficientizarea serviciilor ecosistemice, conservarea diversității faunistice și optimizarea efectivelor speciilor cinegetice, în condițiile menținerii stabilității funcționale și a rezilienței populațiilor.

111. Resursele de biodiversitate ale Republicii Moldova susțin în mod direct industriile farmaceutică, de parfumerie și cosmetică, furnizând materii prime valoroase.

111.1. Plantele sunt colectate preponderent din flora spontană, însă Grădina Botanică Națională (Institut) „Alexandru Ciubotaru” deține un genofond de aproximativ 300 de specii de plante medicinale și aromatice.

111.2. Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor al Universității de Stat din Moldova contribuie semnificativ la conservarea și valorificarea acestor resurse prin activitatea Laboratorului plante aromatice și medicinale, care gestionează o colecție de peste 200 de taxoni din 31 de familii și desfășoară cercetări continue în domeniul geneticii și ameliorării. Rezultatele acestor cercetări se materializează în crearea și omologarea de soiuri competitive, implementate în agricultură prin transfer tehnologic, cu relevanță atât pentru piața internă, cât și pentru export.

111.3. În paralel, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițeanu”, prin Centrul Științifico-Practic de Cultivare a Plantelor Medicinale, gestionează o suprafață de 13 hectare și menține o colecție de peste 200 de taxoni din 15 grupe farmacoterapeutice.

112. Flora medicinală și aromatică din Republica Moldova este deosebit de diversă, incluzând peste 3 700 de specii cu proprietăți curative, dintre care 384 sunt recunoscute de Organizația Mondială a Sănătății pentru efectele lor farmacodinamice bine definite. Din totalul de 26 de producători de medicamente din țară, 17 activează în domeniul fitopreparatelor și al produselor de origine vegetală. Din cele 1 156 de medicamente fabricate în Republica Moldova, 238 (aproximativ 20,6 %) sunt fitopreparate. Printre cele mai frecvent utilizate specii spontane în scop terapeutic se numără: siminoc (*Helichrysum arenarium*), mentă spicată (*Mentha spicata*), odolean (*Valeriana officinalis*), pădărie (*Taraxacum officinale*), tei argintiu (*Tilia tomentosa*), lemn-dulce (*Glycyrrhiza glabra*), mușetel (*Matricaria recutita*), sunătoare (*Hypericum perforatum*), coada-șoricelului (*Achillea millefolium*), hamei (*Humulus lupulus*), măceș (*Rosa canina*), coada-calului (*Equisetum arvense*), brusture (*Arctium lappa*), cimbrisor de stepă (*Thymus marschallianus*), sovârv (*Origanum vulgare*) și urzică (*Urtica dioica*).

113. Acum câteva decenii, sectorul plantelor aromatice și medicinale din Republica Moldova era foarte bine dezvoltat. Fiind unul dintre principalii producători de plante aromatice și uleiuri volatile, activau circa 20 de întreprinderi care, pe lângă plantele tradiționale (trandafir, mentă, lavandă, salvie, mărar, fenicul), au cultivat și specii precum isop, stânjenel, pelin lămâios sau pelin dulce, cu o producție anuală de aproximativ 200 de tone de uleiuri volatile (esențiale). De-a lungul timpului, suprafețele plantate s-au redus considerabil, de peste 20 de ori. În condițiile schimbărilor climatice și ale adaptării agriculturii la noile condiții

de activitate, sectorul plantelor aromatice și medicinale capătă o importanță strategică, ținându-se cont de faptul că acestea, fiind mai rezistente și având o perioadă de viață mai lungă, asigură, în același timp, și venituri sporite.

114. Polenizatorii reprezintă un grup esențial de insecte sălbatice, în special albine și bondari din familia *Apiidae*. Albinele sunt cei mai importanți polenizatori, dar și bondarii, precum și diverse specii de fluturi și muște, au un impact considerabil asupra polenizării culturilor. În Republica Moldova, polenizatorii au un rol esențial în agricultură, contribuind semnificativ la creșterea producției de fructe, legume și semințe. Concomitent, aproximativ 90 % din plantele sălbatice depind de polenizarea realizată de aceste insecte. Polenizarea realizată de insecte, în special de albine, poate crește productivitatea culturilor agricole cu 10-30 %. De exemplu, în cazul rapiței și al florii-soarelui, polenizarea eficientă poate adăuga până la 200 kg de produs pe hectar⁴².

115. Rasa de albine predominantă în țară este *Apis mellifera carpatica*. În prezent, în Republica Moldova există aproximativ 265 000 de familii de albine. Cu toate acestea, numărul actual este încă sub necesarul estimat de 450 000-500 000 de familii pentru o polenizare optimă a culturilor și a plantelor spontane. Concomitent, anual sunt necesare 120 de mii de regine, ceea ce constituie de circa 40 de ori mai mult decât capacitatea de producere a celor circa 11 stupine de prăsilă atestate în prezent, care pot produce circa 4 mii de regine anual. Având în vedere aceste aspecte, apare necesitatea înființării a cel puțin 10-15 stupine de reproducție, care ar acoperi deficitul de material biologic apicol de prăsilă. Regina productivă trebuie înlocuită o dată la 2-3 ani, ceea ce înseamnă că anual este necesară înlocuirea a circa 40 de mii de regine în țară. La acest număr s-ar putea adăuga încă circa 20 de mii de regine, care ar putea fi exportate. Prin urmare, anual ar fi necesară producerea a peste 60 de mii de regine⁴³.

116. Conform datelor Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, în Republica Moldova există 9 421 de apicultori autorizați, dintre care 3 319 au formă juridică de activitate. Anual, sectorul apicol produce, în medie, 3 700 de tone de miere de albine, din care se exportă circa 70 %. Piața principală pentru desfacerea producției apicole din Republica Moldova este Uniunea Europeană, unde anual ajung aproximativ 90 % din exporturile moldovenești, adică circa 2 200 de tone de miere (conform evaluărilor pentru ultimii 3 ani)⁴⁴.

⁴² <https://agromedia.md/agricultura-moderna/zootehnie/cresterea-albinelor/serviciile-de-polenizare-platita-incep-sa-fie-practicate-si-la-noi>

⁴³ <https://izmv.gov.md/sites/default/files/PARTICULARIT%C4%82%C8%9AILE%20SELEC%C8%9AIEI%20ALBINELOR%20LOCALE.pdf>

⁴⁴ <https://www.ansa.gov.md/media/comunicate-de-presa/apicultorii-din-republica-moldova-valorifica-piata-uniunii-europene.html>

117. Declinul populațiilor de polenizatori reprezintă o preocupare la nivel global, în contextul vulnerabilității acestora la schimbările climatice și la dinamica factorilor economici. Acest declin are caracter multifactorial, fiind determinat de o serie de presiuni cumulative. Modificarea utilizării terenurilor pentru agricultură și urbanizarea determină pierderea și degradarea habitatelor naturale, reducând resursele trofice și spațiile de reproducere. Totodată, intensificarea agriculturii contribuie la simplificarea peisajelor și la diminuarea diversității floristice, ceea ce limitează sursele de hrană și locurile de cuibărit pentru polenizatori. Utilizarea produselor de uz fitosanitar și prezența altor poluanți determină efecte directe asupra polenizatorilor, inclusiv prin expunerea la insecticide și fungicide, precum și efecte indirecte, prin reducerea florei spontane în urma utilizării erbicidelor. În același timp, speciile invazive și agenții patogeni exercită presiuni suplimentare asupra populațiilor de polenizatori, exemple relevante fiind viespea asiatică (*Vespa velutina*) și diverși paraziți care afectează în special albinele.

118. În Republica Moldova, 35 de specii de nevertebrate, inclusiv albine și bondari, sunt incluse în Cartea Roșie, fiind considerate pe cale de dispariție. Această situație reflectă presiunile semnificative asupra polenizatorilor și necesitatea consolidării măsurilor de conservare. În acest context, adoptarea practicilor agricole sustenabile și promovarea managementului integrat al dăunătorilor sunt esențiale pentru protejarea acestor insecte, concomitent cu reducerea riscurilor asociate utilizării produselor de uz fitosanitar.

119. Lipsa intervențiilor adecvate, asociată cu presiunile generate de activitățile agricole, practicile nesustenabile de management forestier și efectele schimbărilor climatice, determină diminuarea serviciilor ecosistemice furnizate de fauna sălbatică. În acest context, se estimează o reducere cu 10-30 % a populațiilor de polenizatori și a mamiferelor cinegetice, precum și o reducere de până la 20 % a producției agricole pentru culturile dependente de polenizare și de controlul biologic al dăunătorilor, concomitent cu limitarea oportunităților economice asociate utilizării durabile a biodiversității, inclusiv în sectorul ecoturismului. În ariile naturale protejate de stat, ecoturismul generează oportunități economice pentru comunitățile locale, iar experiențele existente demonstrează că protecția biodiversității poate contribui la creșterea veniturilor din turism, prin valorificarea durabilă a peisajului și a biodiversității, inclusiv prin promovarea produselor locale. În aceste condiții, gestionarea durabilă și protecția speciilor sălbatice devin esențiale pentru menținerea funcțiilor ecologice, conservarea unui efectiv de peste 25 de mii de mamifere cinegetice și aproximativ 265 de mii de familii de albine implicate în polenizare, precum și pentru asigurarea stabilității socioeconomice și a oportunităților economice pe termen lung.

120. Extragerea melcilor din natură în Republica Moldova este strict reglementată, pentru a proteja diversitatea biologică și a asigura gestionarea

sustenabilă a resurselor naturale. Este esențial ca persoanele fizice și juridice interesate de colectarea melcilor să obțină autorizațiile necesare și să respecte normele stabilite de legislația în vigoare. Agenția de Mediu, în perioada 2020-2025, a autorizat extragerea a 280 000 kg de melci din natură, cantitatea recoltată fiind de 10 000 kg în anul 2022. Totodată, este în ascensiune creșterea melcului (*Helix pomatia*), cunoscută sub denumirea de helicultură, care beneficiază de sprijin guvernamental prin programe precum „PARE 1+1”, care vizează dezvoltarea unei rețele de ferme de melc.

121. Sericultura, care presupune creșterea viermilor de mătase pentru producerea de coconi, larve și ouă, a fost promovată tot mai intens în ultimii ani ca activitate economică complementară, cu potențial de dezvoltare în Republica Moldova.

122. În lipsa unor intervenții coordonate din partea statului, helicultura și sericultura vor continua să înregistreze un declin accentuat, cu riscul dispariției ca activități economice viabile. În helicultură, absența sprijinului tehnic, a reglementărilor clare și a mecanismelor de control va determina reducerea capacităților de producție, creșterea mortalității și pierderea competitivității pe piețele externe, concomitent cu intensificarea recoltării necontrolate din mediul natural. În sericultură, neintervenția va accelera degradarea infrastructurii existente, pierderea resurselor genetice de viermi de mătase și a soiurilor de dud, precum și dispariția competențelor tradiționale, făcând relansarea sectorului dificilă sau imposibilă pe termen mediu. Per ansamblu, menținerea status quo-ului va genera pierderi economice și sociale în mediul rural, va reduce diversificarea surselor de venit și va afecta conservarea și valorificarea durabilă a biodiversității.

123. Acvacultura constituie o componentă importantă a sistemului socioeconomic și de mediu, având un rol esențial în administrarea resurselor de apă și un impact semnificativ asupra utilizării durabile a resurselor naturale și a terenurilor agricole. Sectorul contribuie la dezvoltarea economiei locale prin crearea de locuri de muncă în mediul rural, valorificarea terenurilor slab productive și susținerea sistemelor de irigație. În același timp, acvacultura generează beneficii și servicii de mediu, contribuind la menținerea biodiversității, a microclimatului, precum și la stabilizarea nivelului apelor de suprafață și al apelor subterane.

124. Producerea peștelui în Republica Moldova, similar tendințelor din alte țări din Europa Centrală și de Est, este orientată în principal către satisfacerea cerințelor pieței interne. Volumul de pește indigen s-a majorat considerabil, înregistrând o creștere de 7,1 ori comparativ cu anul 2000 și de 1,5 ori în ultimul deceniu, atingând circa 14 mii de tone. Sectorul este reprezentat de 302 exploatații piscicole autorizate sanitar-veterinar, care produc atât material de populat, cât și

pește de consum. Activitatea este susținută de 10 pepiniere piscicole pentru reproducere natural-dirijată și artificială, precum și de 11 complexe de reproducere cu incubatoare. În total, în acvacultura națională activează peste 4 mii de angajați.

125. Speciile cultivate în mod tradițional în iazurile și lacurile din Republica Moldova sunt, în principal, crapul (*Cyprinus carpio*), sângerul (*Hypophthalmichthys molitrix*), novacul (*Hypophthalmichthys nobilis*), cosașul (*Ctenopharyngodon idella*) și carasul argintiu (*Carassius gibelio*). O pondere mai redusă revine speciilor precum șalăul (*Sander lucioperca*), știuca (*Esox lucius*), somnul european (*Silurus glanis*) și racul de râu (*Astacus leptodactylus*). În condiții superintensive, utilizând sisteme de acvacultură recirculantă (SAR), viviere flotabile sau sisteme „flow-through”, se cresc în special sturioni și hibrizii acestora, păstrăvul curcubeu, somnul african și diferite rase de crap.

126. Din punct de vedere tehnologic, piscicultura națională se bazează pe două direcții principale: creșterea extensivă și semiintensivă a ciprinidelor în ponicultură, în heleșteie și iazuri. Productivitatea piscicolă medie în heleșteiele de consum este de aproximativ 700 kg/ha, însă, prin aplicarea tehnologiilor moderne și utilizarea materialului de populare de calitate, aceasta poate ajunge până la 3 000 kg/ha. Dinamica producției în acvacultură este prezentată în tabelul 7.

Tabelul 7

Volumul producerii peștelui în Republica Moldova, tone

Dinamica producerii				
Nr. crt.	Denumirea speciei	anii		
		2021	2022	2023
1.	Crap (<i>Cyprinus carpio</i>)	5 560	5 465	5 280
2.	Caras (<i>Carassius auratus gibelio</i>)	2 170	2 170	2 200
3.	Cosaș (<i>Ctenopharyngodon idella</i>)	140	140	180
4.	Sânger (<i>Hypophthalmichthys molitrix</i>)	5 000	5 250	5 190
5.	Novac (<i>Hypophthalmichthys nobilis</i>)	1 000	1 100	1 200
6.	Somn european (<i>Silurus glanis</i>)	5	5	10
7.	Șalău (<i>Sander lucioperca</i>)	25	70	70
	TOTAL	13 900	14 200	14 130

127. Ecosistemele acvatice naturale reprezintă o resursă valoroasă de diversitate genetică, utilizată atât pentru reproducerea artificială și restabilirea speciilor comerciale, cât și pentru diversificarea produselor de pe piață și reducerea presiunii asupra populațiilor naturale. Cu toate acestea, ihtiofauna din ecosistemele acvatice naturale este afectată de un ansamblu de factori antropici și

naturali. Activitățile antropice, precum îndiguirile albiilor, construcția hidrocentralelor, asanarea bălților și a lacurilor naturale, realizarea canalelor de comunicare între diferite bazine hidrografice, extragerea pietrei și a nisipului din albi, dezvoltarea infrastructurii de irigație, modernizarea metodelor de pescuit comercial și extinderea practicilor de pescuit ilicit, introducerea de material piscicol alogen, intensificarea poluării, precum și schimbările climatice accelerate, au determinat modificări ireversibile în structura și starea faunei piscicole indigene. În prezent, capturile piscicole reflectă un declin semnificativ al biodiversității acvatice.

128. Speciile indigene de pește de talie medie și mare, anterior dominante, au înregistrat o diminuare drastică a efectivelor. Printre acestea se numără așa-numiții „pești regali” – sturionii (morunul, nisetrul rusesc, viza, păstruga, cega), salmonidele (păstrăvul de mare, lostrița, păstrăvul indigen) și anghila europeană, care au dispărut aproape complet din ecosistemele naturale. De asemenea, speciile anterior abundente, precum sabița, morunașul semimigrator, mreana comună, cleanul, scobarul și ocheana, s-au rarificat considerabil. În locul acestora s-au extins speciile oportuniste de talie mică și medie, adaptabile la condițiile modificate, printre care se numără guvizii, undrea, ghidrinul, carasul argintiu, batca, babușca, bibanul și oblețul. Acestora li se adaugă speciile de cultură introduse sistematic, precum crapul, sângerul, novacul și cossașul (figura 2).

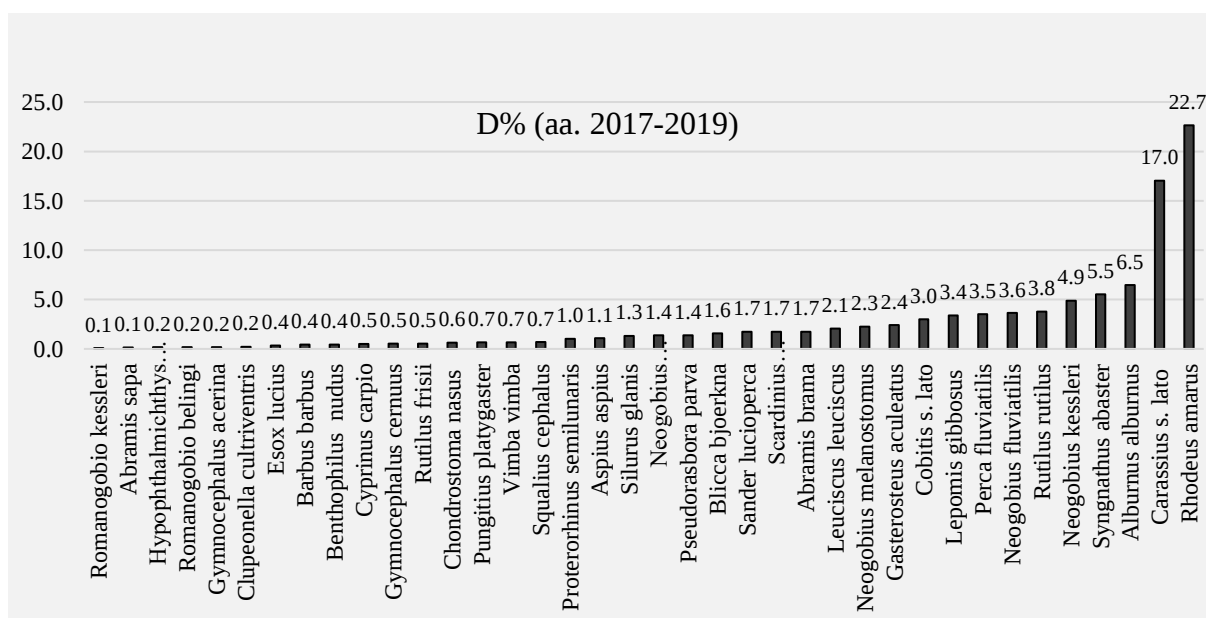

Figura 2. Valoarea dominanței (D%) la speciile de pești din Nistrul inferior pentru anii 2017-2019 (unealta de pescuit: năvodul pentru puieți)⁴⁵

⁴⁵ http://www.cnaa.md/files/theses/2019/55482/dumitru_bulat_abstract.pdf

129. Numeroase alte specii native, anterior caracteristice și emblematică pentru apele naturale, s-au redus semnificativ numeric sau au dispărut printre acestea numărându-se caracuda, linul, țiparul, crapul european (forma sălbatică), sabița, cega, păstruga, mihalțul, beldița, specii de porcușori etc.

130. Speciile-cheie de pești, emblematică, endemice, invazive și cu statut de raritate la nivel național din bazinele fluviului Nistru și ale râului Prut sunt prezentate în tabelul 8.

Tabelul 8

Lista speciilor-cheie, emblematică și endemice de pești și ciclostomate din ecosistemele acvatice naturale ale Republicii Moldova⁴⁶

Nr. crt.	Specii-cheie	Specii emblematică	Speciile incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova (ediția a III-a, 2015)	Specii endemice a bazinului dunărean sau nistrean	Speciile alogene invazive
1.	Oblețul	Morunul	Chișcar-ucrainean	Țigănușul	Carasul argintiu
2.	Carasul argintiu	Nisetrul	Nisetrul	Fusarul	Soretele
3.	Bibanul	Păstruga	Cegă	Pietrarul	Murgoiul bălțat
4.	Babușca	Cega	Păstrugă	Ghiborțul-de-Dunăre	Moșul-de-Amur
5.	Șalăul	Babușca pontică	Morun	Dunărița	Sângerul (r. Prut)
6.	Plătica	Sabița	Țigănuș	Lostrita	
7.	Avatul	Linul	Lostrita	Râmbița	
8.	Somnul	Morunașul	Anghilă- europeană	Răspărul	
9.	Știuca	Țiparul	Beldița comună	Zborișul	
10.	Batca	Crapul european	Mreană-vânăta	Zvârluga-de-Dunăre	
11.		Caracuda	Caracudă	Crapul european	
12.		Somnul european	Văduvița	Mreana-vânăta	
13.			Sabița	Babușca-de-Dunăre	
14.			Mihalț	Porcușorul-de-șes	
15.			Caspiosomă	Porcușor-de-nisip	

⁴⁶https://zoology.md/sites/default/files/2022-08/Bulat%20D_Ihtiofauna%20Republicii%20Moldova_2017_DOI.pdf

16.			Cnipovicia-cu-		
17.			coadă lungă		
18.			Răspăr		
19.			Șalău-vărgat		
20.			Fusar		
21.			Pietrar		
22.			Zglăvoacă- răsăriteană		
23.			Vărezubul(Babușca pontică)		
24.			Cernușca		

131. Investigațiile efectuate în perioada 2010-2019 în bazinul fluviului Nistru au evidențiat 76 de taxoni, aparținând la 11 ordine și 18 familii: *Petromyzontidae* (1 specie), *Acipenseridae* (2 specii), *Esocidae* (1 specie), *Cyprinidae* (35 de specii), *Gobiidae* (10 specii), *Cobitidae* (7 specii), *Balitoridae* (1 specie), *Percidae* (6 specii), *Clupeidae* (3 specii), *Gasterosteidae* (2 specii), *Siluridae* (1 specie), *Lotidae* (1 specie), *Syngnathidae* (1 specie), *Atherinidae* (1 specie), *Centrarchidae* (1 specie), *Odontobutidae* (1 specie), *Cottidae* (1 specie) și *Umbridae* (1 specie). Dintre speciile identificate, 14 sunt incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova (ediția a III-a). În grupa speciilor de pești cu potențial economic se încadrează 22 de specii, iar în grupa speciilor alogene și interveniente au fost identificați 24 de taxoni (figura 3).

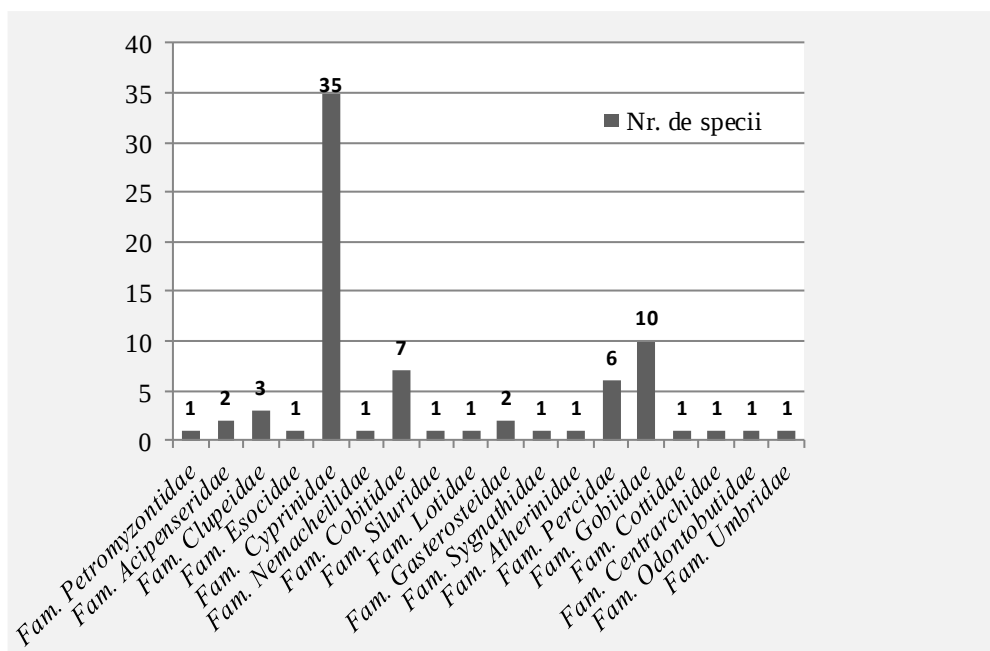

Figura 3. Componenta ihtiofaunei fluviului Nistru în anii 2005-2019 (limitele teritoriale ale Republicii Moldova)⁴⁷

⁴⁷ http://www.cnaa.md/files/theses/2019/55482/dumitru_bulat_abstract.pdf

132. Investigațiile efectuate în bazinul râului Prut în perioada 2010-2019 au evidențiat o diversitate ihtiofaunistică constituită din 59 de specii de pești, încadrate în 11 ordine și 16 familii: *Petromyzontiformes*, familia *Petromyzontidae* (1 specie); *Acipenseriformes*, familia *Acipenseridae* (2 specii); *Salmoniformes*, familia *Salmonidae* (1 specie); *Clupeiformes*, familia *Clupeidae* (1 specie); *Esociformes*, familia *Esocidae* (1 specie); *Cypriniformes*, familia *Cyprinidae* (28 specii), familia *Balitoridae* (1 specie), familia *Cobitidae* (6 specii); *Siluriformes*, familia *Siluridae* (1 specie); *Gadiformes*, familia *Lotidae* (1 specie); *Gasterosteiformes*, familia *Gasterosteidae* (2 specii); *Syngnathiformes*, familia *Syngnathidae* (1 specie); *Perciformes*, familia *Percidae* (6 specii), familia *Gobiidae* (5 specii), familia *Centrarchidae* (1 specie), familia *Odontobutidae* (1 specie). Dintre speciile identificate, 12 sunt incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova (ediția a III-a). În grupa speciilor de pești cu potențial economic se încadrează 19 specii, iar în grupa speciilor alogene și interveniente au fost identificați 17 taxoni.

133. Pentru asigurarea dezvoltării durabile a acvaculturii și a protecției resurselor piscicole, este necesară implementarea unui management eficient al fondului piscicol, pescuitului și pisciculturii în Republica Moldova.

134. Absența unor intervenții în susținerea și dezvoltarea acvaculturii, în contextul creșterii presiunilor agricole, al poluării, al schimbărilor climatice și al practicilor de pescuit ilicit, poate genera o diminuare semnificativă a serviciilor ecosistemice oferite de ecosistemele acvatice. Acest proces include reducerea populațiilor de pești nativi și a speciilor emblematice, afectarea biodiversității și pierderea valorii genetice a ihtiofaunei locale. În lipsa măsurilor de conservare și gestionare durabilă, se estimează că producția piscicolă ar putea scădea cu 10-15 %, iar speciile de talie mare, precum sturionii, salmonidele și anghila europeană, ar putea dispărea aproape complet din ecosistemele naturale.

135. Declinul acestor specii are efecte directe asupra aprovizionării cu hrană și materii prime, limitând oferta de pește pentru consumul intern (în prezent circa 14 000 tone/an) și pentru export, precum și oportunitățile economice ale fermelor piscicole, care însumează peste 1 000 de unități și peste 4 000 de angajați. În lipsa intervențiilor, degradarea habitatelor naturale, intensificarea poluării și creșterea presiunii asupra bălților și iazurilor vor reduce capacitatea ecosistemelor acvatice de a susține reproducerea naturală, diversificarea producției și stabilitatea microclimatului local.

136. Pe termen mediu și lung, această situație poate genera pierderi economice estimate între 15 și 25 % din veniturile sectorului piscicol și ale

activităților conexe, afectând turismul, activitățile de recreere și serviciile ecosistemice asociate zonelor umede. În acest context, gestionarea durabilă, inclusiv aplicarea tehnologiilor moderne de creștere în sisteme recirculante, protecția habitatelor și monitorizarea populațiilor, este esențială pentru menținerea producției piscicole, conservarea biodiversității acvatice și stabilitatea socioeconomică a comunităților locale dependente de acvacultură.

Secțiunea a 7-a **Resurse genetice**

137. Diversitatea genetică a Republicii Moldova constituie fundamentul securității ecologice, alimentare și economice la nivel național, incluzând totalitatea resurselor genetice reprezentate de specii sălbatice de plante, animale, ciuperci și microorganisme, soiuri agricole și rudele sălbatice ale acestora, precum și rase de animale domestice.

138. Flora spontană a Republicii Moldova reprezintă o resursă genetică de o valoare excepțională, constituind baza biodiversității terestre și un patrimoniu strategic al statului. Pe teritoriul țării se regăsesc peste 5 500 de specii de plante, inclusiv plante superioare și inferioare, dintre care circa 200 sunt specii medicinale, 700 de specii furajere și 30 de specii lemnoase cu valoare economică. Diversitatea genetică furnizează resurse esențiale pentru o gamă largă de domenii, inclusiv agricultura (semințe și varietăți locale), horticultura, silvicultura, industria alimentară, medicina tradițională și farmacologia modernă, biotehnologiile, cercetarea și restaurarea ecologică, contribuind, totodată, la adaptarea ecosistemelor la schimbările climatice și la menținerea echilibrului ecologic.

139. Politicile publice trebuie să asigure conservarea și utilizarea durabilă a florei spontane, prin protejarea habitatelor naturale, crearea bazelor de date genetice și promovarea programelor de cercetare și valorificare a resurselor vegetale. Gestionarea responsabilă a acestor resurse genetice contribuie la protecția biodiversității și la dezvoltarea durabilă a economiei naționale, inclusiv prin valorificarea potențialului acestora.

140. Fauna sălbatică a Republicii Moldova constituie un patrimoniu natural important și reprezintă o sursă de resurse genetice valoroase pentru economia țării. Pe teritoriul republicii se întâlnesc peste 460 de specii de vertebrate, inclusiv mamifere, păsări, reptile, amfibieni și pești, precum și mii de specii de nevertebrate. Printre speciile de mamifere reprezentative se numără cerbul nobil, căpriorul, mistrețul, vulpea roșie, vidra și dihorul de stepă, în timp ce avifauna este extrem de diversă, cuprinzând atât specii sedentare, cât și migratoare, precum stârcul cenușiu, barza albă, pelicanul comun sau acvila țipătoare mică. Reptilele și

amfibienii, cum ar fi țestoasa de apă europeană, șopârla verde sau broasca roșie de pădure, au, de asemenea, un rol important în menținerea echilibrului ecologic.

141. Diversitatea biologică națională constituie o rezervă de resurse genetice esențiale, contribuind la stabilitatea ecosistemelor și oferind un potențial semnificativ pentru utilizări economice și de cercetare, inclusiv în agricultură, acvacultură, medicină și biotehnologii. În acest context, conservarea biodiversității devine o condiție fundamentală pentru menținerea acestor resurse și pentru funcționarea durabilă a ecosistemelor. Conservarea faunei sălbatice și a habitatelor naturale reprezintă o prioritate strategică pentru Republica Moldova, contribuind nu doar la protecția biodiversității, ci și la menținerea capitalului genetic – în sensul conservării resurselor genetice și a variabilității ereditare – necesar pentru adaptarea speciilor la schimbările climatice și pentru susținerea securității alimentare și a dezvoltării durabile. Gestionarea durabilă și protecția acestor resurse genetice trebuie să constituie o prioritate a politicilor publice, integrată în strategiile naționale de conservare a biodiversității, de securitate alimentară și de dezvoltare durabilă.

142. În Republica Moldova, conservarea *ex situ* a resurselor genetice se realizează atât în cadrul grădinilor botanice, cât și prin intermediul băncilor de gene, care asigură păstrarea pe termen lung a diversității genetice în condiții controlate. În acest context, un rol important revine băncii de gene din cadrul Laboratorului de resurse genetice vegetale al Institutului de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor al Universității de Stat din Moldova, Colecției Naționale de Microorganisme Nepatogene din cadrul Institutului de Microbiologie și Biotehnologie al Universității Tehnice a Moldovei, precum și băncii genetice republicane din cadrul Centrului de Reproducere a Animalelor. Aceste structuri îndeplinesc funcții complementare în procesul de conservare a diversității biologice la nivel național.

143. Astfel, Grădina Botanică Națională (Institut) „Alexandru Ciubotaru” a Universității de Stat din Moldova păstrează aproximativ 11 000 de specii, inclusiv plante tropicale și subtropicale – 2 517 specii, plante ornamentale – 1 150 de specii, plante lemnoase – 2 000 de specii, plante furajere netradiționale – 350 de specii, plante medicinale – 300 de specii și plante aromatice – 350 de specii. În ultimii ani, colecțiile au fost suplimentate cu 1 456 de specii, dintre care plante lemnoase – 170 de specii, plante cu flori – 601 specii, plante tropicale și subtropicale – 439 de specii, plante medicinale și aromatice – 148 de specii și plante furajere – 98 de specii.

144. Ierbarul Grădinii Botanice Naționale (Institut) „Alexandru Ciubotaru” și al Facultății de biologie și geștiințe a Universității de Stat din Moldova cuprinde aproximativ 320 000 de mostre de plante din diverse regiuni floristice,

precum și colecții și expoziții de plante spontane, cu un fond genetic de circa 7 500 de taxoni.

145. Colecțiile zoologice deținute de instituțiile și rezervațiile științifice includ aproximativ 14 000 de specii de vertebrate și nevertebrate, dintre care 182 de specii de păsări, circa 5 800 de specii de gândaci și 3 600 de specii de fluturi, precum și 500 de specii de animale fosile.

146. Colecția Națională de Microorganisme Nepatogene (CNMN) este un depozit național unic, fondat la 1 iulie 2003, sub egida Institutului de Microbiologie și Biotehnologie al Universității Tehnice a Moldovei. Aceasta are rolul de a conserva, păstra și furniza culturi pure de microorganisme nepatogene, esențiale pentru cercetare, educație și aplicații industriale. Printre microorganismele depozitate se numără bacterii, drojdii, ciuperci, actinomicete, cianobacterii și microalge, cu aplicații în biotehnologie, agricultură, protecția mediului și industria alimentară. Un exemplu notabil este tulpina de cianobacterie *Anabaena variabilis* CNMN-CB-13, care fixează azotul în sol, stimulând astfel creșterea plantelor de cultură. CNMN contribuie activ la dezvoltarea infrastructurii de cercetare deschise și este integrată în rețeaua europeană MIRRI (Microbial Resource Research Infrastructure), facilitând astfel accesul internațional la resursele microbiene.

147. Baza Fondului de semințe forestiere include arboreturi, plantații semincere și culturi geografice, pe o suprafață totală de circa 2 414,9 ha, constituind surse de semințe pentru regenerarea și conservarea pădurilor.

148. Diversitatea biologică agricolă vegetală, care include soiurile cultivate, hibrizii, populațiile locale (soiuri tradiționale), materialul de ameliorare (linii genetice, mutanți, populații segregate), precum și rudele sălbatice ale plantelor cultivate, este conservată *ex situ* în terenuri experimentale și în colecții de semințe gestionate de instituțiile de cercetare. Catalogul soiurilor de plante pentru anul 2024 cuprinde 2 919 soiuri, dintre care 73 sunt noi, inclusiv cereale – 450 de soiuri (porumb – 283, soia – 33), leguminoase pentru boabe – 681 de soiuri, oleaginoase – 281 de soiuri, plante tehnice – 74 de soiuri, furajere – 32 de soiuri, plante aromatice și medicinale – 43 de soiuri, ornamentale – 56 de soiuri, pomi și arbuști fructiferi – 333 de soiuri și viță-de-vie – 108 soiuri.

149. Colecția de semințe și alte materiale genetice a Băncii Naționale de Gene, administrată de Laboratorul de resurse genetice vegetale din cadrul Institutului de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor al Universității de Stat din Moldova, asigură conservarea și gestionarea a circa 5 400 de mostre de semințe (accesii) din 34 de familii botanice, 145 de genuri și 223 de specii, incluzând

principalele culturi de cereale, porumb (peste 700 de accesii), leguminoase și legume (820 de mostre), ardei (200 de mostre) și vinete (60 de mostre).

150. Plantele din flora spontană, în special cele medicinale și aromatice, furnizează compuși bioactivi valoroși pentru industria farmaceutică, cosmetică, aromoterapie și industria alimentară.

151. Resursele genetice animale din Republica Moldova includ o diversitate de rase de bovine, ovine, caprine, porcine, iepuri, păsări și pești, atât indigene, cât și importate, care contribuie la asigurarea securității alimentare, la menținerea tradițiilor agrozootehnice și la adaptarea sistemelor de producție la condițiile pedoclimatice locale. Printre rasele locale și populațiile tradiționale se regăsesc bovinele de tip Bălțată cu Negru și Bălțată cu Roșu, crescute pe scară largă în gospodării, ovină de tip Karakul, utilizată pentru producția de pielele și carne, precum și diverse populații locale de caprine și păsări de curte adaptate condițiilor pedoclimatice din diferite regiuni ale țării. În sectorul piscicol, sunt utilizate atât specii autohtone, cât și introduse, precum crapul comun, sângerul și novacul, care asigură producția în sistemele acvatice naturale și artificiale. Aceste resurse genetice prezintă o valoare ridicată prin adaptabilitatea lor la condițiile locale, rezistența la factori de stres și capacitatea de valorificare a resurselor furajere disponibile, contribuind astfel la menținerea diversității genetice, la securitatea alimentară și la sustenabilitatea sistemelor agricole din Republica Moldova.

152. Resursele genetice animale din Republica Moldova reprezintă o componentă esențială a biodiversității agricole, având un rol important în asigurarea securității alimentare, adaptarea la condițiile climatice locale și menținerea patrimoniului genetic național. În prezent, sectorul zootehnic este caracterizat printr-o diversitate redusă a raselor autohtone, acestea fiind în mare parte înlocuite sau ameliorate prin utilizarea raselor comerciale cu productivitate ridicată.

153. În același timp, se constată o diminuare a efectivelor unor rase locale și o erodare a diversității genetice, determinate de factori precum intensificarea producției agricole, utilizarea necontrolată a materialului genetic, lipsa programelor sistematice de conservare și schimbările în structura exploatațiilor agricole.

154. Conservarea resurselor genetice animale este realizată în mod limitat, atât *in situ*, prin menținerea raselor în gospodării și ferme, cât și *ex situ*, prin colecții genetice insuficient dezvoltate.

155. Principalele probleme în domeniu vizează lipsa unui sistem național integrat de monitorizare și evidență a resurselor genetice animale, insuficiența

mecanismelor de sprijin pentru deținătorii de rase locale, precum și nivelul redus de conștientizare a importanței conservării acestora. Totodată, infrastructura pentru conservare, inclusiv băncile de gene și programele de ameliorare genetică, este insuficient dezvoltată.

156. În acest context, provocările majore vizează conservarea și utilizarea durabilă a raselor locale, prevenirea pierderii ireversibile a diversității genetice, dezvoltarea unui sistem funcțional de management al resurselor genetice animale, precum și integrarea acestora în lanțuri valorice durabile, adaptate cerințelor pieței și schimbărilor climatice.

157. În mod complementar, este necesară asigurarea unei abordări integrate a resurselor genetice agricole, prin corelarea măsurilor aplicate resurselor genetice animale cu cele destinate resurselor genetice vegetale, în vederea menținerii diversității biologice și a rezilienței sistemelor agroecosistemice.

158. Pentru valorificarea resurselor genetice, este esențială implementarea cadrului internațional privind partajarea echitabilă a beneficiilor (Access and Benefit Sharing – ABS), inclusiv a beneficiilor monetare și nemonetare, prin stimularea cercetării științifice și a colaborărilor internaționale.

159. În prezent, Republica Moldova se confruntă cu limitări financiare și instituționale care restrâng aplicarea deplină a mecanismelor de acces și partajare, inclusiv operaționalizarea procedurilor bazate pe consimțământul prealabil în cunoștință de cauză (Prior Informed Consent – PIC) și pe condiții convenite de comun acord (Mutually Agreed Terms – MAT).

160. Utilizarea resurselor genetice implică și valorificarea cunoștințelor tradiționale ale comunităților locale. În acest sens, este necesară consolidarea nivelului de informare a publicului larg și a părților interesate privind prevederile Protocolului de la Nagoya și ale Tratatului Internațional privind Resursele Genetice pentru Alimentație și Agricultură (ITPGRFA), precum și avantajele mecanismelor de partajare.

161. Relația dintre furnizori (inclusiv comunitățile locale) și utilizatori (mediul de afaceri) trebuie echilibrată, astfel încât accesul la resursele genetice să fie facilitat, iar beneficiile să fie distribuite în mod echitabil.

162. Deși colecțiile naționale de resurse genetice vegetale și animale constituie componente esențiale ale diversității biologice, este necesară asigurarea unei finanțări adecvate pentru completarea și menținerea acestora, inclusiv prin bănci de gene și exploatații agricole. Se recomandă extinderea loturilor de resurse

genetice vegetale prin colectare, multiplicare și schimb de semințe, precum și aplicarea metodelor biotehnologice.

163. Evidența digitală și schimbul interinstituțional de date sunt esențiale. În prezent, informațiile sunt fragmentate și limitate, fiind necesară actualizarea registrelor de plante și animale, a speciilor rare, a microorganismelor și a agrobiodiversității, în vederea creării unui registru național al resurselor genetice, precum și pentru monitorizarea mecanismelor ABS la nivel național și internațional.

164. Absența intervențiilor adecvate privind resursele genetice vegetale, animale și microbiene poate determina degradarea ireversibilă a biodiversității și pierderi semnificative de capital genetic, afectând securitatea ecologică, alimentară și economică. În lipsa măsurilor de protecție și conservare, se estimează că până la 10-20 % din populațiile locale valoroase genetic ar putea fi compromise în următorii 10 ani, inclusiv circa 200 de specii medicinale, 30 de specii lemnoase și rase indigene de animale.

165. În lipsa intervențiilor, colecțiile *ex situ*, deținute de Grădina Botanică Națională (Institut) „Alexandru Ciubotaru” (circa 11 000 de specii), ierbarul Universității de Stat din Moldova (circa 320 000 de mostre), colecțiile zoologice (aproximativ 14 000 de specii) și Banca Națională de Gene Vegetale (circa 5 400 de accesii) riscă să-și reducă diversitatea și relevanța științifică. De asemenea, resursele microbiene ar putea deveni insuficient valorificate, afectând utilizarea materialului genetic din zeci de familii botanice, genuri și specii implicate în programele de cercetare și ameliorare.

Secțiunea a 8-a **Biosecuritatea și organismele modificate genetic (OMG)**

166. Biosecuritatea reprezintă un domeniu esențial al politicilor de mediu și sănătate publică, având ca obiectiv prevenirea și controlul riscurilor asociate utilizării OMG asupra biodiversității, sănătății umane și mediului.

167. OMG sunt utilizate pe scară largă la nivel global, în special în agricultură, industrie și cercetare, oferind beneficii economice și tehnologice semnificative, dar implicând, totodată, riscuri potențiale, inclusiv transferul de gene către specii sălbatice, afectarea ecosistemelor și apariția rezistenței la dăunători.

168. Republica Moldova, fiind o țară cu economie preponderent agricolă, depinde în mod semnificativ de sectorul agricol, care implică aproximativ 36,1 % din populație și constituie o sursă importantă de venit pentru comunitățile rurale.

În acest context, utilizarea OMG în agricultură poate contribui la creșterea producției, reducerea utilizării pesticidelor și facilitarea transferului de tehnologii. Totodată, preocupările privind biosecuritatea și riscurile potențiale asupra biodiversității și sănătății umane rămân esențiale, fiind necesară asigurarea unor mecanisme riguroase de evaluare a riscurilor și de management adecvat.

169. Republica Moldova este parte la Protocolul de la Cartagena privind biosecuritatea și la Protocolul adițional Nagoya–Kuala Lumpur privind răspunderea și compensarea, având obligația de a asigura un nivel adecvat de protecție în transferul, manipularea și utilizarea OMG.

169.1. Țara recunoaște atât potențialele beneficii ale OMG – creșterea producției, reducerea utilizării pesticidelor și dezvoltarea de produse biotehnologice, inclusiv vaccinuri, cât și riscurile asociate, precum efectele neintenționate asupra biodiversității, transferul de gene, apariția alergenilor sau dezvoltarea rezistenței la antibiotice.

169.2. Biosecuritatea este considerată o prioritate națională, în conformitate cu țințele Cadrului global pentru biodiversitate 2030 și cu Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru perioada 2024-2027.

170. Legislația națională este aliniată la prevederile principalelor acte ale Uniunii Europene în domeniul biosecurității și al organismelor modificate genetic, inclusiv: Directiva 2001/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 martie 2001 privind diseminarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic, Directiva 2009/41/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 mai 2009 privind utilizarea în condiții de izolare a microorganismelor modificate genetic; Regulamentul (CE) nr. 1946/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 iulie 2003 privind deplasările transfrontaliere de organisme modificate genetic; Regulamentul (CE) nr. 1830/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 septembrie 2003 privind trasabilitatea și etichetarea organismelor modificate genetic și trasabilitatea produselor destinate alimentației umane sau animale, produse din organisme modificate genetic și de modificare a Directivei 2001/18/CE.

171. În agricultură, OMG sunt relevante în special pentru creșterea productivității culturilor, îmbunătățirea rezistenței acestora la dăunători, boli și condiții climatice nefavorabile, precum și pentru reducerea utilizării pesticidelor și erbicidelor. Producția internă nu acoperă necesarul de proteină pentru sectorul zootehnic, astfel că Republica Moldova importă cantități semnificative de șrot de soia, destinat utilizării alimentare și furajere, din state producătoare de soia modificată genetic. Legislația națională interzice cultivarea plantelor modificate genetic în scop comercial pentru o perioadă de 20 de ani, până în anul 2032.

172. Capacitățile naționale în domeniul biosecurității și monitorizării organismelor modificate genetic rămân limitate în raport cu riscurile actuale și potențiale pentru biodiversitate și securitatea alimentară. Laboratorul de control al calității și siguranței produselor alimentare și al hranei pentru animale din cadrul I.P. Centrul Național pentru Sănătatea Animalelor, Plantelor și Siguranța Alimentelor realizează testări pentru mai multe culturi, inclusiv pentru organisme modificate genetic importate anual, precum soia și porumbul, însă resursele de personal, capacitățile tehnice și echipamentele disponibile sunt insuficiente, iar activitățile de evaluare a riscurilor și monitorizare acoperă un număr limitat de culturi. În aceste condiții, lipsa personalului specializat, a echipamentelor moderne și a unei rețele consolidate de laboratoare acreditate poate crește probabilitatea mișcărilor transfrontaliere neautorizate și expunerea ecosistemelor la material genetic exogen, cu posibile efecte adverse asupra biodiversității locale. Prin urmare, este necesară consolidarea capacităților instituționale și tehnice în domeniul biosecurității, inclusiv prin extinderea și acreditarea rețelei de laboratoare, instruirea și specializarea personalului, dotarea cu echipamente moderne și dezvoltarea unui cadru normativ privind răspunderea și repararea prejudiciilor cauzate de organismele modificate genetic, în conformitate cu obligațiile și cerințele internaționale în domeniul biosecurității.

173. În sectorul agricol, insuficienta atenție acordată biosecurității poate determina pierderi de productivitate estimate la 10-20 % în culturile sensibile, afectând peste 36 % din populația ocupată în agricultură și reducând capacitatea de autosuficiență proteică a sectorului zootehnic. De asemenea, riscurile asociate contaminării cu OMG pot genera efecte economice și comerciale semnificative, inclusiv asupra exporturilor de produse agricole tradiționale, cu pierderi potențiale de până la 15-25 % din veniturile agroalimentare în zonele afectate.

174. Gestionarea durabilă a biosecurității, inclusiv prin extinderea rețelei de laboratoare, instruirea a cel puțin 25 de specialiști în evaluarea și monitorizarea organismelor modificate genetic, acreditarea laboratoarelor și implementarea unui cadru legislativ privind răspunderea și compensarea prejudiciilor, este esențială pentru protejarea biodiversității, menținerea securității alimentare și asigurarea unui cadru sigur pentru utilizarea tehnologiilor biotehnologice moderne.

Secțiunea a 9-a

Impactul schimbărilor climatice asupra biodiversității

175. Schimbările climatice reprezintă unul dintre principalii factori de presiune asupra biodiversității, afectând structura, funcționalitatea și reziliența ecosistemelor naturale și seminaturale. Creșterea temperaturilor medii, modificarea regimului precipitațiilor și frecvența sporită a fenomenelor extreme

(secete, inundații, incendii) determină schimbări semnificative în distribuția speciilor și în dinamica habitatelor.

176. Republica Moldova este expusă la trei tipuri principale de impacturi climatice: creșterea temperaturii, modificarea regimului precipitațiilor și accentuarea aridității climatice, asociate cu intensificarea frecvenței și severității fenomenelor climatice extreme, precum valurile de căldură și episoadele de îngheț, secetele severe, inundațiile, furtunile cu precipitații intense și grindină. Republica Moldova este considerată una dintre cele mai vulnerabile țări din Europa la impactul schimbărilor climatice. Prognozele indică, în absența intervențiilor, reducerea debitelor apelor de suprafață cu 16-20 % până în anul 2030 și scăderea precipitațiilor anuale cu circa 13 %, concomitent cu creșterea temperaturii medii cu aproximativ 2°C până în anul 2040.

177. Secetele prelungite și frecvente au consecințe socioeconomice severe. De exemplu, seceta din anul 2020 a redus producția agricolă cu peste 26 %, cauzând pierderea a aproximativ 20 % din locurile de muncă din agricultură și afectând nivelul de trai al populației rurale vulnerabile.

178. Schimbările climatice amplifică vulnerabilitatea ecosistemelor naturale. Creșterea temperaturilor medii anuale, reducerea cantităților de precipitații în perioada caldă și intensificarea fenomenelor extreme (secete, inundații, înghețuri târzii și timpurii) afectează distribuția și calitatea habitatelor naturale. Ecosistemele acvatice și zonele umede se numără printre cele mai vulnerabile, fiind influențate de reducerea debitelor râurilor și de intensificarea evaporării.

179. Schimbările climatice determină modificarea arealelor unor specii, inclusiv deplasarea acestora către nord sau către altitudini mai mari. Speciile care nu se pot adapta rapid, în special cele endemice, cu areal restrâns sau mobilitate redusă, sunt expuse riscului de declin sau dispariție locală. De exemplu, modificarea regimului hidrologic afectează speciile acvatice și palustre, iar perioadele prelungite de secetă exercită presiuni asupra florei forestiere și stepice.

180. Un exemplu elocvent al impactului schimbărilor climatice asupra ecosistemelor forestiere din Republica Moldova îl constituie seceta din primăvara–vara anului 2007, care a afectat peste 70 % din teritoriul țării. Acest fenomen a prejudiciat considerabil și pădurile, pe o suprafață de circa 19 mii ha (aproximativ 6,3 % din suprafața pădurilor administrate de Agenția „Moldsilva”), în special în sudul și centrul țării. Seceta a afectat circa 20 de specii forestiere, atât indigene, cât și alogene, printre care: stejarul pedunculat (*Quercus robur*), gorunul (*Quercus petraea*), frasinul (*Fraxinus excelsior*), paltinul de câmp (*Acer platanooides*), paltinul de munte (*Acer pseudoplatanus*), salcâmul (*Robinia*

pseudoacacia), mesteacănul (*Betula pendula*), pinul (*Pinus sylvestris*) și pinul negru de Crimeea (*Pinus pallasiana*). Cele mai afectate au fost salcâmetele, care au reprezentat circa 71,3 % (aproximativ 13 mii ha) din suprafața totală a pădurilor degradate. Seceta din 2007 a avut efecte de lungă durată, consecințele fiind vizibile pe parcursul mai multor ani ulteriori. Astfel, potrivit cercetărilor silvopatologice realizate de specialiștii Î.S. Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice, în perioada 2008-2011, suprafața totală a arboretelor degradate și uscate, de diferite intensități, a depășit 36 mii ha (circa 11,8 % din suprafața acoperită cu păduri administrată de Agenția „Moldsilva”).

181. Un impact comparabil asupra ecosistemelor forestiere din Republica Moldova a avut și seceta din anul 2012. În consecință, în perioada 2012-2015, circa 42 mii ha de păduri au fost afectate de diferite grade de uscare, majoritatea înregistrate în zonele de sud și centru ale țării. Procesul de uscare și degradare a pădurilor reprezintă un fenomen persistent în Republica Moldova în ultimele decenii. Conform datelor Î.S. Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS), pe parcursul ultimului deceniu (inclusiv prognoza pentru anul 2024), suprafața pădurilor afectate de uscare a constituit circa 104,6 mii ha (figura 4).

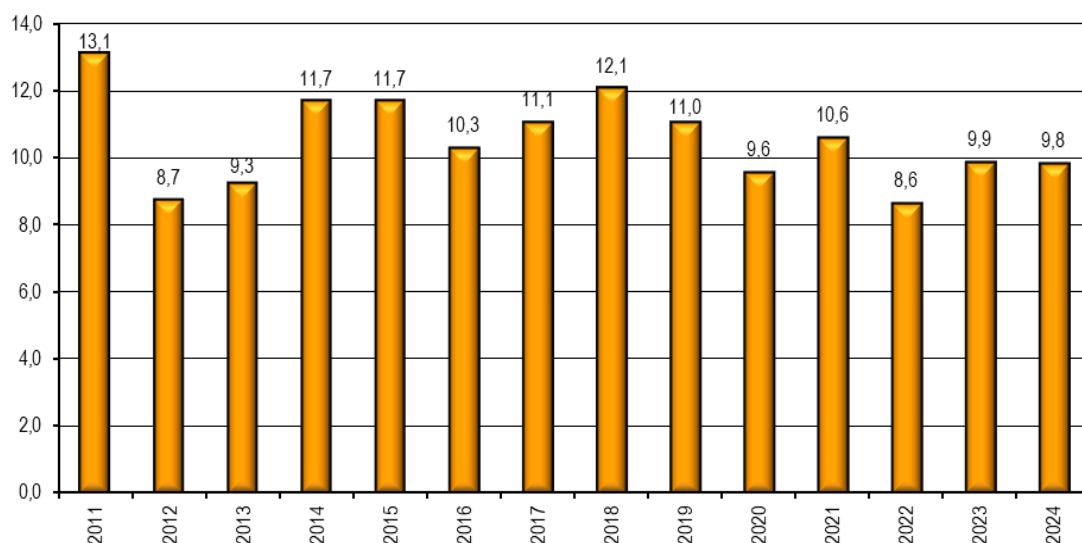

Figura 4. Dinamica proceselor de uscare a pădurilor în Republica Moldova în perioada 2011-2024, la începutul anului de raportare, mii ha
Sursa: Î.S. Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice.

182. Climatul mai cald favorizează răspândirea speciilor invazive și a dăunătorilor agricoli și forestieri, care pot concura sau înlocui speciile native. De asemenea, vectorii de boli (insecte, ciuperci și bacterii) se extind în zone în care anterior nu puteau supraviețui, amplificând riscurile pentru ecosisteme și sănătatea umană.

183. Vulnerabilitatea pădurilor din Republica Moldova la schimbările climatice este confirmată de starea fitosanitară actuală a ecosistemelor forestiere.

În urma secetelor severe din anii 2007, 2011, 2012, 2015, 2019, 2020 și 2022, s-a constatat o slăbire accentuată a stării de sănătate a pădurilor, manifestată prin reducerea rezistenței biologice a arborilor la acțiunea factorilor biotici și abiotici. Aceste procese au determinat degradarea arboretelor, extinderea suprafețelor afectate de uscare și crearea condițiilor favorabile pentru dezvoltarea și răspândirea în masă a dăunătorilor fitofagi și xilofagi. Dinamica focarelor de dăunători defoliatori în arboretele gestionate de Agenția „Moldsilva”, în perioada 2010-2023, este prezentată în tabelul 9.

Tabelul 9

Dinamica focarelor de dăunători defoliatori în arboretele gestionate de Agenția „Moldsilva”

Indicatori și dăunători principali	Suprafața focarelor la sfârșitul anului, mii ha														
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Media pe perioadă
I. Suprafața focarelor de dăunători fitofagi, total, inclusiv pe specii de dăunători defoliatori:	56,0	61,0	85,3	79,8	63,5	43,8	45,9	69,9	101,3	83,8	70,6	66,4	65,6	56,1	68,9
- Molia verde a stejarului	3,9	2,7	75,9	59,2	37,2	14,5	13,2	20,0	25,5	24,0	27,1	27,5	23,9	17,5	27,6
- Cotarul verde și cotarul brun	48,4	50,2	6,1	10,9	18,0	25,6	23,5	35,9	53,7	50,5	15,0	30,8	34,9	34,0	32,6
- Omida păroasă a stejarului	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,6	7,3	1,2	19,5	1,2	0,3	0,4	1,4
- Trombarul frunzelor de frasin	3,4	3,0	3,3	9,5	8,3	3,7	9,2	10,4	14,4	7,9	0,0	6,9	6,6	4,2	7,4
- Alte specii de dăunători (viespea frunzelor de ulm etc.)	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,3	9,0	0,0	0,0	0,0	0,1
II. Suprafața focarelor care necesită măsuri de combatere aeriană	31,0	33,2	35,7	52,9	39,2	10,9	20,2	34,5	54,8	16,2	0,0	4,0	2,0	1,3	27,8

Sursa: Agenția „Moldsilva”

184. Conform datelor Agenției „Moldsilva”, în perioada 2010-2023, suprafața medie a focarelor de dăunători fitofagi a constituit circa 68,9 mii ha. Dinamica focarelor de dăunători defoliatori în perioada 2010-2019 a indicat o creștere periodică a intensității infestării. La începutul anului 2021, condițiile climatice din Republica Moldova (precipitații abundente în a treia decadă a lunii aprilie – prima decadă a lunii mai) au avut un impact negativ asupra dezvoltării complexului de dăunători defoliatori. În consecință, s-a înregistrat o reducere a populațiilor de dăunători, ceea ce a condus la diminuarea suprafețelor afectate care au necesitat aplicarea măsurilor active de protecție.

185. Principalii dăunători defoliatori în arboretele gestionate de Agenția „Moldsilva” sunt: molia verde a stejarului (*Tortrix viridana* L.), cotarul verde (*Operophtera brumata* L.), cotarul brun (*Erannis defoliaria* Cl.), alte specii din familia Geometridae, omida păroasă a stejarului (*Lymantria dispar* L.), trombarul frunzelor de frasin (*Stereonychus fraxini* Deg.), viespile frunzelor de frasin (*Tomostethus nigritus* Fabr., *Eupareophora exarmata* Thoms., *Macrophya punctum-album* L.), precum și specii din familia Noctuidae.

186. Dintre aceștia, cotarii și molia verde a stejarului au înregistrat cea mai mare frecvență și extindere a focarelor, având cel mai pronunțat impact asupra ecosistemelor forestiere. Deși aceste specii sunt bine cunoscute în practica silvică națională, în ultimele decenii au manifestat evoluții ciclice imprevizibile, determinate în principal de variațiile climatice din perioadele critice de dezvoltare (în special stadiile larvare), dar și de capacitățile limitate de intervenție ale structurilor silvice.

187. Tehnologiile actuale de monitorizare, avertizare și combatere a focarelor s-au dovedit insuficient de eficiente și necesită o modernizare substanțială. Consolidarea sistemului de monitorizare fitosanitară, dezvoltarea instrumentelor de modelare a riscurilor biotice, precum și implementarea unor măsuri preventive bazate pe practici silvice adaptative reprezintă condiții esențiale pentru creșterea rezilienței pădurilor la efectele schimbărilor climatice.

188. Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 624/2023⁴⁸, recunoaște diversitatea biologică drept un element esențial pentru creșterea rezilienței ecosistemelor și adaptarea la efectele schimbărilor climatice. Documentul prevede măsuri care contribuie direct sau indirect la conservarea biodiversității, precum extinderea suprafețelor împădurite, protejarea resurselor de apă și a zonelor umede, promovarea practicilor agricole durabile, digitalizarea și îmbunătățirea monitorizării mediului, precum și integrarea aspectelor de biodiversitate în

⁴⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140163&lang=ro

politicile sectoriale (forestiere, agricole și de apă). De asemenea, programul subliniază importanța cooperării instituționale, a creșterii nivelului de conștientizare a publicului și a utilizării fondurilor internaționale pentru adaptare; cu toate acestea, detalierea acțiunilor specifice privind habitatele și speciile vulnerabile rămâne limitată.

189. Lipsa intervențiilor eficiente în contextul schimbărilor climatice amplifică riscurile asupra biodiversității și ecosistemelor din Republica Moldova. În absența măsurilor preventive și de adaptare, prognozele indică reducerea debitelor apelor de suprafață cu 16-20 % până în anul 2030, scăderea precipitațiilor anuale cu circa 13 % și creșterea temperaturii medii cu aproximativ 2°C până în anul 2040, afectând atât ecosistemele terestre, cât și pe cele acvatice și zonele umede. Secetele prelungite, cum a fost cea din anul 2020, au redus producția agricolă cu peste 26 %, afectând aproximativ 20 % din locurile de muncă din agricultură și generând presiuni socioeconomice asupra comunităților rurale vulnerabile.

190. Schimbările climatice favorizează, de asemenea, răspândirea speciilor invazive și a dăunătorilor fitofagi, care concurează cu speciile native și amplifică efectele stresului climatic. În perioada 2010-2023, suprafața medie a focarelor de dăunători defoliatori în arboretele gestionate de Agenția „Moldsilva” a constituit circa 68,9 mii ha, dintre care aproximativ 27,8 mii ha (circa 40,6 %) au necesitat aplicarea măsurilor de combatere activă. Principalii dăunători cu impact major sunt molia verde a stejarului și cotarii (verde și brun), ale căror focare au atins peste 75,9 mii ha în anii critici (de exemplu, în cazul moliei verzi a stejarului în anul 2012). Lipsa tehnologiilor moderne de monitorizare și intervenție agravează aceste efecte, limitând capacitatea de reacție rapidă și de prevenire.

191. În absența unei politici integrate de adaptare și intervenție, speciile cu areal restrâns, inclusiv cele endemice la nivel regional (subendemice), precum și populațiile marginale ale unor specii (*edge populations*), în special din ecosistemele acvatice și forestiere, sunt expuse riscului de declin sau dispariție locală. Mobilitatea redusă a florei și faunei limitează capacitatea de adaptare rapidă la noile condiții climatice. În aceste condiții, biodiversitatea, resursele forestiere, producția agricolă și acvacultura sunt expuse unor pierderi semnificative, cu potențiale efecte asupra stabilității socioeconomice a zonelor rurale.

192. Deși Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 624/2023, recunoaște aceste riscuri și prevede măsuri de creștere a rezilienței ecosistemelor, implementarea acestora rămâne limitată, iar intervențiile specifice privind habitatele și speciile vulnerabile sunt insuficiente. Consolidarea monitorizării, digitalizarea datelor,

extinderea suprafețelor împădurite și protejarea zonelor umede sunt esențiale pentru reducerea impactului schimbărilor climatice asupra biodiversității și ecosistemelor din Republica Moldova.

Secțiunea a 10-a Mobilizarea resurselor

193. În Republica Moldova, finanțarea biodiversității din surse interne și externe se realizează, în principal, prin intermediul bugetului de stat. Finanțarea externă este asigurată prin proiecte de asistență tehnică și investițională, inclusiv cele incluse în anexa la Hotărârea Guvernului nr. 246/2010 cu privire la modul de aplicare a facilităților fiscale și vamale aferente realizării proiectelor de asistență tehnică și investițională în derulare, care cad sub incidența tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte sau a contractelor de stat⁴⁹. De asemenea, finanțarea este completată de proiecte implementate de autoritățile publice locale, organizații neguvernamentale și alte instituții relevante.

194. Principalele măsuri și acțiuni planificate pentru perioada 2024-2026, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 408/2023 cu privire la aprobarea Cadrului bugetar pe termen mediu (2024-2026)⁵⁰, inclusiv în domeniul protecției și conservării biodiversității, sunt următoarele:

194.1. reabilitarea bazinelor acvatice și gestionarea riscurilor de inundații, inclusiv reparația și întreținerea a 17 diguri de protecție, în special în raioanele Ștefan Vodă, Cahul și Hîncești;

194.2. implementarea proiectelor în domeniul protecției mediului, schimbărilor climatice și gestionării durabile a resurselor naturale, inclusiv prin acordarea granturilor din Fondul Național pentru Mediu, în vederea responsabilizării producătorilor în domeniul gestionării deșeurilor;

194.3. pregătirea și implementarea proiectelor de management al deșeurilor în trei regiuni, care vizează modernizarea infrastructurii regionale de gestionare a deșeurilor solide, inclusiv construcția a trei depozite regionale pentru deșeuri menajere, cu scopul reducerii depozitării neconforme și al creșterii ratei de reciclare;

194.4. realizarea activităților de ameliorare piscicolă a ecosistemelor acvatice naturale, prin creșterea puieților de pești și repopularea râurilor principale;

194.5. conservarea și gestionarea durabilă a zonelor umede, cu accent pe zonele cu valoare naturală ridicată din bazinul râului Prut.

⁴⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=116618&lang=ro

⁵⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138139&lang=ro

195. Astfel, în conformitate cu prevederile cadrului legal național, procesul de planificare bugetară se realizează anual pe baza Strategiei de cheltuieli pe termen mediu, pentru o perioadă de trei ani, aceasta fiind parte integrantă a Cadrului bugetar pe termen mediu (CBTM). Potrivit Hotărârii Guvernului nr. 561/2024, Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM) 2025-2027 include finanțarea domeniului la subprogramul „7005 – Protecția și conservarea biodiversității”. Principalele activități din subprogram, precum și cheltuielile aferente pe termen mediu, sunt prezentate în tabelul 10.

Tabelul 10

**Principalele activități din subprogramul
„7005 – Protecția și conservarea biodiversității”**

<i>mii lei</i>			
Activități	2026	2027	2028
Asigurarea activității curente a autorităților/instituțiilor bugetare (Ministerul Mediului)	11 500,0	11 500,0	11 500,0
Proiecte de mediu finanțate din surse externe (Proiectul „Sistemul integrat de management pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității și partajării echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice”, Proiectul „Conservarea și gestionarea durabilă a zonelor umede cu accent pe zone cu valoare naturală ridicată din bazinul râului Prut”, Proiectul „Cadrul de implementare a biosecurității pentru managementul resurselor biologice în Moldova”)	15 590,1	8 495,0	8 495,0
Fondul Național pentru Mediu	20 000,0	20 000,0	20 000,0
Total subprogramul 7005	59 268,1	50 403,1	45 403,1
inclusiv, Planul de creștere	12 178,0	10 408,1	5 408,1

Sursa: (CBTM) 2026-2028.

196. Conform informațiilor prezentate în tabelul de mai sus, care reflectă prognoza necesarului de cheltuieli pentru următorii trei ani, se constată că, în anul 2026, pentru Programul „Protecția și conservarea biodiversității”, alocările vor fi cu 3,8 mil. lei mai mici decât în anul 2024, ceea ce indică o reducere a finanțării biodiversității din bugetul de stat.

197. Prin Legea bugetului de stat pentru anul 2026 nr. 322/2025, la capitolul „Cheltuielile bugetului de stat”, pentru domeniul protecției mediului au fost prevăzute mijloace financiare în valoare de 1 081 796,8 mii de lei, care urmează să fie distribuite conform clasificăției funcționale prezentate în tabelul 11.

Tabelul 11

**Cheltuielile bugetului de stat conform clasificăiei
funcționale, mii lei, anul 2026**

Denumirea clasificăiei funcționale	Codul	Suma, mii lei
Protecția mediului	05	1081796,8
Colectarea și distrugerea deșeurilor	051	249260,1
Protecție împotriva poluării mediului	053	295735,5
Protecția biodiversității	054	68934,9
Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului	055	143325,1
Alte servicii în domeniul protecției mediului neatribuite la alte grupe	056	324541,2

198. Din suma totală de 1 081 796,8 mii de lei, doar 68 934,9 mii de lei sunt alocate pentru Programul „Protecția și conservarea biodiversității”, ceea ce reprezintă aproximativ 6,37 % din totalul fondurilor destinate domeniului protecției mediului. Evoluția alocărilor financiare este prezentată în tabelul 12.

Tabelul 12

**Creșterea graduală a mijloacelor bugetare planificate
pentru biodiversitate pentru perioada 2022-2026**

Titlul programului/subprogramului	2022	2023	2024	2025	2026
Protecția și conservarea biodiversității (mii lei)	17668,9	32948,3	34300,5	33925,0	68934,9

199. În perioada 2022-2024, din totalul de 84 917,5 mii de lei estimat pentru finanțarea activităților de protecție și conservare a biodiversității, mijloacele au fost alocate atât din bugetul de stat (Fondul Ecologic Național/Fondul Național pentru Mediu), cât și din surse externe.

200. Fondul Național pentru Mediu (FNM) reprezintă, în prezent, principalul instrument guvernamental utilizat pentru acumularea resurselor financiare destinate finanțării activităților din domeniul biodiversității. Cu toate acestea, în ceea ce privește protecția și conservarea biodiversității, cadrul de reglementare a activității FNM este incomplet și insuficient. Această concluzie se

bazează pe analiza datelor din ultimii zece ani, care indică faptul că mai puțin de 1 % din mijloacele alocate pentru protecția mediului prin intermediul FNM au fost direcționate către gestionarea biodiversității, nivel considerat insuficient pentru atingerea obiectivelor stabilite.

201. Conform datelor din Raportul privind executarea bugetului de stat pentru anul 2022, din Fondul Ecologic Național (actualmente Fondul Național pentru Mediu) au fost prevăzute pentru protecția mediului mijloace financiare în sumă de 55,7 mil. lei, fiind executate în sumă de 33,4 mil. lei, ceea ce reprezintă un nivel de realizare de 60,0 % din prevederi. În domeniul protecției și conservării biodiversității, au fost valorificate următoarele mijloace: 21,1 mil. lei pentru lucrări de reconstrucție și regenerare în cadrul Rezervației Naturale „Prutul de Jos”; 7,9 mil. lei pentru activități de împădurire a suprafețelor din fondul forestier și a spațiilor verzi; 0,5 mil. lei pentru reabilitarea Grădinii Botanice Naționale (Institut) „Alexandru Ciubotaru” în urma calamităților naturale.

202. Pentru cheltuielile aferente proiectelor finanțate din surse externe au fost prevăzute alocații în sumă de 29,1 mil. lei, constituite din: granturi – 13,6 mil. lei (executate în sumă de 8,6 mil. lei), împrumuturi externe – 11,0 mil. lei și solduri la începutul anului în conturile proiectelor – 4,5 mil. lei. În domeniul biodiversității, au fost executate cheltuieli în cadrul Proiectului „Sistemul integrat de management pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității și partajarea echitabilă a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice”, în sumă de 0,5 mil. lei, ceea ce reprezintă 42,7 % din prevederi.

203. Conform datelor din Raportul privind executarea bugetului de stat pentru anul 2023⁵¹, din Fondul Național pentru Mediu (FNM) au fost aprobate pentru protecția mediului mijloace financiare în sumă de 81,9 mil. lei, ulterior reduse la 17,3 mil. lei. Din această sumă, au fost transferate beneficiarilor de grant 10,8 mil. lei, ceea ce reprezintă 62,1% din prevederi. În domeniul biodiversității au fost valorificate 2,4 mil. lei pentru 4 proiecte de conservare a biodiversității.

204. Pentru cheltuielile aferente proiectelor finanțate din surse externe au fost prevăzute alocații în sumă de 17,2 mil. lei, constituite din: granturi – 16,2 mil. lei, împrumuturi externe – 2,0 mil. lei și modificarea soldurilor de mijloace bănești – (-1,0) mil. lei. Cheltuielile au fost executate în sumă de 9,9 mil. lei, ceea ce reprezintă 57,6% din prevederi. În domeniul biodiversității, în cadrul Proiectului „Sistemul integrat de management pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității și partajarea echitabilă a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice”, au fost executate cheltuieli în sumă de 1,8 mil. lei, reprezentând 58,5% din prevederi.

⁵¹ <https://mf.gov.md/ro/trezorerie/rapoarte-privind-executarea-bugetului/rapoarte-anuale>

205. Informațiile publice disponibile, inclusiv ponderea redusă a finanțării evidențiată anterior, indică necesitatea dezvoltării unui mecanism funcțional care să asigure o dinamică pozitivă și sustenabilă a finanțării biodiversității. În acest context, este necesară mobilizarea unor resurse financiare suplimentare, în concordanță cu angajamentele asumate prin tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Totodată, analiza rapoartelor relevă că finanțarea conservării biodiversității s-a bazat preponderent pe surse externe, fragmentate și insuficient coordonate, în lipsa unei planificări coerente la nivel central, a unor alocări dedicate din bugetul de stat și a dezvoltării unor instrumente financiare interne complementare.

206. Astfel, având în vedere că una dintre principalele cauze ale declinului biodiversității o reprezintă insuficiența capacităților financiare, ținta 19 din Cadrul global pentru biodiversitate Kunming–Montreal prevede creșterea substanțială și progresivă a resurselor financiare din toate sursele, într-o manieră eficientă, oportună și accesibilă. Aceasta include mobilizarea resurselor interne și internaționale, publice și private, în conformitate cu articolul 20 din Convenția privind diversitatea biologică, pentru implementarea strategiilor și planurilor de acțiune naționale privind biodiversitatea până în anul 2030.

207. În același timp, acțiunile prioritare prevăzute în Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2024-2027 (capitolul 27 „Mediu și schimbări climatice”) impun, inclusiv, identificarea unor mecanisme noi de finanțare a biodiversității. În acest context, în conformitate cu prevederile cadrului normativ privind administrarea Fondului Național pentru Mediu (FNM), se impune inițierea unor modificări menite să asigure creșterea graduală și progresivă a volumului resurselor financiare din toate sursele – interne și internaționale, publice și private – în vederea alinierii fluxurilor financiare la obiectivele Cadrului global pentru biodiversitate Kunming–Montreal. Un astfel de obiectiv poate fi realizat prin crearea și dezvoltarea unui fond național pentru biodiversitate, care ar asigura o mai mare predictibilitate și eficiență în alocarea resurselor financiare, consolidând importanța sectorului și contribuind la asigurarea conservării și protecției biodiversității.

208. În lipsa alocării adecvate de resurse financiare pentru protecția și conservarea biodiversității, Republica Moldova riscă să se confrunte cu efecte negative semnificative și cumulative asupra mediului, economiei și societății. Insuficiența resurselor financiare va accelera degradarea ecosistemelor și va reduce eficiența măsurilor de conservare, riscând să transforme declinul biodiversității într-un proces dificil de inversat.

208.1. Speciile sensibile, endemice sau cu areal restrâns, care constituie aproximativ 15-20 % din fauna și flora națională, vor continua să înregistreze un

declin, unele dintre acestea riscând dispariția locală. Habitatele naturale esențiale, precum pădurile (11,7 % din suprafața țării, circa 365 mii ha), zonele umede și ecosistemele acvatice (3% din teritoriu, circa 101 mii ha), vor fi degradate sau pierdute, afectând conectivitatea ecologică și stabilitatea sistemelor naturale.

208.2. Serviciile ecosistemice esențiale, precum purificarea apei, fertilitatea solului, polenizarea și controlul natural al dăunătorilor, vor fi afectate semnificativ. Degradarea pădurilor și a zonelor umede va accentua efectele schimbărilor climatice, sporind riscurile de inundații și secetă. În acest context, pierderile de apă și eroziunea solului ar putea reduce producția agricolă cu 10-15 % pe termen mediu.

208.3. În absența măsurilor de protecție și restaurare, arborii și plantele vor deveni mai vulnerabile la atacul dăunătorilor, la boli și la fenomene climatice extreme. Speciile invazive și dăunătorii, precum *Ambrosia artemisiifolia* și musculița minieră a frunzei, vor prolifera mai ușor, afectând ecosistemele deja fragile. Se estimează că până la 30 % dintre speciile sensibile ar putea înregistra un declin accentuat.

209. Reducerea resurselor naturale va afecta direct agricultura, pescuitul și alte activități economice dependente de ecosisteme sănătoase, generând pierderi economice estimate la zeci de milioane de euro anual și diminuarea locurilor de muncă în comunitățile rurale cu până la 5-7 %. Securitatea alimentară și sănătatea populației vor fi afectate prin scăderea calității apei și a solului și prin expunerea la poluanți, inclusiv microplastice, afectând aproximativ 30 % din populația rurală.

210. În absența unei finanțări adecvate, Republica Moldova nu va putea atinge ținta 19 din Cadrul global pentru biodiversitate Kunming–Montreal, precum și alte obiective naționale și europene în domeniul protecției mediului. Totodată, vor fi ratate oportunități de atragere a fondurilor externe, estimate la sute de milioane de euro pe termen lung, precum și de integrare a considerentelor de biodiversitate în politicile sectoriale.

Secțiunea a 11-a

Monitorizare, digitalizare și schimb de informații

211. Monitorizarea biodiversității reprezintă un element esențial pentru evaluarea stării ecosistemelor, identificarea tendințelor și fundamentarea deciziilor de politici publice. Aceasta constă în observarea în timp a modificărilor în structura și funcționarea ecosistemelor, a habitatelor și a populațiilor de specii, inclusiv a efectelor implementării programelor și acțiunilor din domeniu. În Republica Moldova, monitorizarea biodiversității, inclusiv evidența și cadastrul obiectelor regnului vegetal și animal, este reglementată prin Legea regnului vegetal nr. 239/2007 și Legea regnului animal nr. 439/1995. Cu toate acestea, sistemul de monitorizare este realizat de mai multe instituții și rămâne fragmentat

și insuficient coordonat, cu limitări privind acoperirea spațială, frecvența colectării datelor și interoperabilitatea sistemelor existente.

212. Sistemele de evidență și monitorizare a biodiversității includ instrumente precum cadastrul de stat al regnului vegetal și animal, inventarul forestier național, monitorizarea silvopatologică și sistemele de monitorizare forestieră. Acestea contribuie la evaluarea stării resurselor naturale și la fundamentarea măsurilor de conservare, fiind aliniate, în mare măsură, la standardele europene și la programele internaționale de cooperare.

213. Monitorizarea biodiversității este realizată de instituții publice și de cercetare, inclusiv Agenția de Mediu, Agenția „Moldsilva”, instituțiile științifice din cadrul Universității de Stat din Moldova, Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS), precum și alte organizații relevante. Biroul Național de Statistică constituie o sursă importantă de date privind resursele naturale și utilizarea acestora. Totodată, organizațiile neguvernamentale contribuie la monitorizarea biodiversității, în special în domeniul protecției speciilor și habitatelor, prin activități științifice, colectare de date și conștientizare publică.

214. Monitorizarea biodiversității reprezintă nu doar o cerință legală, ci și o componentă importantă a responsabilității sociale și de mediu a operatorilor economici. Activitățile economice pot genera presiuni asupra biodiversității, iar evaluarea și raportarea impactului acestora contribuie la asigurarea transparenței și a gestionării durabile a resurselor naturale.

215. Digitalizarea conservării biodiversității reprezintă un element esențial al tranziției verzi, contribuind la îmbunătățirea accesului la date, fundamentarea deciziilor și integrarea informațiilor la nivel național și european. Utilizarea tehnologiilor moderne, precum sistemele informaționale geografice (GIS), teledetecția și imaginile satelitare, permite monitorizarea eficientă a ecosistemelor și identificarea timpurie a amenințărilor. Cu toate acestea, infrastructura digitală în domeniul biodiversității este insuficient dezvoltată, fiind caracterizată prin baze de date fragmentate, capacități tehnice limitate și lipsa interoperabilității între instituții.

216. În prezent, gestionarea datelor privind biodiversitatea este realizată parțial de către diferite instituții, iar informațiile nu sunt pe deplin digitalizate și accesibile online. Lipsa unui sistem integrat de colectare, gestionare și analiză a datelor limitează capacitatea de evaluare a stării de conservare a speciilor și habitatelor, precum și de raportare conform cerințelor internaționale și europene. Această situație reduce eficiența procesului decizional și îngreunează integrarea în sistemele europene de gestionare a datelor.

217. În acest context, este esențială dezvoltarea unui sistem național integrat de monitorizare a biodiversității, care să asigure colectarea, stocarea, analiza și diseminarea datelor în format interoperabil. Consolidarea schimbului de informații între instituții, standardizarea metodologiilor de colectare a datelor și asigurarea accesului deschis la datele de mediu sunt condiții necesare pentru creșterea transparenței și eficienței sistemului.

218. Consolidarea capacităților instituționale, inclusiv prin instruirea personalului, dezvoltarea infrastructurii IT și atragerea resurselor financiare pentru digitalizare, este esențială pentru asigurarea unui sistem funcțional de monitorizare și raportare a biodiversității.

219. În Republica Moldova, acțiunile de informare și conștientizare a publicului privind importanța conservării biodiversității sunt realizate în contextul evenimentelor de mediu naționale și internaționale incluse în calendarul ecologic. Ministerul Mediului și subdiviziunile sale, Universitatea de Stat din Moldova și institutele subordonate, precum și autoritățile publice și organizațiile neguvernamentale organizează și participă la diverse activități dedicate acestor evenimente, precum: Ziua Internațională a Biodiversității, Ora Planetei, Ziua Păsărilor, Ziua Națională de Înzverire a Plaiului „Un arbore pentru dăinuirea noastră”, Ziua Internațională a Pădurilor, Ziua Mondială a Zonelor Umede, Ziua Mondială a Mediului, Ziua Mondială a Apei și Noaptea Cercetătorilor.

220. Un rol important în acest domeniu revine organizațiilor neguvernamentale, precum A.O. EcoContact, Societatea Ecologică Biotica, A.O. Societatea pentru Protecția Păsărilor și Naturii, Centrul Național de Mediu și Asociația Internațională a Păstrătorilor Râului „Eco-Tiras”, care dezvoltă și promovează inițiative și campanii de conștientizare a publicului. Deși tematica acestor campanii este variată, acestea încurajează participarea publicului la acțiuni de conservare și protecție a biodiversității, cum ar fi campaniile de împădurire, inițiativele „pădure fără deșeuri” sau activitățile de protecție a speciilor.

Secțiunea a 12-a

Cercetare, inovare și dezvoltare

221. Managementul cunoștințelor și cercetarea în sectorul biodiversității reprezintă elemente fundamentale ale tranziției ecologice, având o importanță strategică în modernizarea economiei și a societății și în asigurarea unui viitor durabil.

222. Documentele naționale de politici, inclusiv Strategia de mediu pentru anii 2024-2030, integrează direcții relevante privind cercetarea și dezvoltarea în domeniul biodiversității. Cu toate acestea, legătura dintre cercetare, inovare și

obiectivele tranziției ecologice rămâne insuficient valorificată la nivel strategic și operațional.

223. În contextul reformelor instituționale promovate în sectorul cercetării, sistemul național a parcurs un proces complex de reorganizare structurală, care a generat discontinuități temporare în unele programe de cercetare și a afectat capacitatea de implementare a proiectelor în domeniul biodiversității.

224. În acest context, instituțiile de cercetare își mențin un rol esențial în conservarea biodiversității, prin realizarea cercetărilor fundamentale și aplicative, monitorizarea ecosistemelor și fundamentarea politicilor publice bazate pe dovezi.

224.1. Un rol distinct în acest domeniu revine Academiei de Științe a Moldovei, care contribuie la consolidarea dialogului științific și la diseminarea cunoștințelor prin organizarea conferințelor, meselor rotunde și a altor platforme de comunicare științifică, precum și prin elaborarea anuală a Raportului privind starea științei în Republica Moldova.

224.2. Principalele instituții implicate în cercetarea biodiversității sunt instituțiile de cercetare din cadrul Universității de Stat din Moldova, inclusiv Institutul de Zoologie, Institutul de Ecologie și Geografie, Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor și Grădina Botanică Națională (Institut) „Alexandru Ciubotaru”, precum și Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice, Institutul Național de Cercetări Aplicative în Agricultură și Medicină Veterinară și rezervațiile științifice „Codrii”, „Plaiul Fagului”, „Prutul de Jos” și „Pădurea Domnească”.

224.3. Activitatea acestor instituții acoperă un spectru larg de teme relevante pentru conservarea biodiversității, care pot fi grupate în câteva direcții principale: (i) evaluarea stării speciilor și habitatelor, inclusiv elaborarea listelor speciilor rare și contribuția la ediția a IV-a a Cărții Roșii; (ii) studiul funcționării ecosistemelor terestre și acvatice sub influența factorilor climatici și antropici; (iii) monitorizarea și modelarea proceselor ecologice, inclusiv eutrofizarea, dinamica pădurilor și stabilitatea peisajelor; (iv) conservarea și utilizarea durabilă a resurselor genetice vegetale și animale; (v) dezvoltarea practicilor agroecologice și a tehnologiilor agricole cu impact redus asupra mediului; precum și (vi) aplicarea instrumentelor moderne, inclusiv teledetecția și sistemele informaționale geografice, pentru evaluarea și managementul ecosistemelor.

225. Rezultatele cercetării sunt valorificate prin publicații științifice, materiale informative și activități de diseminare adresate mediului academic, factorilor de decizie și publicului larg, contribuind la creșterea gradului de conștientizare privind importanța conservării biodiversității.

226. În pofida acestor progrese, capacitatea de inovare și digitalizare în domeniul biodiversității rămâne limitată. Bazele de date sunt fragmentate, iar

accesul la acestea este restricționat, ceea ce reduce eficiența activității de cercetare și a proceselor de monitorizare.

227. Inovațiile existente sunt concentrate în principal pe cartografierea GIS și gestionarea bazelor de date sectoriale. Cu toate acestea, lipsa unor platforme integrate de date și a unui sistem bioinformațional funcțional constituie o barieră majoră pentru dezvoltarea cercetării și integrarea în rețelele europene de date.

228. În acest context, este necesară consolidarea infrastructurii și a capacităților instituționale pentru a asigura accesul la finanțare europeană și internațională destinată conservării biodiversității și restaurării ecosistemelor, inclusiv prin programe precum Horizon Europe, LIFE Programme, Interreg Europe și Interreg NEXT Black Sea Basin 2021-2027.

Secțiunea a 3-a **Sinteza problemelor identificate**

229. Analiza situației existente evidențiază un set de deficiențe structurale și funcționale care afectează conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității în Republica Moldova. Cauzele principale sunt asociate presiunilor antropice și climatice, capacităților instituționale limitate și unui cadru de guvernare insuficient integrat. Aceste deficiențe generează efecte cumulative asupra ecosistemelor, manifestate prin degradarea habitatelor, reducerea diversității biologice și diminuarea serviciilor ecosistemice, cu impact direct asupra economiei și bunăstării populației.

230. Degradarea și fragmentarea habitatelor naturale, utilizarea nesustenabilă a resurselor biologice, poluarea mediului și schimbările climatice constituie principalele cauze ale declinului biodiversității. Intensificarea activităților agricole, extinderea infrastructurii și urbanizarea vor avea drept consecință pierderea și izolarea habitatelor, afectând conectivitatea ecologică. Aceste procese reduc capacitatea ecosistemelor de a furniza servicii ecosistemice esențiale, precum reglarea regimului hidrologic, fertilitatea solului și polenizarea, amplificând vulnerabilitatea economică și climatică.

231. Presiunile cumulative asupra speciilor, inclusiv răspândirea speciilor alogene invazive și aplicarea insuficientă a măsurilor de management, determină declinul populațiilor și creșterea riscului de dispariție locală. Reducerea diversității genetice diminuează capacitatea de adaptare a ecosistemelor la schimbările climatice și afectează securitatea alimentară. În același timp, mecanismele de acces și repartizare echitabilă a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice (ABS) sunt insuficient dezvoltate și aplicate, limitând valorificarea durabilă a biodiversității.

232. Deficiențele sistemului de monitorizare și gestionare a datelor constituie o cauză structurală majoră. Fragmentarea instituțională, lipsa standardizării și a interoperabilității bazelor de date, precum și absența unui sistem informațional integrat determină colectarea unor date incomplete și dificil de utilizat. Această situație limitează capacitatea de evaluare a stării biodiversității, de anticipare a tendințelor și de fundamentare a deciziilor pe baze științifice.

233. Integrarea insuficientă a obiectivelor de conservare a biodiversității în politicile sectoriale, precum și coordonarea interinstituțională limitată, constituie factori sistemici care amplifică presiunile asupra ecosistemelor. Lipsa integrării acestor obiective în domenii precum agricultura, infrastructura sau energia favorizează adoptarea unor decizii cu efecte negative asupra biodiversității. Totodată, capacitatea administrativă redusă și aplicarea neuniformă a cadrului normativ diminuează eficiența intervențiilor.

234. Nivelul redus de conștientizare publică și valorificarea insuficientă a rezultatelor cercetării științifice contribuie la perpetuarea practicilor nesustenabile. Accesul restrâns la informații și integrarea limitată a rezultatelor cercetării în procesul decizional reduc eficiența măsurilor de conservare și limitează implicarea societății în protecția biodiversității.

235. Insuficiența și instabilitatea resurselor financiare reprezintă o constrângere transversală majoră, care afectează toate domeniile de intervenție. Lipsa mecanismelor eficiente de mobilizare a fondurilor și de implicare a sectorului privat limitează implementarea măsurilor de conservare și restaurare, reducând capacitatea de răspuns la presiunile identificate.

236. Interacțiunea acestor cauze generează efecte cumulative asupra biodiversității, inclusiv degradarea ecosistemelor, pierderea speciilor și reducerea serviciilor ecosistemice. Aceste efecte se traduc în impacturi economice și sociale semnificative, precum diminuarea productivității agricole, creșterea vulnerabilității la schimbările climatice și reducerea calității vieții populației.

237. În acest context, este necesară o intervenție integrată, orientată spre abordarea cauzelor structurale ale degradării biodiversității, prin consolidarea cadrului instituțional și normativ, dezvoltarea sistemelor de monitorizare și informare, integrarea obiectivelor de conservare a biodiversității în politicile sectoriale și mobilizarea resurselor financiare. Obiectivele prezentului Program sunt formulate în mod direct pe baza relației cauză–efect și vizează îmbunătățirea stării biodiversității și creșterea rezilienței ecosistemelor până în anul 2030.

Capitolul II

OBIECTIVUL GENERAL ȘI OBIECTIVELE SPECIFICE ALE DOMENIULUI DE ACTIVITATE

238. Prezentul Program reflectă angajamentul asumat de Republica Moldova în temeiul tratatelor internaționale la care este parte și constituie un document-cadru de politici care, prin obiectivele specifice și acțiunile schițate, își propune să reducă presiunile asupra biodiversității, să protejeze și să restaureze ecosistemele și să stimuleze schimbările profunde pentru a inversa traiectoria declinului biodiversității. Ca viziune a dezvoltării domeniului conservării biodiversității până în anul 2050 își propune să garanteze un nivel înalt de protejare și refacere a biodiversității, singura modalitate de a conserva calitatea și continuitatea vieții umane. Programul stabilește scopul general și obiectivele specifice care urmează a fi realizate.

239. Scopul general al prezentului Program este corelat cu Cadrul global pentru biodiversitate Kunming–Montreal și vizează îmbunătățirea, până în anul 2030, a stării biodiversității și a ecosistemelor naturale prin conservarea și utilizarea durabilă a resurselor naturale, restaurarea ecosistemelor degradate, reducerea presiunilor asupra mediului, precum și consolidarea cadrului instituțional și informațional.

239.1. Obiectivul global A – consolidarea integrității tuturor ecosistemelor, inclusiv prin creșterea suprafeței, conectivității și integrității ecosistemelor naturale cu cel puțin 15 %, menținerea și refacerea populațiilor sănătoase și viabile ale tuturor speciilor, reducerea de cel puțin 10 ori a ratei de dispariție a speciilor, reducerea la jumătate a riscului de dispariție pentru speciile din toate grupurile taxonomice și funcționale, precum și conservarea diversității genetice a speciilor sălbatice și domestice, cu menținerea acestora la un nivel de cel puțin 90 %.

239.2. Obiectivul global B – recunoașterea, menținerea și îmbunătățirea contribuțiilor naturii la bunăstarea umană, prin conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității, în vederea sprijinirii implementării agendei globale de dezvoltare în beneficiul tuturor.

239.3. Obiectivul global C – asigurarea partajării corecte și echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice, inclusiv prin creșterea semnificativă a beneficiilor monetare și nemonetare, în sprijinul conservării și utilizării durabile a biodiversității.

239.4. Obiectivul global D – reducerea decalajului dintre mijloacele financiare și alte mijloace de implementare disponibile și necesarul de resurse pentru realizarea Viziunii pentru 2050.

240. În conformitate cu aceste obiective și acțiuni, pe plan global au fost propuse și 23 de ținte globale, care urmează a fi corelate cu 23 de ținte naționale, prezentate în tabelul 13.

Corelarea țințelor globale privind biodiversitate cu țințe naționale

Obiectivele globale A,B,C,D	Ținte globale Cadrul Global de Biodiversitate	Țintele naționale
1	2	3
A.	Ținta 1. Toate ariile sunt planificate sau gestionate pentru a reduce pierderea zonelor de o importanță ridicată pentru biodiversitate pentru a se apropia de zero	Ținta MD 1. Asigurarea cadrului instituțional și aplicarea unui management eficient pentru fondul forestier și rețelele ecologice naționale
A.	Ținta 2. 30 % din zonele degradate sunt în curs de restaurare eficientă	Ținta MD 2. Reconstrucția ecologică a ecosistemelor degradate pentru asigurarea a cel puțin 10 % din terenurile degradate
A.	Ținta 3. 30 % din suprafețe sunt eficient conservate	Ținta MD 3. Extinderea suprafețelor de arii naturale protejate de stat până la 10 % din teritoriul țării și asigurarea managementului durabil al acestora
A.	Ținta 4. Recuperarea speciilor amenințate, menținerea diversității genetice și gestionarea conflictului om-animale sălbatice	Ținta MD 4. Protecția speciilor amenințate incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova
C.	Ținta 5. Recoltarea, utilizarea și comerțul cu specii sălbatice sunt durabile, sigure și legale	Ținta MD 5. Recoltarea, utilizarea și comerțul cu specii sălbatice sunt durabile, sigure și în conformitate cu prevederile legislației naționale și Convenției privind comerțul internațional cu specii ale faunei și florei sălbatice pe cale de dispariție (CITES)
B.	Ținta 6. Reducerea ratelor de introducere și stabilire a speciilor alogene invazive cu 50 %	Ținta MD 6. Managementul speciilor alogene invazive
A.B.	Ținta 7. Reducerea poluării, reducerea la jumătate a pierderilor de nutrienți și a riscului de pesticide	Ținta MD 7. Reducerea poluării din toate sursele cu impact asupra biodiversității și serviciilor ecosistemice
A.	Ținta 8. Reducerea la minimum a impactului schimbărilor climatice și al acidificării oceanelor, inclusiv prin soluții bazate pe natură și/sau abordări ecosistemice	Ținta MD 8. Reducerea la minimum a impactului schimbărilor climatice inclusiv prin soluții bazate pe natură și/sau abordări ecosistemice
A.B.	Ținta 9. Gestionarea durabilă a speciilor sălbatice aduce beneficii oamenilor	Ținta MD 9. Gestionarea durabilă a speciilor sălbatice din fondul forestier îmbunătățește, oferind beneficii sociale, economice și de mediu
A.	Ținta 10. Gestionarea în mod durabil a ariilor agricole, acvaculturii, pescuitului și silviculturii	Ținta MD 10. Gestionarea în mod durabil a ariilor agricole, acvaculturii, pescuitului și silviculturii
B.	Ținta 11. Restaurarea, menținerea și îmbunătățirea contribuțiilor naturii pentru oameni, inclusiv funcțiile și serviciile ecosistemice	Ținta MD 11. Restaurarea, menținerea și îmbunătățirea contribuțiilor naturii, inclusiv serviciilor ecosisteme în sectoarele economiei naționale, în mod deosebit la nivel local /la nivelul comunităților locale

1	2	3
B.	Ținta 12. Îmbunătățirea spațiilor verzi (albastre) și planificarea urbană pentru bunăstarea umană și biodiversitate	Ținta MD12. Îmbunătățirea spațiilor verzi (albastre) și planificarea urbană
C.	Ținta 13. Partajarea corectă și echitabilă a beneficiilor obținute din resursele genetice, din informațiile privind secvența digitală și din cunoștințele tradiționale asociate	Ținta MD 13. Partajarea corectă și echitabilă a beneficiilor obținute din resursele genetice în conformitate cu prevederile protocolului de la Nagoya
A.B.	Ținta 14. Valorile multiple ale biodiversității sunt integrate în procesul decizional la toate nivelurile	Ținta MD 14. Valorile multiple ale biodiversității sunt integrate în cadrul politic de dezvoltare durabilă a țării, inclusiv la nivel local
B.	Ținta 15. Întreprinderile evaluează și fac publice dependențele, impactul și riscurile legate de biodiversitate și reduc impactul negativ	Ținta MD 15. Întreprinderile evaluează și fac publice dependențele, impactul și riscurile legate de biodiversitate și reduc impactul negativ
A.B.	Ținta 16. Permiteți alegeri de consum durabil pentru a reduce risipa și consumul excesiv	Ținta MD 16. Reduceri presiunii asupra biodiversității prin încurajarea reducerii risipei și consumului excesiv
A.C.	Ținta 17. Consolidarea biosecurității și distribuirea beneficiilor biotehnologiei	Ținta MD 17. Asigurarea biosecurității funcționale în conformitate cu Protocolul de la Cartagena și Protocolul suplimentar Nagoya-Kuala Lumpur privind răspunderea și despăgubirea
A.B.	Ținta 18. Reducerea stimulentei dăunătoare cu cel puțin 500 de miliarde de dolari pe an	Ținta MD 18. Reducerea stimulentei dăunătoare pentru biodiversitate
D.	Ținta 19. Resursele financiare au crescut la 200 de miliarde de dolari pe an, inclusiv 30 de miliarde de dolari prin finanțare internațională	Ținta MD19. Mobilizarea resurselor financiare dedicate exclusiv pentru conservarea biodiversității
A.B.C.D.	Ținta 20. Consolidarea și dezvoltarea capacităților, transferul de tehnologie și cooperarea tehnică și științifică pentru punerea în aplicare	Ținta MD20. Consolidarea și dezvoltarea capacităților, transferul de tehnologie și cooperarea tehnică și științifică pentru punerea în aplicare
A.B.C.D.	Ținta 21. Sunt disponibile date, informații și cunoștințe pentru luarea deciziilor	Ținta MD 21. Informațiile și datele disponibile pentru luarea corectă a deciziilor asociate cu conservarea biodiversității
A.B.C.D.	Ținta 22. Asigurarea participării, justiției și drepturilor popoarelor indigene și ale comunităților locale, femeilor, tinerilor, persoanelor cu dizabilități și apărătorilor mediului	Ținta MD 22. Asigurarea participării, justiției și drepturilor persoanelor, la un mediu sănătos, inclusiv categoriilor vulnerabile
A.B.C.D.	Ținta 23. Punerea în aplicare urmează o abordare sensibilă la dimensiunea de gen	Ținta MD 23. Asigurarea egalității de gen în punerea în aplicare a cadrului, în care toate femeile și fetele să aibă șanse și capacitate egale de a contribui la cele trei obiective ale Convenției privind diversitatea biologică

241. Prezentul Program este structurat în cinci obiective generale strategice, care reflectă angajamentele asumate de Republica Moldova în temeiul tratatelor

internaționale la care este parte, precum și necesitatea ajustării cadrului normativ și instituțional, protecției speciilor pe cale de dispariție prin planuri de acțiune, monitorizării habitatelor, implementării legislației și gestionării ariilor naturale protejate, având ca scop reducerea presiunilor asupra ecosistemelor și prevenirea pierderii patrimoniului natural. Obiectivele sunt formulate în conformitate cu principiile SMART (specifice, măsurabile, realizabile, relevante și încadrate în timp). Pentru fiecare obiectiv general sunt definite obiective specifice, care vor ghida implementarea etapizată a prezentului Program, după cum urmează:

241.1. Obiectivul general 1. Creșterea suprafeței ariilor naturale protejate până la cel puțin 10 % din teritoriul național și asigurarea gestionării eficiente a acestora până în anul 2030.

Obiective specifice:

241.1.1. Asigurarea cadrului juridic necesar pentru extinderea ariilor naturale protejate până la cel puțin 10 % din teritoriu și integrarea acestora într-un sistem ecologic funcțional până în anul 2030.

Rațiunea intervenției: Fragmentarea ecosistemelor și presiunile antropice reduc eficiența ariilor protejate existente și pun în pericol biodiversitatea națională. Lipsa unui cadru juridic și instituțional coerent reduce capacitatea de a proteja habitatele și speciile prioritare și integrarea coridoarelor ecologice, ariilor protejate și Rețelei Emerald, pentru a crea un sistem coerent și rezilient.

241.1.2. Conservarea și restaurarea biodiversității, prin reconstrucția ecologică a cel puțin 10 % din ecosistemele degradate, protecția speciilor amenințate, reducerea presiunilor generate de poluare și schimbările climatice, precum și prin menținerea și îmbunătățirea serviciilor ecosistemice, inclusiv la nivelul comunităților locale.

Rațiunea intervenției: Ecosistemele degradate și terenurile afectate au pierdut parțial capacitatea de a furniza servicii esențiale, cum ar fi reglarea apei, fertilitatea solului, polenizarea și absorbția carbonului. Implementarea soluțiilor bazate pe natură și abordări ecosistemice va permite prevenirea pierderilor ireversibile de biodiversitate, maximizând beneficiile ecologice, sociale și economice pentru comunități și societate și asigurând sustenabilitatea resurselor naturale pe termen lung.

241.1.3. Îmbunătățirea stării de conservare a ecosistemelor acvatice și a zonelor umede prin restaurarea și gestionarea durabilă a acestora până în anul 2030.

Rațiunea intervenției: Zonele umede și ecosistemele acvatice sunt vulnerabile la poluare, degradare și pierderea habitatelor critice. În lipsa intervenției, serviciile ecosistemice, inclusiv filtrarea apei, prevenirea inundațiilor și habitatele pentru specii rare, sunt afectate, iar biodiversitatea acvatică se degradează. Integrarea ecosistemelor acvatice în rețeaua națională de arii protejate și în Rețeaua Emerald va spori coerența sistemului național de conservare și reziliența ecosistemelor.

241.2. Obiectivul general 2. Îmbunătățirea cu cel puțin 10 % a stării de conservare a speciilor amenințate, creșterea abundenței speciilor indigene și prevenirea extincțiilor induse de activitățile umane până în anul 2030.

Obiective specifice:

241.2.1. Îmbunătățirea, până în anul 2030, a stării de conservare pentru cel puțin 30 % dintre speciile și tipurile de habitate identificate ca fiind într-o stare de conservare nesatisfăcătoare.

Rațiunea intervenției: Numeroase specii și habitate protejate la nivel național sunt în prezent într-o stare de conservare nesatisfăcătoare, fiind vulnerabile la pierderi ireversibile din cauza degradării habitatelor, presiunilor antropice și schimbărilor climatice. Fără intervenții concertate, tendința negativă a acestor specii și habitate se va accentua, afectând funcțiile ecosistemice și serviciile naturale vitale. Activitățile vor promova tendințe pozitive în starea de conservare, prin monitorizare și management adaptativ, asigurând rezultate durabile până în 2030. Această intervenție garantează protejarea biodiversității și menținerea integrității ecosistemelor la nivel național și european conform Directivei Habitate.

241.2.2. Reducerea presiunilor antropice asupra speciilor de floră și faună sălbatică, printr-un cadru de măsuri pentru prevenirea degradării și refacerea populațiilor.

Rațiunea intervenției: Presiunile antropice, cum ar fi exploatarea necontrolată a resurselor naturale, poluarea mediului, fragmentarea habitatelor și activitățile economice nesustenabile, afectează negativ starea de conservare a speciilor de floră și faună sălbatică. În lipsa unor măsuri legislative, politice și de gestionare eficiente, care vor identifica și vor elimina sau reduce cauzele antropice negative asupra speciilor și habitatelor vulnerabile, aceste efecte cumulative vor continua să pună în pericol biodiversitatea și serviciile ecosistemice.

241.2.3. Dezvoltarea și extinderea sistemului național de monitorizare a biodiversității până în anul 2030, inclusiv prin digitalizare, și asigurarea accesului la date privind diversitatea biologică.

Rațiunea intervenției: Dezvoltarea și operaționalizarea sistemului național de monitorizare a biodiversității și asigurarea accesului la date actualizate privind biodiversitatea până în anul 2030. Lipsa unui sistem de monitorizare coerent și a datelor actualizate privind biodiversitatea limitează capacitatea autorităților de a evalua starea speciilor și a habitatelor, de a identifica riscurile și de a adapta măsurile de conservare. Fără un sistem funcțional, obiectivele Programului nu pot fi urmărite eficient, iar deciziile de gestionare se bazează pe informații incomplete. Această intervenție garantează o bază solidă de date și informații pentru luarea deciziilor bazate pe dovezi, îmbunătățirea managementului biodiversității și atingerea obiectivelor de conservare până în anul 2030.

241.3. Obiectivul general 3. Până în anul 2030, este asigurată conservarea florei și faunei sălbatice și a habitatelor naturale prin reducerea presiunilor asupra biodiversității și aplicarea măsurilor de protecție și management durabil.

Obiective specifice:

241.3.1. Prevenirea introducerii, limitarea răspândirii și reducerea impactului speciilor alogene invazive asupra ecosistemelor naturale și seminaturale până în anul 2030.

Rațiunea intervenției: Speciile alogene invazive reprezintă o amenințare majoră pentru biodiversitatea Republicii Moldova, afectând integritatea ecosistemelor, competiția cu speciile native și funcțiile ecosistemice. În lipsa intervenției, aceste specii se vor răspândi necontrolat, provocând pierderi ireversibile de biodiversitate și costuri ecologice și economice semnificative.

241.3.2. Prevenirea și reducerea comerțului ilegal cu specii de floră și faună sălbatică prin consolidarea mecanismelor de control și aplicarea prevederilor Convenției CITES până în anul 2030.

Rațiunea intervenției: Comerțul ilegal cu specii sălbatice contribuie la declinul populațiilor de specii vulnerabile, afectează ecosistemele și contravine legislației naționale și prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, inclusiv Convenției privind comerțul internațional cu specii ale faunei și florei sălbatice pe cale de dispariție (CITES). Fără măsuri concrete direcționate spre prevenirea și sancționarea comerțului ilegal, presiunea asupra speciilor protejate va crește și va diminua eficiența sistemului de conservare.

241.3.3. Menținerea, până în anul 2030, a unui nivel ridicat de protecție a biodiversității, prin prevenirea și gestionarea riscurilor asociate organismelor modificate genetic, inclusiv prin monitorizarea importurilor autorizate.

Rațiunea intervenției: Utilizarea necontrolată a OMG-urilor poate afecta biodiversitatea, diversitatea genetică a culturilor tradiționale și ecosistemele agricole, precum și sănătatea umană și animală. Cadrul insuficient privind reglementarea și monitorizarea utilizării și importul OMG-urilor în agricultură, precum și lipsa unui control riguros ar putea duce la contaminarea culturilor convenționale și ecologice, compromițând obiectivele de conservare și dezvoltare durabilă.

241.3.4. Conservarea și utilizarea durabilă a resurselor genetice vegetale și animale, promovarea raselor și soiurilor autohtone și asigurarea accesului la resursele genetice și a împărțirii corecte și echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea acestora până în anul 2030.

Rațiunea intervenției: Diversitatea genetică a plantelor și animalelor domestice este în declin, ceea ce reduce reziliența sistemelor agricole, afectează securitatea alimentară și limitează posibilitățile de adaptare la schimbările climatice. Lipsa unei gestionări adecvate poate determina pierderi ireversibile ale resurselor genetice tradiționale și inechități privind accesul la beneficiile rezultate din utilizarea acestora.

241.4. Obiectivul general 4: Până în anul 2030, suportul științific, informațional și educațional necesar pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității este consolidat.

Obiective specifice:

241.4.1. Consolidarea cercetării și a bazei de cunoștințe privind conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității.

Rațiunea intervenției: Cercetarea în domeniul biodiversității și baza de cunoștințe disponibile sunt insuficient dezvoltate pentru a răspunde necesităților de conservare și utilizare durabilă a biodiversității. Datele științifice privind speciile, habitatele și ecosistemele sunt incomplete, iar rezultatele cercetării sunt valorificate insuficient în fundamentarea politicilor publice și a măsurilor de management. Consolidarea cercetării, dezvoltarea bazei de cunoștințe și promovarea cooperării științifice sunt necesare pentru asigurarea unei baze științifice solide care să sprijine procesul decizional, monitorizarea biodiversității și implementarea angajamentelor naționale și internaționale.

241.4.2. Consolidarea sistemului informațional și de monitorizare a biodiversității pentru fundamentarea procesului decizional.

Rațiunea intervenției: Informațiile privind biodiversitatea sunt dispersate între diferite instituții și baze de date, iar sistemele de monitorizare existente nu asigură colectarea, gestionarea și valorificarea unitară a datelor. Lipsa unui sistem informațional integrat și interoperabil limitează evaluarea stării biodiversității, identificarea tendințelor și a presiunilor asupra ecosistemelor, precum și fundamentarea deciziilor bazate pe dovezi. Totodată, această situație afectează monitorizarea progresului în atingerea obiectivelor naționale și internaționale și îngreunează raportarea privind implementarea obligațiilor asumate în temeiul convențiilor internaționale și al procesului de armonizare cu acquis-ul Uniunii Europene. Consolidarea sistemului informațional și de monitorizare a biodiversității este necesară pentru asigurarea unei baze de date fiabile, interoperabile și actualizate, care să sprijine procesul decizional, planificarea măsurilor de conservare și utilizare durabilă a biodiversității, precum și accesul la informații pentru autoritățile publice, comunitatea științifică și publicul larg.

241.4.3. Creșterea nivelului de conștientizare publică privind conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității.

Rațiunea intervenției: Nivelul de conștientizare al populației privind importanța biodiversității, serviciile ecosistemice și beneficiile pe care acestea le oferă societății rămâne insuficient, ceea ce limitează implicarea cetățenilor, autorităților publice, mediului de afaceri și altor actori relevanți în conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității. Integrarea insuficientă a educației pentru biodiversitate în procesul educațional, accesul limitat la informații și desfășurarea sporadică a activităților de informare și sensibilizare reduc eficiența măsurilor de conservare și favorizează menținerea practicilor cu impact negativ asupra biodiversității. Creșterea nivelului de conștientizare publică, prin programe de educație, informare și promovare a valorilor naturale, este necesară pentru încurajarea unui comportament responsabil față de natură și pentru consolidarea sprijinului public în implementarea măsurilor de conservare și utilizare durabilă a biodiversității.

241.4.4. Consolidarea cooperării, dezvoltării capacităților și schimbului de cunoștințe pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității.

Rațiunea intervenției: Conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității necesită o cooperare eficientă între autoritățile publice, instituțiile de cercetare, mediul academic, organizațiile societății civile, sectorul privat și partenerii internaționali. În prezent, schimbul de informații, experiență și bune practici este insuficient valorificat, iar participarea la inițiative, rețele și programe internaționale de cooperare poate fi consolidată. Dezvoltarea cooperării profesionale și științifice este necesară pentru facilitarea transferului de cunoștințe și tehnologii, implementarea proiectelor comune de cercetare și conservare, consolidarea capacităților instituționale și asigurarea unei implementări eficiente a angajamentelor asumate de Republica Moldova în cadrul convențiilor internaționale și al procesului de integrare europeană.

241.5. **Obiectivul general 5.** Până în anul 2030, beneficiile generate de biodiversitate și serviciile ecosistemice sunt valorificate în mod durabil prin mobilizarea resurselor financiare și stimularea investițiilor în soluții bazate pe natură.

Obiective specifice:

241.5.1. Mobilizarea și diversificarea resurselor financiare pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității până în anul 2030.

Rațiunea intervenției: Resursele financiare disponibile pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității sunt insuficiente în raport cu necesitățile de implementare a obiectivelor și a măsurilor prevăzute în prezentul Program. Finanțarea este dependentă în mare măsură de resursele bugetare și de asistența externă, iar mecanismele financiare existente sunt insuficient diversificate pentru a asigura implementarea eficientă și pe termen lung a măsurilor de conservare. Totodată, potențialul de atragere a investițiilor private, de dezvoltare a parteneriatelor public-private și de valorificare a mecanismelor financiare inovatoare este insuficient utilizat. Consolidarea cadrului instituțional și dezvoltarea unor mecanisme eficiente de mobilizare și diversificare a resurselor financiare sunt necesare pentru asigurarea unei finanțări durabile a conservării biodiversității și pentru implementarea angajamentelor asumate de Republica Moldova în cadrul convențiilor internaționale și al procesului de integrare europeană.

241.5.2. Valorificarea serviciilor ecosistemice și promovarea soluțiilor bazate pe natură pentru susținerea conservării biodiversității până în anul 2030.

Rațiunea intervenției: Valoarea economică, socială și de mediu a serviciilor ecosistemice este insuficient recunoscută și integrată în procesele de planificare și de luare a deciziilor, ceea ce limitează utilizarea acestora în fundamentarea politicilor publice și în orientarea investițiilor pentru conservarea biodiversității. Totodată, aplicarea soluțiilor bazate pe natură pentru restaurarea ecosistemelor, adaptarea la schimbările climatice și reducerea riscurilor naturale rămâne limitată, deși acestea oferă beneficii multiple pentru biodiversitate,

economie și bunăstarea populației. Valorificarea serviciilor ecosistemice și promovarea soluțiilor bazate pe natură sunt necesare pentru creșterea rezilienței ecosistemelor, utilizarea durabilă a resurselor naturale și integrarea biodiversității în politicile sectoriale și în procesul de dezvoltare durabilă.

241.5.3. Consolidarea mecanismelor de prevenire și reparare a daunelor aduse florei, faunei și habitatelor naturale până în anul 2030.

Rațiunea intervenției: Intensificarea presiunilor asupra florei, faunei și habitatelor naturale, cauzate de poluare, incendii, degradarea ecosistemelor și alte activități antropice, generează pierderi semnificative de biodiversitate și afectează funcționarea ecosistemelor și serviciile furnizate de acestea. În prezent, mecanismele de prevenire, evaluare și reparare a daunelor aduse biodiversității necesită consolidare, inclusiv prin dezvoltarea instrumentelor metodologice, îmbunătățirea sistemelor de monitorizare și avertizare timpurie și asigurarea aplicării eficiente a măsurilor de control și remediere. Consolidarea acestor mecanisme este necesară pentru prevenirea degradării biodiversității, asigurarea reparării prejudiciilor aduse florei, faunei și habitatelor naturale și implementarea eficientă a cadrului normativ național privind răspunderea de mediu.

Capitolul III **IMPACTUL PROGRAMULUI**

242. Prezentul Program contribuie la asigurarea unui nivel mai ridicat de protecție a mediului și reprezintă o obligație pentru autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și pentru persoanele fizice și juridice. Protejarea speciilor și a habitatelor, instituirea și gestionarea ariilor naturale protejate și aplicarea măsurilor de conservare constituie priorități față de alte interese. În acest context, se urmărește menținerea și dezvoltarea rețelei naționale de arii naturale protejate și a altor obiecte de patrimoniu natural cu valoare ecologică, științifică și peisagistică.

243. Implementarea prezentului Program va genera beneficii ecologice, economice și sociale pe termen lung, contribuind la menținerea și îmbunătățirea funcționării ecosistemelor, la protejarea habitatelor naturale, la stoparea pierderii speciilor de floră și faună și la reducerea riscurilor asociate dezastrelor naturale, cu efecte directe asupra bunăstării și sănătății populației.

244. Promovarea unor politici eficiente de biosecuritate va permite utilizarea responsabilă a biotehnologiilor moderne, pe principii de prevenire a riscurilor și protecție a biodiversității, sprijinind dezvoltarea agriculturii durabile și prevenind efectele negative asupra sănătății populației și a comunităților.

245. Implementarea prezentului Program va genera, pe termen mediu, rezultate și impacturi pozitive asupra grupurilor-țintă, inclusiv asupra femeilor și

categoriilor vulnerabile ale populației, prin reducerea riscurilor sociale și economice asociate pierderii biodiversității. Impactul asupra calității vieții și stării de sănătate va fi monitorizat prin indicatori corelați cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, inclusiv ODD 1.4 și 1.5 (acces echitabil la resurse și reducerea vulnerabilității), ODD 2.4 și ODD 2.5 (promovarea agriculturii durabile și menținerea diversității genetice și utilizarea durabilă a resurselor genetice, inclusiv prin monitorizarea indicatorilor 2.5.1 și 2.5.2, în corelare cu Obiectivul specific 3.4 din prezentul Program), ODD 3.9 (reducerea impactului factorilor de mediu asupra sănătății), ODD 10.2 (incluziune socială) și ODD 11.5 (reducerea riscurilor asociate dezastrelor).

246. Intervențiile prevăzute în prezentul Program vor genera efecte măsurabile asupra mediului și capitalului natural, contribuind la îmbunătățirea stării de conservare a ecosistemelor, la reducerea degradării terenurilor și la conservarea resurselor genetice. Totodată, acestea vor contribui la atingerea Țintelor ODD 6.6 (protejarea ecosistemelor acvatice), ODD 13.1 (reziliență climatică), ODD 14.2 (gestionarea ecosistemelor acvatice) și ODD 15.1, 15.3 și 15.5 (conservarea ecosistemelor terestre și stoparea pierderii biodiversității).

247. Din perspectivă socioeconomică, prezentul Program va produce efecte pozitive prin crearea și menținerea locurilor de muncă verzi, diversificarea surselor de venit în mediul rural și reducerea costurilor asociate degradării mediului. Aceste efecte contribuie la realizarea Țintelor ODD 8.3 și 8.9 (dezvoltare economică durabilă și ecoturism), ODD 12.2 (utilizarea eficientă a resurselor) și ODD 10.1 (reducerea inegalităților).

248. Prezentul Program va integra în mod sistematic dimensiunea de gen, generând efecte asupra participării femeilor în procesele decizionale, dezvoltării capacităților acestora și reducerii vulnerabilității femeilor din mediul rural. Monitorizarea va utiliza indicatori dezagregați pe sexe, contribuind la atingerea Țintelor ODD 5.1, 5.5 și 5.a (egalitatea de gen și accesul la resurse).

249. Implementarea prezentului Program va contribui la consolidarea guvernantei de mediu și a capacității instituționale, prin îmbunătățirea coordonării interinstituționale, creșterea transparenței și aplicarea mecanismelor participative. Evaluarea Programului va analiza relevanța, eficacitatea, eficiența și sustenabilitatea intervențiilor, contribuind la atingerea Țintelor ODD 16.6 și 16.7 (instituții eficiente și procese decizionale incluzive) și ODD 17.14 și 17.16 (coerența politicilor și parteneriate).

250. Prezentul Program va contribui la îmbunătățirea cadrului instituțional și la implementarea unui management eficient al fondului forestier, al rețelelor ecologice și al ariilor naturale protejate, consolidând capacitatea de gestionare durabilă a resurselor naturale.

251. De asemenea, prezentul Program va stimula informarea publicului și implicarea acestuia în procesele decizionale privind conservarea biodiversității, prin promovarea activităților de conștientizare și a participării publice.

252. Activitățile de cercetare și monitorizare vor sprijini acumularea și aplicarea cunoștințelor necesare pentru dezvoltarea durabilă, utilizarea eficientă a resurselor și implementarea măsurilor bazate pe dovezi, contribuind la consolidarea cooperării regionale și internaționale.

253. Analiza evidențiază existența unor grupuri vulnerabile afectate în mod disproporționat de degradarea ecosistemelor și pierderea biodiversității, inclusiv comunitățile rurale, micii fermieri și populația din zonele expuse riscurilor naturale. Vulnerabilitatea acestora este determinată de dependența de resursele naturale și de capacitatea redusă de adaptare (ODD 1.4, 1.5, 2.3).

254. Problemele identificate generează efecte cumulative asupra acestor grupuri, manifestate prin reducerea veniturilor, creșterea insecurității alimentare și limitarea oportunităților de dezvoltare, contribuind la accentuarea inegalităților teritoriale și sociale (ODD 2.3, 10.2, 11.5).

255. Prezentul Program evidențiază diferențele de impact dintre mediul urban și cel rural, precum și dintre diferitele categorii ale populației, grupurile cu resurse limitate fiind mai expuse efectelor negative ale degradării mediului (ODD 10.1, 12.2).

256. Dimensiunea de gen este abordată transversal, recunoscând vulnerabilitatea sporită a femeilor din mediul rural, determinată de accesul limitat la resurse, finanțare și procese decizionale (ODD 5.1, 5.5, 5.a).

257. Prin obiectivele și măsurile propuse, prezentul Program urmărește reducerea vulnerabilității socioeconomice, creșterea rezilienței comunităților și promovarea egalității de șanse, contribuind la realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă și la un model de dezvoltare durabilă, incluzivă și echitabilă.

Capitolul IV

INDICATORI DE MONITORIZARE

258. În cadrul sistemului de monitorizare, indicatorii constituie instrumentul principal pentru evaluarea progresului în implementarea prezentului Program și pentru măsurarea gradului de realizare a obiectivelor generale și specifice. Aceștia asigură o bază obiectivă și verificabilă pentru urmărirea rezultatelor intervențiilor, identificarea eventualelor deviații și fundamentarea deciziilor de ajustare a politicilor publice.

259. Sistemul de indicatori este construit pe o abordare integrată, care permite evaluarea progresului atât la nivel de implementare, cât și la nivel de impact asupra biodiversității. Indicatorii reflectă starea și tendințele biodiversității, nivelul presiunilor asupra ecosistemelor, eficiența intervențiilor, precum și gradul de dezvoltare a cadrului instituțional și informațional.

260. Indicatorii sunt definiți în conformitate cu principiile SMART (specifici, măsurabili, realizabili, relevanți și încadrați în timp) și sunt structurați pe două niveluri complementare:

260.1. indicatori de rezultat, stabiliți la nivelul obiectivelor, care reflectă schimbările produse în starea biodiversității și funcționalitatea ecosistemelor;

260.2 indicatori de realizare, stabiliți la nivelul acțiunilor, care reflectă progresul în implementarea măsurilor și livrarea rezultatelor imediate.

261. Indicatorii sunt corelați direct cu obiectivele prezentului Program, acțiunile prevăzute în Planul de acțiuni, cadrul național de monitorizare a implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030 și obligațiile de raportare internațională în domeniul biodiversității, asigurând trasabilitatea între intervenții și rezultatele urmărite.

262. Indicatorii sunt utilizați pentru monitorizarea anuală a progresului în implementarea prezentului Program, elaborarea rapoartelor de monitorizare, realizarea evaluărilor intermediare și finale, identificarea riscurilor și a eventualelor blocaje, precum și pentru ajustarea intervențiilor și prioritizarea măsurilor.

263. Indicatorii respectă cerințele de relevanță, măsurabilitate, comparabilitate și verificabilitate și sunt corelați cu sursele de date existente sau dezvoltate prin prezentul Program, inclusiv cu sistemele informaționale sectoriale.

264. Monitorizarea indicatorilor se bazează pe date colectate și gestionate de instituțiile competente, precum și pe dezvoltarea sistemului național de monitorizare a biodiversității, care va asigura integrarea, interoperabilitatea și accesibilitatea datelor. Sistemul va permite colectarea standardizată, centralizarea și analiza datelor, precum și utilizarea acestora în procesul decizional și de raportare, în conformitate cu indicatorii prevăzuți în tabelul 14.

Tabelul 14

Indicatori de monitorizare și evaluare

Obiectivul specific	Indicatorii de monitorizare	Valoarea de referință (2026)	Valoarea de referință intermediară (2028)	Ținta ce urmează a fi atinsă în anul 2030	Instituții responsabile
1	2	3	4	5	6
Obiectivul general 1. Creșterea suprafeței ariilor naturale protejate până la cel puțin 10% din teritoriul național și asigurarea gestionării eficiente a acestora până în anul 2030					
Obiectivul specific 1.1. Asigurarea cadrului juridic necesar pentru extinderea ariilor naturale protejate până la cel puțin 10% din teritoriu și integrarea acestora într-un sistem ecologic funcțional până în anul 2030	Ponderea ariilor naturale protejate din teritoriul național (%)	5,8	8	10	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Instituții științifice Parteneri de dezvoltare
	Ponderea ariilor naturale protejate gestionate în baza planurilor de management (%)	5	15	30	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Agenția „Moldsilva” Instituții de cercetare
Obiectivul specific 1.2. Conservarea și restaurarea biodiversității, prin reconstrucția ecologică a cel puțin 10% din ecosistemele degradate , protecția speciilor amenințate, reducerea presiunilor generate de poluare și schimbările climatice, precum și prin menținerea și îmbunătățirea serviciilor ecosistemice, inclusiv la nivelul comunităților locale.	Suprafața ecosistemelor restaurate (ha)	1000	7500	15000	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Agenția „Moldsilva” Instituții de cercetare Parteneri de dezvoltare
Obiectivul specific 1.3. Îmbunătățirea stării de conservare a ecosistemelor acvatice și a zonelor umede prin restaurarea și gestionarea durabilă a acestora până în anul 2030	Ponderea habitatelor acvatice și a zonelor umede restaurate (%)	10	25	50	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Agenția „Moldsilva” Parteneri de dezvoltare
Obiectivul general 2. Îmbunătățirea cu cel puțin 10 % a stării de conservare a speciilor amenințate, creșterea abundenței speciilor indigene și prevenirea extincțiilor induse de activitățile umane până în anul 2030					

1	2	3	4	5	6
Obiectivul specific 2.1. Îmbunătățirea, până în anul 2030, a stării de conservare pentru cel puțin 30 % dintre speciile și tipurile de habitate identificate ca fiind într-o stare de conservare nesatisfăcătoare	Ponderea speciilor și habitatelor cu stare de conservare îmbunătățită (%)	10	20	30	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Agenția „Moldsilva” Instituții de cercetare
	Ponderea speciilor monitorizate cu tendință stabilă sau pozitivă (%)	10	25	25	
Obiectivul specific 2.2. Reducerea presiunilor antropice asupra speciilor de floră și faună sălbatică, printr-un cadru de măsuri pentru prevenirea degradării și refacerea populațiilor	Ponderea habitatelor afectate de presiuni antropice pentru care au fost implementate măsuri de reducere a presiunilor (%)	5	15	35	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Agenția „Moldsilva” Instituții de cercetare ONG-uri de mediu
Obiectivul specific 2.3. Dezvoltarea și extinderea sistemului național de monitorizare a biodiversității până în anul 2030, inclusiv prin digitalizare, și asigurarea accesului la date privind diversitatea biologică	Ponderea seturilor de date privind biodiversitatea integrate în sistemul informațional național (%).	5	25	60	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Instituții de cercetare
Obiectivul general 3. Până în anul 2030, este asigurată conservarea florei și faunei sălbatice și a habitatelor naturale prin reducerea presiunilor asupra biodiversității și aplicarea măsurilor de protecție și management durabil					
Obiectivul specific 3.1. Prevenirea introducerii, limitarea răspândirii și reducerea impactului speciilor alogene invazive asupra ecosistemelor naturale și seminaturale până în anul 2030	Ponderea măsurilor de prevenire și gestionare a speciilor alogene invazive implementate (%)	10	50	80	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Agenția „Moldsilva” Inspectoratul pentru Protecția Mediului Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor
Obiectivul specific 3.2. Prevenirea și reducerea comerțului ilegal cu specii de floră și faună sălbatică prin consolidarea mecanismelor de control și aplicarea prevederilor Convenției CITES până în anul 2030	Ponderea cazurilor de comerț ilegal investigate și soluționate (%)	10	50	80	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Inspectoratul pentru Protecția Mediului Serviciul Vamal

1	2	3	4	5	6
Obiectivul specific 3.3. Menținerea unui nivel ridicat de protecție a biodiversității prin prevenirea și gestionarea riscurilor asociate organismelor modificate genetic, inclusiv prin monitorizarea importurilor autorizate, până în anul 2030	Ponderea loturilor/importurilor verificate care respectă cerințele privind organismele modificate genetic (%)	90	95	100	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Serviciul Vamal Inspectoratul pentru Protecția Mediului Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor
Obiectivul specific 3.4. Conservarea și utilizarea durabilă a resurselor genetice vegetale și animale, promovarea raselor și soiurilor autohtone și asigurarea accesului la resursele genetice și a împărțirii corecte și echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea acestora până în anul 2030	Ponderea raselor și soiurilor autohtone prioritare pentru conservare incluse în programe de conservare <i>in situ</i> și <i>ex situ</i> (%)	5	30	75	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Instituții de cercetare
Obiectivul general 4. Până în anul 2030, suportul științific, informațional și educațional necesar pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității este consolidat					
Obiectivul specific 4.1. Consolidarea cercetării și a bazei de cunoștințe privind conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității	Ponderea rezultatelor cercetării privind biodiversitatea valorificate în documentele de politici, planurile de management și măsurile de conservare (%)	10	30	70	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Instituții de cercetare
Obiectivul specific 4.2. Consolidarea sistemului informațional și de monitorizare a biodiversității pentru fundamentarea procesului decizional.	Ponderea datelor de monitorizare a biodiversității gestionate prin sistemul informațional național (%)	15	35	50	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Instituții de cercetare
Obiectivul specific 4.3. Creșterea nivelului de conștientizare publică privind conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității.	Ponderea populației care cunoaște importanța conservării și utilizării durabile a biodiversității (%)	15	35	75	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Ministerul Educației și Cercetării Instituții de cercetare

1	2	3	4	5	6
					ONG-uri de mediu
Obiectivul specific 4.4. Consolidarea cooperării, dezvoltării capacităților și schimbului de cunoștințe pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității	Ponderea instituțiilor implicate în mecanisme de cooperare și schimb de cunoștințe privind conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității (%)	20	55	90	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Ministerul Educației și Cercetării Instituții de cercetare ONG-uri de mediu
Obiectiv general 5. Până în anul 2030, beneficiile generate de biodiversitate și serviciile ecosistemice sunt valorificate în mod durabil prin mobilizarea resurselor financiare și stimularea investițiilor în soluții bazate pe natură					
Obiectiv specific 5.1. Mobilizarea și diversificarea resurselor financiare pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității până în anul 2030	Volumul finanțărilor mobilizate pentru biodiversitate (mil. lei/an)	50	180	300	Ministerul Finanțelor Ministerul Mediului Agenția de Mediu Ministerul Educației și Cercetării Instituții de cercetare
	Gradul de absorbție a fondurilor destinate conservării biodiversității (%)	45	60	90	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Ministerul Educației și Cercetării Instituții de cercetare
Obiectivul specific 5.2. Valorificarea serviciilor ecosistemice și promovarea soluțiilor bazate pe natură pentru susținerea conservării biodiversității până în anul 2030	Ponderea contribuțiilor financiare provenite din surse private și parteneriate public-private (%)	2	25	50	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Ministerul Educației și Cercetării Instituții de cercetare Parteneri de dezvoltare
Obiectivul specific 5.3. Consolidarea mecanismelor de prevenire, constatare și reparare a daunelor aduse florei, faunei și habitatelor naturale până în anul 2030	Ponderea prejudiciului de mediu recuperat (%)	50	70	90	Inspectoratul pentru Protecția Mediului

Capitolul V COSTURI

265. Pentru implementarea cu succes a prezentului Program sunt necesare resurse umane, financiare și tehnice:

265.1. resursele umane vor fi constituite din personalul autorităților de mediu, instituțiilor de cercetări, mediul de afaceri și cel asociativ;

265.2. resursele financiare vor proveni din sursele bugetului de stat, inclusiv din Fondul Național pentru Mediu, fondurile donatorilor străini și din alte surse permise de legislație. Ministerul Mediului va asigura corelarea anuală a costurilor activităților incluse în Planul de acțiuni al prezentului Program cu volumul alocațiilor prevăzute pentru Fondul Național pentru Mediu în Legea bugetului de stat. În conformitate cu prevederile cadrului legal național, anual, procesul de planificare bugetară are loc pe baza Strategiei de cheltuieli pe termen mediu pentru o perioadă de trei ani, care face parte din elaborarea Cadrului bugetar pe termen mediu (CBTM);

265.3. resursele tehnice înglobează totalitatea necesităților pentru managementul programelor și al proiectelor în domeniul biodiversității.

266. Acțiunile privind elaborarea și implementarea cadrului normativ vor fi realizate direct de către autoritățile administrației publice centrale și nu vor condiționa costuri suplimentare față de cele prevăzute în bugetul de stat.

267. Acțiunile privind dezvoltarea laboratoarelor și a sistemelor de monitorizare vor fi finanțate în limitele mijloacelor financiare ale bugetului de stat, din asistența tehnică și investițională externă, precum și din alte surse care nu contravin legislației.

268. Costurile estimative de implementare ale Planului național de acțiune pentru finanțarea biodiversității în conformitate cu țintele GBF post-2020-2030 au fost evaluate la suma de 432 443,00 mii de lei și urmează a fi asigurate de la bugetul de stat (118 903,00 mii de lei) și din alte surse externe (13 750,00 mii de lei), inclusiv prin prisma Fondului Național pentru Mediu. Urmează a fi identificate 299 790,00 mii de lei, care constituie costuri neacoperite pentru implementarea Planului menționat.

269. Obiectivele prezentului Program vor constitui cadrul strategic pentru planificarea cheltuielilor (CBTM) în subprograme, după cum urmează:

Subprogramul 5010. Schimbări climatice – predicții, prognoze și avertizări;

Subprogramul 5401. Managementul în domeniul sectorului forestier;

Subprogramul 5402. Amenajarea, regenerarea, extinderea și protecția fondului forestier național;

Subprogramul 7001. Politici și management în domeniul protecției mediului;

Subprogramul 7003. Controlul și supravegherea respectării legislației de mediu;

Subprogramul 7004. Protecția și gestionarea resurselor de apă, a inundațiilor și a secetelor;

Subprogramul 7005. Protecția și conservarea biodiversității;

Subprogramul 7007. Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului;

Subprogramul 7011. Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice.

270. Alocările de resurse pentru subprogramele conexe domeniului biodiversității, prevăzute în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu pentru anii 2026-2028, reflectă prioritățile investiționale orientate spre conservarea biodiversității și gestionarea durabilă a resurselor naturale, după cum urmează:

270.1. Subprogramul 5010. Schimbări climatice – predicții, prognoze și avertizări, cu activități principale în cadrul subprogramului și cheltuieli pe termen mediu:

<i>mii lei</i>			
Activități	2026	2027	2028
Asigurarea activității curente a autorităților/instituțiilor bugetare (Serviciul Hidrometeorologic de Stat)	48 416,8	48 416,8	48 416,8
Proiectul „Consolidarea gestionării riscurilor de dezastre și reziliența climatică în Moldova”	74 726,3	28 025,0	4 562,7
Total subprogramul 5010	123 143,1	76 441,8	52 79,5

270.2. Subprogramul 5401. Managementul în domeniul sectorului forestier, cu activități principale în cadrul subprogramului și cheltuieli pe termen mediu:

<i>mii lei</i>			
Activități	2026	2027	2028
Asigurarea activității curente a autorităților/instituțiilor bugetare (Agenția „Moldsilva”)	8 456,8	8 456,8	8 456,8
Total subprogramul 5401	8 456,8	8 456,8	8 456,8

270.3. Subprogramul 5402. Amenajarea, regenerarea, extinderea și protecția fondului forestier național, cu activități principale în cadrul subprogramului și cheltuieli pe termen mediu:

Activități	2026	2027	2028
Proiectul „Programul de dezvoltare a pădurilor din Republica Moldova”	330 120,0	730 120,0	1 200 000,0
Programul național de împădurire/reabilitare	95 000,0	95 000,0	95 000,0
Asigurarea gestionării durabile a sectorului forestier național	11 000,0	11 000,0	11 000,0
Măsurile incluse în Planul de creștere economică a Moldovei	250 000,0	250 000,0	250 000,0
Total subprogramul 5402	686 120,0	1 086 120,0	1 556 000

270.4. Subprogramul 7001. Politici și management în domeniul protecției mediului, cu activități principale în cadrul subprogramului și cheltuieli pe termen mediu:

<i>mii lei</i>			
Activități	2026	2027	2028
Asigurarea activității curente a autorităților/instituțiilor bugetare (Ministerul Mediului, Agenția de Mediu)	77 884,1	77 884,1	77 884,1
Fondul Național pentru Mediu	5 000,0	5 000,0	5 000,0
Contribuția Guvernului la proiectele finanțate din surse externe	5 900,0	5 900,0	5 900,0
Total subprogramul 7001	131 677,1	117 652,4	117 502,4
inclusiv, Planul de creștere	42 893,0	28 868,3	28 718,3

270.5. Subprogramul 7003. Controlul și supravegherea respectării legislației de mediu, cu activități principale în cadrul subprogramului și cheltuieli pe termen mediu:

<i>mii lei</i>			
Activități	2026	2027	2028
Asigurarea activității curente a autorităților/instituțiilor bugetare (Inspectoratul pentru Protecția Mediului)	62 594,9	62 594,9	62 594,9
Total subprogramul 7003	62 594,9	62 594,9	62 94,9

270.6. Subprogramul 7004. Protecția și gestionarea resurselor de apă, a inundațiilor și a secetelor, cu activități principale în cadrul subprogramului și cheltuieli pe termen mediu:

<i>mii lei</i>			
Activități	2026	2027	2028
Asigurarea activității curente a autorităților/instituțiilor (Apele Moldovei)	8 270,4	8 270,4	8 270,4
Fondul Național pentru Mediu	115 000,0	115 000,0	115 000,0
Reparația și întreținerea digurilor de protecție/barajelor lacurilor de acumulare/iazuri (Apele Moldovei)	104 820,6	104 820,6	104 820,6
Reglementarea, controlul și gestionarea resurselor acvatice	3 200,0	3 200,0	3 200,0
Total subprogramul 7004	231 291,0	231 291,0	231 291,0

270.7. Subprogramul 7005. Protecția și conservarea biodiversității, cu activități principale în cadrul subprogramului și cheltuieli pe termen mediu:

Activități	2026	2027	2028
Asigurarea activității curente a autorităților/instituțiilor bugetare (Ministerul Mediului)	11 500,0	11 500,0	11 500,0
Proiecte de mediu finanțate din surse externe (Proiectul „Sistemul integrat de management pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității și partajării echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice”, Proiectul „Conservarea și	15 590,1	8 495,0	8 495,0

Activități	2026	2027	2028
gestionarea durabilă a zonelor umede cu accent pe zone cu valoare naturală ridicată din bazinul râului Prut”, Proiectul „Cadrul de implementare a biosecurității pentru managementul resurselor biologice în Moldova”)			
Fondul Național pentru Mediu	20 000,0	20 000,0	20 000,0
Total subprogramul 7005	59 268,1	50 403,1	45 403,1
inclusiv, Planul de creștere	12 178,0	10 408,1	5 408,1

270.8. Subprogramul 7007. Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului, cu activități principale în cadrul subprogramului și cheltuieli pe termen mediu:

mii lei

Activități	2026	2027	2028
Realizarea proiectelor de cercetare în bază de concurs	13 602,6	13 602,6	13 602,6
Asigurarea finanțării instituționale de bază, complementare și suplimentare pentru realizarea programului instituțional de cercetare și pentru menținerea și dezvoltarea infrastructurii publice din domeniile cercetării și inovării.	120 053,5	120 053,5	120 053,5
Total subprogramul 7007	133 656,1	133 656,1	133 656,1

271. Alocările totale de resurse pentru subprogramele conexe domeniului biodiversității sunt prezentate în tabelul de mai jos:

mii lei

Denumirea subprogramului	2024 executat	2025 executat	2026 aprobat	2027 estimat	2028 estimat
7001. Politici și management în domeniul protecției mediului	58 119,7	70 210,07	150 903,60	120 740,20	118 540,20
7003. Controlul și supravegherea respectării legislației de mediu	56 152,8	63 246,11	72 714,90	75770, 10	75770,10
7004. Protecția și gestionarea resurselor de apă, a inundațiilor și secetelor	99 957,2	162 885,57	223 020,60	208 020,60	208 020,60
7005. Protecția și conservarea biodiversității	9 796,6	16 662,90	68 934,90	96 903,10	78903,10
7007. Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului	99 963,0	114 933,4	143 325,10	133 656,1	133 656,1
7011. Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice	19 237,5	13 987,24	45956,00,0	76638,60	86 260,0
5010. Schimbări climatice - predicții, prognoze și avertizări	40 576,0	45926,70	123 327,90	108771,40	73 259,80
5401. Managementul în domeniul sectorului forestier	8 449,2	8 279,36	8 491,60	8 515,60	8 515,60
5402. Amenajarea, regenerarea, extinderea și protecția fondului forestier național	270 014,6	221 000,00	689 120,00	989 120,00	1 259 000,00

2026 – conform Legii nr. 322/2025 bugetului de stat pentru anul 2026.

2027 și 2028 – conform proiectului Cadrului bugetar pe termen mediu 2027-2029.

Costuri de implementare a Programului, mii lei

Obiectivul specific	Codul subprogramului bugetar	Costurile totale	Costurile pe ani				
			2026	2027	2028	2029	2030
1	2	3	4	5	6	7	8
Obiectivul specific 1.1. Asigurarea cadrului juridic necesar pentru extinderea ariilor naturale protejate până la cel puțin 10% din teritoriu și integrarea acestora într-un sistem ecologic funcțional până în anul 2030	7001 7005 5404	107 428,00	73 961,00	26 517,00	2 350,00	2 300,00	2 300,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>		99 203,00	72 597,00	25 292,00	375,00	375,00	375,00
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>		200,00	50,00	100,00	50,00		
<i>Costuri neacoperite</i>		8025,00	1314,00	1125,00	1925,00	1925,00	1925,00
Obiectivul specific 1.2. Conservarea și restaurarea biodiversității, prin reconstrucția ecologică a cel puțin 10 % din ecosistemele degradate, protecția speciilor amenințate, reducerea presiunilor generate de poluare și schimbările climatice, precum și prin menținerea și îmbunătățirea serviciilor ecosistemice, inclusiv la nivelul comunităților locale.	7001 7005 5010 5401 5402 7007	82 259,00	28 121,00	18 204,00	12 293,00	13 515,00	10 126,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>		13 236,00	6505,00	6000,00	117,00	462,00	76,00
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>							
<i>Costuri neacoperite</i>		69 023,00	21 616,00	12 204,00	11 800,00	13 053,00	10 050,00
Obiectivul specific 1.3. Îmbunătățirea stării de conservare a ecosistemelor acvatice și a zonelor umede prin restaurarea și gestionarea durabilă a acestora până în anul 2030	7005 7007	13550,00	3700,00	4100,00	2250,00	1750,00	1750,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>							
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>		13550,00	3700,00	4100,00	2250,00	1750,00	1750,00
<i>Costuri neacoperite</i>							
Obiectivul specific 2.1. Îmbunătățirea, până în anul 2030, a stării de conservare pentru cel puțin 30 % dintre speciile și tipurile de habitate	7005 7007 5401	21 050,00	3 200,00	3500,00	4850,00	5000,00	4500,00

1	2	3	4	5	6	7	8
identificate ca fiind într-o stare de conservare nesatisfăcătoare.							
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>							
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>							0,00
<i>Costuri neacoperite</i>		21 050,00	3 200,00	3500,00	4850,00	5000,00	4500,00
Obiectivul specific 2.2. Reducerea presiunilor antropice asupra speciilor de floră și faună sălbatică, printr-un cadru de măsuri pentru prevenirea degradării și refacerea populațiilor.	7005 5402 5010	979,00	267,00	178,00	178,00	178,00	178,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>		979,00	267,00	178,00	178,00	178,00	178,00
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>							
<i>Costuri neacoperite</i>							
Obiectivul specific 2.3. Dezvoltarea și extinderea sistemului național de monitorizare a biodiversității până în anul 2030, inclusiv prin digitalizare, și asigurarea accesului la date privind diversitatea biologică.	7001 7007 7005	19 659,00	2 639,00	4140,00	4600,00	4140,00	4140,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>		760,00			510,00	100,00	50,00
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>							
<i>Costuri neacoperite</i>		18 899,00	2639,00	4140,00	4090,00	4040,00	4090,00
Obiectivul specific 3.1. Prevenirea introducerii, limitarea răspândirii și reducerea impactului speciilor alogene invazive asupra ecosistemelor naturale și seminaturale până în anul 2030.	7001 7005 5404 5006	9 410,00	289,00	419,00	312,00	4195,00	4 195,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>		530,00	189,00	224,00	117,00		117,00
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>							
<i>Costuri neacoperite</i>		8 880,00	100,00	195,00	195,00	6730,00	4195,00
Obiectivul specific 3.2. Prevenirea și reducerea comerțului ilegal cu specii de floră și faună sălbatică prin consolidarea mecanismelor de control și aplicarea prevederilor Convenției CITES până în anul 2030.	7001 7005	22238,00	3 916,00	4 142,00	5 160,00	4 660,00	4 660,00

1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>		738,00	256,00	482,00			
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>							
<i>Costuri neacoperite</i>		21 500,00	3660,00	3660,00	5160,00	4660,00	4660,00
Obiectivul specific 3.3. Menținerea unui nivel ridicat de protecție a biodiversității prin prevenirea și gestionarea riscurilor asociate organismelor modificate genetic, inclusiv prin monitorizarea importurilor autorizate, până în anul 2030.	7005	13 089,00	2100,00	3689,00	2100,00	2 600,00	2 600,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>		89,00		89,00			
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>							
<i>Costuri neacoperite</i>		13000,00	2100,00	3689,00	2100,00	2600,00	2600,00
Obiectivul specific 3.4. Conservarea și utilizarea durabilă a resurselor genetice vegetale și animale, promovarea raselor și soiurilor autohtone și asigurarea accesului la resursele genetice și a împărțirii corecte și echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea acestora până în anul 2030	7001 7005 5402	49 708,00	308,00	6350,00	5350,00	18850,00	18850,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>		208,00	208,00				
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>							
<i>Costuri neacoperite</i>		49 500,00	100,00	6350,00	5350,00	18850,00	18850,00
Obiectivul specific 4.1. Consolidarea cercetării și a bazei de cunoștințe privind conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității.	7001 7005 7007	14700,00	2700 ,00	2950,00	2950,00	2950,00	2950,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>		200,00		50,00	50,00	50,00	50,00
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>							
<i>Costuri neacoperite</i>		14500,00	2700,00	2950,00	2950,00	2950,00	2950,00
Obiectivul specific 4.2 Consolidarea sistemului informațional și de monitorizare a biodiversității pentru fundamentarea procesului decizional.	7005	6500,00	1300,00	1300,00	1300,00	1300,00	1300,00

1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>							
Costuri acoperite din asistență externă							
<i>Costuri neacoperite</i>		6500,00	1300,00	1300,00	1300,00	1300,00	1300,00
Obiectivul specific 4.3. Creșterea nivelului de conștientizare publică privind conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității	7005 7007	24000,00	4 200,00	4 950,00	4 950,00	4 950,00	4 950,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>							
Costuri acoperite din asistență externă							
<i>Costuri neacoperite</i>		24000,00	4 200,00	4 950,00	4 950,00	4 950,00	4 950,00
Obiectivul specific 4.4. Consolidarea cooperării, dezvoltării capacităților și schimbului de cunoștințe pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității.	7005 7007	29500,00	4800,00	6175,00	6175,00	6175,00	6175,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>							
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>							
<i>Costuri neacoperite</i>		29500,00	4800,00	6175,00	6175,00	6175,00	6175,00
Obiectivul specific 5.1. Mobilizarea și diversificarea resurselor financiare pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității până în anul 2030.	7005	11 043,00	1900,00	2200,00	2426,00	1900,00	2317,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>		343,00			226,00		117,00
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>							
<i>Costuri neacoperite</i>		10 700,00	1900,00	2200,00	2200,00	1900,00	2200,00
Obiectivul specific 5.2. Valorificarea serviciilor ecosistemice și promovarea soluțiilor bazate pe natură pentru susținerea conservării biodiversității până în anul 2030.	7005 7007 5402	1 226,00	200,00	200,00	426,00	200,00	200,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>							
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>							
<i>Costuri neacoperite</i>		1 226,00	200,00	200,00	426,00	200,00	200,00
Obiectivul specific 5.3. Consolidarea mecanismelor de prevenire și reparare a daunelor aduse florei, faunei și habitatelor naturale până în	7005	6117,00	1 200,00	1 317,00	1 200,00	1 200,00	1200,00

1	2	3	4	5	6	7	8
anul 2030							
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>		2 617,00	500,00	617,00	500,00	500,00	500,00
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>							
<i>Costuri neacoperite</i>		3 500,00	700,00	700,00	700,00	700,00	700,00
TOTAL cost Program		432 443,00	134 801,00	84 331,00	60 898,00	77 942,00	74 471,00
<i>Costuri acoperite din bugetul de stat</i>		118 903,00					
<i>Costuri acoperite din asistență externă</i>		13 750,00					
<i>Costuri neacoperite</i>		299 790,00					

* Costurile neacoperite reprezintă necesarul estimativ de resurse pentru implementarea integrală a prezentului Program și urmează să fie acoperite etapizat prin proiecte finanțate din asistență externă, Fondul Național pentru Mediu, programe investiționale și alte surse legal constituite, în funcție de disponibilitatea resurselor financiare.

Capitolul VI

ANALIZA SWOT ȘI RISCURI ÎN PROCESUL IMPLEMENTĂRII

272. Conform analizei riscurilor și oportunităților (SWOT), principalele puncte forte și oportunități vor fi valorificate pentru a consolida implementarea prezentului Program. Punctele slabe și amenințările vor fi atenuate prin acțiuni bine definite și inteligente.

272.1. Puncte tari

- **Cadrul legal național bine conturat și armonizat cu normele dreptului internațional, precum și cu cadrul juridic și strategic al Uniunii Europene.** Republica Moldova dispune de un ansamblu de acte normative și reglementări ce susțin conservarea biodiversității, în conformitate cu Convenția privind diversitatea biologică, Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030, Directiva Habitat și Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatice (denumită în continuare *Directiva Păsări*), precum și Legea nr. 68/2017 pentru aprobarea Strategiei naționale privind managementul deșeurilor radioactive pentru anii 2017-2026⁵². Legislația națională privind ariile naturale protejate și regnul vegetal/animal oferă un fundament juridic clar pentru protecția speciilor și habitatelor.

- **Rețea extinsă și variată de arii naturale protejate.** Pe teritoriul Republicii Moldova există o rețea de arii protejate care include păduri, ecosisteme acvatice, zone umede palustre, habitate stepice și rezervații naturale. Acestea acoperă o gamă diversă de ecosisteme și oferă un nucleu esențial pentru menținerea capitalului natural și conservarea speciilor rare sau endemice.

⁵² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133353&lang=ro

- **Instituții specializate cu atribuții bine definite.** Ministerul Mediului, I.P. Autoritatea de Meteorologie și Monitoring de Mediu și Inspectoratul pentru Protecția Mediului au un rol important în implementarea, monitorizarea și controlul măsurilor de protecție a biodiversității. Există structuri funcționale și proceduri de raportare care permit o bază minimă de coordonare interinstituțională.

- **Experiență consolidată în proiecte internaționale și regionale.** Implicarea activă în programe finanțate de GEF, PNUD, UE sau Fondul Mondial pentru Natură a contribuit la dezvoltarea capacităților naționale, la realizarea de inventarii ale biodiversității, la crearea bazelor de date și a unor instrumente metodologice moderne. Aceste experiențe facilitează implementarea standardelor internaționale și atragerea de noi finanțări.

- **Sisteme de monitorizare existente pentru parametri-cheie.** Republica Moldova dispune de sisteme funcționale de monitorizare a radiațiilor, calității aerului și apei, precum și pentru anumite populații de specii, care contribuie la fundamentarea deciziilor de management. Aceste sisteme pot fi extinse și modernizate pentru a susține mai eficient implementarea prezentului Program.

- **Există planuri sectoriale complementare relevante.** Strategia forestieră, planurile de adaptare la schimbările climatice, planurile de gestionare a bazinelor hidrografice și alte instrumente sectoriale creează premise pentru o abordare integrată a conservării biodiversității. Acestea oferă sinergii valoroase în planificarea teritorială, utilizarea terenurilor și gestionarea resurselor naturale.

272.2. Puncte slabe

- **Finanțare insuficientă și instabilă.** Conservarea biodiversității depinde în mare parte de finanțări externe, lipsind un buget național consolidat și predictibil. Aceasta limitează continuitatea programelor și face implementarea dependentă de ciclurile proiectelor internaționale.

- **Capacități instituționale și tehnice limitate.** La nivel local există un deficit de personal calificat, echipamente tehnice învechite și resurse logistice reduse, ceea ce afectează monitorizarea și aplicarea legislației de mediu. Lipsa specialiștilor în taxonomie, ecologie aplicată și sisteme informaționale este o problemă majoră.

- **Date insuficiente și fragmentate.** Bazele de date privind habitatele și speciile sunt incomplete, actualizate inegal sau dispersate între instituții. Lipsa unor inventarii periodice și a indicatorilor de stare standardizați îngreunează planificarea strategică și raportarea către organisme internaționale (de ex., UE, Convenția privind diversitatea biologică).

- **Coordonare interinstituțională slabă.** Colaborarea între diferite instituții responsabile de biodiversitate și sectoare conexe (agricultură, infrastructură, sănătate publică) este adesea fragmentară, cu suprapuneri de competențe și proceduri lente de decizie.

- **Lipsa stimulentele economice pentru actorii locali și privați.** Mecanismele de sprijin financiar pentru fermieri, proprietari de terenuri sau

comunități locale implicate în conservare sunt puține sau inexistente. Acest lucru reduce implicarea activă în măsuri de conservare.

- **Presiuni antropice persistente și slab gestionate.** Presiunile antropice persistente asupra ecosistemelor sunt generate de activități economice precum exploatarea resurselor forestiere, extinderea infrastructurii, urbanizarea și intensificarea agriculturii, care cauzează fragmentarea habitatelor și degradarea calității mediului. În același timp, integrarea măsurilor de prevenire și control în politicile sectoriale rămâne limitată, ceea ce reduce eficiența intervențiilor de conservare a biodiversității.

- **Nivel redus de conștientizare publică și participare.** În special în mediul rural, populația nu este suficient informată cu privire la valoarea biodiversității și la beneficiile serviciilor ecosistemice, ceea ce limitează sprijinul social pentru implementarea măsurilor de conservare.

- **Capacitate instituțională redusă:** Resurse umane și financiare insuficiente în instituțiile de mediu.

- **Lipsa unei baze de date complete și actualizate privind diversitatea biologică:** Lipsa unui sistem național de monitorizare coerent.

- **Fragmentarea terenurilor și presiunea asupra habitatelor:** Agricultură intensivă, tăieri ilegale de păduri, poluarea apelor.

- **Nivel scăzut de conștientizare publică:** Diversitatea biologică nu este percepută ca o prioritate de către cetățeni sau autorități publice.

- **Coordonare slabă între sectoare:** Lipsa integrării biodiversității în alte politici (agricultură, transport, energie).

- **Lipsa unei transpuneri a cerințelor Natura 2000:** Rețeaua Emerald nu are același regim juridic strict precum Natura 2000, astfel legislația națională necesită ajustări semnificative.

- **Insuficiență în managementul siturilor Emerald.** Multe situri nu au planuri de management eficiente sau nu sunt implementate în mod activ, ceea ce poate compromite tranziția spre un sistem Natura 2000 funcțional.

- **Lipsa participării comunităților locale în gestionarea siturilor Emerald.** Aceasta poate genera rezistență în viitor față de extinderea și protejarea unor noi situri Natura 2000.

272.3. Oportunități

- **Integrarea biodiversității în noile politici europene.** Pactul Verde European și noua Politică Agricolă Comună (CAP 2023-2027) creează oportunități pentru integrarea obiectivelor de conservare în alte sectoare, atrăgând resurse suplimentare și generând sinergii benefice.

- **Extinderea rețelelor ecologice și cooperare transfrontalieră.** Posibilitatea extinderii rețelei Natura 2000, a ariilor protejate și a coridoarelor ecologice transfrontaliere (cu România și Ucraina) permite protejarea speciilor migratoare și conectivitatea habitatelor.

- **Acces crescut la finanțare internațională.** Instrumentele financiare ale Uniunii Europene, Fondul Global de Mediu, programele Organizației Națiunilor

Unite și finanțările oferite de instituțiile financiare internaționale creează oportunități pentru susținerea proiectelor de restaurare ecologică, dezvoltare a infrastructurii verzi și conservare a biodiversității.

- **Interes public și politic în creștere.** Schimbările climatice și degradarea resurselor naturale determină o atenție sporită asupra mediului, ceea ce poate favoriza adoptarea de politici mai ambițioase și implicarea societății civile.

- **Tranziția către Natura 2000 ca parte a integrării europene.** Această aliniere oferă Republicii Moldova șansa de a atrage finanțări suplimentare și de a participa la proiecte europene de conservare.

- **Posibilitatea extinderii și consolidării Rețelei Emerald prin Natura 2000**

- **Dezvoltarea mecanismelor economice verzi.** Instrumente precum plățile pentru servicii ecosistemice (PSE), schemele de compensare și ecoturismul pot genera beneficii financiare și sprijini durabilitatea intervențiilor.

- **Progrese tehnologice în monitorizare și raportare.** Digitalizarea, teledetecția, GIS și instrumentele de analiză satelitară oferă posibilități de monitorizare eficientă și transparentă, inclusiv în timp real.

- **Cooperare regională consolidată.** Parteneriatele internaționale și regionale pot facilita transferul de bune practici, armonizarea metodologiilor și gestionarea comună a resurselor naturale.

272.4. Amenințări

- **Schimbări climatice accelerate.** Creșterea temperaturilor medii, secetele frecvente și fenomenele extreme afectează dinamica ecosistemelor, determinând pierderea biodiversității și modificarea arealelor speciilor.

- **Expansiunea infrastructurii și agriculturii intensive.** Fragmentarea habitatelor, drenarea zonelor umede și conversia terenurilor naturale reduc conectivitatea ecologică și cresc presiunile asupra speciilor vulnerabile.

- **Poluare internă și transfrontalieră persistentă.** Substanțele chimice periculoase, pesticidele, radionuclizii și alte forme de poluare afectează calitatea ecosistemelor și sănătatea publică, necesitând măsuri stricte de control.

- **Specii invazive și boli emergente.** Globalizarea și schimbările climatice favorizează introducerea și răspândirea speciilor invazive, cu efecte ecologice și economice semnificative.

- **Instabilitate politică și economică.** Perioadele de criză pot duce la reducerea finanțărilor pentru mediu și la amânarea implementării politicilor de biodiversitate.

- **Depopularea zonelor rurale.** Emigrarea masivă duce la pierderea cunoștințelor tradiționale de gestionare a terenurilor și la scăderea capacității comunităților locale de a participa activ la conservare.

- **Riscuri radiologice și nucleare.** Contaminarea potențială cu radionuclizi sau accidente viitoare pot avea efecte pe termen lung asupra ecosistemelor sensibile și sănătății populației.

273. Analiza SWOT evidențiază un cadru instituțional și legal relativ solid, dar fragil din lipsa resurselor financiare, a datelor complete și a capacităților tehnice. Totodată, există oportunități importante de integrare cu politicile europene și accesare de fonduri, însă acestea trebuie valorificate rapid și coordonat pentru a contracara amenințările semnificative generate de schimbările climatice, presiunile antropice și poluarea transfrontalieră.

274. În procesul de implementare a prezentului Program pot apărea diverse bariere și riscuri, motiv pentru care au fost identificate și evaluate riscurile potențiale, precum și măsurile corespunzătoare de diminuare a acestora. Tabelul de mai jos prezintă categorii de riscuri cu estimarea impactului și probabilității acestora.

Tabelul 16

**Categorii de riscuri privind implementarea prezentului Program,
cu estimarea impactului și a probabilității acestora**

Categorii de riscuri	Tipuri de riscuri	Impact	Probabilitate
Riscuri tehnologice	Acces limitat la tehnologie – tehnologiile necesare pentru implementarea programului pot fi costisitoare sau indisponibile, ceea ce poate pune bariere în implementarea programului	Mediu	Sporită
Riscuri organizaționale	Rigiditatea instituțiilor de stat în alinierea intervențiilor la politica de dezvoltare a domeniului protecției mediului	Mediu	Medie
	Participarea ineficientă a instituțiilor responsabile în procesul de implementare a acțiunilor prevăzute în plan	Mediu	Medie
	Insuficiența cadrelor calificate în domeniul de referință și fluctuația personalului calificat din cadrul instituțiilor publice de stat/lipsa memoriei instituționale	Sporit	Sporită
Riscuri de management/ operaționale	Disponibilitatea și capacitatea redusă de mobilizare a resurselor pentru cofinanțarea proiectelor din domeniu	Mediu	Sporită
	Deficiențe de comunicare la nivel instituțional și interinstituțional	Mediu	Medie
	Tergiversarea implementării reformelor instituționale	Mediu	Sporită
Riscuri externe	Impactul războiului din UA	Mediu	Medie
	Schimbările climaterice și dezastrele naturale	Sporit	Sporită

275. În cadrul procesului de gestionare a riscurilor, vor fi desemnați responsabili din toate instituțiile implicate în realizarea acțiunilor prevăzute în planul de acțiuni. Anual, se va analiza și se va evalua modul de implementare a măsurilor stabilite în prezentul Program, vor fi identificate riscurile asociate

desfășurării activităților și vor fi întreprinse acțiuni de remediere la toate nivelurile instituționale.

Capitolul VII

AUTORITĂȚI ȘI INSTITUȚII RESPONSABILE

276. Implementarea prezentului Program se realizează printr-un mecanism de coordonare interinstituțională asigurat prin cooperarea autorităților administrației publice centrale și locale, instituțiilor de cercetare și învățământ superior, instituțiilor de administrare a resurselor naturale, organizațiilor societății civile, mediului de afaceri și partenerilor de dezvoltare, în conformitate cu competențele instituționale și acțiunile prevăzute în Planul de acțiuni.

277. Responsabilitățile instituțiilor implicate sunt structurate pe categorii funcționale, care includ coordonarea strategică, implementarea sectorială, monitorizarea și controlul, cercetarea științifică și suportul metodologic, dezvoltarea și gestionarea sistemelor informaționale și cadastrale, cooperarea interinstituțională, asigurarea participării publice și mobilizarea resurselor.

278. În procesul de implementare a prezentului Program, instituțiile implicate au următoarele responsabilități principale:

278.1. Ministerul Mediului – coordonarea generală a implementării Programului, elaborarea politicilor publice, coordonarea procesului de monitorizare și raportare, promovarea cooperării interinstituționale și mobilizarea asistenței externe;

278.2. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare și Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor – integrarea obiectivelor de conservare a biodiversității în politicile agricole și promovarea practicilor durabile de utilizare a resurselor biologice;

278.3. Ministerul Educației și Cercetării, instituțiile de cercetare și învățământ superior – realizarea cercetărilor de cercetare, monitorizarea biodiversității, elaborarea suportului metodologic și participarea la evaluarea stării habitatelor și speciilor. Principalele instituții implicate includ instituțiile de cercetare din cadrul USM, Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice, rezervațiile de cercetare și parcuri naționale.

278.4. Agenția de Mediu – implementarea instrumentelor de reglementare și autorizare de mediu, gestionarea sistemelor informaționale de mediu, monitorizarea indicatorilor specifici și elaborarea rapoartelor sectoriale;

278.5. Administrația Națională „Apele Moldovei” – implementarea măsurilor privind managementul resurselor de apă, restaurarea ecosistemelor acvatic și monitorizarea stării corpurilor de apă;

278.6. Agenția „Moldsilva”, cu entitățile subordonate, inclusiv Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS), rezervațiile naturale „Codrii”, „Plaiul

Fagului”, „Pădurea Domnească” și Prutul de Jos” – implementarea măsurilor privind conservarea și restaurarea ecosistemelor forestiere, managementul fondului forestier și administrarea ariilor naturale protejate aflate în gestiune;

278.7. Inspectoratul pentru Protecția Mediului – controlul respectării legislației de mediu și aplicarea măsurilor de conformare;

278.8. I.P. „Autoritatea de Meteorologie și Monitoring de Mediu” – monitorizarea parametrilor hidrometeorologici și furnizarea datelor relevante pentru evaluarea impactului schimbărilor climatice asupra biodiversității;

278.9. Agenția Geodezie, Cartografie și Cadastru – dezvoltarea și actualizarea suportului cartografic și cadastral necesar pentru implementarea prezentului Program;

278.10. Congresul Autorităților Locale din Moldova și autoritățile administrației publice locale – implementarea măsurilor la nivel local și integrarea obiectivelor prezentului Program în documentele de planificare teritorială;

278.11. Organizațiile societății civile, asociațiile de afaceri și partenerii de dezvoltare – participarea la implementarea activităților, dezvoltarea proiectelor, promovarea educației ecologice, consolidarea capacităților și susținerea financiară și tehnică a prezentului Program.

279. Corelarea responsabilităților instituționale cu acțiunile, indicatorii și termenele de implementare este prevăzută în Planul de acțiuni aferent prezentului Program.

Capitolul VIII

PROCEDURI DE MONITORIZARE, EVALUARE ȘI RAPORTARE

280. Monitorizarea și evaluarea implementării prezentului Program asigură urmărirea progresului în realizarea obiectivelor stabilite, identificarea dificultăților în implementare și adoptarea măsurilor necesare pentru îmbunătățirea eficienței intervențiilor în domeniul conservării biodiversității.

281. Monitorizarea implementării prezentului Program se realizează pe baza indicatorilor de rezultat și de realizare, care permit evaluarea coerentă a progresului în atingerea obiectivelor și implementarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni, inclusiv a celor detaliate în tabelul 14.

282. În procesul de monitorizare și evaluare sunt utilizate datele rezultate din activitățile de monitorizare a biodiversității, din sistemele informaționale și din bazele de date relevante, precum și din rapoartele elaborate în cadrul implementării obligațiilor internaționale ale Republicii Moldova în domeniul biodiversității.

283. Colectarea datelor se efectuează de către autoritățile și instituțiile responsabile, în conformitate cu competențele atribuite, utilizând date administrative, sisteme informaționale și baze de date sectoriale, rapoarte instituționale, date statistice oficiale, rezultate ale activităților de monitorizare și cercetare, precum și informații geospațiale și sisteme GIS.

284. Ministerul Mediului, în calitate de autoritate responsabilă de politicile în domeniul conservării biodiversității, asigură consolidarea și analiza informațiilor prezentate, coordonează procesul de monitorizare și evaluare a prezentului Program și colaborează în acest scop cu instituțiile publice relevante, precum Agenția de Mediu, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Agenția „Apele Moldovei”, instituțiile de cercetare și alte autorități publice centrale și locale. În cazul identificării unor dificultăți sau abateri semnificative în procesul de implementare, Ministerul Mediului, în comun cu autoritățile și instituțiile responsabile, poate propune revizuirea intervențiilor, ajustarea acțiunilor și actualizarea măsurilor prevăzute în prezentul Program, în conformitate cu evoluțiile cadrului normativ, instituțional și financiar.

285. Instituțiile responsabile de implementarea acțiunilor prevăzute în Program prezintă periodic informații privind progresul realizării acestora și evoluția indicatorilor aferenți, în conformitate cu responsabilitățile stabilite în Planul de acțiuni. Evaluarea implementării prezentului Program se realizează prin evaluări anuale, intermediare și finale, care analizează eficiența, eficacitatea, relevanța și impactul măsurilor implementate asupra stării biodiversității și a ecosistemelor.

286. Raportarea privind implementarea prezentului Program are drept scop asigurarea transparenței, monitorizării progresului în atingerea obiectivelor stabilite și fundamentarea deciziilor de politici publice în domeniul biodiversității.

287. Ministerele și alte autorități administrative centrale, precum și alte instituții responsabile de implementarea acțiunilor prevăzute în prezentul Program, în limitele competențelor atribuite, vor întreprinde măsurile necesare pentru realizarea obiectivelor și implementarea acțiunilor stabilite în Program și vor prezenta anual Ministerului Mediului, până la data de 15 februarie a anului următor perioadei de raportare, informațiile privind gradul de implementare a acestuia.

288. Raportarea progresului privind implementarea prezentului Program se realizează anual, prin elaborarea unui raport de monitorizare care include gradul de realizare a acțiunilor, evoluția indicatorilor și dificultățile întâmpinate. Ministerul Mediului va prezenta Guvernului raportul anual de monitorizare a

realizării prezentului Program până la data de 31 martie a anului următor perioadei de raportare.

289. Evaluarea intermediară a prezentului Program, pentru perioada 2026-2028, se realizează până la data de 31 martie 2029, iar evaluarea finală, pentru perioada 2026-2030, până la data de 31 martie 2031. Ministerul Mediului va asigura coordonarea procesului de evaluare și prezentarea rapoartelor către Guvern.

290. Rezultatele monitorizării și evaluării sunt utilizate pentru fundamentarea politicilor publice în domeniul biodiversității și pentru ajustarea intervențiilor, în vederea îmbunătățirii eficienței măsurilor de conservare și utilizare durabilă a resurselor naturale.

291. Pentru asigurarea transparenței și a participării publicului, rapoartele anuale, raportul intermediar și final vor fi făcute publice și puse la dispoziția părților interesate, inclusiv prin publicarea acestora pe site-ul web oficial al Ministerului Mediului.

Anexă
la Programul privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030

PLAN DE ACȚIUNI
pentru implementarea Programului privind biodiversitatea pentru anii 2026-2030

Nr. crt.	Acțiuni unice identificabile	Indicatori	Costul total, mii lei	Costuri totale repartizate pe surse de finanțare, mii lei			Costuri totale repartizate pe ani, mii lei					Termen de realizare	Instituții responsabile/coexecutorii*
				bugetul de stat	asistență externă	costuri neacoperite	2026	2027	2028	2029	2030		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Obiectivul general 1. Creșterea suprafeței ariilor naturale protejate până la cel puțin 10 % din teritoriul național și asigurarea gestionării eficiente a acestora până în anul 2030													
Obiectivul specific 1.1. Asigurarea cadrului juridic necesar pentru extinderea ariilor naturale protejate până la cel puțin 10 % din teritoriu și integrarea acestora într-un sistem ecologic funcțional până în anul 2030													
Ținta MD 1. Asigurarea cadrului instituțional și aplicarea unui management eficient pentru fondul forestier și rețelele ecologice naționale													
Ținta MD 3. Extinderea suprafețelor de arii naturale protejate de stat până la 10 % din teritoriul țării și asigurarea managementului durabil al acestora													
1.1.	1.1.1. Perfecționarea cadrului normativ în domeniul restaurării naturii prin elaborarea și promovarea: - proiectului de lege privind protecția naturii; - proiectul de lege privind perdelele forestiere de protecție	Lege adoptată	208,00	208,000			208,00					Trim. IV, 2026	Ministerul Mediului Agenția „Moldsilva” ICAS/ AO EcoContact
		Lege adoptată	211,00	211,00			211,00					Trim. IV, 2026	
	1.1.2. Determinarea și descrierea	Clasificare națională a	2400,00			2400,00			800,00	800,00	800,00	Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	tipurilor de habitate de pe teritoriul Republicii Moldova	tipurilor de habitate elaborată											Agencia de Mediu/ USM, cu institutiile de cercetare
	1.1.3. Hotărâre de Guvern cu privire la înființarea instituției responsabile de gestionarea ariilor naturale protejate	Hotărâre de Guvern aprobată. Instituție instituită și funcțională	47669,00	47 669,00			47669,00					Trim. IV, 2026	Ministerul Mediului/ AO EcoContact
	1.1.4. Îmbunătățirea sistemului de management al ariilor naturale protejate prin elaborarea planurilor de management al acestora	7 planuri de management elaborate și aprobate	3750,00			3750,00	750,00	750,00	750,00	750,00	750,00	anual	Ministerul Mediului Agenția „Moldsilva” ICAS USM/ Parteneri de dezvoltare ONG-uri de mediu
	1.1.5. Ordin privind aprobarea foii de parcurs pentru alinierea managementului rețelei Emerald în Republica Moldova la	Ordin emis	67,00	67,00			67,00					Trim. IV, 2026	Ministerul Mediului/ Agenția „Moldsilva”

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	standardele Natura 2000												
	1.1.6. Extinderea Rețelei Emerald prin includerea a noi arii cu habitate și specii incluse în listele Convenției de la Berna pentru Conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa	2 situri Emerald noi desemnate. Indicele de suficiență revizuit	200,00		200,00		50,00	100,00	50,00			Trim. IV, 2028	Proiectul Life RENATA ICAS AO EcoContact
	1.1.7. Ordine privind aprobarea planurilor de management pentru siturile Emerald	15 Ordine emise	3750,00	1875,00		1875,00	750,00	750,00	750,00	750,00	750,00	anual	Ministerul Mediului/ Parteneri de dezvoltare
	1.1.8. Identificarea siturilor Natura 2000 (Directiva Păsări și Directiva Habitare)	50 de situri candidate Natura 2000 identificate conform directivelor Păsări și Habitare	48000,00	48000,00			24 000,00	24 000,00				Trim. I 2026 - Trim. IV, 2027	ICAS
	1.1.9. Aprobarea propunerii siturilor pentru Rețeaua Natura 2000 prin hotărâre de Guvern	Hotărâre de Guvern aprobată	117,00	117,00				117,00				Trim. IV, 2027	Ministerul Mediului/ ICAS
	1.1.10. Ordin privind aprobarea formularului-tip pentru siturile Natura 2000 și a	Ordin emis	67,00	67,00			67,00					Trim. IV, 2026	Ministerul Mediului/ ICAS

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	modului de completare a acestuia												
	1.1.11. Proiect de hotărâre de Guvern pentru aprobarea Conceptului Subsistemului informațional automatizat „Registrul ariilor naturale protejate” și al Regulamentului cu privire la modalitatea de ținere a acestuia	Hotărâre de Guvern aprobată	189,00	189,00			189,00					Trim. IV, 2026	Ministerul Mediului/ Agenția Geodezie, Cartografie și Cadastru Agenția de Mediu AO „EcoContact” Parteneri de dezvoltare
	1.1.12. Dezvoltarea Subsistemului informațional automatizat „Registrul ariilor naturale protejate”	Subsistemul informațional automatizat „Registrul ariilor naturale protejate” dezvoltat și operațional	800,00	800,00				800,00				Trim. IV, 2027	Ministerul Mediului Agenția de Mediu/ Parteneri de dezvoltare
	Total		107 428,00	99 203,00	200,00	8 025,00	73 961,00	26 517,00	2 350,00	2 300,00	2 300,00		

Obiectivul specific 1.2. Conservarea și restaurarea biodiversității prin reconstrucția ecologică a cel puțin 10 % din ecosistemele degradate, protecția speciilor amenințate, reducerea presiunilor generate de poluare și schimbările climatice, precum și prin menținerea și îmbunătățirea serviciilor ecosistemice, inclusiv la nivelul comunităților locale

Ținta MD 2. Reconstrucția ecologică a ecosistemelor degradate pentru restabilirea a cel puțin 10 % din terenurile degradate

Ținta MD 4. Protecția speciilor amenințate incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova

Ținta MD 7. Reducerea poluării din toate sursele cu impact asupra biodiversității și serviciilor ecosistemice

Ținta MD 8. Reducerea la minimum a impactului schimbărilor climatice, inclusiv prin soluții bazate pe natură și/sau abordări ecosistemice

Ținta MD 11. Restaurarea, menținerea și îmbunătățirea contribuțiilor naturii, inclusiv a serviciilor ecosistemice în sectoarele economiei naționale, în special la nivel local/la nivelul comunităților locale

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.2.	1.2.1. Perfecționarea cadrului normativ privind refacerea ecosistemelor degradate prin: - elaborarea Metodologiei pentru identificarea, cartografierea și evaluarea ecosistemelor degradate; - elaborarea Metodologiei pentru determinarea stării favorabile de conservare a speciilor și habitatelor; - elaborarea Ghidului privind restaurarea râurilor și a conectivității acestora; - elaborarea Ghidului privind monitorizarea ecosistemelor agricole; - elaborarea Ghidului privind restaurarea polenizatorilor;	Metodologie elaborată Metodologie elaborată Ghid elaborat Ghid elaborat Ghid elaborat	317,00 317,00 226,00 226,00 226,00	117,00 117,00 76,00 76,00 76,00		200,00 200,00 150,00 150,00 150,00		200,00 200,00 150,00 76,00 150,00	117,00 117,00 76,00 150,00	76,00	Trim. IV, 2029 Trim. IV, 2029 Trim. IV, 2029 Trim. IV, 2030 Trim. IV, 2028 Trim. IV, 2029 Trim. IV, 2029	Ministerul Mediului Agenția „Moldsilva” ICAS/ Parteneri de dezvoltare ONG-uri de mediu	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	- elaborarea Ghidului privind evaluarea și restaurarea pădurilor;	Ghid elaborat	226,00							76,00			
	- elaborarea Ghidului privind restaurarea ecosistemelor urbane	Ghid elaborat	226,00							76,00			
	1.2.2. Cartografierea și evaluarea ecosistemelor degradate	Inventar național al ecosistemelor degradate elaborat pe baza cartografierii și evaluării	1 100,00	0		1100,00		200,00	300,00	300,00	300,00	Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului USM cu Instituțiile de cercetare ICAS/ I.P. Administrația Națională „Apele Moldovei” Parteneri de dezvoltare ONG-uri de mediu
	1.2.3. Restabilirea populațiilor speciilor rare și pe cale de dispariție	3 măsuri de restabilire a speciilor rare implementate	1 750,00			1 750,00		350,00	450,00	500,00	450,00	Trim. 1 2027- Trim. IV 2030	Ministerul Mediului USM cu Instituțiile de cercetare/ ONG-uri de mediu

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
													Parteneri de dezvoltare
	1.2.4. Actualizarea listei speciilor de plante, fungi și animale și elaborarea ediției a IV-a a Cărții Roșii a Republicii Moldova	Ediția a IV-a a Cărții Roșii a Republicii Moldova elaborată și publicată.	12 000,00	12 000,00			6 000,00	6 000,00				Trim.I 2026-Trim. IV , 2027	Ministerul Mediului ONIPM USM cu Instituțiile de cercetare (Institutul de Zoologie, Grădina Botanică Institut)
	1.2.5. Elaborarea Inventarului Forestier Național	Inventar Forestier Național elaborat și utilizat pentru monitorizare a resurselor forestiere.	61 923,00			61 923,00	21 416,00	11 004,00	9 700,00	1 1003,00	8 800,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2029	Ministerul Mediului Agenția „Moldsilva” ICAS / Parteneri de dezvoltare
	1.2.6. Proiect de hotărâre de Guvern cu privire la Ciclul I al Inventarului Forestier Național	Hotărâre de Guvern aprobată	208,00	208,00			208,00					Trim. IV, 2026	Ministerul Mediului/ Agenția „Moldsilva” ICAS
	1.2.7. Proiect de ordin privind aprobarea Metodologiei pentru desfășurarea Ciclului I al	Ordin emis	289,00	89,00		200,00	289,00					Trim. IV, 2026	Ministerul Mediului/ Agenția „Moldsilva” ICAS

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Inventarul Forestier Național												
	1.2.8. Proiectul de lege privind autorizarea tăierilor, introducerea pe piață și circulația lemnului și a produselor din lemn	Lege adoptată	208,00	208,00			208,00					Trim. IV, 2026	Ministerul Mediului/ Agenția „Moldsilva” ICAS
	1.2.9. Identificarea și desemnarea a noi suprafețe a ariilor de importanță deosebită pentru biodiversitate și includerea lor în sistemul ariilor naturale protejate de stat	12 arii naturale de importanță deosebită pentru biodiversitate identificate	2 500,00			2 500,00		500,00	500,00	1000,00	500,00	Trim. I 2027 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului/ Agenția „Moldsilva” APL
	1.2.10. Evaluarea costurilor monetare și nonmonetare a serviciilor ecosistemice	Studiu privind costurile monetare și nemonetare ale serviciilor ecosistemice elaborat.	400,00			400,00			300,00	100,00		Trim. IV, 2029	Ministerul Mediului/ APL Parteneri de dezvoltare
	1.2.11. Proiect de hotărâre de Guvern pentru aprobarea Ghidului privind costurile de restaurare <i>per biome</i> /habitat/regiune specifică	Hotărâre de Guvern aprobată	117,00	117,00					117,00			Trim. IV, 2028	Ministerul Mediului
	Total		82 259,00	13 236,00		69 023,00	28 121,00	18 204,00	12 293,00	13 515,00	10 126,00		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Obiectivul specific 1.3. Îmbunătățirea stării de conservare a ecosistemelor acvatice și a zonelor umede prin restaurarea și gestionarea durabilă a acestora până în anul 2030 Ținta MD 2. Reconstrucția ecologică a ecosistemelor degradate pentru restabilirea a cel puțin 10 % din terenuri degradate Ținta MD 3. Extinderea suprafețelor de arii naturale protejate de stat până la 10 % din teritoriul țării și asigurarea managementului durabil al acestora													
1.3.	1.3.1. Refacerea ecosistemelor forestiere și riverane pentru reducerea poluării apelor și creșterea rezilienței ecosistemelor	2 000 ha de ecosisteme forestiere și riverane restaurate.	7 900,00		7 900,00		900	1 750,00	1 750,00	1 750,00	1 750,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului/Banca Mondială/I.P. ONIPM
	1.3.2. Desemnarea unui sit Ramsar în zona Prutului de Mijloc (Pădurea Domnească)	1 sit Ramsar desemnat în zona Prutului de Mijloc (Pădurea Domnească)	2 500,00		2 500,00		1 000,00	1 000,00	500,00			Trim. I 2026 - Trim. IV, 2028	Ministerul Mediului, Agenția „Moldsilva” APL ONG-uri
	1.3.4. Implementarea măsurilor de regenerare a solului și replantarea vegetației native în zonele umede	500 ha de zone umede restaurate prin regenerarea solului și replantarea vegetației native	1 250,00		1 250,00		800,00	450,00				Trim. I 2026 - Trim. IV, 2027	Ministerul Mediului Agenția „Moldsilva” Administrația ariilor naturale protejate Parteneri de dezvoltare
	1.3.5. Reconstrucția ecologică a ecosistemelor degradate pentru refacerea a cel puțin 10% din terenurile degradate, inclusiv zone umede	Reconstrucția a cel puțin 10% din terenuri degradate, inclusiv zone umede	1 900,00		1 900,00		1 000,00	900,00				Trim. I 2026 - Trim. IV, 2027	Ministerul Mediului/ Parteneri de dezvoltare Societatea civilă
	Total		13 550,00		13 550,00		3 700,00	4 100,00	2 250,00	1 750,00	1 750,00		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Obiectivul general 2. Îmbunătățirea cu cel puțin 10% a stării de conservare a speciilor amenințate, creșterea abundenței speciilor indigene și prevenirea extincțiilor induse de activitățile umane până în anul 2030													
Obiectivul specific 2.1. Îmbunătățirea, până în anul 2030, a stării de conservare pentru cel puțin 30 % dintre speciile și tipurile de habitate identificate ca fiind într-o stare de conservare nesatisfăcătoare													
Ținta MD 10. Gestionarea în mod durabil a ariilor agricole, acvaculturii, pescuitului și silviculturii													
2.1.	2.1.1. Dezvoltarea și implementarea planurilor de reproducere în captivitate și reintroducere în habitatul natural a 2 specii de păsări	2 planuri de reproducere în captivitate și reintroducere în habitatul natural elaborate și implementate .	3 500,00			3 500,00			1000,00	1500,00	1000,00	Trim. I 2028 - Trim. IV , 2030	Ministerul Mediului USM Instituțiile de cercetare/ Parteneri de dezvoltare AO „Societatea Pentru Protecția Păsărilor și a Naturii”
	2.1.2. Efectuarea analizelor periodice ale diversității genetice a populațiilor speciilor de interes conservativ și integrarea rezultatelor în planurile de conservare	4 specii și populații de interes conservativ identificate și evaluate genetic, cu rezultatele integrate în planurile de conservare	1 200,00			1 200,00		300,00	300,00	300,00	300,00	Trim. I 2028 - Trim. IV , 2030	USM Instituțiile de cercetare / Parteneri de dezvoltare
	2.1.3. Publicarea datelor privind speciile periclitare și pe cale de dispariție	3 seturi de date privind speciile periclitare și pe cale de	350,00			350,00			350,00			Trim. IV , 2028	Ministerul Mediului/ Parteneri de dezvoltare

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	în infrastructurile internaționale de date privind biodiversitatea și valorificarea acestora pentru evaluarea indicatorilor globali ai biodiversității	dispariție publicate în Global Biodiversity Information Facility (GBIF)											
	2.1.4. Crearea și operaționalizarea Sistemului național integrat de monitorizare a biodiversității, inclusiv prin extinderea programelor de monitorizare în teren și asigurarea accesului la datele privind biodiversitatea	Sistemul Național Integrat de Monitorizare a Biodiversității creat și funcțional.	16 000,00			16 000,00	3 200,00	3 200,00	3 200,00	3 200,00	3 200,00	Trim. I 2026 - Trim. IV , 2030Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Inspectoratul pentru Protecția Mediului Parteneri de dezvoltare
	Total		21 050,00	0,00	0,00	21050,00	3 200,00	3500,00	4850,00	5000,00	4500,00		
Obiectivul specific 2.2. Reducerea presiunilor antropice asupra speciilor de floră și faună sălbatică, printr-un cadru de măsuri pentru prevenirea degradării și refacerea populațiilor													
Ținta MD 9. Gestionarea durabilă a speciilor sălbatice din fondul forestier îmbunătățită, oferind beneficii sociale, economice și de mediu													
2.2.	2.2.1. Elaborarea ordinului pentru aprobarea Ghidului privind amenajarea și organizarea fondului cinegetic	Ordin emis	89,00	89,00			89,00					Trim. IV, 2026	Ministerul Mediului

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	2.2.2. Stabilirea și aprobarea cotelor de recoltare pentru speciile de faună de interes cinegetic, în baza evaluării stării populațiilor	100% din cotele de recoltare stabilite în baza evaluării stării populațiilor speciilor de interes cinegetic	445,00	445,00			89,00	89,00	89,00	89,00	89,00	anual	Ministerul Mediului/ Agenția „Moldsilva” Societatea Vânătorilor și Pescarilor din Republica Moldova USM (Institutul de Zoologie)
	2.2.3. Aprobarea planurilor de management cinegetic pentru 191 de fonduri cinegetice	100 % de planuri de management cinegetic aprobate	445,00	445,00			89,00	89,00	89,00	89,00	89,00	anual	Ministerul Mediului/ Agenția „Moldsilva”
	Total		979,00	979,00			267,00	178,00	178,00	178,00	178,00		
Obiectivul specific 2.3. Dezvoltarea și extinderea sistemului național de monitorizare a biodiversității până în anul 2030, inclusiv prin digitalizare, și asigurarea accesului la date privind diversitatea biologică Ținta MD 20. Consolidarea și dezvoltarea capacităților, transferul de tehnologie și cooperarea tehnică și științifică pentru punerea în aplicare													
2.3.	2.3.1. Armonizarea datelor spațiale și a serviciilor de rețea Armonizarea seturilor de date spațiale privind biodiversitatea și dezvoltarea serviciilor de rețea conform cerințelor Directivei INSPIRE	2 seturi de date spațiale armonizate și publicate prin servicii de rețea.	1 699,00			1 699,00	299,00	350,00	350,00	350,00	350,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului Agenția de Mediu/ Parteneri de dezvoltare

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	2.3.2. Menținerea și actualizarea portalurilor naționale CHM, BCH și ABS-CH ca resurse informaționale interoperabile pentru schimbul de date privind biodiversitatea	3 portaluri naționale interoperabile și actualizate pentru schimbul de date privind biodiversitatea	1 200,00			1 200,00	240,00	240,00	240,00	240,00	240,00	Permanent	Ministerul Mediului Agenția de Mediu/ USM Instituții de cercetare
	2.3.3. Identificarea, descrierea tipurilor de habitate și elaborarea listei naționale oficiale	Clasificarea națională a tipurilor de habitate elaborată	14 800,00			14 800,00	1 800,00	3 250,00	3 250,00	3 250,00	3 250,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului
	2.3.4. Elaborarea cadrului normativ privind monitorizarea biodiversității: - Ghid metodologic privind monitorizarea speciilor și habitatelor de interes național și internațional;	Ghid elaborat și aprobat.	117,00	117,00					117,00			Trim. IV, 2028	Ministerul Mediului
	- Metodologia de colectare, validare și standardizare a datelor privind biodiversitatea;	Metodologie elaborată și aprobată	226,00	226,00					226,00			Trim. IV, 2028	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	- Ghid privind funcționarea și administrarea bazei naționale de date privind biodiversitatea	Ghid elaborat și aprobat	117,00	117,00					117,00				
	2.3.5. Inițierea creării bazei de date naționale privind biodiversitatea ecosistemelor urbane	2 seturi de date tematice elaborate pentru baza națională privind biodiversitatea ecosistemelor urbane.	1 500,00	300,00		1 200,00	300,00	300,00	300,00	300,00	300,00	Trim.IV, 2030	IEG/ Ministerul Mediului
	Total		19 659,00	760,00		18 899,00	2 639,00	4140,00	4600,00	4140,00	4140,00		
Obiectivul general 3. Până în anul 2030, este asigurată conservarea florei și faunei sălbatice și a habitatelor naturale prin reducerea presiunilor asupra biodiversității și consolidarea măsurilor de protecție și management durabil													
Obiectivul specific 3.1. Prevenirea introducerii, limitarea răspândirii și reducerea impactului speciilor alogene invazive asupra ecosistemelor naturale și seminaturale până în anul 2030													
Ținta MD 6. Managementul speciilor alogene invazive													
Ținta MD12. Îmbunătățirea spațiilor verzi (albastre) și planificarea urbană													
3.1.	3.1.1. Perfecționarea cadrului normativ privind speciile alogene invazive prin:												
	- Legea privind speciile alogene invazive.	Lege adoptată	189,00	189,00			189,00					Trim. IV, 2026	Ministerul Mediului/ USM (Institutul de Zoologie, Grădina Botanică (Institut)
		Hotărâre de Guvern aprobată	117,00	117,00				117,00				Trim. IV, 2027	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	- Proiect de hotărâre de Guvern cu privire la aprobarea listei speciilor alogene invazive	Hotărâre de Guvern aprobată	117,0	117,00					117,00			Trim. IV, 2028	Ministerul Justiției
	- Planul Național de Acțiune pentru determinarea căilor prioritare de introducere a speciilor alogene invazive în Republica Moldova	Lege adoptată	107,00	107,00				107,00				Trim. IV, 2027	
	- Modificarea Codului Contravențional												
	3.1.2. Crearea și operaționalizarea subsistemului de supraveghere a speciilor alogene invazive în cadrul Sistemului Național Integrat de Monitorizare a Biodiversității	Subsistem de supraveghere a speciilor alogene invazive creat și operațional	8 000,00			8 000,00				4 000,00	4 000,00	Trim. I 2029 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului
	3.1.3. Creșterea nivelului de	3 campanii naționale de	880,00			880,00	100,00	195,00	195,00	195,00	195,00	Permanent	Ministerul Mediului

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	conștientizare la nivel național privind prevenirea introducerii și răspândirii speciilor alogene invazive	informare și sensibilizare desfășurate 30% din populație informată privind impactul advers al introducerii și răspândirii speciilor alogene invazive											/Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor IPM
	Total		9 410,00	530,00		8 880,00	289,00	419,00	312,00	4195,00	4 195,00		
Obiectivul specific 3.2. Prevenirea și reducerea comerțului ilegal cu specii de floră și faună sălbatică prin consolidarea mecanismelor de control și aplicarea prevederilor Convenției CITES până în anul 2030													
Ținta MD5. Recoltarea, utilizarea și comerțul cu specii sălbatice sunt durabile, sigure și în conformitate cu prevederile legislației naționale și Convenției CITES													
3.2.	3.2.1. Actualizarea cadrului normativ conformitate cu prevederile Convenției privind comerțul internațional cu specii de floră și faună sălbatică amenințate cu dispariția -Proiect de lege privind protecția	Lege adoptată	189,00	189,00			189,00					Trim. IV, 2026 Trim. IV, 2026	Ministerul Mediului

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	speciilor faunei și florei sălbatice prin controlul comerțului cu acestea; - Proiect de hotărâre de Guvern cu privire la interzicerea introducerii a exemplarelor din anumite specii ale faunei și florei sălbatice	Hotărâre de Guvern aprobată	67,00	67,00			67,00						Ministerul Mediului / Agenția de Mediu
	3.2.2. Dezvoltarea sistemului informațional automatizat de evidență și trasabilitate a produselor lemnoase recoltate și comercializate	1 sistem informațional automatizat de evidență și trasabilitate a produselor lemnoase dezvoltat și operațional	3 482,00	482,00		3 000,00		482,00	1 000,00	1 000,00	1000,00	Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului Agenția „Moldsilva” Parteneri de dezvoltare
	3.2.3. Consolidarea controlului sistematic și prioritar al respectării legislației privind comerțul și utilizarea speciilor sălbatice, prin asigurarea capacității	3 autorități responsabile de control cu capacități instituționale consolidate	18 000,00			18 000,00	3 660,00	3 660,00	3 660,00	3 660,00	3 660,00	Trim. IV, 2026-2030	Ministerul Mediului Agenția de Mediu/ Serviciul Vamal Agenția Națională pentru

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	instituționale necesare												Siguranța Alimentelor
	3.2.4. Evaluarea periodică a stării populațiilor speciilor incluse în anexele Convenției privind comerțul internațional cu specii de floră și faună sălbatică amenințate cu dispariția (CITES), exploatate în scopuri comerciale în Republica Moldova	2 evaluări ale stării populațiilor speciilor incluse în anexele CITES realizate pentru fundamentarea exploatării comerciale	500,00			500,00			500,00			Trim. IV, 2028	Ministerul Mediului Agenția de Mediu/ USM (Institutul de Zoologie, Grădina Botanică (Institut))
	Total		22 238,00	738,00		21 500,00	3 916,00	4 142,00	5 160,00	4 660,00	4 660,00		
Obiectivul specific 3.3. Menținerea unui nivel ridicat de protecție a biodiversității prin prevenirea și gestionarea riscurilor asociate organismelor modificate genetic, inclusiv prin monitorizarea importurilor autorizate, până în anul 2030 Ținta MD 17. Asigurarea biosecurității funcționale în conformitate cu Protocolul de la Cartagena și Protocolul suplimentar Nagoya-Kuala Lumpur privind răspunderea și despăgubirea													
3.3.	3.3.1. Implementarea cadrului normativ pentru utilizarea OMG și aplicarea Protocolului de la Cartagena și Nagoya-Kuala Lumpur	1 sistem național de autorizare, monitorizare și control al organismelor modificate genetic funcțional	2 500,00			2 500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	Trim. I 2026 - Trim. IV , 2030	Ministerul Mediului Agenția de Mediu ANSA/ Inspectoratul pentru Protecția Mediului Parteneri de dezvoltare

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	3.3.2. Consolidarea capacității laboratorului de referință prin dotarea cu echipamente și instruirea personalului	Laboratorul de referință dotat cu echipamente și personal instruit	2 000,00			2 000	500,00	1 500,00				Trim. I 2026 - Trim. IV , 2027	ANSA Parteneri de dezvoltare
	3.3.3. Asigurarea monitorizării semințelor, furajelor și produselor alimentare pentru detectarea organismelor modificate genetic (OMG)	2000 de probe de semințe, furaje și produse alimentare analizate pentru detectarea organismelor modificate genetic	6 000,00			6 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 500,00	1 500,00	Trim. I 2026 - Trim. IV , 2030	ANSA
	3.3.4. Evaluarea riscurilor activităților de utilizare în condiții de izolare a organismelor modificate genetic și monitorizarea anuală a acestora	100% din activitățile autorizate de utilizare în condiții de izolare a organismelor modificate genetic evaluate și monitorizate	2 000,00			2 500		500,00	500,00	500,00	500,00	Trim. I 2027 - Trim. IV , 2030	ANSP ANSA Parteneri de dezvoltare

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	3.3.5. Crearea Consiliului Național pentru Biodiversitate	Consiliu Național pentru Biodiversitate instituit și funcțional Partea superioară a formularului Partea inferioară a formularului	589,00	89,00		500,00	100,00	189,00	100,00	100,00	100,00	Trim. I 2026 - Trim. IV , 2030	Ministerul Mediului/ Instituții de cercetare și universități Parteneri de dezvoltare
	Total		13089,00	89,00		13 000,00	2100,00	3689,00	2100,00	2 600,00	2 600,00		
Obiectivul specific 3.4. Conservarea și utilizarea durabilă a resurselor genetice vegetale și animale, promovarea raselor și soiurilor autohtone și asigurarea accesului la resursele genetice și a împărțirii corecte și echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea acestora până în anul 2030													
Ținta MD 13. Partajarea corectă și echitabilă a beneficiilor obținute din resursele genetice în conformitate cu prevederile protocolului de la Nagoya													
3.4.	3.4.1. Elaborarea și promovarea spre aprobare a proiectului de lege privind accesul la resursele genetice și împărțirea corectă și echitabilă a beneficiilor rezultate din utilizarea acestora	Lege adoptată	208,00	208,00			208,00					Trim. IV , 2026	Ministerul Mediului
	3.4.2. Conservarea și extinderea pe termen lung a	2 000 de noi accesii de resurse	18 000,00			18 000,00		4 750,00	3 750,00	4 750,00	4 750,00	Trim. I 2027 -	Ministerul Mediului USM

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	colecțiilor <i>ex situ</i> de resurse genetice vegetale, animale și microbiene	genetice integrate în colecțiile <i>ex situ</i>										Trim. IV , 2030	Instituțiile de cercetare
	3.4. 3. Punerea la dispoziție a resurselor genetice vegetale conservate <i>ex situ</i> și promovarea utilizării acestora pentru conservarea agrobiodiversității în exploatațile agricole	100 de exploatații agricole beneficiare ale resurselor genetice vegetale conservate <i>ex situ</i>	6 000,00			6 000,00		1 500,00	1 500,00	1 500,00	1 500,00	Trim. I 2026 - Trim. IV , 2030	Ministerul Mediului; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare/ USM Instituții de cercetare
	3.4.4. Organizarea activităților de informare și conștientizare a publicului privind rolul și importanța conservării și utilizării durabile a resurselor genetice	20 de activități de informare și sensibilizare desfășurate	500,00			500,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	Trim. I 2026 - Trim. IV , 2030	Ministerul Mediului / USM Instituții de cercetare
	3.4.5. Instituirea și operaționalizarea Băncii Naționale de Gene pentru conservarea <i>ex situ</i> a resurselor genetice ale speciilor și raselor de animale	Banca Națională de Gene instituită și operațională	25 000,00			25 000,00				12 500,00	12 500,00	Trim. I 2029 - Trim. IV , 2030	USM Instituții de cercetare

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	agricole autohtone și pe cale de dispariție												
	Total		49 708,00	208,00	0,00	49 508,00	308,00	6350,00	5350,00	18850,00	18850,00		
Obiectivul General 4. Până în anul 2030, suportul științific, informațional și educațional necesar pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității este consolidat													
Obiectivul specific 4.1. Consolidarea cercetării și a bazei de cunoștințe privind conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității													
Ținta MD 21. Informațiile și datele disponibile pentru luarea corectă a deciziilor asociate cu conservarea biodiversității													
Ținta MD 23. Asigurarea egalității de gen în punerea în aplicare a cadrului, în care toate femeile și fetele să aibă șanse și capacitate egale de a contribui la cele trei obiective ale Convenției privind diversitatea biologică													
4.1.	4.1.1. Realizarea cercetărilor științifice și a studiilor aplicative privind starea, conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității pentru fundamentarea politicilor publice și a măsurilor de management	20 de proiecte științifice și studii aplicative realizate	5 200,00	200,00		5 200,00	1000,00	1000,00	1000,00	1000,00	1000,00	Trim. I 2026 - Trim. IV , 2030	Instituții de cercetare
	4.1.2. Inițierea și implementarea proiectelor comune de cooperare bilaterală și multilaterală în domeniul cercetării și conservării biodiversității	10 proiecte comune de cooperare bilaterală și multilaterală implementate	8 000,00,			8 000,00	1 600,00	1 600,00	1 600,00	1 600,00	1 600,00	Trim. I 2026 - Trim. IV , 2030	Agenția de Mediu Instituții de cercetare Parteneri de dezvoltare
	4.1.3. Diseminarea rezultatelor cercetării privind	50 de materiale și produse informațional	1 500,00			1 500,00	100,00	350,00	350,00	350,00	350,00	Trim. I 2026 - Trim. IV , 2030	Instituții de cercetare /Societatea civila

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	conservarea biodiversității într-un format accesibil publicului	e privind conservarea biodiversității elaborate și diseminate											
			14 700,00	200		14 500,00	2700 ,00	2950,00	2950,00	2950,00	2950,00		
Obiectivul specific 4.2. Consolidarea sistemului informațional și de monitorizare a biodiversității pentru fundamentarea procesului decizional													
Ținta MD 20. Consolidarea și dezvoltarea capacităților, transferul de tehnologie și cooperarea tehnică și științifică pentru punerea în aplicare													
4.2.	4.2.1. Analiza și valorificarea datelor de monitorizare a biodiversității pentru fundamentarea politicilor publice și a procesului decizional	10 rapoarte de analiză privind starea biodiversității elaborate și utilizate pentru fundamentarea politicilor publice	1 000,00	0,00	0,00	1 000,00	200,00	200,00	200,00	200,00	200,00	anual	Agencia de Mediu, Ministerul Mediului
	4.2.2. Asigurarea colectării, stocării, administrării și accesului reglementat la datele de monitorizare a biodiversității	100 % din datele de monitorizare a biodiversității colectate, stocate și administrate prin Sistemul Național Integrat de Monitorizare a Biodiversității, cu acces reglementat	2500,00			2 500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Agencia de Mediu

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	4.2.3. Integrarea datelor și indicatorilor statistici privind biodiversitatea în sistemul statistic național, inclusiv în Anuarul Statistic al Republicii Moldova	100 % din datele de monitorizare a biodiversității integrate în sistemul existent de raportare	3 000,00			3 000,00	600,00	600,00	600,00	600,00	600,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Agencia de Mediu/ Biroul Național de Statistică
	Total		6 500,00			6 500,00	1300,00	1300,00	1300,00	1300,00	1300,00		
Obiectivul specific 4.3. Creșterea nivelului de conștientizare publică privind conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității Ținta MD 22. Asigurarea participării, justiției și drepturilor persoanelor, la un mediu sănătos, inclusiv categoriilor vulnerabile													
4.3.	4.3.1. Organizarea programelor de educație nonformală și a campaniilor de conștientizare în școli și comunități privind conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității	10 programe de educație nonformală și 15 campanii de conștientizare desfășurate	8 000,00	0,00	0,00	8 000,00	1 600,00	1 600,00	1 600,00	1 600,00	1 600,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului/ Agenția de Mediu Instituții de cercetare
	4.3.2. Elaborarea și diseminarea materialelor informative destinate operatorilor economici privind	5 seturi de materiale tematice elaborate și distribuite operatorilor economici	5 000,00			5 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Agencia de Mediu /Asociațiile de business

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	integrarea considerentelor de biodiversitate în activitățile economice												
	4.3.3. Promovarea patrimoniului natural și a biodiversității prin organizarea de expoziții permanente și temporare, dezvoltarea traseelor educaționale și amenajarea siturilor demonstrative	5 expoziții permanente și temporare organizate, 10 trasee educaționale dezvoltate și 15 situri demonstrative amenajate	5 000,00			5 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Instituții de cercetare / ONG-uri de mediu și culturale Parteneri de dezvoltare
	4.3.4. Crearea și dezvoltarea rețelei „Eco-Școală” și „Grădiniță Verde” pentru promovarea educației pentru dezvoltare durabilă și a conservării biodiversității în instituțiile de învățământ	50 de instituții de învățământ integrate în rețeaua „Eco-Școală” și „Grădiniță Verde”.	6 000,00			6 000,00	600,00	1 350,00	1 350,00	1 350,00	1 350,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Agenția de Mediu Instituții de cercetare/ Parteneri de dezvoltare

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Total		24 000,00			24 000,00	4 200,00	4 950,00	4 950,00	4 950,00	4 950,00		
Obiectivul specific 4.4. Consolidarea cooperării, dezvoltării capacităților și schimbului de cunoștințe pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității Ținta MD 21. Informațiile și datele disponibile pentru luarea corectă a deciziilor asociate cu conservarea biodiversității													
4.4.	4.4.1. Consolidarea schimbului de informații și date privind distribuția și starea biodiversității între instituțiile publice, instituțiile de cercetare și alți actori relevanți	12 instituții publice și de cercetare participante la mecanismul de schimb al informațiilor și datelor privind biodiversitatea	6 000,00			6 000,00	1200,00	1200,00	1200,00	1200,00	1200,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Agencia de Mediu Instituțiile de învățământ Parteneri de dezvoltare
	4.4.2. Dezvoltarea și implementarea programelor de formare profesională continuă pentru specialiștii implicați în conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității	10 programe de formare profesională continuă implementate și 500 de specialiști instruiți	5 500,00			5 500,00	0,00	1 375,00	1 375,00	1 375,00	1 375,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului Ministerul Educației și Cercetării USM Parteneri de dezvoltare
	4.4.3. Promovarea participării la rețele profesionale, programe și proiecte	20 de proiecte și programe de cooperare	8 000,00			8 000,00	1 600,00	1 600,00	1 600,00	1 600,00	1 600,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Agencia de Mediu Instituții de cercetare

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	de cooperare națională și internațională în domeniul conservării biodiversității	națională și internațională, cu participarea instituțiilor din Republica Moldova											Parteneri de dezvoltare
	4.4.4. Promovarea integrării educației pentru dezvoltare durabilă și a conservării biodiversității în politicile educaționale și programele de învățământ	3 politici educaționale și 5 programe de învățământ care includ aspecte privind dezvoltarea durabilă și conservarea biodiversității	10 000,00			7 500,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Agencia de Mediu, Ministerul Educației și Cercetării, Instituții de cercetare Parteneri de dezvoltare
	Total		29 500,00			29 500,00	4 800,00	6 175,00	6 175,00	6 175,00	6 175,00		
Obiectiv general 5. Până în anul 2030, beneficiile generate de biodiversitate și serviciile ecosistemice sunt valorificate în mod durabil prin mobilizarea resurselor financiare și stimularea investițiilor în soluții bazate pe natură													
Obiectivul specific 5.1. Mobilizarea și diversificarea resurselor financiare pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității până în anul 2030													
Ținta MD 14. Valorile multiple ale biodiversității sunt integrate în cadrul politic de dezvoltare durabilă a țării, inclusiv la nivel local													
Ținta MD 16. Reduceri presiunii asupra biodiversității prin încurajarea reducerii risipei și consumului excesiv													
Ținta MD 15. Întreprinderile evaluează și fac publice dependențele, impactul și riscurile legate de biodiversitate și reduc impactul negativ													
Ținta MD19. Mobilizarea resurselor financiare dedicate exclusive pentru conservarea biodiversității													
5.1.	5.1.1. Instituirea și operaționalizarea Fondului Național	Fondul Național pentru Biodiversitat	3 117,00	117,00		3 000,00	600,00	600,00	600,00	600,00	717,00	Trim. I 2029 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului Ministerul Finanțelor/

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	pentru Biodiversitate	e instituit și operațional											Parteneri de dezvoltare
	5.1.2. Dezvoltarea mecanismelor de mobilizare a resurselor financiare, tehnice și instituționale pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității, inclusiv prin accesarea fondurilor externe și a mecanismelor financiare inovatoare	300 milioane de lei mobilizați din surse externe și mecanisme financiare inovatoare pentru conservarea biodiversității	3 500,00			3 500,00	700,00	700,00	700,00	700,00	700,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului Agenția de Mediu Agentia „Moldsilva” IPM /Parteneri de dezvoltare
	5.1.3. Dezvoltarea și încheierea parteneriatelor public-private pentru implementarea proiectelor de conservare a biodiversității	4 parteneriate public-private încheiate pentru implementarea proiectelor de conservare și utilizare durabilă a biodiversității	2 000,00			2000,00	400,00	400,00	400,00	400,00	400,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului/ Asociațiile de business
	5.1.4. Promovarea integrării biodiversității și a serviciilor ecosistemice în procesele	20 de sesiuni de instruire și dialog organizate pentru reprezentanți	1 000,00			1 000,00	200,00	200,00	200,00	200,00	200,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului/ Asociațiile de business Parteneri de dezvoltare

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	decizionale și investiționale ale sectorului de afaceri și financiar	i sectorului privat și financiar											
	5.1.5. Promovarea evaluării și raportării periodice a riscurilor și impactului activităților economice asupra biodiversității, inclusiv de către operatorii economici	Ghid elaborat	226,00	226,00					226,00			Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului/ Asociațiile de business Parteneri de dezvoltare
	5.1.6. Elaborarea și implementarea mecanismelor de compensare a impactului asupra biodiversității	Mecanism național de compensare a impactului asupra biodiversității i elaborat și implementat	1 200,00			1 200,00		300,00	300,00	300,00	300,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului / EU4 Environment (Banca Mondială)
	Total		11 043,00	343,00		10 700,00	1900,00	2200,00	2426,00	1900,00	2317,00		

Obiectivul specific 5.2. Valorificarea serviciilor ecosistemice și promovarea soluțiilor bazate pe natură pentru susținerea conservării biodiversității până în anul 2030

Ținta MD 11. Restaurarea, menținerea și îmbunătățirea contribuțiilor naturii, inclusiv serviciilor ecosisteme în sectoarele economiei naționale, în mod deosebit la nivel local / la nivelul comunităților locale

5.2.	5.2.1. Evaluarea serviciilor ecosistemice furnizate de zonele umede și a beneficiilor generate pentru comunitățile locale și alte	1 zonă umedă prioritară evaluată din perspectiva serviciilor ecosistemice	1 000,00			1 000,00	200,00	200,00	200,00	200,00	200,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului, Agenția de Mediu/ Parteneri de dezvoltare Comunități locale
------	---	---	----------	--	--	----------	--------	--------	--------	--------	--------	-------------------------------	--

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	categorii de beneficiari												
	5.2.2. Elaborarea metodologiei naționale de evaluare economică a serviciilor ecosistemice	Metodologie națională de evaluare economică a serviciilor ecosistemice elaborată și aprobată	226,00			226,00			226,00			Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului /Parteneri de dezvoltare ONG-uri de mediu
	Total		1 226,00			1 226,00	200,00	200,00	426,00	200,00	200,00		
Obiectivul specific 5.3. Consolidarea mecanismelor de prevenire și reparare a daunelor aduse florei, faunei și habitatelor naturale până în anul 2030													
Ținta MD 18. Reducerea stimulentei dăunătoare pentru biodiversitate													
5.3.	5.3.1. Elaborarea și aprobarea Metodologiei de calcul al daunelor aduse biodiversității, în conformitate cu Legea nr. 107/2025 privind răspunderea de mediu	Metodologie de calcul al daunelor aduse biodiversității i elaborată	117,00	117,00				117,00				Trim. IV, 2027	Ministerul Mediului/ Parteneri de dezvoltare
	5.3.2. Consolidarea și modernizarea sistemelor de monitorizare, avertizare timpurie și intervenție pentru prevenirea și gestionarea incendiilor	Sistem de monitorizare, avertizare timpurie și intervenție funcțional	3 500,00			3 500,00	700,00	700,00	700,00	700,00	700,00	Trim. I 2026 - Trim. IV, 2030	Ministerul Mediului Agenția „Moldsilva”

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	forestiere și a altor factori de degradare a pădurilor												
	5.3.3. Consolidarea sistemului de evidență și monitorizare a cazurilor de poluare și aplicare a măsurilor de control și remediere pentru reducerea impactului asupra biodiversității	Sistem de evidență și monitorizare a cazurilor de poluare consolidat și funcțional	2 500,00	2 500,00			500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	Anual	Inspectoratul pentru Protecția Mediului
	Total		6 117,00	2 617,00		3 500,00	1 200,00	1 317,00	1 200,00	1 200,00	1200,00		
	Total pe Program/Plan		432 443,00	118 903,00	13 750,00	299 790,00	134 801,00	84 331,00	60 898,00	77942,00	74 471,00		

*** Instituții responsabile/Coexecutori**

- ☐ **Instituții responsabile** – autorități și instituții cu responsabilități directe privind implementarea acțiunilor din prezentul Program.
- ☐ **Coexecutori** – autorități, instituții și alte entități care contribuie la implementarea acțiunilor, în limitele competențelor și atribuțiilor legale.

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul hotărârii de Guvern privind aprobarea proiectului Programului privind
diversitatea biologică pentru anii 2026-2030

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul Programului privind diversitatea biologică pentru anii 2026–2030 a fost elaborat de Ministerul Mediului, în calitate de autor principal, cu susținerea Instituției Publice Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în domeniul Mediului (ONIPM), în cadrul unui proces consultativ interinstituțional amplu și participativ.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
Elaborarea Programului privind biodiversitatea pentru anii 2026–2030 (în continuare Program) are la bază un cadru juridic național și internațional complex, care impune adoptarea unor măsuri strategice de conservare, restaurare și utilizare durabilă a resurselor naturale. Temeiul legal principal este reprezentat de Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător, care stabilește obligația statului de a garanta conservarea și utilizarea rațională a diversității biologice, în scopul asigurării echilibrului ecologic și protecției sănătății populației. De asemenea, actul normativ se sprijină pe Legea nr. 325/2005 cu privire la Cartea Roșie și Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, care reglementează regimul juridic al zonelor naturale protejate și stabilește atribuțiile autorităților publice în domeniul gestionării acestora. Programul transpune în practică prevederile principalelor documente de politici în domeniul protecției mediului și dezvoltării durabile, inclusiv obiectivele și direcțiile de acțiune prevăzute în Strategia de mediu pentru anii 2024–2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409/2024, în special pilonul strategic „Protecția biodiversității și restaurarea ecosistemelor”. În același timp, el reprezintă un instrument de implementare a Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, adoptată prin Hotărârea Guvernului nr. 953/2022, și contribuie direct la realizarea <i>Obiectivului de Dezvoltare Durabilă (ODD) 15 – Viața terestră, care vizează protejarea, refacerea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre și acvatice.</i> Pe plan internațional, Programul se bazează pe Convenția privind diversitatea biologică (CBD), ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 457/1995, și pe Cadrul global pentru biodiversitate Kunming–Montreal (CGBKM), adoptat în decembrie 2022, care impune statelor părți elaborarea și actualizarea programelor naționale de acțiune în domeniul biodiversității. Totodată, Programul contribuie la implementarea Convenției de la Berna privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, a Convenției de la Bonn privind speciile migratoare, precum și a Directivei UE 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (Directiva Habitate) și a Directivei 2009/147/CE privind conservarea păsărilor sălbatice (Directiva Păsări). Pe lângă documentele strategice de bază menționate anterior, Programul a fost elaborat în concordanță cu prevederile Programului Național de Aderare a Republicii

Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025–2029, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025, care stabilește acțiunile și termenele necesare pentru transpunerea legislației Uniunii Europene în dreptul național. Elaborarea și implementarea prezentului Program contribuie la realizarea angajamentelor asumate în cadrul Clusterului 4 „Mediu, climă, energie și infrastructură”, Capitolul 27 „Mediu și schimbări climatice, prevăzute în Anexa A a Programului Național de Aderare.

Totodată, elaborarea Programului este prevăzută în Agenda de reforme aferentă Planului de creștere al Republicii Moldova pentru anii 2025–2027, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 260/2025, fiind inclusă în Subdomeniul „Protecția mediului și schimbări climatice”, Reforma nr. 5, măsura 11.

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Republica Moldova, situată în sud-estul Europei între România și Ucraina, se află la confluența a trei zone biogeografice majore — central-europeană, eurasiatică și mediteraneeană — fapt care îi conferă o biodiversitate deosebită și un patrimoniu natural valoros. Teritoriul este structurat în două mari zone naturale: silvostepa, caracterizată prin câmpii deluroase și păduri de codru bogate în specii, și stepa sudică, cu terenuri semi-aride adaptate condițiilor climatice specifice. Clima temperat-continentală, marcată de precipitații neuniform distribuite, perioade de secetă frecvente și temperaturi ridicate în lunile calde, influențează direct structura ecosistemelor, agricultura și resursele de apă, iar solurile fertile și zăcămintele minerale constituie o bază importantă pentru menținerea echilibrului ecologic și dezvoltarea durabilă.

Ecosistemele naturale acoperă aproximativ 15% din suprafața țării și includ păduri, stepe, lunci, zone umede și ecosisteme petrofite. Pădurile, predominant de foioase, găzduiesc peste 1 100 de specii de plante și aproape 200 de specii de vertebrate terestre, precum și peste 9 000 de specii de nevertebrate. Stepele și luncile joacă un rol crucial pentru conservarea speciilor rare, iar ecosistemele acvatice și palustre oferă habitate esențiale pentru pești, amfibieni, reptile și păsări, inclusiv specii protejate la nivel european. Ecosistemele petrofite, fragmentate și limitate ca suprafață, adăpostesc plante și animale adaptate solurilor calcaroase și habitate cavernicole sensibile la perturbări.

Diversitatea biologică este însă puternic amenințată de activitățile umane și de schimbările climatice. Extinderea agriculturii intensive, supraexploatarea resurselor naturale, defrișările, poluarea solului și a apelor, secetele și inundațiile frecvente, precum și invazia speciilor alogene conduc la fragmentarea habitatelor, degradarea ecosistemelor și pierderea speciilor native. Conform datelor Agenției de Mediu și Institutului de Zoologie, aproximativ 70% din ecosistemele naturale sunt afectate de degradare parțială sau severă, iar 427 de specii de plante și animale figurează în Cartea Roșie a Republicii Moldova (ediția a III-ea). Procesele de eroziune și degradare a solurilor afectează atât producția agricolă, cât și funcționalitatea ecosistemelor.

Pentru a contracara aceste amenințări, s-au instituit măsuri de conservare *in-situ* și *ex-situ*: rețeaua de ariile protejate, Rețeaua Emerald și Grădina Botanică Națională „Alexandru Ciubotaru” (Institut) permit protejarea patrimoniului natural și conservarea fondului genetic al speciilor locale. Sistemul național de arii protejate, reglementat prin Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, acoperă principalele

ecosisteme — păduri, stepe, lunci și ecosisteme petrofite — și include 12 categorii de arii protejate, unele conforme standardelor IUCN. În prezent, suprafața totală a ariilor protejate este de aproximativ 189 386 ha (5,61% din teritoriu), cu un **obiectiv național de extindere până la 8% până în 2030**. Crearea Rețelei Emerald (61 de situri ce acoperă 277,2 mii ha — 8,1% din teritoriu) integrează eforturile naționale cu angajamentele internaționale, protejând 154 de specii și 38 de tipuri de habitate de interes conservativ major. Ariile de importanță avifaunistică (11) oferă refugii pentru specii rare și migratoare, contribuind la conectivitatea ecologică, menținerea calității apei și stabilitatea populațiilor.

Diversitatea biologică stă la baza serviciilor ecosistemice— beneficiile directe și indirecte pe care natura le oferă societății: apă potabilă, alimente, aer curat, sol fertil, protecție împotriva hazardelor naturale, recreere și identitate culturală. Serviciile ecosistemice se împart în patru categorii: de suport (reciclarea nutrienților, formarea solului, producția primară), de aprovizionare (alimente, lemn, apă, resurse medicinale), de reglare (controlul climei, purificarea apei și aerului, protecția împotriva dezastrelor) și culturale (recreere, ecoturism, educație și cercetare). Evaluările existente indică valoarea anuală a serviciilor ecosistemice din Republica Moldova la aproximativ 21,986 milioane USD (41% din PIB), cu beneficii suplimentare nevalorificate care ar putea aduce economiei până la 1,932 miliarde USD în următorii 25 de ani. Zonele umede, pădurile și ariile protejate contribuie semnificativ la aceste servicii, susținând sectoare vitale precum agricultura, silvicultura și turismul.

Analiza cadrului de politici și implementării relevă **provocări majore**:

- lipsa unei metodologii naționale uniforme de evaluare a serviciilor ecosistemice, integrarea insuficientă a acestora în planificarea teritorială și urbană;
- exploatarea necontrolată a resurselor și absența mecanismelor economice pentru stimularea conservării (plăți pentru servicii ecosistemice, scheme de compensații, stimulente fiscale pentru proprietarii din zone protejate).
- existența lacunelor în actualizarea și digitalizarea bazelor de date naționale (Registrul speciilor și habitatelor, inventarele fondului cinegetic și piscicol), ceea ce reduce acuratețea monitorizării și raportării internaționale.

Fauna sălbatică de interes cinegetic și economic reprezintă o resursă importantă pentru echilibrul ecologic: mamifere precum iepurele de câmp, căpriorul și mistrețul, alături de păsările cinegetice — fazan, potârniche, rațe și găște sălbatice — contribuie la controlul populațiilor de insecte, fertilizarea solului și menținerea sănătății ecosistemelor. Activitățile în domeniul cinegetic se desfășoară conform Legii nr. 55/2024 privind fondul cinegetic și protecția faunei de interes cinegetic, care reglementează monitorizarea, repopularea și stabilirea cotelor. **Populațiile unor specii au înregistrat scăderi din cauza pierderii habitatelor și a transformărilor agricole**, în timp ce altele au rămas stabile datorită unor măsuri de management adaptiv. Resursele de biodiversitate sprijină, de asemenea, sectoare precum industria farmaceutică, parfumeria și cosmetică, prin valorificarea florei medicinale și aromatice, gestionate atât natural, cât și în grădini specializate.

Polenizatorii (albine, bondari) joacă un rol esențial în agricultură și în menținerea ecosistemelor; contribuția lor la creșterea producției de fructe și legume este estimată la 10–30%. Deficitul actual de familii de albine și regine subliniază necesitatea înființării stupinelor de reproducție și a practicilor apicole sustenabile. În mediul acvatic, ihtiofauna

reflectă o diversitate piscicolă bogată, însă multe specii native — inclusiv sturionii, salmonidele și anghila europeană — au înregistrat declinuri semnificative, fiind înlocuite de specii oportuniste și alogene; monitorizarea și managementul piscicol sunt esențiale pentru protecția resurselor și dezvoltarea durabilă a acvaculturii.

Cadrul actual normativ și instituțional privind protecția și utilizarea durabilă a diversității biologice este **relativ bine dezvoltat și construit progresiv în concordanță cu angajamentele internaționale** (CBD, Ramsar, CITES, Bonn, Berna, Acordul de Asociere RM-UE). Actele normative cheie includ Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător, Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, Legea nr. 94/2007 privind rețeaua ecologică națională, Legea nr. 149/2006 privind fondul piscicol, Legea nr. 55/2024 privind fondul cinegetic și Legea nr. 152/2022 privind reglementarea și controlul organismelor modificate genetic. Instrumentele de evaluare a impactului asupra mediului (Legea nr. 11/2017) și evaluarea strategică de mediu (Legea nr. 86/2014) asigură integrarea principiilor conservării în planificare.

Totuși, analiza de ansamblu a cadrului normativ și a implementării sale identifică o serie de lacune și constrângeri care afectează eficiența politicilor de conservare:

- **Fragmentarea și suprapunerea competențelor instituționale între autoritățile de mediu**, agricultură, silvicultură și administrația publică locală, ceea ce complică aplicarea unitară a prevederilor legale și gestionarea integrată a ecosistemelor;
- **Lipsa unui cadru coerent pentru gestionarea bazată pe ecosisteme**, reducând capacitatea de planificare pe termen lung și menținere a serviciilor ecosistemice; reglementările rămân, în mare parte, axate pe specii și habitate, fără o abordare intersectorială clară;
- **Insuficiența mecanismelor economice și financiare pentru stimularea conservării biodiversității** (plăți pentru servicii ecosistemice, compensații, stimulente fiscale), ceea ce limitează aplicarea principiului „beneficiarul plătește”;
- **Lacune în actualizarea și digitalizarea bazelor de date naționale** (registru al speciilor și habitatelor, inventare cinegetice și piscicole), afectând acuratețea monitorizării și raportării;
- **Slaba corelare între legislația-cadru și cea subsecventă**, în special între reglementările privind protecția mediului, gospodărirea apelor, gestionarea terenurilor agricole și silvice, generând inconsecvențe și interpretări divergente;
- **Capacități instituționale și resurse umane limitate**, în special la nivel local, care afectează aplicarea normelor, planificarea și controlul conformării;
- **Lipsa unor mecanisme clare de finanțare pentru gestionarea ariilor protejate**: statutul multor arii rămâne formal în absența planurilor de management și a monitorizării eficiente.

Toate aceste **probleme au fost identificate pe baza analizei** impactului de reglementare, a rapoartelor științifice, a consultărilor publice și a evaluărilor internaționale, luând în considerare studiile și recomandările Băncii Mondiale, PNUD, FAO, Agenției Europene de Mediu și Uniunii Internațională pentru Conservarea Naturii (IUCN). În contextul actual, resursele financiare și umane insuficiente, absența unui sistem național unificat de monitorizare a biodiversității și impactul schimbărilor climatice (secete repetate, modificări ale regimului hidrologic) **accentuează degradarea ecosistemelor naturale**.

În absența unor intervenții normative și strategice clare, pierderea biodiversității ar continua într-un ritm accelerat, generând efecte negative asupra economiei naționale,

sănătății populației și calității vieții. Prin urmare, revizuirea și consolidarea cadrului normativ, clarificarea competențelor instituționale, instituirea mecanismelor economice de sprijin pentru conservare (inclusiv finanțare durabilă și stimulente), modernizarea și digitalizarea sistemului național de monitorizare și integrarea obiectivelor de conservare în politicile agricole, forestiere, energetice și teritoriale sunt imperative. Aceste măsuri trebuie aliniate la Cadrul global pentru biodiversitate de la Kunming–Montreal (2022–2030).

În consecință, **elaborarea** Programului privind biodiversitatea pentru anii 2026–2030 **este o prioritate de stat**, menită să asigure integrarea dimensiunii ecologice în toate sectoarele economiei, să consolideze capacitățile instituționale, să instituie mecanisme economice eficiente pentru conservare și să creeze un cadru coerent pentru protecția și valorificarea durabilă a capitalului natural al Republicii Moldova.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Programul privind biodiversitate pentru anii 2026–2030 reprezintă un instrument strategic în arhitectura politicilor publice de mediu ale Republicii Moldova. Elaborarea sa răspunde angajamentelor asumate de stat în cadrul convențiilor internaționale de mediu, procesului de asociere și apropiere de Uniunea Europeană, precum și necesității urgente de a opri degradarea ecosistemelor naturale și de a plasa natura pe o traiectorie de redresare durabilă. Documentul se remarcă prin caracterul său inovator, atât la nivel conceptual, cât și operațional, oferind o viziune coerentă, intersectorială și aplicabilă pe termen mediu.

Scopul Programului este corelat cu Cadrul global pentru biodiversitate Kunming–Montreal 2022–2030 și vizează adoptarea de măsuri urgente pentru prevenirea și inversarea pierderii diversității biologice. Aceasta se realizează prin conservarea și utilizarea durabilă a resurselor naturale, asigurarea unei distribuții echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice și mobilizarea mijloacelor necesare implementării. Programul transpune la nivel național viziunea globală pentru anul 2050, „**A trăi în armonie cu natura**”, definind direcțiile strategice de acțiune, mecanismele de coordonare și instrumentele economice și instituționale menite să asigure eficiența implementării. Prin intermediul acestui document, Republica Moldova reafirmă angajamentul de a contribui la realizarea celor patru Obiective Globale ale Cadrului Kunming–Montreal, care vizează consolidarea integrității ecosistemelor și menținerea diversității genetice, recunoașterea și sporirea contribuției naturii la bunăstarea umană, partajarea echitabilă a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice și mobilizarea resurselor financiare și tehnice necesare implementării. În acest cadru, Programul 2026–2030 devine instrumentul principal prin care țara adaptează aceste obiective globale la contextul său ecologic, social și economic.

Spre deosebire de documentele anterioare, Programul actual se sprijină pe o bază științifică solidă, rezultat al colaborării dintre instituțiile academice, autoritățile publice, organizațiile societății civile și sectorul privat. Măsurile propuse derivă din date empirice actualizate, evaluări ecologice, analize economice și studii de teren, reflectând realitățile din teritoriu și tendințele de schimbare a mediului. Documentul respectă principiile dezvoltării durabile, ale precauției și responsabilității intergeneraționale, consacrate în legislația națională și în tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. În același timp, se asigură coerența între obiectivele de mediu și cele economice prin integrarea conceptului de capital natural, recunoscând biodiversitatea ca resursă strategică de valoare economică,

socială și culturală. Conservarea naturii este astfel tratată nu doar ca o obligație morală, ci ca o investiție în stabilitatea economică, securitatea alimentară și reziliența socială.

Programul introduce o nouă **paradigmă de guvernare a biodiversității**, prin integrarea dimensiunii ecologice în toate politicile economice și sociale, depășind abordarea tradițională centrată exclusiv pe arii protejate. Abordarea ecosistemică integrată tratează resursele naturale ca părți interdependente ale unui sistem unic, în care activitățile umane trebuie armonizate cu procesele naturale, aliniindu-se la directivele-cadru europene privind habitatele, păsările, apa și solul. Orientarea către rezultate măsurabile se realizează prin definirea de indicatori cuantificabili, precum suprafețele restaurate, numărul de specii conservate, procente de conectivitate ecologică sau nivelul investițiilor verzi, care permit monitorizarea transparentă a progresului. În același timp, recunoașterea serviciilor ecosistemice ca valori economice cuantificabile creează premise pentru aplicarea principiilor „poluatorul plătește” și „beneficiarul contribuie”, inclusiv prin mecanisme de plăți pentru servicii ecosistemice și instrumente financiare verzi. Prin aceste elemente, politicile naționale sunt aliniate la practicile europene, facilitând trecerea de la conservarea pasivă la gestionarea activă și economică a capitalului natural.

Restaurarea ecologică constituie pilonul central al Programului. În condițiile în care peste 60% din teritoriul țării este afectat de degradare ecologică, intervențiile propuse sunt esențiale nu doar pentru biodiversitate, ci și pentru productivitatea agricolă, siguranța alimentară, calitatea apei și sănătatea populației. Până în 2030, Programul prevede restaurarea a cel puțin 150.000 hectare de terenuri degradate, prin măsuri adaptate fiecărui tip de ecosistem. Pentru păduri se vor aplica metode de reîmpădurire naturală asistată, plantarea de specii autohtone și controlul tăierilor ilegale; pentru stepe se urmărește reabilitarea naturală prin reducerea presiunii antropice și conservarea habitatelor rare; pentru ecosistemele acvatice se va acționa prin curățarea râurilor mici, refacerea zonelor umede și reconectarea acestora la rețelele hidrografice naturale. În paralel, se va crea o infrastructură verde națională, interconectând ariile naturale protejate prin coridoare ecologice care să asigure mobilitatea speciilor și fluxurile genetice, iar această infrastructură va fi integrată în planificarea teritorială și urbană, devenind un element strategic al dezvoltării durabile.

Cadrul instituțional și guvernarea participativă reprezintă un alt element definitoriu al Programului. Ministerul Mediului va asigura coordonarea strategică și raportarea internațională, în timp ce Agenția de Mediu va gestiona implementarea tehnică, colectarea datelor și evaluarea progresului. Se instituie Consiliul Național pentru Biodiversitate, un organism interministerial menit să asigure coordonarea între sectoare precum agricultură, silvicultură, infrastructură, sănătate, educație, turism și finanțe.

Un element de modernitate este digitalizarea sistemului de monitorizare prin instituirea Sistemului Național de Monitorizare a Biodiversității, o platformă electronică integrată care centralizează date despre specii, habitate și servicii ecosistemice, oferă hărți GIS interactive și permite raportarea automatizată către platformele internaționale, sporind transparența, acuratețea și interoperabilitatea informațiilor de mediu.

Programul definește **cinci obiective specifice interconectate**, care operationalizează cele **4 Obiective Globale ale Cadrului Kunming–Montreal**. Acestea vizează: sporirea conectivității, integrității și rezilienței ecosistemelor naturale și seminaturale, inclusiv prin extinderea ariilor naturale protejate până la cel puțin 8% din teritoriul național, refacerea ecosistemelor degradate și promovarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice. De

asemenea, se urmărește îmbunătățirea stării de conservare a speciilor amenințate, creșterea abundenței speciilor indigene și stoparea extincțiilor cauzate de activități antropice, prin consolidarea sistemului de monitorizare și a capacității de gestionare a datelor științifice. Programul recunoaște și menține contribuțiile florei, faunei și habitatelor naturale la un mediu sănătos și curat, prin controlul speciilor invazive, combaterea comerțului ilegal cu specii, promovarea agriculturii fără organisme modificate genetic și valorificarea raselor și soiurilor tradiționale. Consolidarea bazei științifice, educaționale și informaționale pentru conservare și utilizare durabilă se realizează prin cercetare aplicată, educație ecologică, conștientizare publică și cooperare internațională, iar sporirea beneficiilor economice și sociale generate de biodiversitate este urmărită prin stimularea investițiilor verzi, mobilizarea resurselor financiare și instituirea mecanismelor de răspundere pentru prejudiciile aduse mediului.

Prin aceste obiective și mecanisme, Programul privind biodiversitate pentru anii 2026–2030 promovează o abordare integrată, echilibrată și orientată spre rezultate, combinând protecția mediului, implicarea societății, dezvoltarea durabilă și consolidarea instituțională. Implementarea sa va contribui decisiv la menținerea echilibrului ecologic, la generarea de beneficii economice și sociale pentru comunități și la asigurarea tranziției Republicii Moldova către un model durabil de dezvoltare și bunăstare ecologică până în anul 2030.

Una dintre **cele mai ambițioase dimensiuni ale Programului este integrarea transversală a obiectivelor de biodiversitate în toate politicile sectoriale.** Se prevede ca Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare să includă măsuri de conservare în planurile sale de dezvoltare rurală, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale să țină cont de coridoarele ecologice în planificarea drumurilor și căilor ferate, iar *Ministerul Educației și Cercetării* să introducă tematica protecției și conservării biodiversității în programele școlare și alt curriculum.

În agricultură, Programul promovează agroecologia și agricultura ecologică – practici bazate pe menținerea fertilității naturale a solului, reducerea substanțelor chimice, protejarea polenizatorilor și conservarea varietăților genetice tradiționale. Se prevede, de asemenea, dezvoltarea zonelor-tampon ecologice între terenurile agricole și ecosistemele naturale, pentru a preveni contaminarea și a facilita migrația speciilor.

În silvicultură, se propune gestionarea pădurilor pe criterii de sustenabilitate ecologică, cu accent pe refacerea compoziției naturale, protejarea pădurilor bătrâne și promovarea certificării forestiere (FSC).

În domeniul apei, Programul urmărește restaurarea zonelor umede, refacerea cursurilor naturale ale râurilor mici și protejarea resurselor hidrobiologice.

Prin această integrare intersectorială, biodiversitatea nu mai este tratată ca o problemă exclusiv „de mediu”, ci ca o componentă structurală a dezvoltării naționale, la fel de importantă ca infrastructura sau economia.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Procesul de elaborare a Programului privind biodiversitatea pentru anii 2026–2030 a fost precedat de o analiză riguroasă a opțiunilor posibile de intervenție, realizată în baza metodologiei analizei de impact de reglementare și conform principiilor de bună guvernare. Scopul acestei etape a fost identificarea celei mai eficiente, sustenabile și realiste modalități

de a răspunde problemelor identificate în domeniul biodiversității, ținând cont de resursele disponibile, de capacitățile instituționale existente și de angajamentele internaționale asumate de Republica Moldova.

Prima opțiune analizată a fost menținerea situației existente, fără intervenții semnificative asupra cadrului legislativ, instituțional sau strategic. Această variantă ar fi presupus continuarea aplicării fragmentate a politicilor deja existente și a proiectelor punctuale derulate de diferite instituții sau organizații internaționale, fără un document unificator care să ofere o direcție clară și o viziune comună.

La o primă vedere, această opțiune ar fi putut părea convenabilă, întrucât nu ar fi implicat costuri suplimentare imediate și nu ar fi necesitat modificări administrative. Totuși, analiza impactului a demonstrat că menținerea status quo-ului ar fi generat, pe termen scurt și mediu, **efecte negative majore** asupra mediului, economiei și coeziunii sociale.

În lipsa unei coordonări interinstituționale eficiente, acțiunile de conservare a biodiversității ar fi continuat să fie fragmentate, suprapuse sau chiar contradictorii. De exemplu, politicile agricole ar fi putut continua să stimuleze practici intensive dăunătoare mediului, în timp ce autoritățile de mediu ar fi promovat, în paralel, măsuri de protecție fără efect sistemic. Lipsa unui mecanism de guvernare centralizat ar fi perpetuat situația actuală, în care resursele publice sunt dispersate între diferite programe, fără o monitorizare coerentă a rezultatelor.

În plus, menținerea status quo-ului ar fi condus la continuarea pierderii accelerate a biodiversității, estimată la aproximativ 1,5–2% anual, conform datelor Agenției de Mediu. Această tendință ar fi redus capacitatea ecosistemelor de a oferi servicii vitale, cum ar fi purificarea aerului și a apei, reglarea climatică și protecția solului. Din perspectivă economică, costurile inacțiunii sunt de peste trei ori mai mari decât costurile implementării măsurilor de conservare, potrivit evaluărilor Băncii Mondiale.

Menținerea status quo-ului ar fi amplificat și inechitățile sociale, întrucât comunitățile rurale, care depind direct de resursele naturale, ar fi fost cele mai afectate de degradarea mediului. Lipsa sprijinului financiar și tehnic pentru practicile durabile ar fi condus la sărăcirea zonelor rurale și la accentuarea migrației interne.

Din aceste motive, **această opțiune a fost respinsă ca fiind nesustenabilă, ineficientă și contrară angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova.**

În urma **evaluării detaliate a alternativelor**, echipa de elaborare a concluzionat că cea mai potrivită opțiune pentru Republica Moldova este elaborarea și implementarea unui Program național integrat privind biodiversitatea 2026–2030, bazat pe o abordare multi-sectorială, participativă și orientată spre rezultate măsurabile.

Această opțiune îmbină avantajele unei coordonări centralizate cu implicarea activă a autorităților locale, a sectorului privat și a societății civile. Ministerul Mediului deține rolul de coordonator strategic, însă responsabilitatea este partajată între toate instituțiile relevante, în baza principiului co-responsabilității pentru capitalul natural.

Programul creează cadrul pentru o guvernare colaborativă, în care deciziile sunt luate prin dialog, iar implementarea este susținută de parteneriate interinstituționale. Prin implicarea comunităților locale, instituțiilor academice și a organizațiilor non-guvernamentale, se asigură un grad ridicat de acceptare socială și durabilitate a măsurilor propuse.

De asemenea, această opțiune facilitează accesul la finanțare internațională, întrucât Uniunea Europeană, Fondul Global de Mediu (GEF) și Banca Mondială sprijină proiectele care demonstrează coerență strategică și participare comunitară. Un **document integrat oferă partenerilor externi siguranța că resursele investite vor avea un impact sistemic și măsurabil.**

Pe plan economic, Programul are potențialul de a genera beneficii multiple. Restaurarea ecosistemelor va spori reziliența agriculturii, va reduce riscurile climatice și va crea noi oportunități de ocupare în domenii verzi – cum ar fi ecoturismul, cercetarea, gestionarea ariilor protejate și educația ecologică. Astfel, biodiversitatea devine o sursă de dezvoltare durabilă, nu o constrângere.

Din punct de vedere instituțional, Programul propune mecanisme de monitorizare și raportare clare, prin indicatori cuantificabili și printr-un sistem digital național de colectare a datelor. Această transparență va permite evaluarea periodică a progreselor și ajustarea politicilor în funcție de rezultate, asigurând un proces de guvernare adaptivă.

Opțiunea aleasă oferă un echilibru între dezvoltarea economică și protejarea capitalului natural, în acord cu principiile economiei verzi și ale tranziției ecologice. Ea transformă conservarea biodiversității dintr-o obligație de conformitate într-o oportunitate strategică de modernizare națională.

Pe termen lung, implementarea acestui Program va consolida imaginea Republicii Moldova ca stat responsabil în domeniul protecției mediului, capabil să își onoreze angajamentele internaționale și să contribuie activ la obiectivele globale de sustenabilitate.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Implementarea Programului are un impact structural profund asupra sectorului public, influențând atât organizarea instituțională, cât și cultura administrativă și capacitatea de guvernare. În prezent, administrația publică responsabilă de domeniul mediului este caracterizată de o fragmentare a competențelor, o subfinanțare cronică și o lipsă de coordonare eficientă între nivelurile central și local.

Programul introduce o abordare de reformă instituțională, prin care administrația publică va fi orientată către rezultate măsurabile, cooperare intersectorială și transparență decizională. Ministerul Mediului va deveni centrul de comandă al întregului sistem de conservare a biodiversității, asumându-și rolul de autoritate de planificare strategică, în timp ce Agenția de Mediu va fi transformată într-un organism operațional robust, capabil să gestioneze volume mari de date și să coordoneze activitățile de monitorizare.

Programul prevede inițierea proceselor de asigurarea interoperabilității registrelor / SIA existente pe domeniul de monitorizare a biodiversității cu platforma digitală integrală a datelor spațiale, gestionată de Agenția Geodezie, Cartografie și Cadastru. Acest lucru va pune baza instituirii unui Sistem Național de Monitorizare a Biodiversității (SNMB) – o platformă digitală integrată care va colecta, stoca și analiza informații din toate regiunile țării. Acest sistem va permite, pentru prima dată, o evidență completă a stării speciilor, habitatelor și ecosistemelor, facilitând luarea deciziilor bazate pe date. Implementarea SNMB presupune instruirea a peste 200 de funcționari publici și specialiști în domenii precum teledetecția, GIS, modelarea ecologică și raportarea digitală.

Impactul administrativ este dublu: pe de o parte, sporește eficiența și capacitatea de

răspuns a instituțiilor; pe de altă parte, consolidează cultura responsabilității publice. Se preconizează că, până în 2028, toate instituțiile implicate vor dispune de sisteme de raportare electronică interoperabile, ceea ce va reduce cu 60% timpul de procesare a documentației ecologice și va îmbunătăți semnificativ calitatea actelor administrative.

Un alt efect major este profesionalizarea personalului public. Prin programe de instruire continuă și schimburi de experiență cu state membre UE, se va forma o nouă generație de funcționari publici specializați în guvernanță ecologică. Peste 200 de posturi noi vor fi create în instituțiile de profil, dintre care 50 dedicate exclusiv analizei datelor de biodiversitate.

Pe dimensiunea structurală, Programul promovează reforma coordonării interministeriale. Biodiversitatea este un domeniu transversal, iar politicile din agricultură, transporturi, energie, dezvoltare regională și educație au efecte cumulative asupra mediului. În acest sens, se instituie un mecanism permanent de dialog — *Consiliul Național pentru Biodiversitate* — care va reuni reprezentanți din ministere și agenții de stat, mediul academic și organizațiile neguvernamentale.

Pe plan local, Programul determină o responsabilizare sporită a autorităților locale, care vor deveni actori direcți în aplicarea măsurilor de conservare. Acestea vor putea elabora planuri locale de biodiversitate, integrate în strategiile de dezvoltare regională.

Pe termen lung, impactul asupra sectorului public este de natură transformatoare. Prin digitalizare, formare profesională și colaborare intersectorială, administrația publică va dobândi o cultură a eficienței și a responsabilității ecologice.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Implementarea Programului privind biodiversitatea pentru anii 2026–2030 se va realiza prin valorificarea alocațiilor prevăzute în cadrul subprogramelor bugetare relevante, al resurselor Fondului Național pentru Mediu, al proiectelor finanțate din surse externe și al altor surse legal constituite.

Costurile totale estimate pentru realizarea integrală a obiectivelor Programului constituie **432 443,0** mii lei și reprezintă necesarul orientativ de resurse pentru perioada de implementare 2026–2030.

Din această sumă:

- 118 903,00 mii lei sunt acoperite din resursele bugetului de stat;
- 13 750,0 mii lei sunt estimate a fi acoperite din asistență externă și alte surse de finanțare;
- 299 790,00 mii lei reprezintă necesarul estimativ de resurse care urmează a fi mobilizate pe parcursul implementării Programului.

Estimările respective nu constituie angajamente financiare directe ale bugetului de stat și nu generează obligații suplimentare de finanțare. Implementarea măsurilor prevăzute în Program se va realiza în limita resurselor aprobate anual prin legea bugetului de stat, a resurselor Fondului Național pentru Mediu și a mijloacelor atrase din surse externe, în conformitate cu cadrul bugetar disponibil.

Costurile estimate sunt justificate de necesitatea realizării obiectivelor strategice ale Programului, inclusiv:

- extinderea și gestionarea eficientă a ariilor naturale protejate;
- restaurarea ecosistemelor degradate;
- conservarea speciilor și habitatelor naturale;
- dezvoltarea sistemului național de monitorizare a biodiversității.

Aceste intervenții sunt aliniate Strategiei de Mediu pentru perioada 2024–2030,

Cadrului global pentru biodiversitate Kunming–Montreal și angajamentelor asumate de Republica Moldova în procesul de integrare europeană.

Bugetul de stat asigură finanțarea activităților de bază ale autorităților și instituțiilor responsabile de implementarea Programului, inclusiv prin subprogramele bugetare aferente domeniilor protecției mediului, conservării biodiversității, sectorului forestier, gestionării resurselor de apă, schimbărilor climatice și cercetării științifice aplicate.

Subprogramul 7005 „Protecția și conservarea biodiversității”, inclus în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu, prevede alocări pentru implementarea activităților din domeniul conservării biodiversității.

Totodată, implementarea Programului este susținută și prin subprogramul 7007 „Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului”, care asigură finanțarea activităților de cercetare, monitorizare, inventariere a biodiversității, dezvoltare a bazelor de date și suport științific pentru elaborarea și evaluarea măsurilor de conservare. Instituțiile de cercetare și instituțiile de învățământ superior contribuie la realizarea acțiunilor Programului în limitele resurselor aprobate în cadrul subprogramele respective, precum și prin participarea la proiecte finanțate din surse externe.

Necesarul de resurse pentru implementarea măsurilor prevăzute în Program a fost estimat pentru întreaga perioadă de implementare. Pentru anii 2027 și 2028 au fost utilizate estimările prevăzute în proiectul Cadrului Bugetar pe Termen Mediu pentru anii 2027–2029, care reprezintă cea mai recentă bază de planificare bugetară disponibilă la momentul elaborării Programului. Estimările financiare vor fi actualizate periodic în cadrul procesului anual de planificare bugetară și al elaborării cadrelor bugetare pe termen mediu ulterioare.

Mobilizarea resurselor suplimentare necesare implementării integrale a Programului urmează a fi realizată etapizat, prin atragerea asistenței externe, a investițiilor verzi, a mecanismelor financiare internaționale dedicate biodiversității și restaurării ecosistemelor, precum și prin alte surse legal constituite.

În acest sens, o parte din costurile estimate urmează a fi acoperite prin proiecte aflate în derulare sau în proces de pregătire, finanțate de instituții financiare internaționale și parteneri de dezvoltare

De menționat că, Banca Mondială și-a exprimat angajamentul de a sprijini Republica Moldova în domeniul conservării biodiversității și restaurării ecosistemelor, inclusiv prin dezvoltarea unor proiecte orientate spre soluții bazate pe natură, consolidarea managementului ariilor naturale protejate și îmbunătățirea sistemelor de monitorizare a biodiversității. Disponibilitatea de cooperare în domeniul biodiversității este confirmată prin corespondența oficială transmisă Ministerului Mediului.

De asemenea, implementarea unor activități prevăzute în Program este sprijinită prin proiecte finanțate din fondurile multilaterale și bilaterale gestionate de partenerii de dezvoltare, inclusiv prin mecanismele Fondului Global de Mediu (GEF), precum și prin programe ale UNEP, UNDP, Uniunii Europene, Băncii Europene de Investiții și altor instituții financiare internaționale.

Republica Moldova beneficiază, de asemenea, de sprijinul unor parteneri bilaterali, inclusiv:

- Agenția Austriacă pentru Dezvoltare (ADA);
- Agenția Franceză pentru Dezvoltare (AFD);
- Agenția Slovacă pentru Cooperarea Internațională și Dezvoltare (Slovak Aid)
- misiuni diplomatice și ambasade ale statelor partenere.

Printre proiectele aflate în implementare sau în proces de pregătire, care contribuie la realizarea obiectivelor Programului, se numără:

- „Sprijin pentru implementarea timpurie a Cadrului Global pentru Biodiversitate în Republica Moldova”, implementat cu sprijinul UNEP/GEF pentru perioada 2023–

2026;

- „Cadrul de implementare a biosecurității pentru gestionarea resurselor biologice în Republica Moldova”, implementat cu sprijinul UNEP/GEF pentru perioada 2023–2026;
- „Sprijin pentru elaborarea celui de-al cincilea raport național privind implementarea Protocolului de la Cartagena privind biosecuritatea”, finanțat de UNEP/GEF pentru perioada 2025–2026;
- „Sprijin pentru elaborarea primului raport național privind implementarea Protocolului de la Nagoya privind accesul la resursele genetice și repartizarea echitabilă a beneficiilor rezultate din utilizarea acestora”, finanțat de UNEP/GEF pentru perioada 2025–2026;
- „Program-cadru pentru actualizarea Strategiei și Planului de acțiuni pentru biodiversitate și elaborarea celui de-al șaptelea raport național privind biodiversitatea”, implementat cu sprijinul UNEP/GEF pentru perioada 2025–2026;
- „Conservarea și gestionarea durabilă a zonelor umede cu valoare naturală ridicată din bazinul râului Prut”, implementat de UNDP/GEF pentru perioada 2023–2027;
- „Programul BIOFIN pentru sprijinirea elaborării Planului de finanțare a biodiversității”, implementat de UNDP/GEF pentru perioada 2024–2028;
- „Programul de dezvoltare a sectorului forestier din Republica Moldova”, finanțat de Banca Europeană de Investiții, pentru perioada 2024–2028;
- „IForest – instrument digital pentru gestionarea pădurilor”, implementat cu sprijinul Sloveniei prin Slovenia AID pentru perioada 2025–2026;
- „Restaurarea ecosistemelor pentru prevenirea poluării marine în Republica Moldova”, finanțat de Banca Mondială, pentru perioada 2025–2031;
- „RENATA – Foaia de parcurs pentru alinierea rețelei Emerald la standardele Natura 2000 în Republica Moldova”, implementat în cadrul programului LIFE al Uniunii Europene, pentru perioada 2024–2026.

Aceste proiecte contribuie la realizarea obiectivelor Programului prin dezvoltarea cadrului instituțional, consolidarea capacităților administrative, restaurarea ecosistemelor degradate, conservarea habitatelor naturale și mobilizarea resurselor financiare necesare implementării măsurilor de protecție a biodiversității.

Prin valorificarea oportunităților de finanțare externă și consolidarea cooperării cu partenerii internaționali, Ministerul Mediului urmărește mobilizarea treptată a resurselor necesare realizării obiectivelor Programului, fără a genera presiuni suplimentare semnificative asupra bugetului public național.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Programul privind biodiversitatea pentru anii 2026-2030 va influența sectorul privat prin reglementări mai stricte privind utilizarea resurselor naturale, dar și prin oportunități economice de dezvoltare a afacerilor verzi. Impactul este analizat pe grupuri relevante: genuri de activități (agricultură, silvicultură, turism, industrie), mărimea afacerii (IMM-uri vs. mari întreprinderi), amplasament regional (nord, centru, sud) și alte caracteristici (ex. importatori vs. producători locali). Analiza este esențială deoarece sectorul privat reprezintă o parte majoră din economia Moldovei, cu agricultură și silvicultură având un rol cheie.

Pentru agricultură, cel mai afectat sector, impactul include costuri de conformare la reducerea utilizării pesticidelor, conform standardelor europene. IMM-urile agricole, majoritare în sector, vor suporta cheltuieli administrative pentru rapoarte de mediu și investiții în practici ecologice, cum ar fi agrosilvicultura. Întreprinderile mari pot absorbi aceste costuri mai ușor, dar IMM-urile ar putea fi afectate disproporționat, mai ales în regiuni sudice vulnerabile la secetă. Totuși, subvenții și granturi disponibile ar putea compensa, generând venituri din agricultură organică și creșterea exporturilor.

În silvicultură, sancțiunile mai dure pentru tăieri ilegale vor influența firmele mici de exploatare a lemnului, predominant IMM-uri în regiuni nordice. Costuri de conformare, precum licențe și monitorizare digitală, ar putea reduce profiturile, dar firmele mari, mai ales exportatoare, pot câștiga prin certificări sustenabile, accesând piețe europene. Programul favorizează firmele inovatoare.

Turismul, în special ecoturismul în ariile protejate, oferă oportunități pentru IMM-uri locale, cum ar fi pensiuni și ghizi, crescând veniturile prin parteneriate. Regiuni precum sudul beneficiază mai mult, cu costuri administrative minime comparativ cu beneficiile.

Industria, inclusiv extracția și procesarea, va suporta costuri pentru evaluări de impact asupra biodiversității. IMM-urile, majoritare, au costuri relative mai mari, potențial reducând competitivitatea, dar Programul prevede acțiuni și training pentru a minimiza impactul.

Pe mărime, IMM-urile sunt mai vulnerabile, totodată dezvoltarea cadrului normativ și cel instituțional nou privind management ariile protejate propus în cadrul PA al Programului va include consultări și scheme de compensații. Regional: nordul - costuri din restricții silvice; sudul - beneficii din restaurare; centrul - mixat. Exportatorii câștigă din aliniere UE.

Pentru a minimiza, se propun consultări cu asociații private și mecanisme de sprijin. Impactul net este pozitiv, stimulând inovații verzi și creștere durabilă.

4.4. Impactul social

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Programul privind biodiversitatea pentru perioada anilor următori reprezintă o inițiativă ambițioasă care va genera un impact social profund pozitiv, manifestându-se pe termen scurt, mediu și lung, și influențând în mod benefic o gamă largă de grupuri demografice. Printre acestea se numără populația rurală, adesea confruntată cu provocări economice și de acces la resurse, femeile, care joacă un rol esențial în gospodăriile și comunitățile lor, copiii și tinerii, viitoarele generații ce vor moșteni mediul înconjurător, persoanele vulnerabile, inclusiv cele cu dizabilități sau în situații de precaritate, și minoritățile etnice, ale căror tradiții și moduri de viață sunt strâns legate de natură. Prin consolidarea și protejarea biodiversității, programul susține servicii ecosistemice vitale, cum ar fi furnizarea de apă curată, menținerea fertilității solului, reglarea climei și prevenirea dezastrelor naturale, toate acestea contribuind direct la reducerea sărăciei și la îmbunătățirea stării generale de sănătate a comunităților. În esență, biodiversitatea nu este doar o componentă ecologică, dar un pilon fundamental al dezvoltării sociale durabile, oferind un cadru în care oamenii pot prospera în armonie cu mediul lor.

Pe termen scurt, programul se concentrează pe acțiuni imediate care aduc beneficii tangibile și rapide pentru comunitățile cele mai expuse. Inițiativele de restaurare a

ecosistemelor, precum reîmpăduririle și reabilitarea zonelor umede sau a râurilor poluate, vor crea oportunități de angajare temporară, oferind un sprijin esențial pentru locuitorii din zonele rurale afectate de sărăcie. Aceste locuri de muncă, implicând activități practice precum plantarea arborilor, curățarea terenurilor degradate sau monitorizarea speciilor locale, nu doar că oferă un venit suplimentar, ci și un sentiment de implicare comunitară, ajutând la consolidarea legăturilor sociale în sate izolate. Mai mult, programele de formare asociate acestor inițiative vor îmbunătăți condițiile de muncă și securitatea ocupațională, prin sesiuni de instruire privind tehnicile sigure de manipulare a echipamentelor, protecția împotriva riscurilor naturale și adoptarea practicilor ecologice. Aceste traininguri sunt concepute să fie accesibile, inclusiv pentru femei și persoane vulnerabile, promovând abilități transferabile care pot fi aplicate în alte sectoare. În paralel, integrarea temelor de mediu și biodiversitate în programele educaționale școlare va extinde accesul la servicii de învățământ pentru copii și tineri, transformând școlile în hub-uri de conștientizare ecologică. Prin ateliere interactive, excursii în ariile protejate și materiale didactice adaptate, elevii vor învăța nu doar despre importanța naturii, ci și despre cum să contribuie la conservarea ei, cultivând un simț al responsabilității civice de la o vârstă fragedă. Aceste efecte pe termen scurt vor crea un efect de domino, reducând tensiunile sociale cauzate de lipsa resurselor și promovând o mai bună coeziune în comunitățile rurale, unde biodiversitatea devine un catalizator pentru speranță și acțiune imediată.

Trecând la perspectiva pe termen mediu, efectele programului se vor amplifica, manifestându-se prin transformări structurale care consolidează reziliența socială. Promovarea agriculturii durabile în regiunile expuse riscurilor, cum ar fi zonele predispuse la eroziune sau secetă, va asigura venituri stabile pentru fermieri și gospodării, reducând inegalitățile economice care afectează în special populația rurală și minoritățile etnice. Prin introducerea tehnicilor de cultivare care respectă biodiversitatea, precum rotația culturilor, utilizarea plantelor native și evitarea pesticidelor dăunătoare, programul va ajuta la creșterea productivității solului pe termen lung, oferind familii întregi o sursă sigură de hrană și venit. Acest aspect este deosebit de relevant pentru femei, care adesea gestionează activitățile agricole la nivel casnic, permițându-le să obțină o mai mare autonomie economică și să participe activ în luarea deciziilor comunitare. Totodată, crearea de locuri de muncă permanente în sectoare verzi, precum monitorizarea biodiversității sau gestionarea ariilor protejate, va favoriza femeile, tinerii și minoritățile etnice, prin politici de recrutare incluzive care prioritizează diversitatea. Aceste poziții nu doar că oferă stabilitate financiară, ci și oportunități de avansare profesională, contribuind la reducerea disparităților de gen și etnice în piața muncii. Pe planul sănătății publice, programul va aduce beneficii semnificative prin diminuarea poluării asociate cu practicile nesustenabile, cum ar fi defrișările sau utilizarea excesivă a chimicalelor agricole. Aerul mai curat, apa nepoluată și ecosistemele sănătoase vor reduce incidența bolilor respiratorii, alergiilor și afecțiunilor legate de contaminare, protejând în special copiii și persoanele vulnerabile, care sunt cele mai sensibile la aceste riscuri. În plus, extinderea accesului la servicii culturale prin dezvoltarea ecoturismului în ariile protejate va deschide noi orizonturi pentru comunități. Vizitatorii atrași de frumusețea naturală vor genera interacțiuni culturale, permițând minorităților etnice să împărtășească tradițiile lor legate de natură, precum ritualuri ancestrale sau cunoștințe tradiționale despre plante medicinale. Acest lucru nu doar că sporește mândria culturală, ci și creează parteneriate economice, transformând

biodiversitatea într-un activ social care unește oamenii și promovează toleranța.

Pe termen lung, programul va contribui la schimbări profunde, vizând eliminarea sărăciei extreme și construirea unei societăți mai echitabile și reziliente. Prin valorificarea serviciilor ecosistemice, cum ar fi protecția împotriva inundațiilor sau menținerea biodiversității pentru securitatea alimentară, inițiativa va crea un cadru în care sărăcia devine o relicvă a trecutului, permițând tuturor grupurilor sociale să prospere. Populația rurală va beneficia de ecosisteme stabile care susțin agricultură și pescuit durabil, reducând dependența de ajutoare externe și promovând auto-suficiența. Pentru minoritățile etnice, programul va promova incluziunea socială prin integrarea cunoștințelor lor tradiționale în strategiile de conservare, recunoscând valoarea culturală a biodiversității și asigurând că vocile lor sunt auzite în procesele decizionale naționale. Copiii și tinerii, educați în spiritul sustenabilității, vor crește ca adulți conștienți, capabili să perpetueze aceste eforturi, creând un ciclu virtuos de dezvoltare. Îmbunătățirea rețelei de servicii comunitare va fi un alt pilon esențial, incluzând crearea de centre educaționale dedicate conservării naturii, unde oamenii de toate vârstele pot învăța și colabora. Aceste centre vor servi ca spații multifuncționale, oferind nu doar educație, ci și servicii de sănătate preventivă legată de mediu, consiliere pentru femei și programe de integrare pentru persoane vulnerabile. În ansamblu, efectele pe termen lung vor remodela societatea, făcând din biodiversitate un element central al identității naționale, unde echitatea socială și armonia cu natura merg mână în mână.

4.5. Impactul asupra mediului

Programul privind biodiversitatea pentru anii 2026-2030 va avea un impact pozitiv major asupra mediului înconjurător al Republicii Moldova, contribuind esențial la conservarea și restaurarea ecosistemelor naturale, în conformitate cu angajamentele naționale și internaționale asumate de țară. Ca document strategic elaborat de Ministerul Mediului, acest program se aliniază la Strategia de Mediu pentru anii 2024-2030, Cadrul Global pentru Biodiversitate Kunming-Montreal și acquis-ul european, inclusiv Strategia UE pentru Biodiversitate 2030 și Regulamentul UE privind restaurarea naturii, propunând o serie de acțiuni integrate menite să inverseze declinul biodiversității prin extinderea ariilor protejate, managementul durabil al resurselor forestiere și promovarea soluțiilor bazate pe natură. Evaluarea impactului asupra mediului, realizată în conformitate cu principiile evaluării strategice a mediului, relevă un bilanț net favorabil, cu beneficii predominante pe termen lung în domenii precum integritatea ecologică, reziliența climatică și serviciile ecosistemice, în timp ce riscurile potențiale sunt minime și pot fi gestionate eficient prin mecanisme de monitorizare și mitigare.

Impacturile pozitive directe sunt evidente în restaurarea ecosistemelor degradate, unde programul vizează refacerea habitatelor naturale afectate de eroziune, poluare și schimbări climatice, cum ar fi extinderea suprafeței împădurite la aproximativ 16,3% din teritoriu și reabilitarea a cel puțin 145.000 de hectare de păduri prin inițiative precum Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor. Aceste măsuri vor îmbunătăți calitatea solurilor și a apelor, reducând presiunile antropice și sporind biodiversitatea speciilor, inclusiv a celor rare sau endemice protejate prin Rețeaua Emerald și tranziția către Natura 2000, ceea ce va contribui la reducerea ratei de dispariție a speciilor și la menținerea diversității genetice. Indirect, programul va amplifica adaptarea la schimbările climatice, integrându-se cu politici sectoriale precum cele din agricultură și economie verde, pentru a atenua efectele secetelor și inundațiilor, protejând astfel ecosistemele acvatice și palustre

care acoperă aproximativ 3% din teritoriu și oferind beneficii în reglarea climei, filtrarea poluanților și susținerea economiei durabile prin ecoturism și agricultură ecologică.

Potențialele impacturi negative sunt limitate și predominant temporare, manifestându-se mai ales în faza de implementare, cum ar fi perturbațiile locale cauzate de activități de plantare sau restaurare, care ar putea afecta temporar fauna sau genera rezistență din partea comunităților locale dacă nu sunt însoțite de consultări adecvate. De asemenea, dependența de finanțări externe ar putea întârzia unele acțiuni, menținând presiuni existente precum fragmentarea habitatelor din cauza dezvoltărilor infrastructurale, însă aceste riscuri au o probabilitate scăzută și pot fi atenuate prin parteneriate interinstituționale și mecanisme de compensație. Impacturile cumulate, rezultate din sinergiile cu alte politici naționale și europene, sunt în mare parte pozitive, amplificând efectele prin integrarea biodiversității în sectoare economice cheie, contribuind astfel la atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, în special ODD 15 privind protecția ecosistemelor terestre.

Pentru a maximiza beneficiile și a minimiza riscurile, se recomandă o monitorizare riguroasă prin evaluări intermediare și finale, coordonate de Ministerul Mediului în colaborare cu instituții precum Agenția de Mediu și Agenția Moldsilva, alături de digitalizarea datelor și implicarea societății civile. În ansamblu, programul reprezintă un pas strategic esențial către o dezvoltare durabilă, asigurând un mediu sănătos și rezilient pentru generațiile viitoare, cu un impact net pozitiv care consolidează poziția Republicii Moldova în contextul european și global al conservării biodiversității.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu este aplicabil

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Nu este aplicabil

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

Anunțul de inițiere a elaborării proiectului Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Programului privind diversitatea biologică fost plasat pe pagina www.particip.gov.md. link: <https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-elaborari-programului-privind-biodiversitatea-pentru-anii-2024-2030/12538>.

Informația privind determinarea necesității evaluării strategice de mediu (evaluare prealabilă) la „Programul privind biodiversitatea pentru anii 2026-2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia” este plasată pe site-ul Web oficial al Ministerului Mediului <https://mediu.gov.md/ro/content/consultarea-proiectului-planului-programului>

Proiectul Programului și Nota de fundamentare au fost plasate pentru consultări publice pe pagina web oficială a Ministerului Mediului www.mediu.gov.md și pe platforma www.particip.gov.md. (<https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-elaborari-programului-privind-biodiversitatea-pentru-anii-2026-2030/12538>)

Pe parcursul procesului de elaborare, Programul a fost supus unor consultări publice extinse, desfășurate pe diverse platforme de dialog, ceea ce a permis integrarea opiniilor și contribuțiilor actorilor relevanți. În rezultat, documentul reflectă, într-o manieră echilibrată, necesitățile și așteptările părților interesate.

În acest context, au fost organizate șase seminare tematice regionale, desfășurate în mun. Chișinău și în raioanele Telenești, Edineț și Cahul, Orhei. Aceste evenimente au reunit reprezentanți ai întreprinderilor silvice, ai autorităților publice locale din raioanele Telenești, Edineț, Rezina, Sîngerei și Orhei, precum și experți din cadrul ONIPM, ICAS, Grădinii Botanice Naționale (Institut) „Alexandru Ciubotaru”, Institutului de Zoologie, Institutului de Ecologie și Geografie, USM și UTM. De asemenea, organizațiile societății civile, inclusiv asociațiile BIOTICA și AO „EcoContact”, au contribuit la proces prin prezentarea și discutarea măsurilor propuse în cadrul Programului, inclusiv în cadrul ședinței Consiliului de administrație al Parcului Național „Nistru de Jos”.

Proiectul a fost avizat de instituțiile interesate, obiecțiile cărora au fost luate în considerare. Neacceptarea unor propuneri a fost argumentată în Tabelul de sinteză.

Urmare a plasării proiectului pe platforma guvernamentală participativă www.particip.gov.md pentru consultări publice, a fost recepționat și avizul unui expert internațional în domeniul biodiversității. Recomandările formulate au vizat, în principal, consolidarea coerenței cadrului strategic, alinierea mai clară la obiectivele Cadrului global pentru biodiversitate Kunming–Montreal, precum și întărirea componentelor privind monitorizarea, indicatorii de performanță și mecanismele de implementare. Propunerile relevante au fost examinate și integrate în versiunea finală a Programului, contribuind la îmbunătățirea calității și consistenței documentului.

7. Concluziile expertizelor

Proiectul a fost supus evaluării de către Cancelaria de Stat a calității și a conformității proiectului documentului de politici publice, iar de către Ministerul Finanțelor – prin prisma proceselor aferente planificării bugetare. Proiectul programului a fost completat urmare a obiecțiilor expuse de către Cancelaria de Stat și Ministerul Finanțelor. Concomitent proiectul Programului a fost examinat și validat în cadrul Consiliului pentru coordonarea dezvoltării durabile. Ca urmare a obiecțiilor formulate, Nota de fundamentare a fost completată cu prevederi privind identificarea surselor de acoperire a costurilor neacoperite. Proiectul a fost supus avizării. Informația cu privire la avizare a fost inclusă în Tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor la proiect.

Proiectul de lege a fost supus expertizei juridice de către Ministerul Justiției. Informația cu privire la rezultatele expertizei a fost inclusă în Tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Nu este aplicabil

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Programul privind biodiversitatea pentru anii 2026-2030 va fi implementat printr-o abordare coordonată și intersectorială, asigurând atingerea obiectivelor sale principale, precum conservarea și utilizarea durabilă a ecosistemelor, extinderea ariilor protejate la 8% din teritoriul național și restaurarea habitatelor degradate, în conformitate cu Strategia de Mediu 2024-2030 și angajamentele internaționale asumate de Republica Moldova. Organizarea implementării va fi centrată pe un mecanism de guvernare eficient, cu roluri clar definite pentru instituțiile implicate. Ministerul Mediului va acționa ca instituție lider și

coordonator principal, responsabilă de planificarea strategică, monitorizarea generală și raportarea progresului, în colaborare cu subdiviziunile sale structurale, inclusiv Agenția de Mediu, IP Administrația „Apele Moldovei”, Agenția „Moldsilva”, Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS), Inspectoratul pentru Protecția Mediului și Serviciul Hidrometeorologic de Stat. Aceste entități vor asigura implementarea directă a acțiunilor specifice, cum ar fi extinderea rețelei de arii protejate, managementul forestier durabil și combaterea speciilor invazive. Instituții contribuitoare includ Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, împreună cu Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, care vor integra principiile biodiversității în practicile agricole durabile și Institutul Național de Cercetări Aplicative în Agricultură și Medicină Veterinară; Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, pentru alinierea dezvoltării regionale cu obiectivele de conservare; Ministerul Sănătății, prin Agenția Națională de Sănătate Publică, pentru aspectele legate de sănătatea umană și ecosisteme; și Ministerul Educației și Cercetării, cu instituții subordonate precum Universitatea de Stat din Moldova (inclusiv Institutul de Zoologie, Institutul de Ecologie și Geografie și Grădina Botanică „Alexandru Ciubotaru”, Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor), pentru susținerea cercetării și educației în domeniu. De asemenea, Congresul Autorităților Publice Locale (CALM) va facilita implicarea autorităților locale, în timp ce mediul de afaceri, organizațiile societății civile (cum ar fi SE „EcoContact”, Societatea pentru Protecția Păsărilor și Naturii) și partenerii de dezvoltare internaționali (inclusiv UNEP/GEF și UE) vor oferi suport tehnic, financiar și consultativ. Respectarea prevederilor programului va fi asigurată de Inspectoratul pentru Protecția Mediului, care va monitoriza conformitatea și va aplica sancțiuni, sprijinit de Agenția de Mediu pentru evaluări tehnice și de Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în Domeniul Mediului (ONIPM) pentru gestionarea proiectelor asociate.

Performanța actului normativ propus va fi monitorizată și evaluată printr-un sistem integrat de monitorizare și raportare, coordonat de Ministerul Mediului, care va asigura colectarea, analiza și interpretarea datelor privind indicatorii-cheie de rezultat și impact, inclusiv extinderea suprafeței ariilor naturale protejate, evoluția populațiilor speciilor de floră și faună monitorizate, precum și reducerea presiunilor antropice asupra biodiversității..

10. Data intrării în vigoare a actului normativ

Intrarea în vigoare a proiectului de hotărâre la data publicării în Monitorul Oficial se justifică prin necesitatea asigurării aplicării imediate a cadrului strategic în domeniul biodiversității, în contextul angajamentelor naționale și internaționale asumate de Republica Moldova.

Proiectul nu instituie obligații juridice directe pentru persoane fizice sau juridice și nu presupune crearea unor structuri instituționale noi, fiind un document de politici publice care stabilește direcții strategice și măsuri ce urmează a fi implementate prin mecanismele existente. În aceste condiții, nu este necesară instituirea unui termen de vacatio legis.

Aplicarea imediată este necesară pentru inițierea proceselor de planificare sectorială, programare bugetară și accesare a finanțărilor externe, inclusiv a fondurilor europene și internaționale destinate conservării biodiversității și restaurării ecosistemelor.

Sinteza obiecțiilor
la proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030

Nr. d/o	Autorul propunerilor	Conținutul propunerii, obiecțiilor	Argumente
1.	Cancelaria de Stat scr.nr. 21/1-69-3514 din 26.03.2026	La proiectul hotărârii Guvernului: În conformitate cu art. 56 alin. (1) din Legea nr. 100/2017, actele normative intră în vigoare peste o lună de la data publicării sau la data indicată în text, care nu poate fi anterioară publicării. Stabilirea unei alte date de intrare în vigoare este admisă doar în condițiile art. 56 alin. (3) din legea menționată. În acest context, Nota de fundamentare urmează a fi completată cu argumente pertinente privind intrarea în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial. Punctul 3 se va completa cu prevederi exprese privind prezentarea rapoartelor intermediare și finale de implementare a Programului, în corespundere cu Capitolul „Proceduri de monitorizare, evaluare și raportare”. La proiectul Programului: Structura documentului necesită a fi ajustată în conformitate cu pct. 17 din Regulamentul cu privire la planificarea strategică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 (în continuare Regulament) și cu Ghidul metodologic aprobat prin Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 191/2025.1 Documentul nu conține un capitol distinct „Indicatori de monitorizare”, aceștia fiind incluși în capitolul „Proceduri de raportare, monitorizare și evaluare” (Tabelul 17). Se recomandă delimitarea acestora într-un capitol separat, cu transferarea tabelului menționat. Capitolul „Analiza situației” este unul extins și formulat într-o manieră generală, ceea ce îngreunează identificarea clară a problemelor prioritare din domeniu. În forma actuală, nu sunt evidențiate distinct cauzele problemelor, tendințele relevante și impactul acestora. În acest context, se recomandă revizuirea și sintetizarea analizei prin: ☐ evidențierea explicită a principalelor probleme și provocări; ☐ prezentarea cauzelor care au generat situația existentă; ☐ analiza tendințelor și a impactului acestora asupra biodiversității; ☐ corelarea clară a concluziilor analizei cu obiectivele și intervențiile propuse în Program.	Se acceptă. Nota de fundamentare a fost completată cu argumente privind necesitatea intrării în vigoare la data publicării. Se acceptă. Punctul 3 a fost completat cu prevederi exprese privind raportarea. Se acceptă. Structura Programului a fost revizuită conform cerințelor metodologice. Se acceptă. Proiectul a fost completat cu Capitolul V. Indicatori de monitorizare. Se acceptă. Capitolul a fost revizuit și sintetizat, cu evidențierea problemelor, cauzelor și tendințelor . Dimensiunea extinsă a Capitolului „Analiza situației” este determinată de complexitatea domeniului biodiversității și de necesitatea

			unei fundamentări riguroase a intervențiilor propuse. În contextul elaborării unui document de politici publice, analiza nu poate fi limitată la o prezentare descriptivă a speciilor și habitatelor, ci trebuie să includă evaluarea presiunilor, a tendințelor, a factorilor socio-economici și a cadrului instituțional care influențează starea acestora. Extinderea capitolului reflectă, astfel, abordarea integrată a biodiversității, în concordanță cu bunele practici internaționale, care presupun corelarea componentelor biologice cu aspectele de guvernare, capacitate administrativă, mecanisme economice și nivelul de aplicare a legislației. Această abordare permite identificarea cauzelor structurale ale degradării biodiversității și formularea unor măsuri realiste și implementabile. Prin urmare, volumul capitolului nu reprezintă o supraîncărcare, ci o condiție necesară pentru asigurarea coerenței interne a Programului și pentru fundamentarea solidă a obiectivelor și acțiunilor propuse.
--	--	--	--

		Formularea scopului Programului este prea generală și vagă, astfel încât nu reflectă suficient rezultatul strategic urmărit. Se recomandă reformularea acestuia pentru a evidenția impactul concret asupra stării biodiversității până în anul 2030 (de exemplu: Asigurarea unei stări favorabile a biodiversității prin conservarea și utilizarea durabilă a ecosistemelor, restaurarea terenurilor degradate și dezvoltarea infrastructurii verzi până în anul 2030). Programul nu reflectă corelarea cu modificările Hotărârii Guvernului nr. 953/2022 cu privire la aprobarea cadrului național de monitorizare a implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030. Se recomandă revizuirea și actualizarea corelării cu cadrul național de monitorizare, inclusiv ajustarea indicatorilor și a țințelor relevante (de exemplu țința 14.1.). Se constată dublarea informației privind Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, aceasta fiind reflectată atât în Capitolul I, cât și în Capitolul III, fără o delimitare clară a rolului fiecărui capitol. Se recomandă evitarea duplicării prin centralizarea informației într- o singură secțiune, cu referințe corespunzătoare în celelalte capitole. Există o corelare limitată între analiza situației și obiectivele formulate, nefiind evidențiat în mod clar modul în care problemele identificate sunt transpuse în intervenții concrete. În acest sens, se recomandă consolidarea legăturii dintre analiza situației și obiective prin corelarea explicită a fiecărui obiectiv cu problemele identificate. Totodată, unele obiective generale și specifice sunt formulate într-o manieră descriptivă, care seamănă mai mult cu intervenții, și nu reflectă suficient de clar rezultatele urmărite. În același timp, o parte din obiectivele specifice nu întrunesc pe deplin criteriile SMART (specifice, măsurabile, realizabile, relevante și încadrate în timp), ceea ce poate îngreuna monitorizarea progresului Programului. De exemplu: - Obiectivul general 1: „Conectivitatea, integritatea și reziliența ecosistemelor naturale și seminaturale sunt consolidate prin extinderea și gestionarea eficientă a ariilor naturale protejate și a altor	Se acceptă. Scopul a fost reformulat (pct. 240). Se acceptă. Programul a fost actualizat prin corelarea indicatorilor și țințelor relevante. (Capitolul III. Impactul programului). Se acceptă. La Capitolul I informația detaliată privind Obiectivele de Dezvoltare Durabilă a fost exclusă Se acceptă. V. pct. 242. Obiectivele Programului sunt fundamentate pe analiza situației prezentată, iar corelarea dintre problemele identificate și intervențiile propuse este asigurată prin definirea, pentru fiecare obiectiv specific, a rațiunii intervenției, care explicitează necesitatea și direcția acțiunilor. Se acceptă. Obiectivele au fost reformulate
--	--	---	---

	măsurile eficace de conservare bazate pe zone, care acoperă cel puțin 10% din suprafața teritoriului național”. Reformulare propusă: „Creșterea suprafeței ariilor naturale protejate și a altor măsuri de conservare până la cel puțin 10% din teritoriul național și asigurarea implementării planurilor de management pentru cel puțin X% până în anul 2030”. - Obiectivul specific 1.1: Extinderea și consolidarea protecției juridice a ecosistemelor naturale și seminaturale, astfel încât ariile naturale protejate, siturile Rețelei Emerald și coridoarele ecologice să acopere cel puțin 10% din suprafața teritoriului național și să formeze un sistem ecologic coerent și funcțional; Reformulare propusă: „Asigurarea cadrului juridic necesar pentru extinderea ariilor naturale protejate până la cel puțin 10% din teritoriu și integrarea acestora într-un sistem ecologic funcțional până în anul 2030”. În acest sens, se recomandă revizuirea formulării tuturor obiectivelor astfel încât acestea să reflecte rezultate clare și măsurabile, cu indicarea valorilor țintă și a termenelor de realizare. Referitor la componenta financiară, se constată lipsa unei corelări clare între costurile estimate pe perioada de implementare a Programului și distribuția acestora pe surse de finanțare (buget de stat, asistență externă și necesar neacoperit). Se recomandă revizuirea capitolului financiar prin prezentarea explicită a costului total al Programului și verificarea concordanței acestuia cu totalul costurilor estimate pentru acțiunile prevăzute. Capitolul „Proceduri de monitorizare, evaluare și raportare” se va completa cu frecvența și termenele de prezentare a rapoartelor de evaluare intermediară și finală în adresa Guvernului. De asemenea, se vor descrie metodele și instrumentele de colectare a datelor, procesul de validare și aprobare a rapoartelor, precum și mecanismul de revizuire a intervențiilor. Se vor include prevederi privind publicarea rapoartelor pe pagina web oficială a ministerului. Totodată, formularea „Instituțiile implicate în implementarea Programului vor prezenta rapoarte anuale privind progresul realizării acțiunilor, până la data de 31 martie a anului următor perioadei de raportare” se va completa prin indicarea expresă a destinatarului, după cum urmează: „...vor prezenta Ministerului Mediului”. Capitolul „Autorități și instituții responsabile” se va completa cu descrierea detaliată a rolurilor instituțiilor implicate în implementarea Programului, prin delimitarea clară a responsabilităților acestora (coordonare, implementare, raportare), precum și prin corelarea explicită a acestora cu acțiunile	Se acceptă. Capitolul financiar a fost revizuit. Se acceptă. Se acceptă. Capitolul „Proceduri de monitorizare, evaluare și raportare” a fost completat cu frecvența și termenele de prezentare a rapoartelor de evaluare intermediară și finală în adresa Guvernului Se acceptă. Capitolul a fost revizuit
--	---	--

		prevăzute în Planul de acțiuni. La Planul de acțiuni: Se reiterează necesitatea asigurării estimării costurilor pentru întreaga perioadă de implementare a Programului (2026–2030) și pentru toate acțiunile. Costurile estimate vor fi corelate cu programele și subprogramele bugetare, iar sursele de finanțare vor fi indicate explicit.	Se acceptă parțial. Costurile sunt indicate pentru toată perioada de implementare Costurile estimate pentru implementarea Programului vor fi corelate etapizat cu programele și subprogramele bugetare existente, în funcție de prioritățile stabilite și de disponibilitatea resurselor financiare. În același timp, o parte dintre măsurile prevăzute în Program implică necesități financiare suplimentare, care nu sunt integral acoperite din sursele bugetare existente. În acest sens, implementarea Programului va fi susținută prin mobilizarea unui mix de surse de finanțare, inclusiv alocații din bugetul de stat, fonduri externe nerambursabile, asistență financiară internațională și parteneriate cu sectorul privat. Identificarea și atragerea resurselor financiare suplimentare vor constitui un proces continuu, corelat cu oportunitățile de finanțare disponibile, inclusiv în cadrul programelor europene și internaționale relevante, precum Horizon Europe, LIFE
--	--	---	---

		Se constată neclarități în prezentarea unor subacțiuni, care sunt incluse în aceeași linie tabelară, ceea ce îngreunează identificarea clară a acțiunilor și a indicatorilor aferenți (de exemplu: acțiunea 12) Se recomandă prezentarea distinctă a acestora. De asemenea, se recomandă eliminarea valorilor „0” din tabele, întrucât acestea nu oferă informații relevante. Pentru a delimita instituțiile responsabile de implementarea Programului de alți actori-cheie, coloana „Instituții responsabile/ co-executori” urmează a fi divizată în două coloane separate: „Instituții responsabile” și „Co-responsabili”. La coloana „Termen de realizare” se va exclude referința „an”. Indicatorii de monitorizare urmează a fi revizuiți și formulați într-o manieră mai clară și aplicată, astfel încât să asigure o corelare directă cu acțiunile respective și să permită evaluarea gradului de realizare a rezultatelor obținute și a respectării termenelor stabilite. În același timp, se recomandă uniformizarea formulării indicatorilor de monitorizare. Pentru actele normative indicatorii vor fi formulați uniform („Lege adoptată”, „Ordin emis”), evitând utilizarea unor formulări diferite pentru același tip de rezultat. Totodată, se recomandă cuantificarea indicatorilor de monitorizare în cazul în care aceștia sunt formulați prin „număr”, prin indicarea expresă a valorilor țintă (de exemplu: acțiunile 2.1.3, 2.1.4, 3.1.3, etc.).	Programme și Interreg Europe. În aceste condiții, implementarea măsurilor va fi realizată gradual, în funcție de resursele disponibile, fără a afecta obiectivele strategice ale Programului, iar costurile vor fi actualizate periodic în procesul de planificare bugetară. Se acceptă. Subacțiunile au fost reevaluate Se acceptă. Valorile „0” din tabele au fost excluse Se acceptă. Instituțiile sunt prezentate prin bară Se acceptă Se acceptă. Obiectivele generale și specifice au fost reformulate conform criteriilor SMART. Se acceptă. Indicatorii au fost uniformizați. Se acceptă. Indicatorii au fost reformulați sau cuantificați, după caz.
--	--	--	---

		La Nota de fundamentare: Se recomandă actualizarea Notei de fundamentare conform ultimei versiuni a proiectului Programului. În final, exprimăm disponibilitatea de a discuta în regim de lucru și de a conveni de comun acord asupra conținutului Programului și propunerilor formulate în prezentul aviz, în scopul asigurării calității documentului de politici elaborat.	Se acceptă. Nota de fundamentare a fost actualizată
2.	Cancelaria de Stat scr. nr. 21/1-69- 5283 din 08.05.2026	<i>La proiectul Programului:</i> Indicatorii de monitorizare incluși în Tabelul 17 nu sunt formulați uniform și, în unele cazuri, nu permit evaluarea clară a progresului în implementarea Programului. Se constată că o parte semnificativă a indicatorilor sunt orientați spre activități sau livrabile (de exemplu: „număr de proiecte de acte normative”, „număr de campanii”, „număr de ghiduri”), fără a reflecta rezultate sau impact asupra biodiversității. Totodată, unele formulări sunt generale sau ambigue, nefiind clar definit obiectul măsurării (de exemplu: „acte normative adoptate, rapoarte elaborate”, „programe funcționale”, „sistem operațional”), iar indicatorii de tip procentual nu au întotdeauna o bază clară de calcul.	Se acceptă parțial. Programul include atât indicatori de rezultat și impact, cât și indicatori de output, necesari pentru monitorizarea implementării măsurilor normative, instituționale și administrative specifice domeniului biodiversității. Utilizarea indicatorilor de tip output este justificată de caracterul complex și etapizat al unor intervenții, inclusiv al proceselor de armonizare legislativă, dezvoltare instituțională și elaborare a instrumentelor de management. Totodată, în vederea asigurării unei formulări mai clare, uniforme și măsurabile, indicatorii de monitorizare au fost revizuiți prin: • delimitarea mai clară între indicatorii de output, rezultat și impact; • reformularea indicatorilor generali sau ambigui; • precizarea bazei de calcul pentru indicatorii procentuali;

		De asemenea, în anumite cazuri, lipsesc valori de referință justificate sau acestea sunt stabilite la „0”, fără explicarea metodologiei. Nu este asigurată pe deplin corelarea între indicatori și rezultatele așteptate, iar utilizarea mixtă a indicatorilor cantitativi și calitativi (de tip „existent/funcțional”) nu este însoțită de criterii clare de evaluare. În unele situații, indicatorii combină mai multe elemente într-o singură formulare, ceea ce afectează claritatea și măsurabilitatea acestora (de exemplu, indicatorul „acte normative adoptate, rapoarte elaborate” combină două tipuri distincte de rezultate într-o singură formulare, ceea ce face dificilă măsurarea separată și evaluarea progresului pentru fiecare componentă). În acest context, se solicită revizuirea indicatorilor de monitorizare, în vederea formulării acestora în mod clar, măsurabil și orientat spre rezultate, precum și asigurarea corelării cu obiectivele și rezultatele Programului. Se constată neconcordanțe între obiectivele specifice formulate în partea descriptivă a Programului și cele incluse în Planul de acțiuni. De exemplu, pentru Obiectivul specific 1.3, în partea descriptivă este prevăzută extinderea ariilor naturale protejate până la 8%, în timp ce în Planul de acțiuni este indicat un nivel de 10%. Se recomandă asigurarea corelării și uniformizării obiectivelor între cele două secțiuni ale	• separarea indicatorilor care includ mai multe elemente într-o singură formulare; • consolidarea corelării dintre indicatori, obiective și rezultatele așteptate ale Programului. În domeniul biodiversității este foarte greu să ai doar indicatori de impact până în 2030, deoarece: • multe rezultate ecologice apar pe termen lung; • anumite intervenții sunt instituționale și legislative; • unele măsuri creează doar precondiții pentru impact ecologic ulterior. • Se acceptă. Indicatorii de monitorizare au fost revizuiți și uniformizați în vederea formulării acestora într-un mod mai clar, măsurabil și orientat spre rezultate, precum și pentru consolidarea corelării cu obiectivele și rezultatele Programului. Totodată, au fost examinate neconcordanțele identificate între partea descriptivă a Programului și Planul de acțiuni. Valorile și formulările aferente obiectivelor specifice au fost uniformizate în toate compartimentele documentului, inclusiv în ceea ce
--	--	---	--

		documentului. În ceea ce privește componenta de costuri, se reiterează necesitatea estimării costurilor pentru toate acțiunile și pentru întreaga perioadă de implementare a Programului. Totodată, se vor exclude valorile de tip „0”, întrucât acestea nu reflectă costuri reale de implementare, afectează credibilitatea estimărilor financiare și reduc posibilitatea unei planificări bugetare fundamentate și a unei monitorizări eficiente. Se reiterează necesitatea completării capitolului „Autorități și instituții responsabile” cu descrierea detaliată a rolurilor instituțiilor implicate în implementarea Programului, prin delimitarea clară a responsabilităților acestora (coordonare, implementare, raportare), precum și prin corelarea explicită a acestora cu acțiunile prevăzute în Planul de acțiuni. De asemenea, se reiterează necesitatea completării Capitolului „Proceduri de monitorizare, evaluare și raportare” cu frecvența și termenele de prezentare a rapoartelor de evaluare intermediară și finală către Guvern. Totodată, se vor descrie metodele și instrumentele de colectare a datelor, procesul de validare și aprobare a rapoartelor, precum și mecanismul de revizuire a intervențiilor. Se vor include prevederi	privește țintele referitoare la extinderea ariilor naturale protejate. Se acceptă Se acceptă parțial. Programul include deja prevederi privind instituțiile implicate în implementare și mecanismul general de coordonare interinstituțională. Totodată, pentru asigurarea unei delimitări mai clare a responsabilităților, capitolul „Autorități și instituții responsabile” va fi completat prin precizarea rolurilor instituționale aferente coordonării, implementării, monitorizării și raportării. De asemenea, a fost consolidată corelarea dintre instituțiile responsabile și acțiunile prevăzute în Planul de acțiuni. Se acceptă. Capitolul privind procedurile de monitorizare, evaluare și
--	--	--	--

		privind publicarea rapoartelor pe pagina web oficială a ministerului. Totodată, formularea „Instituțiile implicate în implementarea Programului vor prezenta rapoarte anuale privind progresul realizării acțiunilor, până la data de 31 martie a anului următor perioadei de raportare” se va completa prin indicarea expresă a destinatarului, după cum urmează: „...vor prezenta Ministerului Mediului”. <i>La Planul de acțiuni:</i>	raportare a fost completat cu prevederi referitoare la: • metodele și instrumentele de colectare și consolidare a datelor; • procesul de validare și aprobare a rapoartelor; • mecanismul de revizuire a intervențiilor și măsurilor prevăzute în Program; • publicarea rapoartelor de monitorizare și evaluare pe pagina web oficială a Ministerului Mediului. Au fost precizate responsabilitățile instituțiilor implicate în procesul de raportare și monitorizare. Se acceptă. Capitolul „Autorități și instituții responsabile” a fost completat prin delimitarea rolurilor și responsabilităților instituțiilor implicate în implementarea Programului, inclusiv pe componente de coordonare, implementare, monitorizare și raportare. Totodată, a fost introdusă corelarea responsabilităților instituționale cu acțiunile prevăzute în Planul
--	--	--	--

		Se impune necesitatea ajustării planului de acțiuni conform obiecțiilor și propunerilor recomandate la etapa de avizare (aviz nr. 21/1-69-3514 din 26.03.2026). Mai mult, se constată o necorelare între formularea acțiunii și indicatorul de monitorizare aferent. De exemplu, acțiunea „Hotărâre de Guvern cu privire la înființarea instituției responsabile de gestionarea ariilor naturale protejate” este însoțită de un indicator care vizează două rezultate distincte: „Hotărâre de Guvern aprobată” și „Instituție înființată și operațională”. În forma actuală, indicatorul depășește aria acțiunii și combină etape diferite ale procesului. Se recomandă revizuirea acțiunii și/sau a indicatorului, prin delimitarea clară a rezultatelor sau divizarea acestora în acțiuni și indicatori separați, pentru a asigura claritatea și măsurabilitatea. Situații similare se regăsesc și în cazul acțiunilor 1.2.4, 3.2.4 etc. <i>La Nota de fundamentare:</i> Se recomandă actualizarea Notei de fundamentare conform ultimei versiuni a proiectului Programului.	de acțiuni aferent Programului.” Se acceptă. Planul de acțiuni a fost ajustat. Se acceptă.
3.	Ministerul Justiției <u>Scr. nr. 04/2-5373 din 15.05.2026</u>	Cu referire la proiectul de <i>hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea Programului privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030 (număr unic 271/MM/2026)</i>, comunicăm următoarele. Potrivit notei de fundamentare, proiectul Programului privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030 transpune în practică prevederile principalelor documente de politici în domeniul protecției mediului și dezvoltării durabile, inclusiv obiectivele și direcțiile de acțiune prevăzute în <i>Strategia de mediu pentru anii 2024–2030</i>, aprobată prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 409/2024</i>, în special pilonul strategic „Protecția biodiversității și restaurarea ecosistemelor”. Totodată, Programul a fost elaborat și în conformitate cu prevederile Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025–2029, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025 și stabilește acțiunile și termenele concrete pentru transpunerea legislației europene în dreptul intern. Această acțiune se regăsește în Clusterul 4 „Mediu, climă, energie și infrastructură”, Anexa A.	

	Pe plan redacțional sub aspectul respectării normelor de tehnică legislativă, sunt de semnalat următoarele observații și sugestii: Cu referire la proiectul Hotărârii Guvernului: Potrivit art. 44 alin. (1) din <i>Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative</i>, clauza de adoptare a actului normativ poate conține, după caz, și temeiul legal de adoptare a actului normativ respectiv. În calitate de temei legal se indică doar prevederile legale ce stabilesc competența autorității să adopte actul normativ respectiv, pornind de la limitele de reglementare prevăzute de obiectul juridic al actului normativ. La indicarea temeiului juridic se va face referință la norma juridică concretă care stabilește competența autorității emitente să adopte/aprobe actul normativ respectiv. Astfel, clauza de adoptare necesită a fi revizuită fiind indicate doar normele juridice relevante temeiului juridic de aprobare a actului normativ în cauză. La proiectul Programului: Cu titlu de remarcă generală atenționăm că, potrivit pct. 7 din <i>Regulamentul cu privire la planificarea strategică</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 386/2020</i>, la fundamentarea, elaborarea, avizarea, consultarea și aprobarea documentelor de politici publice se aplică regulile și cerințele înaintate față de actele normative, în conformitate cu <i>Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative</i>. Prin urmare, numerotarea elementelor structurale ale proiectului trebuie să fie continuă de la începutul și până la sfârșitul actului. Astfel, la numerotarea elementelor structurale se va ține cont de prevederile art. 52 alin. (2) și (3) din <i>Legea nr. 100/2017</i>, potrivit cărora punctele, de regulă, nu au denumire, sunt expuse fără utilizarea cuvântului „punct” și se însemnează consecutiv cu numere ordinare, exprimate prin cifre arabe, urmate de punct, începând cu primul și terminând cu ultimul, de la începutul și până la sfârșitul actului normativ. Pentru interpretare corectă și aplicare comodă, punctele pot fi divizate în subpuncte care se numerotează prin adăugarea consecutivă a cifrelor arabe, până la gradul de detaliere necesar (după acest model: 1., 1.1., 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3.). La capitolul II semnalăm despre omisiunea Secțiunilor 7 și 11, motiv pentru care se va revizui numerotarea secțiunilor. Totodată, textul „Secțiunea a 15-ea” necesită a fi corectat gramatical. La capitolul „OBIECTIVUL GENERAL ȘI OBIECTIVELE SPECIFICE ALE DOMENIULUI DE ACTIVITATE”: Se va revizui consecutivitatea numerotării capitolului, drept urmare se va revedea și consecutivitatea numerotării următoarelor capitole. La Tabele, cuvântul „Tabelul” urmează a fi succedat de abrevierea „nr.” și numerotarea corespunzătoare (observație valabilă și pentru <i>Figuri</i>).	Se acceptă. Clauza de reglementare a fost revizuită. Se acceptă. Proiectul a fost ajustat. Se acceptă. Au fost corectate numerotarea și consecutivitatea secțiunilor din capitolul II, inclusiv remedierea omisiunilor identificate și ajustarea formulării „Secțiunea a 15-a”. Totodată, a fost revizuită consecutivitatea numerotării capitolelor și a elementelor
--	---	--

		Obiectivele specifice se vor revizui, deoarece nu toate au fost formulate SMART. La capitolul VI se vor exclude ca inutile textele în limba engleză. Adicional, remarcăm că, utilizarea abrevierilor este permisă doar după explicarea acestora la prima utilizare în text (a se vedea art. 54 alin. (1) lit. i) din <i>Legea nr. 100/2017</i>). La capitolul V în Tabelul nr. 17, „Indicatori de monitorizare și evaluare”, la rubrica <i>Instituții responsabile</i>, se vor substitui toate abrevierile cu denumirile complete ale entităților vizate.	structurale subsecvente. Denumirea și numerotarea tabelelor și figurilor au fost ajustate conform regulilor de redactare și tehnică legislativă. Se acceptă. Obiectivele specifice au fost revizuite și reformulate pentru a asigura o mai bună conformitate cu principiile SMART (specifice, măsurabile, realizabile, relevante și încadrate în timp), precum și pentru a asigura o corelare mai clară între obiective, rezultatele așteptate și indicatorii de monitorizare prevăzuți în Program. Se acceptă. Proiectul a fost ajustat. Se acceptă.
--	--	---	--

		Cu referire la proiectul <i>Planului de acțiuni</i>, Semnalăm că acțiunile necesită să fie redactate cu claritate, incluzând măsuri concrete ce urmează a fi realizate pe termen scurt și mediu pentru atingerea obiectivelor specifice ale Programului. La Obiectivul specific 1.3.1 Refacerea ecosistemelor pentru prevenirea poluării marine sugerăm revizuirea conținutului propus la rubrica „Instituții responsabile/coexecutorii” în sensul identificării autorității publice responsabile de realizarea acesteia.	Se acceptă. Planul de acțiuni a fost revizuit în vederea formulării mai clare și mai concrete a acțiunilor prevăzute pentru realizarea obiectivelor specifice ale Programului. Acțiunile au fost ajustate, după caz, pentru a reflecta mai explicit măsurile care urmează a fi implementate pe termen scurt și mediu, precum și rezultatele urmărite. Se acceptă.
--	--	---	--

4.	Ministerul Afacerilor Externe scr. nr. DI/3/041-3895 din 03.04.2026	I. La proiectul de Program: La pct. 4, 59, 204, 231, 244, 249, 249.3.2 și 295, expresiile „acordurilor internaționale și celor regionale (europene)”, „Convenții europene și internaționale”, „cadrul legal internațional”, „convențiile”, „acordurilor multilaterale”, „acordurilor internaționale” și „acordurilor și convențiilor internaționale” se vor substitui cu termenul generic „tratată internațional” (la forma corespunzătoare) prevăzut în Legea nr. 595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova. În același context, la pct. 104, sintagma „legislație și convenții internaționale” va fi substituită cu textul „legislație națională și tratate internaționale”. La pct. 205 și 248 (Tabelul 16, Ținta MD 23), urmează a se specifica la care „Convenție” se face referire. La pct. 248 (Tabelul 16, Ținta MD 5), va fi redată denumirea completă a „Convenției CITES”. La pct. 283, subpct. 1) fragmentul „Cadrul național legal bine conturat și armonizat cu cel internațional” urmează a fi înlocuit cu textul „Cadrul legal național bine conturat și armonizat cu normele dreptului internațional, precum și cu cadrul juridic și strategic al Uniunii Europene”, având în vedere că subpct. în cauză face referire la tratate internaționale, precum și acte juridice și strategii ale Uniunii Europene. De asemenea, la pct. 283, subpct. 2), acronimul „CBD” va fi clarificat. II. La proiectul Planului de acțiuni: În întregul text, urmează a fi redată denumirea completă a „Convenției CITES”. La obiectivul specific 4.1, Ținta MD 23, va fi specificat la care „convenție” se face referire. Totodată, la obiectivul specific 2.1, fragmentul „legislației naționale și internaționale” se va înlocui cu textul „legislației naționale și tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte”.	Se acceptă. Rectificările au fost operate Se acceptă. Sintagma a fost substituită Se acceptă. Denumirea convenției a fost specificată Se acceptă. A fost expusă denumirea completă a Convenției CITES. Se acceptă. Textul a fost înlocuit. Se acceptă. A fost expusă denumirea completă a Convenției privind diversitatea biologică Se acceptă. A fost expusă denumirea completă a Convenției CITES. Se acceptă. Textul a fost înlocuit.
----	--	--	--

		III. În întregul proiect: Se recomandă utilizarea denumirii oficiale „Republica Moldova” (la forma corespunzătoare) în locul acronimului „RM”. La Nota de fundamentare: Se recomandă actualizarea Notei de fundamentare conform ultimei versiuni a proiectului Programului	Se acceptă. A fost inclusă denumirea oficială a Republicii Moldova. Se acceptă. Nota de fundamentare a fost actualizată.
5.	Ministerul Afacerilor Externe	MAE comunică lipsa de obiecții și propuneri.	S-a luat act.
6.	Ministerul Finanțelor Scr. Nr. 09/2-03/247/570 din 10.04.2026	<u>La proiectul de hotărâre</u> Conform punctului 279 (<i>Capitolul V: Costuri</i>) costul total al Programului pe perioada 2026-2030 constituie circa 442,0 mil. lei, din care 310,1 mil. lei sau 70,2 la sută sunt neacoperite și urmează a fi identificate. Acest fapt, creează îngrijorări privind sustenabilitatea financiară și capacitatea reală a statului de a asigura asemenea alocări pe termen mediu. În condițiile actuale economice și bugetare, caracterizate prin constrângeri fiscale și multiple priorități, asumarea unei asemenea responsabilități financiare poate genera riscuri semnificative pentru echilibrul bugetar. Totodată, în tabelul de la punctul 282 din același capitol, se recomandă revizuirea cifrelor, în sensul ajustării acestora cu sumele executate pentru anii 2024 și 2025, aprobat 2026 și estimat 2026-2027.	Se acceptă. Referitor la punctul 279 (Capitolul V – Costuri), estimarea financiară a fost prezentată ca necesar total de resurse pentru implementarea integrală a obiectivelor Programului, incluzând atât sursele bugetare, cât și cele externe (asistență externă, proiecte investiționale, parteneriate). Ponderea resurselor neacoperite a fost tratată ca un indicator al deficitului de finanțare și al necesității mobilizării resurselor suplimentare, fără a constitui angajamente bugetare directe. În același timp, estimările financiare au fost corelate cu prevederile Cadrului Bugetar pe Termen Mediu, iar Nota de fundamentare a fost ajustată corespunzător, prin precizarea

		faptului că alocările bugetare se stabilesc anual, în limita resurselor disponibile, în cadrul procesului bugetar. Totodată, tabelul de la punctul 282 a fost revizuit, prin actualizarea datelor, inclusiv prin reflectarea execuției pentru anii 2024–2025 și a alocațiilor aprobate și estimate pentru perioada 2026–2027. Suplimentar, în document a fost inclusă o prevedere expresă conform căreia implementarea măsurilor prevăzute în Program se realizează în limita alocațiilor aprobate în bugetele autorităților implicate, precum și din alte surse legal constituite. Se acceptă. Nota a fost revizuită.
		<u>La Nota de Fundamentare</u> Reieșind din cele expuse la punctul 279 din capitolul respectiv, autorul urmează să ajusteze Nota de fundamentare la estimările reale care vor fi actualizate în contextul elaborării Cadrului Bugetar pe Termen Mediu pe anii 2027-2029, or aprobarea unui document de politici cu costuri neacoperite, compromite procesul de planificare strategică și nu asigură realizarea priorităților guvernului. Concomitent, ținem să remarcăm că, în cazul survenirii unor cheltuieli neprevăzute/suplimentare, acestea urmează fi acoperite din contul și în limita disponibilității alocațiilor aprobate în bugetul instituțiilor implicate în implementarea Programului. În contextul dat, proiectul urmează a fi ajustat conform celor menționate.

7.	Ministerul Finanțelor Scr. Nr. 09/2-09/328 din 26.05.2026	<u>La proiectul de hotărâre</u> Conform punctului 308 (Capitolul V: Costuri) costul total al Programului pe perioada 2026-2030 constituie circa 442,0 mil.lei, din care 310,1 mil.lei sau 70,2 la sută sunt neacoperite și urmează a fi identificate. Acest fapt, creează îngrijorări privind sustenabilitatea financiară și capacitatea reală a statului de a asigura asemenea alocări pe termen mediu. În condițiile actuale economice și bugetare, caracterizate prin constrângeri fiscale și multiple priorități, asumarea unei asemenea responsabilități financiare poate genera riscuri semnificative pentru echilibrul bugetar.	Se acceptă parțial. Capitolul privind costurile Programului și Nota de fundamentare au fost revizuite și completate. Costurile estimate ale Programului reprezintă necesarul orientativ de resurse pentru implementarea integrală a obiectivelor și nu constituie angajamente financiare directe ale bugetului de stat. Implementarea măsurilor prevăzute în Program se va realiza în limita resurselor aprobate anual prin legea bugetului de stat, a resurselor Fondului Național pentru Mediu, precum și a mijloacelor atrase din surse externe și alte surse legal constituite. Suma de 310,1 mil. lei reprezintă necesarul estimativ de resurse care urmează a fi mobilizate pe parcursul implementării Programului și nu generează obligații suplimentare de finanțare pentru bugetul public național. Acoperirea necesarului de resurse va fi realizată etapizat, inclusiv prin atragerea asistenței externe, a investițiilor verzi și a altor mecanisme financiare
----	---	---	---

		Cât privește punctul 310, urmează a fi actualizată mențiunea „CBTM pentru anii 2025- 2027” cu „Cadrul Bugetar pe Termen Mediu pentru anii 2026-2028”, precum și actualizarea cifrelor din punctul respectiv. Totodată, în tabelul de la punctul 311 din același capitol, se recomandă revizuirea cifrelor, întrucât nu toate sumele din coloana „aprobat 2026 și estimat 2027” corespund prevederilor Legii bugetului de stat pentru anul 2026 nr. 322/2025 și estimărilor 2027-2028.	disponibile. Totodată, capitolul privind costurile a fost actualizat prin utilizarea celor mai recente estimări disponibile din proiectul Cadrului Bugetar pe Termen Mediu pentru anii 2027–2029 și prin includerea informațiilor privind contribuția subprogramelor relevante la implementarea Programului. Se acceptă. Referința la Cadrul Bugetar pe Termen Mediu a fost actualizată conform celor mai recente documente de planificare bugetară. Totodată, au fost revizuite și actualizate datele financiare prezentate la punctele 310 și 311, în conformitate cu prevederile Legii bugetului de stat pentru anul 2026 nr. 322/2025 și estimările incluse în proiectul Cadrului Bugetar pe Termen Mediu pentru anii 2027–2029, disponibil la momentul elaborării proiectului. Tabelul privind alocările de resurse pe subprograme a fost ajustat pentru a reflecta datele actualizate de planificare bugetară și contribuția subprogramelor relevante la
--	--	---	--

		Potrivit aceluiași punct (Tabelul 18 : Costuri de implementare a Programului), nu sunt prevăzute măsuri aferente subprogramelor din sectoarele educației și cercetării și inovării. Totodată, în Planul de acțiuni privind implementarea Programului privind biodiversitatea pentru anii 2026-2030, la coloana „Instituții responsabile/co-executorii”, instituțiile de învățământ, precum și instituțiile de cercetare și universitățile, sunt indicate drept responsabile pentru unele acțiuni care implică alocații financiare, majoritatea acestora fiind neacoperite. În acest context, nu este clară contribuția sectorului educației și cercetării la implementarea acestor acțiuni, nici sursa de finanțare aferentă.	implementarea Programului. Se acceptă. Capitolul privind costurile și Nota de fundamentare au fost completate pentru a reflecta contribuția sectorului cercetării și inovării la implementarea Programului. În acest sens, au fost incluse informații privind subprogramul 7007 „Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului”, care contribuie la finanțarea activităților de cercetare, monitorizare, inventariere a biodiversității, dezvoltare a bazelor de date și suport științific pentru elaborarea și evaluarea măsurilor de conservare. Instituțiile de cercetare și instituțiile de învățământ superior participă la implementarea acțiunilor prevăzute în Program în limitele resurselor aprobate în cadrul subprogramelor bugetare relevante, precum și prin intermediul proiectelor finanțate din surse externe și al altor surse
--	--	--	---

		<u>La Nota de Fundamentare</u> Reieșind din cele expuse la punctul 308 din capitolul respectiv, autorul urmează să ajusteze Nota de fundamentare la estimările reale care vor fi actualizate în contextul elaborării Cadrului Bugetar pe Termen Mediu pe anii 2027-2029, or aprobarea unui document de politici cu costuri neacoperite, compromite procesul de planificare strategică și nu asigură realizarea priorităților guvernului.	legal constituite. Totodată, Nota de fundamentare a fost completată cu informații privind sursele de finanțare disponibile și mecanismele de mobilizare a resurselor necesare implementării măsurilor prevăzute în Program. Se acceptă parțial. Nota de fundamentare a fost actualizată în baza celor mai recente date de planificare bugetară disponibile la momentul elaborării proiectului, inclusiv prin utilizarea estimărilor prevăzute în proiectul Cadrului Bugetar pe Termen Mediu pentru anii 2027–2029. Totodată, secțiunea privind impactul financiar a fost revizuită și completată cu informații referitoare la sursele de finanțare, contribuția subprogramelor bugetare relevante, participarea sectorului cercetării și inovării, precum și mecanismele de mobilizare a resurselor financiare necesare implementării Programului. Costurile estimate ale Programului reprezintă necesarul orientativ de resurse pentru realizarea integrală a obiectivelor
--	--	---	--

		În concluzie, Ministerul Finanțelor este disponibil de a examina repetat proiectul de hotărâre, după luarea în considerare a obiecțiilor formulate.	stabilite și nu constituie angajamente financiare directe ale bugetului de stat. Implementarea măsurilor prevăzute în Program se va realiza în limita resurselor aprobate anual prin legea bugetului de stat, a resurselor Fondului Național pentru Mediu, precum și a mijloacelor atrase din surse externe și alte surse legal constituite. Prin urmare, existența unor necesități suplimentare de finanțare care urmează a fi mobilizate pe parcursul implementării Programului nu generează obligații bugetare imediate și nu afectează procesul anual de planificare bugetară. Observațiile formulate de Ministerul Finanțelor au fost examinate și, după caz, luate în considerare prin actualizarea informațiilor financiare, completarea Notei de fundamentare și ajustarea descrierii surselor de finanțare. Modificările operate nu afectează conceptul, obiectivele, rezultatele scontate sau mecanismele de implementare ale Programului și au caracter de precizare și actualizare a informațiilor prezentate.
--	--	--	---

			În aceste condiții, nu se consideră necesară o nouă procedură de avizare, întrucât esența proiectului nu a fost modificată.
8.	Ministerul Culturii Scr. Nr. 05/1-09/967 din 02.04.2026	Ministerul Culturii a examinat proiectul de hotărâre <i>cu privire la aprobarea Programului privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030 (număr unic 271/MM/2026)</i>, și, în limitele competențelor funcționale, comunică următoarele. La pct. 83 al Programului, textul „<i>Legea nr. 538/1998 privind fondul ariilor naturale de stat</i>” se va substitui cu textul „<i>Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale de stat</i>”. La pct. 118 din proiectul menționat supra, textul „<i>Aceasta ar putea afecta aprovizionarea cu Mși materii prime, precum lemn și vânat, reducând veniturile din turism și activități recreative cu până la 15–25% în zonele dependente de resurse naturale.</i>” se va substitui cu textul „<i>În ariile naturale protejate de stat, ecoturismul generează oportunități economice pentru comunitățile locale, iar experiențele existente demonstrează că protecția biodiversității poate contribui la creșterea veniturilor din turism în aceste zone. Aceasta se realizează prin valorificarea durabilă a peisajului și a biodiversității, atât prin activități ecoturistice, cât și prin promovarea produselor locale.</i>” Propunerea derivă din faptul că relația cauzală dintre vânat, aprovizionarea cu lemn și reducerea veniturilor din turism nu este justificată în cazul ecoturismului desfășurat în ariile protejate, iar procentul invocat de 15–25% nu este susținut de date factuale, deoarece orice estimare trebuie documentată prin surse de date oficiale. Subsidiar, se recomandă includerea în proiect a unor criterii clare privind reabilitarea și protecția zonelor turistice, inclusiv a florei spontane. În acest context, se va lua în considerare impactul generat de fluxul ridicat de turiști, care poate conduce la degradarea covorului vegetal. În ceea ce privește zonele de tip parc, se propune indicarea explicită a perimetrelor și perioadelor de reproducere pentru anumite specii, însoțite de măsuri adecvate de protecție, precum semnalizarea ocularii zonelor respective sau respectarea liniștii. La Capitolul IX. Planul de acțiuni privind implementarea Programului, se va exclude textul	Se acceptă. Se acceptă. (pct.129). Nu se acceptă. Propunerea nu poate fi acceptată pentru includere în documentul de politici, întrucât vizează aspecte de natură tehnică și operațională, care depășesc nivelul de detaliere specific unui astfel de document. Elementele propuse, precum stabilirea perimetrelor și perioadelor de reproducere pentru specii sau măsurile concrete de semnalizare și restricționare a accesului, sunt specifice instrumentelor de

		„Anexă la Programul privind biodiversitatea biologică pentru anii 2026-2030” . La obiectivul specific 1.1. al Planului de acțiuni, la acțiunea 1.1.12. se propune ca registrul să includă o bază de date digitală a speciilor, cu informații clare privind cadrul legal aplicabil ariilor naturale protejate sau, alternativ, să fie dezvoltată o bază de date digitală a speciilor care să includă referințe la cadrul normativ în vigoare.	implementare (planuri de management, regulamente de vizitare, ghiduri tehnice) și urmează a fi tratate în cadrul acestora. Totodată, propunerea are un caracter sectorial și limitat, nefiind generalizabilă la nivel național și neîncadrându-se în abordarea integrată promovată de documentul de politic Se acceptă.
9.	Ministerul Culturii	Notificarea susținerii proiectului (e-legiferare 08.05.2026)	S-a luat act
10.	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Scr. Nr. 03-1279 din 14.04.2026	Lipsa propunerilor și obiecțiilor.	S-a luat act.
11.	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Scr. Nr. 21-07/1059 din 14.06.2026	Referitor la Program, partea descriptivă: - la pct. 2, al.1) sintagma ” Capitolul 10 „Asigurarea dreptului fundamental la un mediu sănătos și sigur” să fie substituită cu ”Obiectivul general 10. Asigurarea unui mediu sănătos și sigur” , adițional aliniatul întreg necesită revizuire cu includerea obiectivelor specifice ale Strategiei Naționale de dezvoltare ”Moldova Europeană”, aprobată prin Legea nr. 315/2022. - la pct. 2, al.3) în propoziția nr.2 după sintagma “a vegetației forestiere” și înainte de sintagma ”pe	Se acceptă. Pct. 1 alin. 1) a fost reformulat Nu se acceptă. Pct. 2 alin. 3)

	o suprafață” să fie adăugată sintagma „existente”, din motiv diferențierii dintre extinderea vegetației forestiere (noi) și reabilitarea celei existente (actuale); - la pct. 2, al.3) în propoziția nr.3 sintagma ”creșterea biodiversității” să fie substituită cu ”sporirea biodiversității”; - la pct. 2, al.3) în propoziția nr.4 sintagma „pe întreg teritoriul național” să fie substituită cu „acestui” din motiv că sintagma actuală reprezintă un pleonasm; - - la pct. 2, al. 4) de menționat corect denumirea programului ” Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia” în loc de ” Programul național de adaptare la schimbările climatice până în 2030, cu planul său de acțiuni”; - la pct. 2, al. 5) sintagma ”agrosilvicultura pastorală” să fie substituită cu sintagma ”sisteme agrosilvopastorale”, conform termenologiei de specialitate; la pct. 7, ce vizează ținta de reducere cu 50% a utilizării pesticidelor, solicităm ajustarea acestui pasaj, din considerența că această cifră nu are un caracter obligatoriu în Regulamentul european 2024/1991, care se limitează la a recomanda măsuri de reducere și optimizare. Considerăm că	este în concordanță deplină cu pct. 68. din PNERP „<i>În ceea ce privește menținerea și continuitatea pădurilor naționale, în prezentul Program sunt planificate activități extinse de plantare a arborilor/puieților și de reabilitare/promovare a vegetației forestiere pe o suprafață de cel puțin 145 mii ha pentru o perioadă de 10 ani.</i>”. Se acceptă. Cuvântul „creșterea” a fost substituit cu cuvântul „conservarea”, or „creștere,, și „sporire” sunt sinonime. Se acceptă Se acceptă Se acceptă. Se acceptă parțial. Într-adevăr, ținta de reducere cu 50% a utilizării pesticidelor nu
--	--	--

		stabilirea unui procent fix, fără o bază de calcul clară, poate crea presiuni inutile asupra sectorului agricol, mai ales că procesul de armonizare prin Legea nr. 403/2023 garantează deja că pe piață ajung doar produse cu substanțe active verificate și aprobate la nivelul Uniunii Europene.	are caracter juridic obligatoriu, fiind stabilită la nivelul strategiilor Uniunii Europene, inclusiv Strategia UE pentru biodiversitate și Strategia „De la fermă la consumator”, ca reper de politici publice. Totodată, aceasta nu este prevăzută ca obligație în Regulamentul (UE) 2024/1991. Cu toate acestea, includerea acestei referințe în Program are rol orientativ și urmărește alinierea la tendințele europene în domeniul reducerii impactului pesticidelor asupra biodiversității și sănătății umane. În același timp, prevederile Programului nu instituie obligații directe pentru operatorii agricoli și nu substituie cadrul normativ existent, inclusiv Legea nr. 403/2023, care reglementează autorizarea produselor de uz fitosanitar. În vederea evitării interpretărilor restrictive, textul a fost reformulat astfel încât să reflecte caracterul orientativ al acestor ținte și să evidențieze promovarea reducerii utilizării și a riscurilor asociate pesticidelor, fără stabilirea unor cote obligatorii la nivel
--	--	---	---

		- la pct. 14, în propoziția nr.2 sintagma ”diversitate biologică ridicată” să fie subsituită cu ”diversitate biologică relativ bogată raportat la suprafața sa”, din considerența că Republica Moldova nu este un <i>hotspot</i> în sensul științific, dar cu elemente de tranziție semnificative; - la pct. 18, în propoziția nr.5 sintagma ”o anumită formă de acoperire naturală de vegetație” să fie substituită cu ”sub acoperire naturală de vegetație”, formularea coerentă cu abordarea <i>land degradation neutrality (LDN)</i>; - la pct. 23, în propoziția nr.1 după sintagma ”inundații și incendii forestiere” să fie adăugat sintagma „și proliferarea dăunătorilor”; - la pct. 39, propoziția nr.1 cu sintagma ”Suprafața ecosistemelor de stepă s-a redus considerabil în urma extinderii agriculturii, ocupând în prezent aproximativ 65 mii ha (1,9% din teritoriu)”, necesită revizuire, trebuie luat în considerare faptul că ecosisteme naturale de stepă practic nu există, cele enumerate sunt rămășițe izolate și utilizate ca pășuni sau delăsate (invadate de plante ruderales sau exotice periculoase);	național.”. Se acceptă. Cuvintele au fost substituite. Se acceptă. Cuvintele au fost substituite. Se acceptă. Nu se acceptă. Utilizarea ecosistemelor de stepă în scopuri pastorale nu conduce la pierderea statutului acestora de ecosisteme naturale sau seminaturale. În Republica Moldova, ecosistemele de stepă sunt într-adevăr fragmentate și, în mare parte, supuse presiunilor antropice, inclusiv pășunatului și proceselor de degradare, însă acestea continuă să conserve elemente caracteristice de biodiversitate și structură ecologică specifice zonelor stepice. Pajiștile stepice utilizate ca pășuni sunt recunoscute în literatura de specialitate ca ecosisteme seminaturale cu valoare conservativă ridicată. În acest context, suprafețele menționate reprezintă rămășițe ale ecosistemelor de stepă, aflate
--	--	--	--

		- pct. 47, propoziția nr.1 cu sintagma ”Extinderea terenurilor agricole, presiunile silvo- pastorale și practicile necontrolate de exploatare contribuie la degradarea funcțională a ecosistemelor de stepă și la reducerea capacității lor de adaptare la schimbările climatice” necesită revizuire și completare cu date statistice ce țin de schimbarea destinației terenurilor agricole și modurilor de folosință din Cadastru funciar anual. - la pct. 48, 49, 116 și 117, precum și secțiunea dedicată amenințărilor la pct.283, se impune o reformulare a textelor care fac referire la „folosirea deliberată”, „utilizarea excesivă” sau „pesticidele periculoase”. Aceste formulări sugerează o stare de nerespectare generalizată a normelor, fapt care nu reflectă eforturile de reglementare strictă depuse în ultimii ani. Propunem ca în text să se pună accent pe promovarea bunelor practici agricole și pe managementul integrat al dăunătorilor. Este esențial ca biodiversitatea să fie protejată prin monitorizare și educație, nu prin etichetarea negativă a substanțelor care, atunci când sunt aplicate conform legii, sunt indispensabile siguranței alimentare. Solicităm ajustarea acestor pasaje pentru a evidenția că utilizarea produselor fitosanitare este un proces controlat și deja supus unor rigori europene. O abordare mai echilibrată în textul descriptiv va permite atingerea obiectivelor de mediu fără a compromite sustenabilitatea economiei agricole, punând accentul pe responsabilitate și pe respectarea standardelor de autorizare deja existente în legislația națională. - la pct. 82, Tabelul 3, sintagma ”Pădurea Regală” să fie subsstituită cu ”Pădurea Domnească”, denumire conform legislației naționale; - la pct. 118, în propoziția nr.1 sintagma ”defrișările” să fie substituită cu management forestier nesustenabil, luînd în vedere faptul că în Republica Moldova nu există, la general, fenomenul – defrișări, ba invers, suprafețele forestiere se extind;	în diferite stadii de conservare, inclusiv ecosisteme seminaturale utilizate ca pășuni, care au o importanță deosebită pentru conservarea biodiversității și necesită măsuri de restaurare și management durabil.” Se acceptă. Pct.47 a fost completat cu date statistice Se acceptă parțial. Formulările au fost ajustate în vederea asigurării unui limbaj echilibrat, care să reflecte atât necesitatea reducerii impactului asupra biodiversității, cât și existența unui cadru de reglementare și control al produselor de uz fitosanitar, armonizat cu cerințele Uniunii Europene. Se acceptă. Sintagma a fost substituită Se acceptă. Textul articolului
--	--	--	---

		- la pct. 123 în propoziția nr.4 sintagma ”peste o mie de ferme piscicole care produc atât material de populat, cât și pește de consum” să fie subsituită cu ”302 exploatații piscicole autorizate sanitar-veterinar”, în baza celor mai recente date furnizate de Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor; - la pct. 180, solicităm revizuirea punctului în întregime, deoarece Republica Moldova nu are specii endemice. Ca sugestie, poate fi abordată problema populațiile marginale (“edge populations”) ca resurse genetice importante;	a fost redactat. Totodată, Afirmatia trebuie tratată cu prudență și nuanțată — în forma „nu există fenomenul de defrișare” este prea categorică. Conform DEX: <i>Defrișare</i> înseamnă a înlătura (prin tăiere sau prin ardere) arborii și alte plante lemnoase spre a face un teren propriu pentru agricultură, pășunat, construcții etc. sau pentru a-l împăduri din nou”. În Republica Moldova suprafața fondului forestier este relativ stabilă sau în ușoară creștere (inclusiv prin programe de împădurire) și cazurile de defrișare în sens strict (conversie masivă) sunt limitate și nu au caracter sistemic însă încă există probleme reale privind tăierile ilegale sau neautorizate, degradarea pădurilor și fragmentarea habitatelor forestiere. Se acceptă. Sintagma a fost substituită. Se acceptă parțial. Într-adevăr, pe teritoriul Republicii Moldova nu sunt caracteristice, în sens strict,
--	--	--	--

			specii endemice limitate exclusiv la acest teritoriu. Cu toate acestea, din punct de vedere biogeografic, în Republica Moldova predomină endemismul regional (sub-endemismul), fiind prezente numeroase specii cu areal restrâns caracteristice regiunii stepice pontice, bazinului Prut–Nistru și Europei de Sud-Est. În acest context, Programul face referire la specii endemice și sub-endemice caracteristice regiunii biogeografice, precum și la populații marginale („edge populations”), care au o importanță deosebită pentru conservarea diversității genetice și pentru adaptarea la schimbările climatice. Astfel de specii, inclusiv elemente floristice reprezentative precum <i>Centaurea marschalliana</i>, <i>Dianthus pseudarmeria</i>, <i>Stipa lessingiana</i> sau <i>Adonis vernalis</i>, sunt relevante pentru menținerea integrității ecosistemelor naturale și justificarea măsurilor de conservare. Prin urmare, textul a fost ajustat pentru a reflecta terminologia științifică adecvată, fără a modifica fondul problemei privind
--	--	--	---

		- la pct. 186, solicităm revizuirea propoziției ”Poluarea în agricultură constă în utilizarea unui spectru larg de insecticide, fungicide, erbicide și îngrășăminte” și pct. 187, întrucât simpla utilizare și aplicare a insecticidelor, fungicidelor, erbicidelor și nutrienților, conform destinației și în limitele prevăzute de legislație, nu constituie, în sine, poluare. Pentru constatarea poluării este necesară raportarea la depășirea limitelor maxime admisibile de poluanți (nitrați, nitriți, metale grele, reziduuri de pesticide etc.) în sol, apă și aer, stabilite de cadrul normativ național și utilizate în sistemul oficial de monitoring al calității mediului (de exemplu, tabelele cu concentrațiile maxime admisibile în sol și în apele de suprafață). Propunem o revizuire a modului în care sunt abordate produsele fitosanitare, pentru a asigura o concordanță între realitatea din teren și cadrul normativ actual.	vulnerabilitatea speciilor cu areal restrâns și a ecosistemelor la schimbările climatice. Se acceptă. În vederea asigurării concordanței cu cadrul normativ național, textul a fost revizuit astfel încât să reflecte faptul că utilizarea produselor de uz fitosanitar și a îngrășămintelor, în limitele și condițiile prevăzute de legislație, nu constituie, în sine, poluare. Totodată, a fost evidențiat faptul că poluarea mediului este asociată depășirii concentrațiilor maxime admisibile de poluanți în sol, apă și aer, precum și efectelor cumulative generate în anumite condiții de utilizare. În același timp, menținem referirea la presiunile asupra mediului generate de activitățile agricole, punând accent pe necesitatea monitorizării, a aplicării bunelor practici agricole și a reducerii riscurilor asociate.” Se acceptă. În vederea asigurării coerenței între Program și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a fost exclus din lista instituțiilor responsabile pentru Obiectivul specific 2.2, în conformitate cu atribuțiile stabilite în Planul de
--	--	---	---

		Referitor la tab.17 Indicatori de monitorizare solicităm: Excluderea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare în calitate de instituție responsabilă pentru Obiectivului specific 2.2 „Reducerea presiunilor antropice asupra speciilor de floră și faună sălbatică prin implementarea unor măsuri normative, administrative și de management care să prevină degradarea și să sprijine refacerea populațiilor speciilor afectate”, deoarece conform Planului de acțiuni pentru implementarea Programului privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare nu este instituție responsabilă pentru acțiunile Obiectivului specific 2.2. Totodată Vă informăm că, indicatorul de monitorizare propus „Număr de campanii, materiale și programe de educație pentru creșterea gradului de conștientizare privind importanța biodiversității” nu corespunde acțiunilor planificate în Planul de acțiuni pentru acest obiectiv. Excluderea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare în calitate de instituție responsabilă pentru indicatorul de monitorizare „Numărul campaniilor de informare și instruire privind prevenirea răspândirii speciilor alogene invazive” al obiectivului specific 3.1 „Reducerea impactului advers al speciilor alogene invazive asupra ecosistemelor naturale și seminaturale și limitarea răspândirii acestora”, deoarece nu este justificat în Program impactul acțiunii pentru sectorul agroalimentar.	acțiuni. Totodată, indicatorii de monitorizare au fost ajustați astfel încât să corespundă acțiunilor prevăzute pentru acest obiectiv, fiind menținuți indicatorii relevanți, precum numărul actelor normative adoptate, ponderea presiunilor antropice reduse și numărul campaniilor de informare realizate.” Nu se acceptă Implicarea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare în realizarea indicatorului de monitorizare „Numărul campaniilor de informare și instruire privind prevenirea răspândirii speciilor alogene invazive” este justificată în contextul responsabilităților sectoriale privind gestionarea terenurilor agricole și prevenirea răspândirii organismelor dăunătoare. Totodată, conform Hotărârii Guvernului nr. 111/2026 privind măsurile de combatere și prevenire a răspândirii buruienii ambrosia (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>), autoritățile din domeniul agricol au atribuții în informarea și instruirea
--	--	--	---

		Excluderea indicatorului de monitorizare și evaluare „Ponderea suprafețelor agricole cultivate fără organisme modificate genetic” pentru Obiectivului specific 3.3 „Menținerea unui nivel ridicat de protecție a biodiversității în raport cu organismele modificate genetic, inclusiv prin monitorizarea importurilor autorizate”, indicatorul propus reflectă o obligație legală generală, conform Legii nr. 152/2022 cu privire la reglementarea și controlul organismelor modificate genetic, este interzisă cultivarea în scop comercial a soiurilor de plante modificate genetic pentru o perioadă de 20 de ani de la data adoptării prezentei legi.	deținătorilor de terenuri și a operatorilor economici privind măsurile de prevenire și control. Având în vedere că speciile alogene invazive, inclusiv ambrozia, afectează direct terenurile agricole, producția agricolă și sănătatea populației, implicarea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare în activitățile de informare și conștientizare este justificată și necesară.” Nu se acceptă. Menținerea indicatorului de monitorizare aferent organismelor modificate genetic este justificată în contextul obligațiilor de armonizare a legislației naționale cu acquis-ul Uniunii Europene, inclusiv cu prevederile Directivei (UE) 2015/412, care modifică Directiva 2001/18/CE și oferă statelor membre posibilitatea de a restricționa sau interzice cultivarea OMG pe teritoriul lor, cu respectarea anumitor condiții. În acest context, deși legislația națională, inclusiv Legea nr. 152/2022, prevede în prezent restricții privind cultivarea organismelor modificate genetic, procesul de armonizare implică
--	--	---	---

		Referitor la Planul de acțiuni privind implementarea Programului privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030 1. Solicităm excluderea Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare în calitate de instituție responsabilă pentru acțiunea 3.1.3 „<i>Ridicarea gradului de conștientizare și sensibilizare la nivel național</i>”, deoarece logica acestor acțiuni nu este suficient clarificată în Program din perspectiva impactului asupra sectorului agricol, întrucât nu sunt definite explicit acțiunile necesare la nivel de producție agricolă și modul în care acestea ar contribui la atingerea obiectivelor menționate. 2. Reformularea indicatorului de monitorizare „Resurse genetice utilizate și conservate în agricultură” pentru acțiunea 3.4.2 „<i>Punerea la dispoziție a resurselor genetice vegetale conservate ex situ și promovarea conservării acestora în exploatațiile agricole</i>”, propunem „Resurse genetice	ajustarea cadrului normativ în conformitate cu acquis-ul UE, inclusiv trecerea de la o abordare bazată pe interdicții generale la una fundamentată pe mecanisme de evaluare, autorizare, monitorizare și control. Prin urmare, indicatorii de monitorizare nu pot fi excluși, întrucât aceștia asigură cadrul necesar pentru supravegherea importurilor autorizate, verificarea conformității și evaluarea potențialului impact asupra biodiversității. Menținerea acestor indicatori este esențială pentru asigurarea unui nivel ridicat de protecție a mediului, în concordanță cu cerințele Uniunii Europene. Se acceptă. În vederea asigurării coerenței între Program și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a fost exclus din lista instituțiilor responsabile pentru acțiunea 3.1.3. Se acceptă
--	--	--	--

		monitorizate și conservate pentru agricultură”. 3. Propunem modificarea termenului „tradiționale” cu „autohtone” în Obiectivul specific 3.4 „Conservarea diversității genetice a speciilor domestice și sălbatice, inclusiv prin promovarea raselor și soiurilor tradiționale și prin asigurarea repartizării corecte și echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice” și în indicatorul „Procentul raselor și soiurilor tradiționale monitorizate și conservate”.	Se acceptă
12.	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale Scr. Nr. 04-1860 din 07.04.2026	La proiectul Hotărârii Guvernului, după pct. 3, se va completa cu un punct nou care va stabili termenul de prezentare către Guvern a Rapoartelor de evaluare intermediară și finală ale Programului nominalizat, în conformitate cu prevederile pct. 85 din Regulamentul cu privire la planificarea strategică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.386/2020. La proiectul Programului 1. La cap. I. Introducere, pct. 6, în textul: „În contextul procesului de aderare la Uniunea Europeană, Programul sprijină alinierea politicilor naționale de mediu și biodiversitate la acquis-ul comunitar ...”, se va substitui sintagma: „... acquis-ul comunitar ...” cu sintagma „... acquis-ul Uniunii Europene”. 2. La cap. II. Analiza situației, la pct. 233, se va substitui sintagma „paginilor web oficiale” cu sintagma „site-urilor web oficiale”. 3. La cap. VIII. Proceduri de raportare, la pct. 294, se va substitui sintagma „pagina web oficială” cu sintagma „site-ul web oficial”, în temeiul prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 728/2023 cu privire la site-urile web oficiale ale autorităților și instituțiilor publice și cerințele minime privind profilurile de socializare ale acestora. Totodată, se va asigura enumerarea consecutivă și corectă a capitolelor Programului. La Nota de Fundamentare, la pct. 6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ: 1. În primul aliniat, se va substitui sintagma „...pagina www.particip.gov.md” cu sintagma „... site-ul www.particip.gov.md”. 2. În ultimul aliniat, se va substitui sintagma „pagina web oficială” cu sintagma „site-ul web oficial”	Se acceptă. Se acceptă Se acceptă Se acceptă Se acceptă
13.	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	Notificarea susținerii proiectului (e-legiferare 08.05.2026)	S-a luat act

14.	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării Scr. 03-1279 din 14.04.2026	Lipsa de obiecții și propuneri	S-a luat act
15.	Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică Scr. Nr. 1.4/661/26 din 30.03.2026	Lipsa de obiecții și propuneri	S-a luat act
16.	Ministerul Sănătății Scr. 09/1138 din 02.04.2026	Lipsa de obiecții și propuneri	S-a luat act
17.	Ministerul Sănătății	Notificarea susținerii proiectului (e-legiferare 07.05.2026)	S-a luat act
18.	Ministerul Educației și Cercetării scr. Nr. 02/219/26 din 04.04.2026	- La proiectul Planului de acțiuni: La Obiectivul specific 4.4. Consolidarea cooperării profesionale și științifice la nivel național și internațional pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității, la acțiunea 4.4.3., se propune substituirea textului „Lansarea cursurilor de formare a cadrelor didactice și de formare continuă privind integrarea conservării biodiversității în programele școlare” cu textul „Lansarea programelor de formare profesională continua privind instruirea cadrelor didactice în vederea integrării conținuturilor de conservare a biodiversității în diverse programe educaționale”.	Se acceptă. Textul a fost substituit
19.	Ministerul Educației și Cercetării scr. Nr. 14.05.2026	Lipsa de obiecții și propuneri	S-a luat act
20.	IP „Agenția de Guvernare Electronică” (AGE) scr. nr. 3007-080 din 03.04.2026	1. Se atestă că proiectul include AGE în lista instituțiilor/partenerilor implicați în implementarea Programului (pct. 290), fără definirea rolului acesteia, a acțiunilor concrete în care este implicată, a limitelor participării, a livrabilelor și a mecanismului de colaborare instituțională. În această formă, menționarea AGE are caracter formal și necesită clarificare.	Se acceptă Proiectul a fost revizuit prin clarificarea expresă a rolului

		2. În măsura în care autorul intenționează implicarea AGE pe dimensiunea digitalizării, aceasta poate viza exclusiv exercitarea atribuțiilor prevăzute de cadrul normativ aplicabil în materia coordonării proiectelor de concepte ale sistemelor informaționale, a resurselor informaționale de stat și a documentației aferente achizițiilor TIC, la etapele distincte de coordonare/avizare prevăzute de legislație. În acest sens, autorul urmează să precizeze acțiunile din anexă pentru care este avută în vedere implicarea AGE și natura exactă a acestei implicări.	AGE în cadrul Programului. Astfel, participarea AGE este stabilită în limitele competențelor funcționale prevăzute de cadrul normativ, fiind circumscrisă activităților de coordonare și avizare a conceptelor sistemelor informaționale, a resurselor informaționale de stat și a documentației aferente achizițiilor TIC. Totodată, în Planul de acțiuni au fost indicate acțiunile specifice pentru care este avută în vedere implicarea AGE, precum și natura exactă a acestei implicări. Se acceptă Proiectul a fost ajustat în sensul delimitării clare a rolului AGE, fiind exclusă orice interpretare privind implicarea acesteia în implementarea directă a sistemelor informaționale. În versiunea revizuită, AGE este indicată exclusiv în calitate de autoritate competentă pentru: coordonarea și avizarea conceptelor sistemelor informaționale; coordonarea resurselor informaționale de stat; avizarea documentației tehnice aferente dezvoltării și achizițiilor TIC; asigurarea conformității cu
--	--	--	---

		3. Totodată, din nota de fundamentare rezultă intenția instituirii unui „Sistem Național de Monitorizare a Biodiversității”, descris ca platformă electronică integrată care centralizează date privind speciile, habitatele și serviciile ecosistemice, oferă instrumente GIS și permite raportare automatizată. În paralel, anexa la Program conține și alte acțiuni privind dezvoltarea unor sisteme/resurse informaționale distincte, inclusiv acțiunea nr. 1.1.12 privind dezvoltarea Sistemului Informațional Automatizat „Registrul ariilor naturale protejate” și acțiunea nr. 3.1.2 privind crearea Sistemului de supraveghere a speciilor alogene invazive. În acest context, autorul urmează să clarifice dacă acțiunea nr. 2.1.4 are în vedere dezvoltarea unui sistem informațional integrat care include și funcționalitățile aferente evidenței ariilor naturale protejate și supravegherii speciilor alogene invazive, sau dacă este vorba despre sisteme distincte, cu obiect, finalitate, seturi de date și regim juridic diferit. În funcție de clarificările oferite, autorul urmează să revizuiască anexa Programului prin eliminarea suprapunerilor și dublărilor, inclusiv prin comasarea, reformularea sau, după caz, excluderea acțiunilor redundante. Suplimentar, pentru acțiunile care vizează instituirea/dezvoltarea unor resurse sau sisteme informaționale, autorul urmează să indice expres temeiul juridic sectorial care justifică existența acestora, distinct de cadrul general prevăzut de Legea nr. 467/2003 cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat. Simpla referire la cadrul general al informatizării nu substituie fundamentarea normativă a resursei informaționale în domeniul biodiversității. 4. De asemenea, referințele la conceptele sistemelor informaționale și la regulamentele resurselor informaționale urmează a fi revizuite și uniformizate în conformitate cu terminologia legală aplicabilă.	cerințele de interoperabilitate. Se acceptă Proiectul a fost revizuit prin instituirea unei abordări integrate, fiind prevăzută dezvoltarea unui singur sistem informațional de stat – „Sistemul informațional privind biodiversitatea (SIB). Acesta include, în mod modular, funcționalitățile aferente: • evidenței ariilor naturale protejate; • monitorizării biodiversității; • supravegherii speciilor alogene invazive. În consecință, acțiunile din Planul de acțiuni au fost reformulate prin: • comasarea acțiunilor cu obiect similar; • eliminarea suprapunerilor și dublărilor; • clarificarea relației dintre componentele sistemului. Se acceptă. Proiectul a fost completat prin includerea temeiului juridic aferent dezvoltării sistemului
--	--	---	---

			informațional în domeniul biodiversității, cu referire la cadrul normativ sectorial în domeniul protecției mediului. Totodată, a fost introdusă o acțiune distinctă care prevede elaborarea și aprobarea cadrului normativ necesar pentru instituirea și funcționarea Sistemului informațional de stat SNMB, inclusiv reglementarea structurii, funcționalităților, regimului datelor și responsabilităților instituționale.
21.	Agenția Națională pentru Sănătate Publică scr. Nr. 01-21-1675 din 31.03. 2026	Lipsa de obiecții și propuneri	S-a luat act
22.	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor Scr. nr. 05-1883 din 07.04 2026	Lipsa de obiecții sau propuneri.	S-a luat act
23.	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor	Notificarea susținerii proiectului (e-legiferare 11.05.2026)	S-a luat act
24.	Centrul Național Anticorupție Scr. Nr. 06/2/8093 din 05.05.2026	Prin prezenta, cu referire la proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030 (număr unic 271/MM/2026), comunicăm următoarele. Prezentul proiect este un proiect de act normativ exceptat de la expertiza anticorupție, în sensul art. 28 alin. (2) lit. a) din Legea integrității nr. 82/2017. Conform legii prenotate: „Agenții publici și entitățile publice cu drept de inițiativă legislativă, alte entități publice care elaborează și promovează proiecte de acte legislative și normative, precum și Secretariatul Parlamentului, în cazul inițiativelor legislative ale deputaților, au	S-a luat act

		obligatia de a supune expertizei anticorupție proiectele de acte, cu excepția documentelor de politici și documentelor de planificare”. Prin urmare, proiectul prenotat nu se supune expertizei anticorupție.	
25.	Academia de Științe a Moldovei Scr. nr. 227-14/7 din 17.05.2026	Programul privind diversitatea biologică pentru anii 2026–2030 are o importanță strategică, deoarece stabilește direcțiile necesare pentru conservarea speciilor, habitatelor naturale și utilizarea durabilă a resurselor naturale. Prin implementarea acestuia se contribuie la menținerea echilibrului ecologic, reducerea degradării mediului și conservarea patrimoniului natural al țării. Cu toate acestea, pentru a asigura eficiența implementării și impactul real al măsurilor propuse, se formulează unele obiecții și recomandări, după cum urmează. <u>CAPITOLUL 1.</u> p.3. Obiecție: În lista ODD-urilor lipsește ODD 2: Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile. În special ținta 2.5 - Până în 2020, menținerea diversității genetice a semințelor, plantelor cultivate și animalelor de fermă și domestice și a speciilor lor sălbatice înrudite, inclusiv prin bănci de semințe și plante gestionate corect și diversificate la nivel național, regional și internațional, precum și promovarea accesului și un schimb corect și echitabil al beneficiilor care rezultă din utilizarea resurselor genetice și cunoștințelor tradiționale asociate, conform acordurilor internaționale. Este vorba despre indicatorii 2.5.1 Numărul de resurse genetice (a) vegetale și (b) animale pentru alimentație și agricultură asigurate în instalații de conservare pe termen mediu sau lung; și 2.5.2. Ponderea de rase locale clasificate ca fiind în risc de dispariție Se propune: de inclus și ODD 2, pentru a realiza Obiectivul specific 3.4. Conservarea diversității genetice a speciilor domestice și sălbatice, inclusiv prin promovarea raselor și soiurilor tradiționale și prin asigurarea repartizării corecte și echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice. <u>Capitolul 2, Secțiunea a 3-a</u> p.110 Obiecție: Este important de a menționa că nu doar Grădina Botanică și USMF dispun de colecții de plante	Urmare a obiecției Cancelariei de Stat Pct. 3 a fost reformulat, iar menționarea ODD2 a fost se regăsește la pct. 275.

	medicinale și aromatice. Este vorba despre Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor, USM, în special Laboratorul Plante Aromatice și Medicinale. Argumentare: Laboratorul Plante Aromatice și Medicinale, efectuează cercetări privind crearea și evaluarea genotipurilor noi de plante aromatice și medicinale. În colecția de Plante Aromatice și Medicinale se mențin, reproduc și evaluează peste 200 de taxoni, aparținând la 31 de familii. Genetica și ameliorarea, crearea de soiuri și hibrizi noi este un proces continuu. În cadrul laboratorului au fost create soiuri de plante aromatice și medicinale: Șerlai (<i>Salvia sclarea</i> L.) soiuri: Ambra Plus, Ambriela, Balsam, Parfum Perfect, Dacia 99, Nataly Clary; Jaleș de grădină (<i>Salvia officinalis</i> L.) soiul Miracol: Levănțică (<i>Lavandula angustifolia</i> Mill.) – soiuri: Alba-7; Vis Magic-10; Moldoveanca 4; Aroma unica; Svetlana; Favoare: Sovârf (<i>Origanum vulgare</i> L. ssp. vulgare.) soiul Panacea; Sovârf grecesc (<i>Origanum vulgare</i> ssp. <i>hirtum</i>. (Link.) Ietsw.) soiul Savoare; Gălbenele (<i>Calendula officinalis</i> L.), soiul Nataly; Mărar (<i>Anethum graveolens</i> L.) soiul Ambasador: Coriandru (<i>Coriandrum sativum</i> L.) soiul Aromat, Armurariu (<i>Silybum marianum</i> L.) soiul Argintiu: Anason (<i>Pimpinella anisum</i> L.) soiul Aroma dalba; Cimbru lămâios (<i>Thymus x citriodorus</i> (Pers.) Schreb.), soiul Lily Roz; Busuioc comun (<i>Ocimum basilicum</i> L.) soiul Picant de grădină. Cercetările efectuate pe parcursul activității în cadrul geneticii și ameliorării plantelor aromatice și medicinale s-au soldat cu crearea și omologarea soiurilor (salvie, armurariu, mărar, lavandă, calendula, coriandru, mentă, cimbru de munte ș.a), solicitate atât pe piața internă, cât și peste hotarele țării. Rezultatele cercetărilor, producția tehnico – științifică a fost implementată în agricultură prin contracte economice (45) în diferite unități agricole și de Transfer Tehnologic (3). Este unicul colectiv de cercetători care a contribuit la dezvoltarea branșei prin implementarea producției tehnico-științifice (PTȘ): Șerlai (<i>Salvia sclarea</i> L.) – soiuri: Ambra Plus, Balsam, Victor, Dacia 99, Nataly Clary; Levănțică (<i>Lavandula angustifolia</i> Mill.) – soiuri: Alba-7; Vis Magic-10; Moldoveanca 4; Aroma Unica; Mărar <i>Anethum graveolens</i> L., (Ambasador); <i>Coriandrum sativum</i> L., (Aromat); <i>Calendula officinalis</i> L.(Nataly) etc. Se propune: de a include și Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor în Programul privind Diversitatea Biologică. p.112 De corectat fraza a doua, scriind cu majuscule primul cuvânt: ” fiind unul dintre principalii producători de plante.....” de corectat ” Fiind unul dintre principalii producători de plante..... <u>Secțiunea a 8-a, Resurse genetice</u>	Se acceptă Se acceptă. Se acceptă.
--	--	---

	p. 136 Obiecție: Este necesar de a revizui fragmentul: Diversitatea genetică a Republicii Moldova reprezintă fundamentul natural al securității ecologice, alimentare și economice a statului. Aceasta cuprinde totalitatea resurselor genetice, incluzând speciile sălbatice de plante, animale, fungi și microorganisme, soiurile agricole și rudele lor sălbatice, precum și rasele de animale domestice. Se propune: Diversitatea genetică a Republicii Moldova reprezintă fundamentul securității ecologice, alimentare și economice la nivel național, incluzând totalitatea resurselor genetice: specii sălbatice de plante, animale, fungi și microorganisme, soiuri agricole și rudele lor sălbatice, precum și rase de animale domestice. p. 137. Obiecție: Se creează impresia că importanța resurselor genetice se reduce doar la agricultură, medicină și biotehnologii. În realitate, aria este mult mai largă, ce include și silvicultură, și industria alimentară, farmacologie modernă, cercetare, restaurare ecologică etc.). Se propune: Diversitatea genetică furnizează resurse esențiale pentru o gamă largă de domenii, inclusiv agricultura (semințe și varietăți locale), horticultura, silvicultura, industria alimentară, medicina tradițională și farmacologia modernă, biotehnologiile, cercetarea și restaurarea ecologică, contribuind totodată la adaptarea ecosistemelor la schimbările climatice și la menținerea echilibrului ecologic. P. 138 Obiecție: nu este bine formulate fraza: ”Gestionarea responsabilă a acestor resurse genetice garantează atât protecția biodiversității, cât și dezvoltarea durabilă a economiei naționale, transformând flora spontană într-un activ strategic al Republicii Moldova”. Se propune: ”Gestionarea responsabilă a acestor resurse genetice contribuie la protecția biodiversității și la dezvoltarea durabilă a economiei naționale, inclusiv prin valorificarea potențialului florei spontane.” p. 140 Obiecții: 1. Prima frază necesită reformulare Se propune: Diversitatea biologică națională constituie o rezervă de resurse genetice esențiale, care contribuie la stabilitatea ecosistemelor și oferă un potențial semnificativ pentru utilizări economice și	Se acceptă. Se acceptă. Se acceptă. Se acceptă.
--	---	---

	științifice, inclusiv în agricultură, acvacultură, medicină și biotehnologii 2. Prima frază este generală și conceptuală, iar frazele următoare vizează în mod direct conservarea faunei sălbatice și a habitatelor naturale, însă lipsește o frază de legătură care să asigure continuitatea logică dintre idei; Se propune: Diversitatea biologică națională constituie o rezervă de resurse genetice esențiale, care contribuie la stabilitatea ecosistemelor și oferă un potențial semnificativ pentru utilizări economice și științifice, inclusiv în agricultură, acvacultură, medicină și biotehnologii. În acest context, conservarea biodiversității devine o condiție fundamentală pentru menținerea acestor resurse și pentru asigurarea funcționării durabile a ecosistemelor. 3. Fraza: ”Conservarea faunei sălbatice și a habitatelor naturale reprezintă astfel o prioritate strategică pentru Republica Moldova, asigurând nu doar protecția biodiversității, ci și menținerea capitalului genetic necesar adaptării la schimbările climatice și dezvoltării durabile.”, necesită reformulare Se propune: Conservarea faunei sălbatice și a habitatelor naturale reprezintă o prioritate strategică pentru Republica Moldova, contribuind nu doar la protecția biodiversității, ci și la menținerea capitalului genetic — în sensul conservării resurselor genetice și a variabilității ereditare — necesar adaptării speciilor la schimbările climatice și susținerii securității alimentare și a dezvoltării durabile.” Astfel, p.140 se propune de a fi reformulate după cum urmează: Diversitatea biologică națională constituie o rezervă de resurse genetice esențiale, care contribuie la stabilitatea ecosistemelor și oferă un potențial semnificativ pentru utilizări economice și științifice, inclusiv în agricultură, acvacultură, medicină și biotehnologii. În acest context, conservarea biodiversității devine o condiție fundamentală pentru menținerea acestor resurse și pentru asigurarea funcționării durabile a ecosistemelor. Conservarea faunei sălbatice și a habitatelor naturale reprezintă o prioritate strategică pentru Republica Moldova, contribuind nu doar la protecția biodiversității, ci și la menținerea capitalului genetic — în sensul conservării resurselor genetice și a variabilității ereditare — necesar adaptării speciilor la schimbările climatice și susținerii securității alimentare și a dezvoltării durabile.” p. 141 Conform definiției acceptate în literatura de specialitate și în documentele Convenției privind Diversitatea Biologică (CBD, 1992), conservarea <i>ex situ</i> reprezintă păstrarea componentelor diversității biologice în afara habitatelor naturale, în condiții controlate. Conservarea <i>ex situ</i> a resurselor genetice vegetale se realizează atât în grădinile botanice, cât și în băncile de gene, aceste două structuri fiind complementare în	Se acceptă Se acceptă. Se acceptă
--	---	--

	procesul de conservare În acest context în p. 141 se propune de inclus și date cu referire la conservarea <i>ex situ</i> a resurselor vegetale și în cadrul băncilor de gene. Este vorba despre banca de gene din cadrul Laboratorului de Resurse Genetice Vegetale, Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor al Universității de Stat din Moldova, Colecția Națională de Microorganisme Nepatogene de la Institutul de Microbiologie și Biotehnologie al Universității Tehnice a Moldovei, banca genetică republicană din cadrul Centrului de Reproducere a Animalelor. p. 146 Obiecții: Necesită reformulare fraza: ” Diversitatea biologică agricolă vegetală, inclusiv „rudele sălbatice” ale plantelor cultivate, este păstrată ex-situ în terenurile experimentale și colecțiile de semințe gestionate de instituțiile de cercetare. Argumentare: În contextul diversității genetice, interesul pentru conservare nu se limitează la rudele sălbatice ale plantelor de cultură, ci include și alte categorii de resurse genetice, precum soiurile cultivate și hibrizii, populațiile locale (soiuri tradiționale), precum și materialul de ameliorare – linii genetice, hibrizi, mutanți și populații segregate. Se propune: Diversitatea biologică agricolă vegetală, incluzând soiurile cultivate, hibrizii, populațiile locale (soiuri tradiționale), materialul de ameliorare (linii genetice, mutanți, populații segregate), precum și rudele sălbatice ale plantelor cultivate, este conservată <i>ex situ</i> în terenuri experimentale și în colecții de semințe gestionate de instituțiile de cercetare P. 147 Obiecții: Trebuie de reformulat propoziția: ” Colecția de semințe și alte materiale genetice ale Băncii Naționale de Gene, administrată de Centrul de Resurse Genetice Vegetale (actualmente Laboratorul Resurse Genetice Vegetale din cadrul Institutului de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor al USM), menține și monitorizează circa 5.400 de probe din 34 familii botanice, 145 genuri și 223 specii, incluzând principalele soiuri de cereale, porumb (peste 700 de probe), leguminoase, legume (820 soiuri), ardei (200 genotipuri) și vinete (60 soiuri). 1. Este necesară menționarea doar a denumirii actuale a instituției – Laboratorul de Resurse Genetice Vegetale din cadrul Institutului de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor al USM; 2. În conformitate cu terminologia utilizată în băncile de gene, noțiunea de „probe” trebuie înlocuită cu	Se acceptă Se acceptă Se acceptă Se acceptă
--	--	---

	„mostre de semințe” sau „accesii”; 3. Datele referitoare la numărul de mostre și la colecțiile de germoplasma vegetală necesită actualizare. Astfel, cu toate cele menționate se propune: Colecția de semințe și alte materiale genetice ale Băncii Naționale de Gene, administrată de Laboratorul de Resurse Genetice Vegetale din cadrul Institutului de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor al Universității de Stat din Moldova, asigură conservarea și gestionarea a circa 5.400 mostre de semințe (accesii) <u>din 34 familii botanice, 145 genuri și 223 specii, incluzând principalele culturi de cereale, porumb (peste 700 de accesii), leguminoase și legume (820 soiuri), ardei (200 genotipuri) și vinete (60 soiuri).</u>” p. 150 Obiecție: De rând cu Protocolul de la Nagoya și în Tratatul Internațional privind resursele genetice pentru alimentație și agricultură, sunt incluse prevederi internaționale privind partajarea echitabilă a beneficiilor (ABS), doar că ele sunt specific pentru resursele genetice vegetale pentru agricultură și alimentație, utilizând un Sistem Multilateral de acces și partajare a beneficiilor. Se propune: de a include și Tratatul Internațional privind resursele genetice pentru alimentație și agricultură p. 151 Obiecție: Este necesar de a reformula propoziția: ” Deși colecțiile naționale de floră, faună și agrobiodiversitate sunt importante, este nevoie de finanțare suplimentară pentru completarea și menținerea lor, inclusiv în bănci de gene și exploatații agricole”. Se propune: ”Deși colecțiile naționale de resurse genetice vegetale și animale constituie componente esențiale ale diversității biologice a Republicii Moldova, se impune asigurarea unei finanțări suplimentare pentru completarea și menținerea acestora, inclusiv prin bănci de gene și exploatații agricole”. Argumentare: Este important de a menționa că „agrobiodiversitatea sau resursele genetice agricole” nu sunt o categorie paralelă cu plantele și animalele — ele sunt, de fapt, parte din ele, de aceea se propune de a utiliza ”Resurse genetice vegetale și animale” <u>Secțiunea a 14-a</u> p. 235. Obiecție: nu este corectă subestimarea rolului instituțiilor științifice în conservarea biodiversității.”	Se acceptă Se acceptă
--	---	---

	Argumentare: În urma reformelor instituționale adoptate prin Hotărârile Guvernului nr. 50/2018 și nr. 485/2022, sistemul național de cercetare a trecut printr-un proces de reorganizare structurală. Aceste procese au implicat nu doar perioade de adaptare instituțională, ci și modificări de ordin procedural și administrativ, care continuă să influențeze activitatea de cercetare. În acest context, continuitatea unor programe științifice, stabilitatea organizațională și capacitatea de implementare a proiectelor în domeniul biodiversității au fost afectate de complexitatea procedurilor și de cerințele administrative suplimentare, inclusive și de pierderea personalității juridice. Rolul Academiei de Științe în elucidarea problemelor ce țin de conservarea biodiversității este semnificativ. Aceasta contribuie prin organizarea diverselor evenimente științifice, precum conferințe, mese rotunde și lansări de carte. O contribuție majoră a AȘM constă în elaborarea anuală a Raportului privind starea științei în Republica Moldova, în care sunt prezentate rezultate relevante în domeniul conservării biodiversității, dar și în alte domenii, obținute în cadrul proiectelor instituționale realizate de colective științifice din instituțiile de cercetare ale țării. p. 240 Obiecții: 1. Se propune de a include și Institutul Național de Cercetări Aplicative în Agricultură și Medicină Veterinară, în cadrul căruia sunt realizate cercetări privind sănătatea animalelor, ameliorarea și conservarea resurselor genetice animale etc. 2. Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor este inclus în listă, dar nu sunt enunțate problemele de cercetare, de rând cu alte instituții menționate. <u>CAPITOLUL II</u> 249.2. Obiectivul General 2: 249.2.2. Obiecție: de corectat greșeala: "Reducerea presiunilor antropice asupra speciilor de floră și faună sălbatică...." De înlocuit "de floră și faună" în "din flora și fauna" Se propune: "Reducerea presiunilor antropice asupra speciilor din flora și fauna sălbatică prin implementarea unor măsuri normative, administrative și de management care să prevină degradarea și să	Se acceptă Se acceptă Se acceptă
--	--	--

	sprijine refacerea populațiilor speciilor afectate”. 249.3 Obiectivul General 3: Nu este corect formulate fraza: ”Contribuția florei și faunei sălbatice și a habitatelor naturale la asigurarea unui mediu sigur, curat, sănătos și durabil este menținută și valorificată prin acțiuni coordonate la nivel național și local”. Argumentare: nu „existența simplă a florei și a faunei”, asigura un mediu sigur, curat.... ci protecția sau conservarea lor contribuie la acest fapt. Se propune: Conservarea florei și faunei sălbatice și a habitatelor naturale contribuie la menținerea unui mediu sigur, curat, sănătos și durabil, prin acțiuni coordonate la nivel național și local. 249.3.4. Obiecție: nu este clar formulate propoziția: Conservarea diversității genetice a speciilor domestice și sălbatice, inclusiv prin promovarea raselor și soiurilor tradiționale și prin asigurarea repartizării corecte și echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice. Se pune întrebarea: care specii domestice și sălbatice sunt, de plante sau animale? Se propune: Conservarea diversității genetice a resurselor genetice vegetale și animale, inclusiv prin promovarea raselor și soiurilor tradiționale și prin asigurarea repartizării corecte și echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice. <u>Capitolul III: IMPACTUL PROGRAMULUI</u> p. 253 Obiecție: de inclus si ODD 2, cu Ținta 2.5: Menținerea diversității genetice în producția de alimente <u>ANEXA</u> p.3.3.5 Observație: De corectat ” Ministerul Mediului, Instituții Parteneri de dezvoltare de cercetare și universități” de corectat în ”	Se acceptă Se acceptă Se acceptă
--	---	--

		speciilor și raselor de animale agricole indigene și pe cale de dispariție.” Observație 2: La capitolul instituțiile responsabile, este necesar de a adăuga și Institutul Național de Cercetări Aplicative în Agricultură și Medicină Veterinară, în componența căreia există Centrul de Reproducere a Animalelor, care deține banca genetică republicană. p. 4.2.1 Observație: Începutul frazei ”Monitorizarea datelor, informației și cunoștințelor” nu este prea potrivită, deoarece monitorizarea datelor ține de colectare, măsurare, observații în teren etc., iar informațiile și cunoștințele sunt rezultate ale prelucrării datelor. Se propune: Monitorizarea datelor privind biodiversitatea și utilizarea acestora pentru generarea de informații și cunoștințe necesare fundamentării politicilor și a procesului decizional. 4.2.2. Observație: Nu este clar formulate fraza: ”Asigurarea stocării sistematice și a accesului reglementat la datele de monitorizare” Se propune: Asigurarea colectării și stocării sistematice a datelor de monitorizare, precum și a accesului reglementat la acestea.” 4.4.1. Observații: Nu este clar formulate fraza: ”Consolidarea transferului de informații și a datelor spațiale privind biodiversitatea între actorii științifici, instituțiile relevante și specialiștii din alte sectoare” Se propune: ”Consolidarea schimbului de informații și date spațiale privind distribuția și starea biodiversității între actorii științifici, instituțiile relevante și specialiștii din alte sectoare” Academia de Științe salută și susține elaborarea Programului privind diversitatea biologică, acesta reprezentând un pas necesar și oportun pentru consolidarea eforturilor naționale de protecție a naturii și pentru asigurarea dezvoltării durabile.	Se acceptă Se acceptă Se acceptă Se acceptă
26.	Institutul de Ecologie și Geografie scr.nr. 55 din 30.03.2026	Pentru îmbunătățirea conținutului programului, <u>propunem</u> următoarele ajustări: ➤ În <i>Secțiunea a 2-a, Ecosistemele naturale</i>, unde este descrisă situația actuală și factorii de impact asupra ecosistemele naturale și <i>seminaturale</i>, introducerea unui subpunct/abzaț despre <u>spațiile verzi urbane</u> ca ecosisteme seminaturale (după punctul 43), și anume: Ecosisteme seminaturale - spațiile verzi urbane prezintă componente definitorii ale echilibrului	Se acceptă

		ecologic, conservării biodiversității, atenuării schimbărilor climatice, atractivității și calității vieții. Pe teritoriul țării, ele ocupă 6,6 mii ha, ceea ce reprezintă 12,8% din suprafața terenurilor din intravilanul localităților urbane¹. Pe fondul unei urbanizări rapide și al dezvoltării infrastructurii, orașele țării se confruntă cu o reducere a suprafețelor de spații verzi, subliniind necesitatea întăririi politicilor de protecție și extindere a spațiilor verzi². ➤ În <i>Secțiunea a 3-a Diversitatea speciilor de floră și faună</i>, după punctul 60, de separat informațiile aduse despre ciuperci, de informații <u>despre licheni</u>, prin includerea unui nou subpunct și anume: Lichenii - bioindicatori veritabili ai stabilității și rezilienței ecosistemelor naturale și seminaturale către modificările de mediu – cuprind, pe teritoriul țării, circa 200 specii³, dintre care 13 specii de licheni sunt incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova (ediția a III-a). Lichenii sunt extrem de sensibili la factorii stresanți ai mediului, în special poluarea atmosferică, acidifierea precipitațiilor și schimbările climatice. ➤ Fraza „În perioada 2000-2015, ponderea speciilor de plante rare a crescut cu cca 40%”, se repetă, punctul 68, pc.71. Considerăm că trebuie înlăturată această frază din pc.71. ➤ În Tabelul 17 – “Indicatori de monitorizare și evaluare”, la Obiectivul general 1; Obiectiv specific 1.2: Restaurarea ecosistemelor degradate și îmbunătățirea capacității acestora de a furniza servicii ecosistemice, inclusiv prin aplicarea abordărilor ecosistemice de atenuare și adaptare la schimbările climatice, propunem un <u>indicator de monitorizare</u>, adițional, sub denumirea: “Pondere suprafețelor de spații verzi (%) din suprafața terenurilor din intravilanul localităților urbane, cu respectarea standardelor de cantitate și calitate din domeniu”. <u>Argumente:</u> Organizația Mondială a Sănătății (OMS), recomandă un minim de 9 metri pătrați de spațiu verde urban pe persoană, iar accesul către spațiul verde să fie la o distanță de 15 minute de mers pe jos. Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii (IUCN) recomandă respectarea “Regulii 3-30-300”, adică: - 3 copaci maturi pentru fiecare locuință (fiecare locuitor al orașului ar trebui să poată vedea cel puțin trei copaci mari din locul în care trăiește, lucrează, învață sau primește îngrijiri. Acest lucru promovează bunăstarea psihologică și conexiunea cu natura și, de asemenea, îmbunătățește recuperarea mentală,	Se acceptă Se acceptă. Fraza a fost exclusă Se acceptă
--	--	--	--

¹ Infrastructura străzilor din localitățile urbane în anul 2024. Banca de date statistice. Mediul înconjurător. Infrastructura edilitară. Biroul Național de Statistică. Disponibil on-line:

https://statistica.gov.md/ro/infrastructura-strazilor-din-localitatile-urbane-in-anul-2024-9572_61762.html

² Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova. 2024. Guvernul Republicii Moldova. Disponibil online: <https://gov.md/sites/default/files/Filepdf/Raport%20ODD%202024.pdf>

³ Begu A. (2011). Ecobioindicația: premise și aplicare. Chisinau, Digital Hardware SRL. 166 p.

27.	Institutul de Ecologie și Geografie Scr. Nr. 72 din 05.05.2026	Lipsa obiecțiilor și propunerilor	
28.	Institutul de Zoologie Scr. nr. 36/1 din 02.04.2026	1. Programul este elaborat de către Ministerul Mediului. cu susținerea I.P. Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în domeniul Mediului (ONIIPM) și în colaborare cu instituțiile Științifice de profil și asociațiile de mediu. 2. Pe parcursul perioadei de elaborare, Programul a fost supus consultărilor publice pe diverse platforme de dialog, inclusiv au fost organizate seminare tematice regionale cu antrenarea experților ONIPM, ICAS și a instituțiilor științifice de profil din cadrul USM. 3, Având în vedere cele menționate mai sus, considerăm oportun ca Institutul de Zoologie și Grădina Botanică Națională (Institut) „Alexandru Ciubotaru” să fie implicate oficial în activitățile specifice prevăzute în Tabelul 17 „Indicatori de monitorizare și evaluare” din cadrul Programului privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030, după cum urmează: ○ Numărul speciilor invazive (de înlocuit "speciilor invazive" cu "speciilor native") de interes comunitar incluse în programe de conservare (obiectivul specific 2.2); ○ Număr de campanii, materiale și programe de educație pentru creșterea gradului de conștientizare privind importanța biodiversității (obiectivul specific 2.2.) ○ Numărul campaniilor de informare și instruire privind prevenirea răspândirii speciilor alogene invazive (obiectivul specific 3.2.); ○ Metodologia de calcul a daunei cauzate florei, faunei și habitatelor naturale	Se acceptă parțial. În Tabelul 17 sunt indicate „ Instituții științifice”.
29.	Institutul de Zoologie Scr. nr. 61/01 din 12.05.2026	Lipsa de obiecții și propuneri	S-a luat act

31.	Dl Arcadie Capcelea, expert internațional în domeniul biodiversității	Parte a procesului de consultare publică a proiectul <i>Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului privind diversitatea biologică pentru anii 2026-2030</i>, plasat pe pagina web a Ministerului Mediului https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-elaborari-programului-privind-biodiversitatea-pentru-anii-2026-2030/12538 în calitatea mea de expert internațional în domeniul biodiversității înaintez spre atenția Dvs următoarele recomandări cu privire la proiectul sus menționat. 1) Propun includerea mențiunii cu referire la evaluării prealabile (ESM) pentru determinarea necesității efectuării evaluării strategice de mediu <i>În temeiul art. 5 alin. (3) din Legea nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu Programul a fost supus evaluării prealabile și trimis spre examinării solicitării Ministerului Mediului spre examinare și determinarea necesității efectuării evaluării strategice de mediu. Urmare a examinării și verificării informației prezentate, aplicând criteriile de determinare a necesității efectuării evaluării strategice de mediu prevăzute în anexa nr. 1 la Legea nr. 11/2017, precum și în urma consultării cu autoritățile publice interesate, prin decizia Nr. 04-08/3595 din 31.12.2025 Ministerul Mediului decide că „Programul privind biodiversitatea pentru anii 2026–2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia” nu va avea efecte semnificative asupra mediului și sănătății populației și nu necesită a fi supus evaluării strategice de mediu.</i> 2) La punctul 27 nu este menționat documentul de referință a estimărilor propuse cu referire la serviciile de polenizare și degradarea funcțională a ecosistemelor. <i>27. Menținerea nivelului actual de poluare va conduce, pe termen mediu, la reducerea cu 10–30% a abundenței populațiilor de specii sensibile, reducere cu 15–25% a serviciilor de polenizare, la degradarea funcțională a până la 40% din ecosistemele acvatice mici, scăderea cu 10–20% a capacității naturale de autoepurare a apelor, la pierderea progresivă a diversității genetice și la diminuarea cu 15–25% a unor servicii ecosistemice esențiale, pierderi indirecte în productivitatea agricolă estimate la 3–7% anual în zonele vulnerabile generând costuri socio-economice semnificative.</i>	Se acceptă Se acceptă. Intervalele procentuale prezentate au reprezentat estimări sintetice, rezultate din agregarea și interpretarea datelor din rapoarte și studii internaționale relevante. Acestea reflectă ordine de mărime ale impactului poluării asupra biodiversității și serviciilor ecosistemice și nu constituie rezultatul unei modelări cantitative unice la nivel național. În acest context, pentru a
-----	---	---	--

		3) La secțiunea cu privire la Ecosistemele naturale, să fie inclusă și estimarea suprafețelor forestiere ocupate de <i>Salcâm</i> și impactul acestuia asupra ecosistemelor, și consider oportun că secțiunea să înceapă cu conținutul reflectat în pct. 44, care subliniază impactul semnificativ al activităților antropice asupra ecosistemelor naturale. Ținând din faptul că construcția barajului de la Costești- Stîncă a afectat regimul hidrologic și speciile acvatice ale râului Prut, consider că obiectul dat urmează a fi inclus la pct. 48. Degradarea ecosistemelor de apă dulce, unde momentan se regăsește doar referința la complexul Novo-Dnestrovk. 4) Reieșind din conținutul prezentat în cadrul secțiunii precum și definițiile incluse în cadrul normativ în vigoare, propun modificarea denumirii <i>Secțiunii 5 Rețeaua ecologică națională și arii protejate</i>, precum și referința prin text la REN	asigura un nivel sporit de rigoare metodologică și a evita eventuale interpretări eronate privind precizia datelor, formulările au fost revizuite, prin utilizarea unor estimări mai prudente și a unor exprimări de ordin general. Se acceptă parțial. Estimarea suprafeșelor ocupate de salcîmete au fost incluse. Mutarea pct. 44 la începutul secțiunii ar afecta coerența logică a expunerii, prin introducerea unor concluzii înaintea fundamentării descriptive, și ar diminua claritatea structurii pentru cititor. Totodată, conținutul pct. 44 are un caracter sintetic și transversal, fiind adecvat ca element de tranziție între partea descriptivă și cea analitică sau ca introducere a subsecțiunii privind presiunile asupra ecosistemelor, poziționare care este deja asigurată în structura actuală. Se acceptă
--	--	--	--

	5) Cu referire la <i>Metodologie națională de evaluare și cartografiere a ecosistemelor și a serviciilor ecosistemice</i>, menționată în pct. 90, consider că nici nu e necesar de a avea o așa metodologie. Nu am găsit astfel de metodologii oficial adoptate în alte țări. Sunt, evident metodologii aplicate - inclusiv și un document al UE dar ele sunt ca exemple care pot fi utile și RM - când va fi nevoie. Respectiv nu cred că e necesar de a avea și o astfel de activitate în programul actual. 6) La pct, 148. Resursele genetice de animale se cere o completare cu informații suplimentare care e situația în republică, care sunt problemele și provocările. 6) Se propune completarea <i>Secțiunea a 11-a. Impactul poluării asupra biodiversității</i> cu următoarele informații: - Recunoscând necesitatea prevenirii poluării aerului de la sursele mobile, care actual predomină în Republica Moldova, Programul privind promovarea economiei verzi și a economiei circulare prevede reducerea volumului de emisii de substanțe poluante raportate la o persoană de la 60 la 40 kg. - Poluarea apei. Pentru îmbunătățirea situației în acest domeniu, conform Programului privind promovarea economiei verzi și a economiei circulare se planifică îmbunătățirea clasei de calitate a apelor râurilor Nistru și Prut – de la clasa III la clasa a doua (cu o poluare mai redusă) și a râurilor mici – de la clasa IV la clasa III. - Generarea deșeurilor. Luând cont de importanța reducerii poluării de la deșeuri, Guvernul republicii, prin Strategia de Mediu ca numărul de depozite neconforme închise, recultivate în anii 2024 – 2030 să se reducă cu 170 iar suprafața acestora să fie redusă cu 185 ha (actual 1224 ha). O sarcină și mai ambițioasă în acest sens este pusă de către actualul Guvern al Republicii Moldova în Programul său de activitate – de recultiva până la 300 gunoiști neautorizate din cel puțin 12 raioane. - Având în vedere importanța acestei probleme, Programul de promovare a Economiei Verzi – propune reducerea cu 10% către anul 2026 și cu 20% - către anul 2028 din volumul total de 116 mii de deșeuri din plastic. - Propun înlocuirea Tabelului 10 Generarea și valorificarea deșeurilor în anii 2020-2022 cu cu unul ce va reflecta dinamica numărului și suprafețelor de depozite de deșeuri din republică, inclusiv a celor neconforme, - e mult mai adecvată pentru problema biodiversității	Se acceptă Se acceptă Nu se acceptă. Menționăm că secțiunea respectivă are rolul de a prezenta analiza situației și impactul poluării asupra biodiversității, fiind deja fundamentată pe date statistice, tendințe și evaluări relevante la nivel național. Informațiile propuse vizează ținte și măsuri specifice din alte documente de politici (Programul privind promovarea economiei verzi și a economiei circulare, Strategia de mediu), care țin de etapa de intervenție și implementare, nu de analiza situației. În acest context, includerea acestor elemente în Secțiunea a 11-a ar conduce la o suprapunere de conținut și la diminuarea coerenței structurale a Programului, prin amestecarea nivelurilor de
--	---	---

		7. Se propune completarea Tabelului 16. Corelarea Țintelor globale privind biodiversitate cu ținte naționale, cu o coloniță suplimentară: Tabelul 16 Corelarea Țintelor globale privind biodiversitate cu ținte naționale <table> <tr> <th>Obiectivele globale A,B,C,D</th><th>Ținte globale Cadrul Global de Biodiversitate</th><th>Țintele naționale</th><th>Ținta RM (2026–2030)</th></tr> <tr> <td>A.</td><td>Ținta 1. Toate ariile sunt planificate sau gestionate pentru a reduce pierderea zonelor de o importanță ridicată pentru biodiversitate pentru a se apropia de zero.</td><td>Ținta MD 1: Asigurarea cadrului instituțional și aplicarea unui management eficient pentru fondul forestier și rețele ecologice național</td><td><i>Strategia de Mediu, SND 2030 și Programul Biodiversității</i> - Extinderea ariilor protejate la 10% din teritoriu, extinderea și integrarea Rețelei Emerald Elaborarea și implementarea planurilor de management al Ariilor protejate <i>Legile privind ESM (2017) și EIM (2014) –</i></td></tr> </table>	Obiectivele globale A,B,C,D	Ținte globale Cadrul Global de Biodiversitate	Țintele naționale	Ținta RM (2026–2030)	A.	Ținta 1. Toate ariile sunt planificate sau gestionate pentru a reduce pierderea zonelor de o importanță ridicată pentru biodiversitate pentru a se apropia de zero.	Ținta MD 1: Asigurarea cadrului instituțional și aplicarea unui management eficient pentru fondul forestier și rețele ecologice național	<i>Strategia de Mediu, SND 2030 și Programul Biodiversității</i> - Extinderea ariilor protejate la 10% din teritoriu, extinderea și integrarea Rețelei Emerald Elaborarea și implementarea planurilor de management al Ariilor protejate <i>Legile privind ESM (2017) și EIM (2014) –</i>	analiză cu cele de planificare strategică. Totodată, Programul asigură deja corelarea cu aceste documente prin obiectivele și acțiunile prevăzute în capitolele relevante, fără a dubla sau reproduce Țintele sectoriale specifice. Prin urmare, se consideră că structura actuală a secțiunii este adecvată și nu necesită completări în sensul propus. Nu se acceptă. Propunerea de completare a Tabelului 16 cu o coloană suplimentară nu a fost acceptată, întrucât structura actuală asigură deja corelarea dintre obiectivele globale, Țintele naționale și instrumentele de implementare relevante. Informațiile incluse în ultima coloană reflectă, în mod sintetic, măsurile și intervențiile prevăzute în documentele de politici și în Planul de acțiuni aferent Programului. În acest context, nu se consideră necesară completarea tabelului cu o coloană suplimentară, având în vedere că rolul acestuia este de a asigura o corelare strategică între nivelul global și cel național, și nu de a detalia aspectele operaționale.
Obiectivele globale A,B,C,D	Ținte globale Cadrul Global de Biodiversitate	Țintele naționale	Ținta RM (2026–2030)								
A.	Ținta 1. Toate ariile sunt planificate sau gestionate pentru a reduce pierderea zonelor de o importanță ridicată pentru biodiversitate pentru a se apropia de zero.	Ținta MD 1: Asigurarea cadrului instituțional și aplicarea unui management eficient pentru fondul forestier și rețele ecologice național	<i>Strategia de Mediu, SND 2030 și Programul Biodiversității</i> - Extinderea ariilor protejate la 10% din teritoriu, extinderea și integrarea Rețelei Emerald Elaborarea și implementarea planurilor de management al Ariilor protejate <i>Legile privind ESM (2017) și EIM (2014) –</i>								

					solicită efectuarea evaluării biodiversității pentru programele și proiectele ce pot afecta siturile Emerald	Introducerea unei astfel de coloane ar conduce la duplicarea informației deja prezentate și la supraîncărcarea tabelului, afectând lizibilitatea și claritatea acestuia. Totodată, detalierea acțiunilor este realizată în mod corespunzător în Planul de acțiuni al Programului, care constituie cadrul operațional de implementare.
	A.	Ținta 2. 30% din zonele degradate sunt în curs de restaurare eficientă	Ținta MD 2: Reconstrucția ecologică a ecosistemelor degradate pentru asigurarea a cel puțin 10 % din terenuri degradate	Programul de activitate a GRM - Reabilitarea primelor lacuri de importanță națională, pentru a restabili capacitatea de stocare a apei și biodiversitatea acvatică, curățarea și restabilirea a 150 km de râuri Programul biodiversitate - Reconstrucția ecologică a ecosistemelor degradate pentru restabilirea a cel puțin 10 % din terenuri degradate și restabilirea a 1700 ha păduri publice de stat și 500 ha terenuri proprietate APL reabilitate și/sau reîmpădurite, împădurite - Executarea lucrărilor de regenerare a solului și replantare a vegetației native pe minimum 50 ha de zone umede, în baza unui plan tehnic de intervenție aprobat Programul de extindere a pădurilor –		

					restaurarea a 35 mii ha de păduri degradate <i>Proiectul GEF</i> (i) Suprafață forestieră tratată ecologic în peisajele țintă – 200 ha, (ii) Suprafață de peisaje ale albiei râului restaurată și protejată în afluenții selectați de-a lungul râului Nistru– 500 ha (iii) Suprafață de teren (pajiști/fânețe, (iv) păduri/perdele forestiere, corpuri de apă) aflată sub planuri de management durabil / planificare NbS axată pe practici agroforestiere și silvopastorale (hectare) – 10 000 ha		
		A.	Ținta 3. 30% din suprafețe sunt eficient conservate	Ținta MD 3. Extinderea suprafețelor de arii naturale protejate de stat până la 8% din teritoriul țării și asigurarea managementului durabil al acestora	<i>SND și Strategia de Mediu</i> - Extinderea sistemului național de arii protejate, coridoare ecologice până la 10% <i>Strategia Biodiversității</i> – extinderea terenurilor ariilor protejate până la 10% - Extinderea și integrarea Rețelei Emerald - Desemnarea unui sit Ramsar în zona Prutului de Mijloc - Țuțora		

					(Pădurea Domnească)		
		A.	Ținta 4. Recuperarea speciilor amenințate, menținerea diversității genetice și gestionarea conflictului om-animale sălbatice	Ținta MD 4. Protecția speciilor amenințate incluse în Cartea Roșie a RM	<i>Programul biodiversității</i> - Restabilirea populațiilor 2 specii de plante periclitare - Editarea ediției IV a Cărții Roșii - Îmbunătățirea managementului și stării speciilor amenințate		
		C.	Ținta 5. Recoltarea, utilizarea și comerțul cu specii sălbatice sunt durabile, sigure și legale	Ținta MD 5. Recoltarea, utilizarea și comerțul cu specii sălbatice sunt durabile, sigure și în conformitate cu prevederile legislației naționale și Convenției CITES	<i>Programul Biodiversitate</i> - Combaterea speciilor invazive și controlul comerțului ilegal		
		B.	Ținta 6. Reducerea ratelor de introducere și stabilire a speciilor alogene invazive cu 50%	Ținta MD 6. Managementul speciilor alogene invazive	<i>Programul biodiversității</i> – prevede perfecționarea legislației și monitorizării speciilor alogene.		
		A.B.	Ținta 7. Reducerea poluării, reducerea la jumătate a pierderilor de nutrienți și a riscului de pesticide	Ținta MD7. Reducerea poluării din toate sursele cu impact asupra biodiversității și serviciilor ecosistemice	<i>Strategia de Mediu</i> - Numărul de depozite neconforme închise, recultivate - 170 din 1139 - din 2024 – 2030, Suprafața depozitelor de deșeuri neconforme redusă, ha - cu 185 ha (actual 1224 ha) <i>Programul de</i>		

					<i>promovare a Economiei Verzi</i> - reducere cu 10% reduse în anul 2026 și cu 20% - în anul 2028 - din volumul total de 116 mii și - 10% de deșeuri din plastic reduse în anul 2026, cu 20% - în anul 2028 - din volumul total de 116 mii <i>SDN</i> – îmbunătățirea clasei de calitate a apelor râurilor – la clasa II de la III – Nistru și Prut, și - Cantitatea de emisii de substanțe poluante în aer de la sursele mobile, mii tone raportate la o persoană se va reduce de la 60 la 40 kg <i>Strategia de dezvoltare agricolă și rurală</i> - (i) creșterea înregistrate în agricultura ecologică cu cel puțin 10% din terenurile agricole (ii) Sprijinirea practicilor de agromediu și climă (cultivarea îngrășămintelor verzi, plantelor proteaginoase, asigurarea rotației culturilor, aplicarea practicilor „no-till” sau „minimum tillage”) cel	
--	--	--	--	--	--	--

					puțin pentru 5% din terenurile agricole (iii) Aplicarea bunelor practici agricole, inclusiv conservative, pe o suprafață de cel puțin 150 mii ha de terenuri agricole (iv) Realizarea proiectelor de îmbunătățiri funciare pe o suprafață de cel puțin 10 mii ha și (v) Suprafețele fâșiilor forestiere de protecție extinse pe o suprafață de 3000 ha <i>Programul de activitatea a GRM - recultivarea a până la 300 gunoiști neautorizate din cel puțin 12 raioane</i>		
		A.	Ținta 8. Reducerea la minimum a impactului schimbărilor climatice și al acidificării oceanelor, inclusiv prin soluții bazate pe natură și/sau abordări ecosistemice	Ținta MD8. Reducerea la minimum a impactului schimbărilor climatice inclusiv prin soluții bazate pe natură și/sau abordări ecosistemice	<i>Hotărârea GRM privind cadrul de monitorizare a implementării agendei 2030</i> - Până în anul 2030 asigurarea rezilienței climatice prin reducerea cu 50 % a riscurilor legate de schimbările climatice și prin facilitarea adaptării în 6 sectoare prioritare – agricultură, resurse de apă, sănătate, sectorul forestier, energie și		

					transport <i>Strategia de Mediu și Contribuția Națională Determinată în cadrul Acordului de la Paris</i> - reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră până în anul 2030 cu 70% comparativ cu 1990 după scenariul necondiționat (sau cu 88% după cel condiționat) asigurând contribuția Republicii Moldova la obținerea neutralității climatice până în anul 2050 - integrarea adaptării climatice în toate politicile publice.		
		A.B.	Ținta 9. Gestionarea durabilă a speciilor sălbatice aduce beneficii oamenilor	Ținta MD 9. Gestionarea durabilă a speciilor sălbatice din fondul forestier îmbunătățește, oferind beneficii sociale, economice și de mediu	<i>Programul Biodiversității</i> – asigurarea Managementului eficient al faunei cinegetice și piscicole Aprobarea planului de management cinegetic pentru 191 de fonduri cinegetice		
		A.	Ținta 10. Gestionarea în mod durabil a ariilor agricole, acvaculturii, pescuitului și	Ținta MD 10. Gestionarea în mod durabil a ariilor agricole, acvaculturii, pescuitului și silviculturii	<i>Strategia Agricolă</i> - -Creșterea suprafețelor înregistrate în agricultura ecologică cu cel puțin 10% din terenurile agricole		

			silviculturii		- Sprijinirea practicilor de agro-mediu și climă (cultivarea îngrășămintelor verzi, plantelor proteaginoase, asigurarea rotației culturilor, aplicarea practicilor „no-till” sau „minimum tillage”) cel puțin pentru 5% din terenurile agricole -Aplicarea bunelor practici agricole, inclusiv conservative, pe o suprafață de cel puțin 150 mii ha de terenuri agricole - Realizarea proiectelor de îmbunătățiri funciare pe o suprafață de cel puțin 10 mii ha, Suprafețele fâșilor forestiere de protecție extinse pe o suprafață de 3000 ha <i>Strategia Biodiversității</i> – resaturare agroecosistemelor și integrarea cerințelor mediului în politica agricolă		
		B.	Ținta 11. Restaurarea, menținerea și îmbunătățirea contribuțiilor naturii pentru oameni,	Ținta MD 11. Restaurarea, menținerea și îmbunătățirea contribuțiilor naturii, inclusiv serviciilor ecosisteme în sectoarele economiei naționale, în	<i>Programul biodiversității</i> – - Cartografierea și evaluarea ecosistemelor degradate - Elaborarea		

			inclusiv funcțiile și serviciile ecosistemice	mod deosebit la nivel local / la nivelul comunităților locale	Inventarului Forestier Național - Identificarea și desemnarea a noi suprafețe a ariilor de importantă valoroasă pentru biodiversitate și includerea lor în sistemul ariilor naturale protejate de stat - Evaluarea costurilor monetare și non monetare a serviciilor ecosistemice		
		B.	Ținta 12. Îmbunătățirea spațiilor verzi (albastre) și planificarea urbană pentru bunăstarea umană și biodiversitate	Ținta MD12. Îmbunătățirea spațiilor verzi (albastre) și planificarea urbană	<i>Strategia biodiversității</i> - specificări generale privind integrarea biodiversității în planificarea urbană		
		C.	Ținta 13. Partajarea corectă și echitabilă a beneficiilor obținute din resursele genetice, din informațiile privind secvența digitală și din cunoștințele tradiționale asociate	Ținta MD 13. Partajarea corectă și echitabilă a beneficiilor obținute din resursele genetice în conformitate cu prevederile protocolului de la Nagoya	<i>Programul biodiversității –</i> - Creșterea cu 10% a numărului de loturi de resurse genetice vegetale deținute în băncile publice de gene prin colectare, material de înmulțire și schimb de semințe - Punerea la dispoziție a resurselor genetice vegetale conservate ex situ și promovarea conservării acestora în exploatarea agricole		

					- Înființarea unei bănci naționale de gene in vitro pentru toate speciile și rasele de animale agricole indigene și pe cale de dispariție		
		A.B.	Ținta 14. Valorile multiple ale biodiversității sunt integrate în procesul decizional la toate nivelurile	Ținta MD 14. Valorile multiple ale biodiversității sunt integrate în cadrul politic de dezvoltarea durabilă a țării, inclusiv la nivel local	<i>Programul biodiversității</i> – - prevederi general în text și lipsa de acțiuni în planul de acțiuni		
		B.	Ținta 15. Întreprinderile evaluează și fac publice dependențele, impactul și riscurile legate de biodiversitate și reduc impactul negativ	Ținta MD 15. Întreprinderile evaluează și fac publice dependențele, impactul și riscurile legate de biodiversitate și reduc impactul negativ	Raportare periodică privind biodiversitatea; investiții verzi		
		A.B.	Ținta 16. Permiteți alegeri de consum durabil pentru a reduce risipa și consumul excesiv	Ținta MD 16. Reduceri presiunii asupra biodiversității prin încurajarea reducerii risipei și consumului excesiv	<i>Programul de promovare a economiei verzi și circulare</i> - prevede reutilarea și reciclarea și gestionarea deșeurilor, minimizarea producerii lor - reducere cu 10% reduse în anul 2026 și cu 20% - în anul 2028 - din volumul total de 116 mii și - 10% de deșeuri din plastic		

					reduse în anul 2026, cu 20% - în anul 2028 - din volumul total de 116 mii		
		A.C.	Ținta 17. Consolidarea biosecurității și distribuția beneficiilor biotehnologiei	Ținta MD 17. Asigurarea biosecurității funcționale în conformitate cu Protocolul de la Cartagena și Protocolul suplimentar Nagoya-Kuala Lumpur privind răspunderea și despăgubirea	<i>Legea OMG –</i> - admite numai utilizarea OMG în produsele procesate și utilizate ca hrană la animale - Interdicția cultivării speciilor OGM până în 2032 <i>Programul biodiversității</i> - Biosecuritatea și Agricultură fără organisme modificate genetice (OMG), - importurile de OMG-uri autorizate și monitorizate până la 95%		
		A.B.	Ținta 18. Reducerea stimulentei dăunătoare cu cel puțin 500 de miliarde de dolari pe an	Ținta MD 18. Reducerea stimulentei dăunătoare pentru biodiversitate	<i>Programul biodiversității</i> - Prevederi indirecte ce țin de (i) elaborarea metodologiei de calculare a daunei aduse mediului prin încălcarea legislației în domeniul regnului vegetal și animal, și (ii) evidența și aplicarea măsurilor de reducere a poluării, aplicarea măsurilor de constrângere, care		

					contribuie la reducerea prejudiciilor provocate biodiversității		
		D.	Ținta 19. Resursele financiare au crescut la 200 de miliarde de dolari pe an, inclusiv 30 de miliarde de dolari prin finanțare internațională	Ținta MD19. Mobilizarea Resurselor financiare dedicate exclusive pentru conservarea biodiversității	<i>Programul biodiversității</i> - Mobilizarea resurselor financiare - Fondul Național de Mediu - Fondul pentru Biodiversitate - Identificarea și negocierea parteneriatelor public-private pentru proiecte de conservare (cel puțin 3 parteneriate)		
		A.B.C.D	Ținta 20. Consolidarea și dezvoltarea capacităților, transferul de tehnologie și cooperarea tehnică și științifică pentru punerea în aplicare	Ținta MD20. Consolidarea și dezvoltarea capacităților, transferul de tehnologie și cooperarea tehnică și științifică pentru punerea în aplicare	<i>Programul biodiversității –</i> - Monitorizarea datelor, informației și cunoștințelor privind biodiversitatea pentru susținerea politicilor și luării deciziilor - Asigurarea stocării sistematice și a accesului reglementat la datele de monitorizare ale biodiversității - Actualizarea sistemului de statistica națională cu date privind biodiversitatea		
		A.B.C.D	Ținta 21. Sunt date, disponibile	Ținta MD 21. Informațiile și date disponibile pentru	<i>Programul pentru biodiversitate</i>		

			informații și cunoștințe pentru luarea deciziilor	luarea corectă a deciziilor asociate cu conservarea biodiversității	- Consolidarea transferului de informații și a datelor spațiale privind biodiversitatea între actorii științifici, instituțiile relevante și specialiștii din alte sectoare - Elaborarea și distribuirea materialelor educaționale, inclusiv manuale, ghiduri practice și didactice, resurse digitale și interactive, pentru facilitarea înțelegerii conceptelor legate de biodiversitate, ecosisteme, servicii ecosistemice - Elaborarea și implementarea proiectelor comune în cadrul cooperării bilaterale și multilaterale în domeniul managementului conservării și cercetării speciilor	
		A.B.C.D.	Ținta 22. Asigurarea participării, justiției și drepturilor popoarelor indigene și ale comunităților locale, femeilor,	Ținta MD22. Asigurarea participării, justiției și drepturilor persoanelor, la un mediu sănătos, inclusiv categoriilor vulnerabile	<i>Programul pentru biodiversitate</i> - Organizarea programelor educaționale în școli și comunități. - Campanii de conștientizare	

			tinereilor, persoanelor cu dizabilități și apărătorilor mediului		privind importanța conservării speciilor sălbatice. - Elaborarea materialelor informative destinate personalului din industrie și alte domenii economice privind valoarea biodiversității și importanța protecției acesteia. - Promovarea diverselor valori naturale prin expoziții permanente și temporare, trasee educaționale, situri demonstrative și materiale informative online. <i>Legislația ESM și EIM</i> -solicită implicarea comunităților în luarea deciziilor		
		A.B.C.D.	Ținta 23. Punerea în aplicare urmează o abordare sensibilă la dimensiunea de gen	Ținta MD 23. Asigurarea egalității de gen în punerea în aplicare a cadrului, în care toate femeile și fetele să aibă șanse și capacitate egale de a contribui la cele trei obiective ale convenției	<i>Programul Biodiversității</i> - prevederea în textul de bază unele abordări ce țin de reducerea disparităților și promovarea politici incluzive		